

Jändrän Jökrä Namani Bare Ño Kena

El Libro de Génesis

International Bible Society

Las ilustraciones en las páginas 4, 7, 11, 19, 21, 22, 29, 62, 67, 83, 133, 137, 139, 146 and 147 se usan por cortesía de la ©David C. Cook Foundation.

Las ilustraciones en las páginas 13, 26, 34, 35, 37, 48, 78, and 95 se usan por cortesía de Horace M. Knowles.
©The Bible Society

El Libro de Genesis
en Ngäbere
Primera Edición 10M

©International Bible Society 1995

Kukwe Kāna Genesibtä

“Jändrän jökrä namani bare ño kena” abko mden genesi nieta. Jändrän jökrä namani bare ño kena ja täritäri abko tä tikani Genesibtä.

Tärä Genesi ne abko tä ñākānintebe ketebu. Tärä kāne abko, Gen. 1-11; tärä ketebukāre abko Gen. 12-50. Tärä kāne abko btä jändrän jökrä namani bare ño kena abko, tä tikani mikakāre gare nie abko krörö: Kā kāinta, kā tementa dātebare kāne. Erere arato, kā ngwen amne kā iko dātebare kāne. Mdakāre abko ñānā, sö amne muke dātebare kāne. Ne kwrere arato, mren, dobo, jändrän ngwarbe ngwarbe, nukwā amne ni brare btä ni merire dātebare Ngöbökwe abko mikata gare kāne nie. Mdakāre abko, ni nikani ja mike ngite ño kena amne dre nuenbare ni diantarikrā Ngöbökwe abko, tärä kāne tä niere nie. Erere arato, ni nikani nūne ño juta kwatirekwatire kwārākwārā amne, ño kānti ni kukwe nama-ni jene jene jökrä abko, tärä ne kätä mike gare nie.

Tärä ketebu (12-50), nebtä abko nitre iraelita jatani ño ni iti kā dian nāmāne Abrajankri abko tärä ne tä niere. Nitre iraelita köböire Ngöbökwe kukwe mikanintebe ni kā jökräbti temen diandretari abko, tärä ne tä mike gare nie. Kukwe rabadre bare kore, ye mdenkāre abko Ngöbökwe Abrajan kārābare jenena amne Abrajan kākwe tödekabare kwatibe Ngöböbti. Ne aisete Ngöbökwe kukwe ūkaninte Abrajanbe mda ni diantarikrā.

Kukwe ne arabe Ngöbökwe ūkaninte Abrajan ngobo Isaabe. Erere arato, kukwe ne arabe Ngöbökwe ūkaninteta Abrajan bräi Isaakri Jakobobe. Jakobo ne arabe kā dian nāmāne Iraeli, aisete Jakobo bkün ja täritäri abko kā dianta nitre iraelita. Tärä ne arabebtä abko, Ngöbökwe kukwe ūkaninte ño Abrajanbe, Isaabe amne Jakobobe, ye rabadre bare, abkokāre Ngöbökwe niaratre ngibiabare jökrä rüe ngāniene abko tä tikani kore ja täritäri Genesibtä.

Jändrän Jökrä Namani Bare Ño Kena Genesi

Ngöbökwe jändrän jökrä dātebare ño kena

1 ¹Kena dekā Ngöbökwe kā kāinta btä kā tementa dātebare. ²Akwa kā temen ne nāmāne ngwarbe, iko jökrä. Ñö aibe nāmāne neen temen abko, Ngöbö Ūai nāmāne kwite kāinta ngibiarebti.

³ Abti Ngöbökwe niebare: Kā raba ngwen. Erere kā namani ngwen batibe jökrä. ⁴Angwane kā ngwen ne namani tuen nuāre Ngöböye, kākwe kā iko amne kā ngwen mikani jene jene. ⁵Bti Ngöbökwe kā ngwen kādiani “rare” amne, kā iko kādiani “deo” kwe. Ne abko, kā iko btä kā ngwen nikani köböiti ta kena.

⁶ Jändrinane angwane, Ngöbökwe niebare mda: Kā raba ñö ñāketebe jene jene ketebu: Ruāre kāinta, ruāre tementa, niebare kwe. Kā ye mikani ñö ötöbu ta abko, nāmāne tökare. Jändrän ñān nāmāne sete. ⁷Ye kwrere abko, Ngöbökwe ñö kāinta btä ñö tementa mikani jene jene. Ne erere namani bare. ⁸Kā namani ñö ngätäite abko, Ngöbökwe kā diani “kā kāinta”. Ne abko, kā iko btä kā ngwen nikani köböbukāre ta.

⁹ Mukirare angwane, Ngöbökwe niebare mda: Ñö kā temenbtä kākwe ja ūkākro ketatibe jökrä ja kānti angwane, kā raba nōtare jate, niebare kwe. ¹⁰Bti kā namaninkā nōtare jate abko, Ngöbökwe kādiani “dobo” amne, ñökwe ja ūkaninkrō ketatibe abko, Ngöbökwe kādiani “mren btä ñö okwā kri”. Ne abko, namani tuen nuāre jökrä Ngöböye.

11 Bti Ngöbökwe niebare mda: Kri batakän ngwarbe mu raba nirien rerebare krörö dobo nebtä: Mikä mu ño ño rira abko erere ngwä raba nebe btä. Erere arato, kri ño ño raba nirien, ye erere ngwä raba nebe btä, niebare Ngöbökwe. 12 Ngöbökwe niebare, ye kwrere namani bare. Ne namani tuen nuäre jökrä Ngöböye. 13 Ne abko, kä iko btä kä ngwen nikani köbömäkäre ta.

14 Mäderare angwane, Ngöbökwe niebare: Kä trä raba käinta, ne käkwe kä iko btä kä ngwen mika jene jene. Ne arabe raba kä töre, kä ñüre, köbö kwatirekwatire, kä kwatirekwatire mika jene jene. 15 Erere arato, kä tökäre käinta, yete kä trä raba trä ngitiekä käinta. Ne arabe trä raba kä temenbtä, niebare kwe. 16-17 Ye kwrere abko, Ngöbökwe kä trä datebare ketebu. Kä trä kri datebare kwe abko, kädianta ñänä, trä ngitiadre rare abkokäre amne, kä trä chi kädianta sö abko, trä ngitiadre deo abkokäre. Ne ngwane Ngöbökwe muke datebare arato abko, mikani kä käinbti kwe, ne abko trä ngitiadre kä temenbtä abkokäre. 18 Ne arabe käkwe kä ngwen btä kä iko mikadre jene jene abkokäre. Ne erere namani bare. Ne abko, namani tuen nuäre Ngöböye. 19 Ne abko, kä iko btä kä ngwen nikani köbökkäkäre ta.

20 Mäkäirare angwane, Ngöbökwe niebare: Jändrän nire nire raba nüne ñöte amne, nukwä batakän ngwarbe raba nüne btä nikenkä käinta, niebare Ngöbökwe. Ne erere namani bare. 21 Ne kwrere abko, Ngöbökwe jändrän krikri krübäte btä jändrän kiakia tä nüne ñöte datebare. Erere arato, nukwä datebare kwe. Ne abko, namani tuen nuäre jökrä Ngöböye. 22 Jändrän ñöte datebare btä nukwä datebare Ngöbökwe abko, ie Ngöbökwe kukwe kuin niebare ja di biankäre krörö: Mun nünanka ñöte, ye getra kabre ñöte. Ne erere arato, nukwä batakän raba ngetre kabre arato kä nebtä, niebare Ngöbökwe. 23 Ne abko, kä iko btä kä ngwen nikani köbörikekäre ta.

24 Nikerare angwane, Ngöbökwe niebare: Jändrän krikri, kiakia raba kä nebtä. Jändrän nüne känsenta

btä jändrän ngibiadre gwi raba kä nebtä. Arato jändrän yorekä tementa btä jändrän kiakia dikekä raba kä nebtä, niebare mda Ngöbökwe. Erere namani bare. 25 Ye kwrere Ngöbökwe jändrän batakän ngwarbe datebare. Ne abko, namani tuen nuäre jökrä ie.

26 Angwane Ngöbökwe niebare mda: Mtare ari ni dätäre bäsi ja kwrere. Abti jändrän jökrä datebare nikwe, ari bien ietre abko, rabadi jändrän jökrä ñöte, btä jändrän ngibiata gwi, btä jändrän jökrä mda jateta btä, nukwä käinta amne, jändrän yorekä tementa dänkiene, niebare kwe.

27 Ne erere abko, ni brare btä ni merire datebare bäsi ja kwrere Ngöbökwe, 28 bti kukwe kuin niebare krörö kwe, ja di biankäre ietre:

Ngäbäkre ngibia kwati munkwe, ie ti tö. Ye arabe raba nirien kwati ja täritäri abko, raba niken nüne kä jökräbti temen. Ye arabe raba jändrän jökrä ñöte btä jändrän jökrä jateta temen dänkiene kä nebtä, niebare Ngöbökwe ni datebare nibu kwe neye.

29 Ngöbökwe niebareta ietre:

Ti kukwei nuen munkwe. Nura kiakia ngwä btä kri krikri ngwä neme, ne ti bike bien kwetadre munye. Ne erere munkwe kweta. 30 Angwane nukwä btä jändrän mda mda noko, abko ie ti bike mikä mu rerebare btä krikä bien kwetadre. Ne erere kwetadi kwetre, niebare Ngöbökwe ni datebare nibu kwe neye.

Erere namani bare. 31 Ngöbökwe jändrän jökrä datebare ne mikaninta ñäräre kwe angwane, namani tuen bäri nuäre ie angwane, kä iko btä kä ngwen nikani köbö ti ta angwane, ne namani bare jökrä Ngöböye.

2 1-2 Ne abko, köbö tikäre Ngöbökwe kä käinta btä kä tementa datebare kore, btä jändrän käinta, tementa datebare ünän jökrä kore kwe, bti köbö kükurare angwane, Ngöbökwe jändrän datebare ñakare jire mda. 3 Aisete köbö kükü ne Ngöbökwe mikani jene, mikani bäri ütiäte jakrä kwe. Ngöbökwe sribi nuenbare ñakare jire köbö küküte.

Ngöbökwe ni brare btä ni merire dätebare kena, bti mikani nüne kä kuinte Eden kwe

4 Kä käinta btä kä tementa dätebare Ngöbökwe kena abko nakaninkä krörö: Dänkin Ngöbökwe kä dätebare kena angwane abko, **5** Dänkin Ngöbö ngämi nü mike näkäen temen, aisete mikä mu kuin kwetadre btä kri kuin mu ngämi nuke nire. Mdakäre abko, ni ñakare sribire tirete kä nebtä. **6** Akwa ñö nämane betekä bürere käliä kwrere dobote käin, kä nämane dobo mike tibo jökrä.

7 Ye ngwane abko, Dänkin Ngöbökwe dobro dätebare mda ni brarere, bti müre takäni insonte kwe niara mikakäre nire. Ni ne üai nukaninbe nire batibe Ngöbö diebti. **8-9** Angwane abko, ni brare yekrä Dänkin Ngöbökwe kä ükaninte kuin nünankrä ie. Kä ye kanti abko, kri mu batakän ngwarbe bä nuäre nuäre, ngwäkä mane mane kuin kwetadre mikani nirien mda Dänkin Ngöbökwe. Kä ye kädiani Eden abko, nämane kädriri. Ye kanti Dänkin Ngöbökwe ni ye mikani nüne. Kä käin ngätäite Dänkin Ngöbökwe kri mdara jire mikani dobu. Dati abko, ni mikakrä nire kärekäre, ni krütadre ñakare abkokäre. Kri dati mda abko dre kuin btä dre käme mikakrä gare.

Ngöbökwe jändrän jökrä dätebare kena angwane, nämane ja gete jäme Adanbe. (1.29-2.25)

10 Kä kuin Eden ne abko, te ta ñö nämane neen krati, kä nämane dobo mike tibo. Ñö ne nämane neen Eden kanti ta, nämane ngetretebe kräbkä. **11-12** Ñö krati kä dianta Bison. Ne abko nämane neen käkä Jabila kanti ta. Jabila kanti abko, oro kuin nämane. Arato kri ngwäri rä mane kä bedelio nämane. Kä ne arabe kanti jä ütiäte kri kä onise nämane arato. **13** Ñö mda abko kä Gijon. Ñö ne abko nämane neen käkä Ku kanti temen. **14** Ñö mda abko kä Tikri abko, nämane neen käkä Asiria btä kädrira tibien amne, ñö mda abko kä Eubrate.

15 Dänkin Ngöbökwe ni dätebare mikani nüne Eden kwe, ye abko käkwe sribidre, käkwe kä ngibiadrebtı abkokäre mikani Eden kwe. **16** Angwane Dänkin Ngöbökwe niebare mda ni brare neye:

Krita nete ne, ma tö raba mden mden ngwäkä kwetai, erere makwe kweta, **17** akwa kri dre kuin btä dre käme mikakrä gare, se ngwäkä makwe ñan tö ngwian kwete jire chi, ñobtä ñan angwane makwe kri ngwäkä se kwetadre angwane, ma krütadi. Erere arato, ma rabadi mento tibtä. Abko kore se, niebare kore kwe ie.

18-20 Angwane abko, Dänkin Ngöbökwe jändrän batakän ngwarbe dätebarera btä nukwä batakän ngwarbe dätebarera kwe. Jändrän ne abko, ruäre käkwe nünandre känsenta, ruäre abko ngibiadre gwi abko, Dänkin Ngöbö jatani ngwana nuke mda ni ye kanti, niarakwe jändrän ye kä diandre jire jökrä abkokäre. Ye erere bokänä, ni ye käkwe jändrän jökrä kä diani ja täritäri, mden erere kä dian nämane. Jändrän dätebare Dänkin Ngöbökwe btä nukwä dätebare kwe, ne abko dobro dätebare kwe. Ye mden abko nukani ben kä diandre ni dätebare kwe yeye.

Akwa jändrän jökrä dätebare Dänkin Ngöbökwe, ye ngätäite ja die mikaka niara kwrere ñan kwani ni brare yeye jakrä. Abtä Dänkin Ngöbökwe niebare: Ni brare ne abko tä kaibe. Ye abko ñakare debe, aisete ti bike meri dätäre niara kwrere niara die mikakäre, niebare Dänkin Ngöbökwe. **21** Abtä Dänkin Ngöbökwe köbö mikani kri mda Adan okwäte, bti Adan nikani kibien nguseta angwane, Dänkin Ngöbö-kwe Adan krona dianinkä krati, bti kwata ükaninteta kuin täte kwe ie. **22** Bti Adan krona dianinkä Dänkin Ngöbökwe,

ye dātebare ni merirere kwe, bti Adan nūkaninta ngwāte angwane, Dānkin Ngōbō jatani ni merire ye ngwena mda Adanye. ²³Ni merire ye jatabare Adanye angwane, kā nama-ni nuāre Adanbtā, kākwe niebare:

iAnchinaa! Ni ne abra ti kroko

btā ti ngātā tikwe ara nere,
ñobtä ñan angwane Ngōbōkwe ti kroko
dātebare nere, aiseite niara ti kwrere,
aiseite ti bike kā den “meri”,

niebare Adankwe.

²⁴Ngōbōkwe ni dātebare brare btā merire, aiseite mtare ni brare kākwe ja mikadre gure angwane, rikadre nūne jenena meri kwebe, ñan nūnandre mda ketatibe rünbe btā meyebe kwe. Ye kwrere niaratre ni nibu, akwa rabadī ni itibe kwrere.

²⁵Dānkin Ngōbōkwe ni brare btā ni merire dātebare angwane, nāmane nūne būtiere jōkrā, akwa nāmane ja gaire ñakare kwārikwāri.

Adan btā Eba kākwe Ngōbō kukwei kitani krörō temen

3 ¹Dānkin Ngōbōkwe jāndrān bātākān ngwarbe dātebare kena, ne ngātāite jāndrān nāmane krati kā dianta tibi. Tibi ne abko bāri tōbtā ni ngōkabti jāndrān jōkrā kānsenta ngwā. Tibi ne nāmane kā kuin Edente siba.

Bati tibi jatani, kākwe niebare meriye:

Kri jōkrā nete noko, iNgōbōkwe ñan ngwākā kwetamna jire chi munye ñan ñan? niebare kwe ie.

²Meri ye kākwe niebare mda tibiye:

Kri jōkrā tā nete noko, nunkwe ngwākā kwetadre nieba Ngōbōkwe, ³akwa krita dati kā kuin Eden te ruāre, se aibe munkwe ñan ngwākā kweta amne, munkwe ñan kise mika jire chi btā, ñobtä ñan angwane ye ngwane mun gatadi, nieba Ngōbōkwe nunye, niebare meri yekwe tibiye.

⁴Abtä tibikwe niebare mda meri yeye:

Mun ñan krūtadre. iNgwarbe Ngōbōta mun ngōkō yere! ⁵Ñobtä ñan angwane munkwe kri ngwākā se kwetadre angwane, mun rabadre tōbtā kri. Dre kuin btā dre kame rabadre gare jōkrā munye. Mun rabadre Ngōbō kwrere arato abko, ie Ngōbō ñan tō. Mden kisete niebare kore kwe munye yere, niebare tibikwe ie.

Adan btā Eba kākwe ja mikani ngite angwane, nāmane būtiere gani kwetre aiseite, namani ja gaire krübāte, kākwe jiko krie sribebare dānre jakrā. (3.6-7)

⁶Meri ne kākwe nikrabare. Kri ngwākā ye namani tuen nuāre nuāre ie, namani tuen bānānte ie. Kwetadre kwe angwane, rabadre bāri tōbtā, namani nūtūre, aiseite kri ngwākā ye otani kwe bti kwetani kwe se kwrere, bti biani kwe brareye angwane, brarekwe kwetani arato. ⁷Ye ngwane, kukwe kame nūkani gare batibe ietre, aiseite nāmane būtiere gani kwe jabtā. Namani ja gaire krübāte, aiseite jiko krikā dikani dāne jakrā kwe, bti kitani kwetre jabtā.

⁸Nehti, kā jatanina tibore dere angwane, Dānkin Ngōbō jatani mda, nāmane dikekā kā Edente temen, abko ngoto ngō jarabare Adanye btā merire kweye. Abtä nikani betekā ngitie kānsenta Dānkin Ngōbō ngāniene. ⁹Angwane Dānkin Ngōbōkwe niebare Adanye:

Adan, ¿mata mdente? niebare kwe ie.

10 Adankwe niebare Ngöböye:

Tita nete. Ma ngoto ngö ki ruen tie angwane, ti täni bütieri, aisete ma jürä nibi tibtä. Abtä ti ngiti ma ngäniene, niebare kwe Ngöböye.

11 Abtä Ngöbökwé niebare mda ie:

¿Mata bütieri ye nirekwe nini mae amaribti yere? ¿No kri ngwäkä ñan kwetamna tikwe abko, makwe kwiti kwrere ye? niebare Ngöbökwé Adanye.

12 Adankwe niebare Ngöböye:

Ti ngite ñakare. Makwe meri dätebare ja mukore tie, ye mden käkwe kri ngwäkä ñan kwetamna makwe abko bini kwetadre tie, abkokänti tikwe kwiti, niebare kwe mda Ngöböye.

13 Dänkin Ngöbökwé niebare mda meri yeye:

¡Aiteeje! ¡Makwe dre nuni kore yere! niebare kwe ie.

Meri ye käkwe niebare Ngöböye:

Ti ngite ñakare. Tibi nokokwe ti ngürü, abkokänti tikwe kri ngwäkä kwiti, niebare merikwe.

14 Abtä Dänkin Ngöbökwé niebare tibiye:

Makwe meri ngürü kore,

abtä mtare mentokwäre

ma bike ja tare nike krörö:

Jändrän jökrä ngätäite

ma rabadi bätä ngwiankrä,

aisete ma ñan tua tö rabadi amne,

ma rabadi yorekä käre

ngirie kwatabti temenbtä,

aisete ma dokwä tädi käre

dobrobtä tibienta köbö kwatirekwatire.

15 Mdakäre abko, ma btä ni merire rabadi

ja rüere kwärikwäri.

Ne kwrere arato,

ma ngäbäli näin ngetre mda mda,

ye rabadi ja rüere meri bkünbe.

Ne aisete ma gätädi meri bkünbe angwane,

ma metadi dokwäte kwetre.

Ma abko käkwe kwetadi ngoto üebtä,

niebare Dänkin Ngöbökwé tibiye.

16 Meri abko, ie Dänkin Ngöbökwé niebare krörö:

Makwe ñan ti kukwei miri täte angwane,

tibi kukwei bäri nibi ütiäte makrä.

Ne aisete mtare mentokwäre

ma jatadi ja ngibiare angwane,

tikwe ma mikadi ja tare nikadi kri,

köböire ngäbäkre däredi makwe.

Akwa nebti ta ma rabadi tödeke bäri

ma kwärebti amne ma kwäre abko

rabadi ma dänkiene,

niebare Dänkin Ngöbökwé meriye.

17 Angwane ni brare abko, ie Dänkin Ngöbökwé niebare:

Makwe meri makwe kukwei miri täte.

Kri ngwäkä ñan kwetamna tikwe munye abko,

makwe kwiti, aisete ma köböite

ti bike kä juen ngwarbe.

Ne aisete mtare mentokwäre

makwe sribidi tare kri tirete,

köböire makwe mrödi.

Makwe sribidi tare kärekäre köbö

kwatirekwatire.

18 Mdakäre abko, makwe nura nökadidi tirete,

ye ngätäite kri tukwäte tukwäte

btä kri mu kämekäme

jatadi nirien siba tirete mae.

Ne käkwe sribi mikadi bäri kri ma kisete.

Makwe sribidi kore, köböire makwe mrödi.

Erere makwe ka tirete kwetadi arato.

19 Makwe sribidi tare kri krübäte,

köböire makwe mrödi köbö kwatirekwatire.

Abti ma krütadi angwane, ma näinta dobote,

ñobtä ñan angwane dobo dätebare mare,

aisete ma rikwitadita do bore. Abko kore se,

niebare Dänkin Ngöbökwé ni brareye.

20 Ni brare ye abko käkwe merire kwe kä diani “Eba”, ñobtä ñan angwane Eba abko rabadi ni jökrä nünanka kä nebtä meyere aisete. 21 Dänkin Ngöbökwé ñakäbare kore, bti jändrän kämikani kwe, bti jändrän ye kwata abko dätebare dänre ni brarekrä btä ni merirekrä, bti biani kwe ietre

kitadre jabtä. **22** Abti Dänkin Ngöbökwe niebare: Mtare ni nibu nekwe kukwe käme nuenba, aisete dre kuin btä dre käme ño nena gare ietre nun kwrere, aisete nane nitre nekwe kri ngwäkä ni mikakrä nüne kärekäre kwetata angwane, raba nüne kärekäre mda abko, ie ti ñan tö, niebare kwe mda.

23 Abtä Dänkin Ngöbökwe nitre ye juanintari kä kuin Eden ye bäre mento, bti dobo dätebare, ni brarere kwe, ye arabe te mikani sribire kwe. **24** Dänkin Ngöbökwe nitre ne juanintari mento Eden. Ne täbtä Dänkin Ngöbökwe angele-tre kä danta kerubine mikani Edenbtä kädriri. Arato Dän-kin Ngöbökwe ngitra jutra ngitiekä mikani kanti abko, nämane nübrete ja bäre ta nekwäre sekwäre Edente, kri ni mikakrä nüne kärekäre ye ni ñan rabare neme jire chi kanti, abkokäre Dänkin Ngöbökwe ngibiabtikä mikani kore.

Kainkwe etba Abeli müre ketani

4 ¹ Abti Eba namani mda Adanbe angwane, ngäbäkre mubai därebare kena kwe. Ngäbäkre nebtä abko Ebakwe niebare krörö: Dänkin Ngöbö diebti ngäbäkre däreniri brare tikwe, aisete kä diandi Kain, niebare Ebakwe, ñobtä ñan angwane Kain abko käta "Jändrän ie ni töta nebe, erere nita nebe bäkäne" niere jebreore aisete. ² Abti Kain etba därebare mda Ebakwe. Ne abko Ebakwe kä diani Abeli.

Kain btä Abeli nikani nirien, namanina ünän jökrä ja käibti angwane, Abeli nämane obeja ngibiare jakrä. Etba kwe Kain abko nämane sribire tirete. ³ Batira jire Kain nikani nura kwe ngwä ngwena, mikani kwe Dänkin Ngöbö ngwä-rekri, Dänkin Ngöbö mikakäre kri btä demainkäre. ⁴ Ne ngwane abko, Abeli jatani obeja ngäbäli kenakena, bäri köteköte ngrie ngwena, nukani ben, mikani kwe Dänkin Ngöbö ngwärekri, Dänkin Ngöbö mikakäre kri jae btä Dän-kin Ngöbö demainkäre arato. Abeli btä obeja ngrie bäri köte jänükani kwe, ye käi namani nuäre Dänkin Ngöböbtä; ⁵ akwa Kain btä jändrän kwe abko, käi namani nuäre ñakare Dänkin Ngöböbtä. Abtä Kain mätä namani kri angwane, ngwäre kwata namani tain bürere romone angwane, namani moto ulire. ⁶ Abtä Dänkin Ngöbökwe niebare Kainye:

¿Ñobtä ma mätä nibi krübäte dikaro, amaribti ma ngwäre kwata nibi tain bürere dikaro romone yere Kain? ⁷ Olo ketete

kuin. Makwe jändrän kuin nuendre angwane, kä rabadreta nuäre mabtä Kain. Akwa ma ñan tö jändrän kuin nuein, aisete ma töi käme tä ma mike juto biare kukwe käme nuene Kain. Akwa kukwe käme ma tö nuein, yehtë ma tö kwärä-bere, ne ngwane mtare kä tä mae kwäräbekrä. Abko kore se, niebare Dänkin Ngöbökwe Kainye.

⁸ Te köbötira jire Kainkwe niebare etba Abeliye:

Brän basare ju bäre sere, niebare kwe Abeliye.

Erere Abeli nikani Kainbe, namani kä kaibete tirete angwane, batibe Kain nikani betekä, käkwe etba kwe Abeli müre ketani. ⁹ Nebti Dänkin Ngöbö jatani mda, käkwe niebare Kainye:

¿Ma etba Abeli ame? niebare kwe.

Abtä Kainkwe niebare mda Dänkin Ngöböye:

¿Ti etba ne abko gare tie ya? ¿Tita ti etba ngibiare ya, amaribti ma kite ngwentari tie yere? niebare kwe Dänkin Ngöböye.

Kain amne Abeli käkwe jändrän kukwani ñukwä kräbti Ngöböye, akwa jändrän Abelikwe aibe Ngöbökwe kani ngäbti. Abtä Kain namani romon Abelikrä. (4.3-5)

10 Dänkin Ngöbökwe niebare ie:

¿Nöbtä makwe ma etba müre kiti? amaribti Abeli däreie nibi tuen temen tie angwane, nirekwe Abeli müre ketani abko, tikwe mikadre ngite Abeli dokwäre, nibi ruen tie sere.

11 Makwe ma etba müre kiti kore angwane, makwe ma etba däreie mitikä kabre temen. Nokobtä ma bike ja ngie nuen krörö: Makwe ñan tire mikadi jire chi mda. 12 Erere arato, makwe sribidre angwane, nura ngwä ñan rabadreta kuin jire kena kwrere mae. Mdakäre abko, mtare mentokwäre, ma näin ngwarbe krö kwäräkwarä kä ketareketare temen. Ma ñan nünandi kä ketatibete mda. Abko kore se, niebare Dänkin Ngöbökwe Kainye.

13 Abtä Kainkwe niebare mda Dänkin Ngöböye:

!Aingwaree! Ma kite ti mike ja tare nike krübäte dikaro bare. 14 Mtare ma kite ti juentari mento nete. Ti näin dikekä ngwarbe kä kröbti jakän angwane, ti näin mobe mentokwäre ma okwä bare. Ye ngwane kä ñan kwandre nünantebekrä tie. Mdakäre abko, ti kwandre ni mdaye angwane, ti müre ketadi kwe Abeli dokwäre, niebare kwe Dänkin Ngöböye.

15 Abtä Dänkin Ngöbökwe niebare ie:

Nireye ma kwandi, käkwe ma müre ketadi Abeli dokwäre, ye abko käkwe ja ngie nuadi bä kükü bäri krübäte mda ma dokwäre. Abko kore se, niebare kwe ie.

Bti Kain ñan müre ketadre ni mdakwe, abkokäre Dänkin Ngöbökwe ñäräkrä mikani gare kuin btä. 16 Nebti Kain nämane blite Dänkin Ngöböbe, ye kanti kä mikaninkä kwe, nikani, namani nünentebe Edenbtä kädriri, käkä dian nämane Nodi kanti. Kukwe Nodi käta "Nita dikekä ngwarbe krö kwäräkwarä" niere jebreore, aiseite kä dian nämane kore kwe.

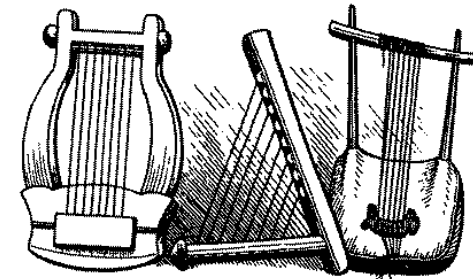
Kain bkün ja täritäri

17 Abti Kainkwe kibiabare meri kwebe angwane, ngobo därebare merirekwe abko kädiani Eno kwe. Ye ngwane abko, Kainkwe ja jutai mikani mda abko kädiani Eno ngobo käibti kwe.

18 Eno nikani nirien, namani ünän angwane, ja mikani gure kwe angwane, ngobo btä bküntre niarakri därebare krörö ja täritäri: Eno ngobo abko Ira; Ira ngobo abko

Mejujaeli; Meujajeli ngobo abko Metusaeli; Metusaeli ngobo abko Lame.

19 Lame ne abko namani ünän angwane, ja mikani gure nibu kwe. Merire iti kä dian nämane Ada, merire mda abko kä dian nämane Sila. 20 Lame merie kä dian nämane Ada, abko kwe Jabali därebare. Jabali ne abko nämane kabra drüen dike kadrekä jure jae kena kä nebtä, btä jändrän nbi, kameo, obeja btä kabra ngibiare kena kä nebtä. Ngäbriänkätre nämane nüne kore arato. 21 Nebti Jabali etba därebare mda Adakwe abko kä diani Jubali. Jubali ne abko jändrän täkadre gitara kwrere kä arba därebare btä tolero därebare kena kä nebtä.

Jändrän ne abko hä arba. Arba abko tähäta angwane ngö nuäre krübäte. (4.21) or (31.27)

22 Lame ngäbriänkätre Silakwe abko iti kä diani Tubali-kain. Tubali-kain abko käkwe jiero btä bronse därebare bätäkän ngwarbe kena kä nebtä. Tubali-kain ngwai kwe abko kä dian nämane Naama. 23 Batira jire Lame nämane bike kri, käkwe niebare krörö Adaye btä Silaye:

Mun ti ken, ie ti bike kukwe niere.

Ne olo ketete kuin ie munkwe:

Ni bati ya, ni unbre ya käkwe

ti metadi angwane,

ti mikadi bren kwe,

ni ye abko tikwe müre ketadi ja dokwäre,

24 ñöbtä ñan angwane nirekwe

Kain müre ketadre angwane,

Ngöbökwe mikadre ja tare nike bä kükü

bäri krübäte niara dokwäre,

Ngöbökwe niebare.

Mden kisete nirekwe ti metadi angwane,

tikwe ni gre ketamä bti ni jätäbti

ni kükü (77) mikadi ja ngie nuen ja dokwäre,

niebare Lamekwe.

Adan ngobo därebare mda Ebakwe

25 Kainkwe Abeli kämikani. Abti Adan abko käkwe kibia-bareta mda Ebabe, bti ngäbäkre mda därebare Ebakwe. Ngäbäkre ne abko käi namani nuäre Ebabtä, käkwe niebare krörö: Kainkwe Abeli müre ketani tikän. Täte Ngöbökwe ngäbäkre mda bini tie, aisete ti bike kä den Se, niebare Ebakwe. **26** Nebti Se rirabare, namani ünän angwane namani gure, bti ngäbäkre därebare merirekwe abko, kä diani Eno kwe.

Ne ngwane mentokwäre ni jatani ja di kärere Ngöböye. Ne abko nakaninkä kore.

Adan bkün ja täritäri

5 **1-2** Ngöbökwe ni dätebare angwane, ni brare btä ni merire dätebare bäsi ja kwrere kwe. Ni ne abko Ngöbö-kwe dätebare, näire kä diani “ni” kwe. Ni ne abko, ie Ngöbökwe kukwe kuin niebare ja di biankäre ie.

Ni dätebare kena Ngöbökwe abko Adan, ne mden bkün ja täritäri abko nere:

3 Kä sientö krati bti kwä gre bti kwä jätä (130) Adanye angwane, ngobo mda därebare abko kä diani Se Adankwe. Se därebare ja kwrere rünbe. **4** Se därebare, nebti Adankwe nünabare kä sientö krä kwä (800) mda angwane, ngäbriänkä merire, brare ngibiabare kwati mda kwe. **5** Adankwe nünabare kä sientö krä ükän bti kwä gre bti kwä jätä (930) angwane krütani.

6 Seye abko, kä sientö krati bti kwärike (105) angwane, ngobo Eno därebare. **7** Nebti Sekwe nünabare kä sientö krä kwä bti kwä kükü (807) mda angwane ngäbriänkä merire, brare ngibiabare kwati mda kwe. **8** Sekwe nünabare kä sientö krä ükän bti kwä jätäbti kubu (912) angwane krütani.

9 Enoye abko, kä gre ketabkä bti kwä jätä (90) angwane, ngobo Kainan därebare. **10** Nebti Enokwe nünabare kä sientö krä kwä bti kwä jätäbti kwärike (815) mda angwane ngäbriänkä merire, brare ngibiabare kwati mda kwe. **11** Enokwe nünabare kä sientö krä ükän bti kwärike (905) angwane krütani.

12 Kainanye abko, kä gre ketamä bti kwä jätä (70) angwane, ngobo Majalaleeli därebare. **13** Nebti Kainankwe nünabare kä sientö krä kwä bti gre ketebu (840) mda angwane ngäbriänkä merire, brare ngibiabare kwati mda kwe. **14** Kainankwe nünabare kä sientö krä ükän bti kwä jätä (910) angwane krütani.

15 Majalaleeliye abko, kä gre ketamä bti kwärike (75) angwane, ngobo Jare därebare. **16** Nebti Majalaleeli käkwe nünabare kä sientö krä kwä bti gre bti kwä jätä (830) mda angwane ngäbriänkä merire, brare ngibiabare kwati mda kwe. **17** Majalaleeli käkwe nünabare kä sientö krä kwä bti gre ketabkä bti kwä jätäbti kwärike (895) angwane krütani.

18 Jareye abko, kä sientö krati bti gre ketamä bti kubu (162) angwane, ngobo Eno därebare. **19** Nebti Jarekwe nünabare kä sientö krä kwä (800) mda angwane ngäbriänkä merire, brare ngibiabare kwati mda kwe. **20** Jarekwe nünabare kä sientö krä ükän bti gre ketamä bti kubu (962) angwane krütani.

21 Enoye abko, kä gre ketamä bti kwärike (65) angwane, ngobo Matusalen därebare. **22** Nebti Enokwe nünabare kä sientö krämä (300) mda angwane ngäbriänkä merire, brare därebare kwati mda kwe. **23-24** Eno ne abko käkwe nünabare Ngöbökrä. Niarakwe nünabare kä sientö krämä bti gre ketamä bti kwärike (365) kä nebtä angwane, batibe Ngöbö nikani ngwena kä käinbti, aisete krütani ñakare.

25 Matusalenyé abko, kä sientö krati bti gre ketabkä bti kwä kükü (187) angwane, ngobo Lame därebare. **26** Nebti Matusalenkwe nünabare kä sientö krä kükü bti gre ketabkä bti kubu (782) mda angwane ngäbriänkä merire, brare därebare kwati mda kwe. **27** Matusalen ne abko käkwe nünabare kä sientö krä

ükän bti gre ketamä bti kwä ükän (969) angwane krütani.

28 Matusalen ngobo Lame abko, kä sientu krati bti gre ketabkä bti kubu ie (82) angwane ngobo kwe därebare mda. 29 Lame ngobo därebare ne abko käi namani nuäre Lamebtä, käkwe niebare krörö: Dänkin Ngöbökwe ngürün mikani käbtä angwane, kä juani ngwarbe kwe, abkokänti nita sribire tare krübäte tirete, akwa ngäbäkre tikwe ne käkwe ni die mikadi sribibtä, aisete niara kä diandi Noe, niebare Lamekwe. Erere kä mikani kwe, ñobtä ñan angwane kukwe Noe ruen “Ni die mikai jadüke kwe” jebreore aisete. 30 Noe därebare, nebti Lamekwe nünabare kä sientu kwärike bti gre ketabkä bti kwä jätäbti kwärike (595) mda angwane ngäbriänkä merire, brare därebare kwati mda. 31 Lamekwe nünabare kä sientu krä kükü bti gre ketamä bti kwä jätäbti kwä kükü (777) angwane krütani.

32 Noeye abko, kä sientu krärike (500) angwane ngäbriänkä Sen, Kan btä Jabe därebare.

Ne abko Adan bkün nikani däre kore ja täritäri.

Ni nämäne nüne käme krübäte kä nebtä

6 1-2 Ni jatanina nüne kwati kä nebtä kore angwane, ngäbriänkä merire merire därebare kwati arato. Ni merire merire ne bä namani nuäre nuäre. Angwane abko, Ngöbö ngäbriänkätre namani. Ni merire ne namani tuen kuin jakrä Ngöbö ngäbriänkätreye, aisete Ngöbö ngäbriänkätre ne tö namani meri mden mdenye, erere ben nikani ja mike gure itire itire. 3 Abtä Dänkin Ngöbö abko käkwe niebare mda: Ni kä temenbtä tä nüne käme ja töi jenbtibe angwane, töi ngitiekä kämekäme dikaro, aisete ti Üai nin tädi käre nibtä, tikwe ñan tuemetre nüne raire kä nebtä amne, tikwe kä biandi kä sientu krati bti kwä gre (120) ietre nünankrä kä temenbtä, niebare Dänkin Ngöbökwe.

4 (Kä ne ngwane nitre nebilin abko, nämäne nüne kä nebtä. Ni ne abko bäri krikri. Abti nämäne nüne arato.) Nitre merire merire namani Ngöbö ngäbriänkätrebe abko,

ngäbriänkä därebare kwe abko namani krikri krübäte angwane, namani bäri ütiäte krikri ni mdakrä kena.

5 Kä ne ngwane, ni jökrä kä nebtä töi namani ngitiekä kukwe kämekäme aibe nuenbtä Dänkin Ngöbö okwäbti. 6 Abtä, Dänkin Ngöbö moto nótaninte, kä namani nütüre: ¿Drekäre jakwe ni därebare? Dänkin Ngöbö namani nütüre, akwa niebare krörö kwe: 7 Ti bike ni jökrä, jändrän ngwarbe ngwarbe, jändränä yorekä tementa btä nukwä gainkä jire jökrä bäre. iNin tikwe dätetre näre abko, tikwe därebare! niebare Dänkin Ngöbökwe.

Ngöbökwe ru dätemna Noeye

8 Akwa ye ngwane Noe abko aibe namani ruentari tare Dänkin Ngöböye. 9 Aisete kukwe nakaninkä ño Noebtä abko nere: Ni jökrä nämäne nüne Noe näire abko, okwäbti Noe aibe käkwe nünabare kuin metre. Erere arato, nünabare kwe Ngöbökrä. 10 Noe ne ngäbriänkä nimä abko kä dian nämäne Sen, Kan btä Jabe. 11-12 Noe näire abko, ni jökrä töi namani käme jökrä, aisete ni jökrä namani kukwe kämekäme aibe nuene angwane, ni jökrä namani rüre krübäte jabe kwärikwäri kä nebtä. Ye kwrere, ni jökrä nämäne kämekäme, käkwe ja ngwiani diän Ngöbö okwäbti. 13 Te Ngöbökwe niebare Noeye:

iJoo! Ni kä nebtä, köböite ni jökrä ja rüre kwärikwäri, aisete ti bike ni jökrä gainkä btä jändrän jire jökrä kä temenbtä nebe gwaire. 14 Aisete makwe ru date krati krörö, ma ñan gatadre ñöte abkokäre: Kri kä dianta gober abko ngwäri rebe, ye date rure makwe. Ru ye abko, makwe ñakätebe jökrä gwita temen, jändrän ketareketare kräke. Arato, dobro rebe munkwata kwrere, yehti makwe ru jüka kuin btärita btä terita, ñö ñan rikadre rute gwä abkokäre. 15 Mdakäre abko, ru date makwe abko, makwe date ne näre krörö: Ru date nga ngwra gre ketamä bti ngwra kwä (135m) makwe. Ru kwata kri kwärikwäri abko, date ngwra jätä bti ngwraiti (22.5 m) makwe amne, kukwäre abko makwe date ngwra kükü (13 m) arato. 16 Ru ne abko makwe date bämä jabtä kukwäre. Arato makwe ru ñäi mikate tai ti käin ninkri rute amne, jukwe abko, makwe mika kwatibe nänkrä rute gwä, niebare Ngöbökwe Noeye.

17Ne makwe nuen kore, ñobtä ñan angwane tikwe ño mikadi neen kri jate kä jökräbti temen. Ye kwrere ti bike jändrän kä nebtä gainkä jire jökrä ñöte, abkokäre makwe ru date. 18Akwa ma abko, tikwe ükadite rute ño ngäniene, aise ma ngäbriänkätre, ma jüdekäntre btä meri makwe, ye abko näin mabe rute. Abti tikwe ja kukwei ütiäte ükadite mabe. 19Erere arato, jändrän nire bätäkän ngwarbe, ye abko möre krati btä kwane krati, jārīka makwe rute siba, ñan riadrekä kä nebtä abkokäre. 20Ne kwrere abko, jändrän jökrä näin krobukrobu mabe rute, nukwä ño ño, erere näin kubukubu. Jändrän jame ngbiadre näin krobukrobu. Erere arato, jändrän dikekä tementa btä jändrän yorekä tementa näin krobukrobu rute mabe, ne abko ñan riadrekä jökrä kä nebtä abkokäre. 21Mdakäre abko, makwe mrö bätäkän ngwarbe ükärö kabre rute, droare jakrä btä jändrän ngwarbe ngwarbekrä. Abko kore se, niebare Ngöbökwe Noeye.

22Ngöbökwe dre dre nuemna Noeye, erere nuenbare täte jökrä kwe.

Ngöbökwe kä ganinkä ñöte

7 1Abti ru datebarera jökrä angwane, Dänkin Ngöbö abko käkwe niebare mda Noeye:

Ni jökrä kä nebtä ngätäite, mabe tä nüne metre ti ngwäreki, aise mabe näin ma mräkäbe rute ño ngäniene. 2Ye ngwane jändrän debe kwetadre niebare tikwe, ye abko möre btä kwane kita krä kükükükü makwe rute siba. Akwa jändrän ñan debe kwetadre niebare tikwe, ye abko möre btä kwane abko kita kratibe kratibe makwe rute. 3Ne kwrere arato, nukwä bätäkän ngwarbe möre btä antalan kita kwä kükükükü rute makwe, ne abko ñan riadrekä kä nebtä abkokäre. 4Ne nuene ñobtä ñan angwane jändrän jökrä datebare tikwe kä nebtä abko, ti bike gainkä ñöte. Ne mden kisete köbö kükü mtare angwane, tikwe ñü mikadi näkäen jobe temen köbö gre ketebu dibire rare, jändrän jökrä nire gakakäre, aise makwe ja mika juto ma mräkäbe btä jändrän mda mdabe, tita niere mae ne kwrere. Abko kore se, niebare Dänkin Ngöbökwe Noeye.

5Ye kwrere bokänä, Dänkin Ngöbökwe jändrän nuemna Noeye, erere nikani nuene jökrä krörö: 6-7Noe abko, kä

siento krä ti (600) ie. Angwane abko, ñü ngämi näkäen temen känenkri, Noe nikani rute merire kwebe. Arato ngäbriänkä nimä btä jüde nimä nikani siba rute ben ño ngäniene. 8Erere arato, jändrän debe kwetadre niebare Ngöbökwe btä jändrän ñan debe kwetadre niebare Ngöbökwe nukani krobukrobu mda rute. Arato nukwä bätäkän ngwarbe nukani kubukubu rute, btä jändrän dikekä tementa btä yorekä tementa nukani krobukrobu rute siba. 9Ngöbökwe jändrän jökrä möre btä kwane juani rute Noeye, erere kitani jökrä rute kwe. 10Ne Noekwe nuenbare köbö kükü, bti ño jatani neen kri jate, Ngöbökwe niebare Noeye ye kwrere.

Noekwe ru datebare angwane, jändrän ngwarbe ñan müre reketadre jökrä, abkokäre Ngöbökwe juani rute. (7.8)

11 Ye ngwane, kā namani sienta krā ti (600) Noeye. Kāi te, sō krobu angwane, kōbō jātābti kōbō kükü, kōbōi ye ngwane, ñō jatani neen kri jate, ñobtä ñan angwane batibe dobo mkā ngitianinkā mda angwane, ñō jatani neen kabre kabre dobote kukwāne. Erere arato, ñū jatani nākāen jobe jobe temen, 12 jatani nākāen jobe jobe temen kōbō gre ketebu dibire rare.

13 Ye näire abko, Noe ngābriānkā Sen, Kan btā Jabe btā meri Noekwe btā Noe jūde nimā nikanina jōkrā rute Noebe. 14 Arato jāndrān bātākān ngwarbe kāsenta, btā jāndrān bātākān ngwarbe ngibiadre gwi namanina jōkrā rute amne, jāndrān dikekā tementa btā yorekā tementa bātākān ngwarbe. Erere arato, nukwā bātākān ngwarbe namanina jōkrā rute Noebe. 15-16 Jāndrān bātākān ngwarbe mōre btā kwane, erere arato nukwā mōre btā antalan namanina jōkrā rute Noebe, ñō Ngōbōkwe niebare ie ye kwrere. Namanina jōkrā rute, bti Dānkīn Ngōbō kākwe jukwe dikani mda ruhti se kwrere.

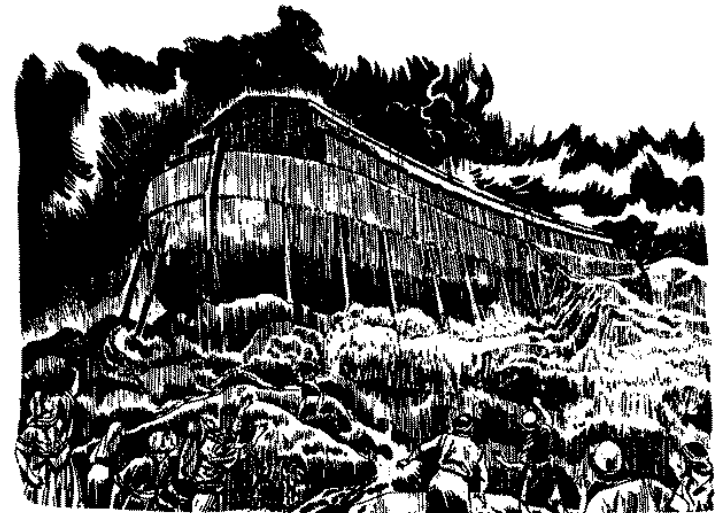
17 Ngōbōkwe jukwe dikani bti, ñō jatani nirien, nirien, nirien bāri kri mda jate kōbō gre ketebu dibire rare angwane, ñō nikani nirien bāri kukwāne, kā nikani ru kainkā kukwāne. 18 Ne kwrere ñō nikani nebe bāri mente nguse, akwa ru abko nikani nakainkā bāri kukwāne arato. 19 Ñū nākāni chi temen, aise te ñū ngō namani chlarararara temen, btā ñō jatani chi dobote kukwāne aise te, ñō namani kā iti jōkrā angwane, ngitio bāri krikri bti tabe ñō namani neen se kwrere. 20 Ñō namani neen jōkrā ngitio bāri krikri bti ta. Ne bārire mda abko, ñō namani neen ngwāmā bti otare mda ngitiobti kāinta temen. 21-23 Ñō namani mente nguse, aise te jāndrān kāsenta, jāndrān ngibiadre gwita btā nukwā bātākān ngwarbe, arato jāndrān dikekā tementa btā jāndrān yorekā tementa mūre neketani jōkrā ñōte ni nirebe gwaire. Jāndrān nire nire nāmāne būre jāke kā nebtā, erere mūre neketani jōkrā ñōte. Akwa Noe abko, mrākā btā jāndrān nāmāne rute ben aibe abko, namani nire niarabe. Akwa ni nire btā jāndrān namani kā nebtā, erere mūre neketani jōkrā ñōte.

24 Ñō rirabare kri angwane, namani ngitio bāri krikri bti ta kōbō gre keta kükü bti kōbō jātā (150).

Ñō nikani ngrōtōta

8 1 Ne ngwane, Noe ñan kāi kwitaninkā jabtī Ngōbōkwe, tō namani Noe btā jāndrān jōkrā nāmāne rute ye diaintarita. Abtā Ngōbōkwe niara die mikani krōrō: Ngōbōkwe mūre mikani mate ribi abko, kā rikadre ñō rōtōta abkokāre. 2 Arato dobo mkā, te ñō namani betekā kunkwāne kunkwāne, ye Ngōbōkwe dikaninta jōkrā. Erere arato, ñū mikani nimienkāta kwe angwane, kā namaninta moren jōkrā. 3 Aise te kōbō gre keta kükü bti jātā (150) yehti ñō nikani ngrōtōta bātārekā bātārekā kōbō kwatirekwatire, bti jatani nikenta mente timon. 4 Bti sō krā kükü angwane kōbō jātābti kükü angwane, ru te Noe nāmāne, ye nikani neketebtā kā ngitiore ngitiore kā dīanta Arara, ye kāntita temen. 5 Nebti ñō nikani ngrōtō jangunu, aise te sō krā jātāre kōbōi kena te, ngitio bāri krikri namani tuenta kwārākwārā Noeye.

6 Nebti, kōbō gre ketebu mda angwane, Noekwe ru ñāi nāmānena ruhti abko tikani mda, 7 bti nukwā ngri kwetaka

Ngōbōkwe kā ganinte ñōte angwane, ni jōkrā mūre neketani ñōte amne, Noe aibe namani nire mrākābe. (7.23)

Olibo krie nirien ñakare minti, aiseite ütù jatani olibo kä ngwena Noeye angwane, olibo krie nāmanena nirien moto, nebtä abko ñö ngrötanina jökrä namani gare ie. (8.9-11)

kä dianta kwerbo tikaninte kwati kwe. Kwerbo ye abko, ñö ngrötadre abko namani ngibiare, kä namani nakainkä nekwäre sekwäre ñöbti käinta. **8**Noekwe kwerbo tikaninte. Abti ütù tikaninte kwati mda kwe. Ütù ne abko, ñö ngrötaninante ya abko rikadre tuenbti abkokäre. **9**Akwa ñö nāmane kri aiseite, kä ñan kwani matakrä ütùye. Abtä ütù nikaninta, namaninta ru kanti angwane, Noekwe ütù dianinta rute gwä, ñöbta ñan angwane ñö nāmane kri abkobtä, ütù nikaninta gani Noekwe aiseite.

10Nehti Noekwe kä mikani nikenta bāmān krati ta mda angwane, ütù tikaninteta bobukäre. **11**Kä jatanina dere angwane, batibe ütù ye jatani, kri kä dianta olibo abko kä

ketaninte tute, nūkaninta rubtä Noe kanti. Ye ngwane ñö jataninanta ngrötö aiseite, kä namani nōtare gani Noekwe. **12**Bti Noekwe kä mikani nikenta bāmān krati ta mda angwane, ütù tikaninteta bāmākäre kwe. Ütù ye nikani nianinkābe tāri, nin nūkaninta jire mda, kä namanina nōtare aiseite.

13Ne ngwane kä sientō krä ti bti kwati (601) Noeye angwane, kä btin söi kena abko köböi kena te, Noekwe jukwe rubti käin tikani mda, bti nikrabare kwe angwane kä namaninante nōtare, namani tuen ie. **14**Nehti Noe namani bāmān krä kwä mda rute. Ne abko sö krobukäre angwane, köbö kwä gre bti kükü angwane, kä namaninante nōtare jökrä temen. **15**Angwane Ngöbökwe niebare mda Noeye:

16iNoe, ya! Kä nenante nōtare, aiseite nānta timon meri makwebe, ma ngäbriänkābe btä ma jüde nimä yebe. **17**Arato nukwä btä jändrän ngibiadre gwi, arato jändrän dikekä tementa btä yorekä tementa tä rute mabe, ye denta jökrä timon. Ne abko, rikadre ngetreta kabre kä temen nebtä, rabadre nūne kä jökräbti abkokäre. Abko kore se, niebare Ngöbökwe Noeye.

18Ye erere bokānā, Noe btä mrākä kwe nāmane rute nikaninta jökrä timon mda. **19**Arato jändrän bātākān ngwarbe nāmane rute, ye nikaninta jire jökrä timon. Jändrän jökrä nikani krobukrobu ja tāritāri mentokwäre. Ru abko namani tōkare.

20Noe ngibiabare Dänkin Ngöbökwe, abtä Noe tō namani kuin niei Dänkin Ngöböye, kākwe ñukwä krä jändrän kukwakrä Dänkin Ngöböye ūkaninte kwati, bti jändrän debe kwetadre niebare Ngöbökwe abko, diani kratirekrati-re kwe. Arato nukwä debe kwetadre abko, diani kwatirekwatire kwe, bti kukwani kwe Dänkin Ngöbö käikitakakäre. **21**Noe namani jändrän kukwe Dänkin Ngöbö käikitakakäre, ne rä namani mate bāne Ngöböbti angwane, Dänkin Ngöbö abko namani nütüre krörö: Ni kä nebtä köböite tikwe jändrän jökrä ganinkä kä nebtä. Ni kä nebtä tä ngäbäkrere angwane, tä niken tōi ngitiekä kukwe kämekāme aibe nuenbtä, abko dokwäre mtare mentokwäre tikwe ñan ngürün mikadi mda käbtä juankäre ngwarbe, ñöbta ñan angwane tita ni tarere aiseite. Erere arato, tikwe ñan

ni btä jändrän ngwarbe gadikäta jire chi mda, tikwe ni btä jändrän ganinkä jökrä ye kwrere. **22** Akwa kä nekwe noadi nuäite erere:

Kä rabadi nura nökakrä angwane,

kä rabadi nura ngwä ötakrä.

Kä rabadi ngire angwane,

kä rabadi tibo.

Kä rabadi ñüre angwane,

kä rabadi töre.

Kä rabadi ngwen angwane,

kä rabadi iko.

Ne abko rabadi käre kore

kä kwatirekwatire ja täritäri,

nütübare Dänkin Ngöbökwe.

Ngöbökwe kukwe ükaninte Noebe

9 ¹Ne ngwane, Noe btä ngäbriänkä nimä, ietre Ngöbökwe kukwe kuin niebare ja di biankäre:

Mun bkün raba kwati krübäte kä nebtä, ye abko rika nüne kä jökräbti temen. **2** Erere arato, jändrän känsenta, nukwä, btä jändrän yorekä temente btä gwa abko, ti bike mike gare jire jökrä munye, aisete mun tö dre dre nuein btä, erere mun raba nuene, aisete jändrän jökrä kä nebtä rabadi mun ngäniene. **3** Kena nura ngwä kuin kwetadre abko, aibe tikwe kwetamna nie. Akwa mtare mentokwäre, jändrän jire jökrä nire nire kä nebtä, abko mun tö raba kwetai angwane, munkwe kweta, ñobtä ñan angwane mtare jändrän jökrä ne tita bien kwetadre munye aisete. **4** Akwa jändrän nire abko tä nüne ja därebehti, aisete ngri däre ngöi, ne aibe abko munkwe ñan tö ngwian kwete jire chi.

5-6 Mdakäre abko, nirekwe ni mda müre ketadre, ni ye abko müre ketadre ni müre ketani kwe ye dokwäre. Ne kwrere arato, jändrän ngwarbekwe ni müre ketadre, jändrän ye abko kämikadre ni müre ketani kwe ye dokwäre, ñobtä ñan angwane ni nire abko, tikwe dätebare bäsi ja kwrere, aisete nirekwe ni mda müre ketadi, ni ye abko käkwe ja ngie nuadre ni mda müre ketani dokwäre. **7** Akwa mun abko, mun

bküntre raba kwati, ie ti tö. Ye abko, raba niken nüne kä jökräbti temen. Abko kore se, niebare Ngöbökwe ietre.

Ngöbökwe kukwe ükaninte Noebe btä mräkäbe

8-10 Bti Ngöbökwe niebareta mda Noeye btä Noe ngäbriänkätreye:

Mun btä mun bkün jatadi mda mda mun jiehti ja täritäri, abko ben ti ara bike kukwe ükete. Erere arato, nukwä bätäkän ngwarbe, jändrän ngibiadre gwi btä jändrän känsenta btä jändrän jire jökrä mda mda nämane rute munbe, ye abko ben ti bike kukwe ükete krörö abko nere: **11** Tikwe ni nire btä jändrän mda ganinkä ñöbti, ne kwrere tikwe ñan kä gainteta jire chi mda. Ne abko ti bike kukwe ükete kore munbe arato jändrän mda mdabe. Tita kukwe ükete kore munbe, nehti tikwe ñan ja kukwei kitadita jire temen.

12 Tita kukwe ükete munbe, ne abko rabadi kärekäre munkrä btä jändrän mda mdakrä. **13** Ne abko tikwe bä mikadi mrüträbti käinta. **14-16** Ye mden kisete tikwe ñü juandi tementa angwane, mrüträ ne rabadi mütate käinta angwane, mrüträ ne abko, tita kukwe ükete mtare munbe btä jändrän mda mdabe ne abko mikakräta töre tie, aisete tikwe ñan kä temen ne gainteta jire mda ñöbti. **17** Ne mdenkäre abko, tita kukwe ükete kore mrüträbti munbe btä jändrän jökrä tä nüne kä nebtäbe arato. Abko kore se, niebare Ngöbökwe Noeye btä ngäbriänkä nimä ietre.

18 Noe ngäbriänkä nimä nämane rute abko, kä dian nämane Sen, Kan btä Jabe. Kan abko Kanan rün. **19** Abti Noe ngäbriänkä nimä ne mden bkün ja täritäri abko, nikani nünenta kwati kwäräkwärä kä nebtä. Niaratrekri abko, ni jökrä kä nebtä därebare.

Noe namani romon ja dokwäre ngobo Kananbe

20 Ngöbökwe kukwe ükaninte Noebe btä ngäbriänkätreye. Abti Noe abko nikani uba nurai nökö tirete mda. **21** Bti bati uba nökani Noekwe namanina kure angwane, uba döi sribebare kwaka kwe, bti ñani kwe. Uba döi kwaka ñani kwe, kisete namani dröbare angwane, jändrän kwata mikani jure kwe jae, yete ngatani bütiere temen dröbare. **22** Ne btäräbe Kanan rün kä dian nämane Kan jatani, nukani gwi angwane,

rün nämane бүтиере туани кве, бти никаннта ангване, етба нибу nämane jubäre abko, ie рүн туани бүтиере кве никани niere. **23** Abtä Sen btä Jabe kākwe dān diani, kitani ja kōtābti ta kwetre, bti nikani ben kitadre rünbti. Nāmane рүн mike ütiäte jae aiseite nān tō namanintre рүн tuai бүтиebtā, aiseite nikanintre ja tröre, ja tröre okwā mentokwäre, bti namanintre nebe рүн kānti angwane, dān kitani kwetre rünbti.

*Kri ngwākā ne abko kā uba.
Ubata nirien kōkrā kwrere
amne, sribе nämane dōre.
(9.20-21)*

24 Nebti kā nūkani ruenta kuin Noebti angwane, ngobo sibakwe tuani бүтиebtā, ne gani kwe. Abtä namani romon ja dokwäre. **25** Abtä niebare krörö kwe Kan ngobo kā dian nämane Kananye:

!Ma raba ngite ti dokwäre Ngöböye näre!
Erere arato, Ngöbökwе ma mika
ja ngie nuen näre.

Arato ni kōkata mikata ene
jae bākānkākwe, ye kwrere jire
ma raba Sen btä Jabe kisete näre.

26 Noekwe niebareta mda:

Sen ne abko, Dānkin Ngöbö tikwe kākwe
die mika tikrā amne
Kanan abko, ni kōkani kākwe
sribi ngwarbe bākānkākra,
ye kwrere jire ma raba
sribire Senkrā näre.

27 Jabe ne abko, Ngöbö diebti

raba kā bākāne kabre amne
nūna jāme kwe etba Senbe angwane,
Kanan, ma abko kākwe sribi ngwarbe Senkrā,
ye kwrere makwe sribi arato Jabekrā näre.
Abko kore se,

niebare Noekwe Kananye.

28 Kā nianinte nōte, yehti Noekwe nūnabare kā siento krāmā bti kwā gre ketebu bti kwā jātā (350) mda. **29** Abti kā siento krā ükān bti kwā gre ketebu bti kwā jātā (950) Noeye angwane krütani.

Noe bkün ja täritäri

10 ¹Ngöbökwе kā ganinte nōte, yehti Noe ngäbriānkätре Sen, Kan btä Jabe bkün nikani dārere ja täritäri abko nere:

Jabe bkün ja täritäri

- 2** Jabe bkün brare abko nere: Gomer, Mako, Madai, Jaban, Tubali, Mese btä Tira.
- 3** Gomer abko, ngäbriānkā brare abko Akena, Riba btä Tokarma.
- 4** Jaban abko, ngäbriānkā brare abko Elisa, Tarsi, Kitin btä Dodanin. **5** Jabe ngäbriānkā nibkā ne abko nikani nūne mren kräbäre mötarita temen, akwa ngäbriānkā mrākā itire itire ja täritäri abko kukwe nō nō, abko erere nikani ja gwirie miketebe ketareketare temen mren kräbäre.

Kan bkün ja täritäri

- 6** Kan abko, ngäbriānkā brare abko Ku, Mirain, Bu btä Kanan. **7** Ku abko, ngäbriānkā brare abko Seba, Jabila, Sabata, Raama btä Sabateka. Raama abko, ngäbriānkā brare abko Seba btä Dedan.
- 8** Ku ngobo abko Ninro. Ninro ne abko namani dānkienne kri kena kā nebtā. **9** Arato Dānkin Ngöbökwе ja di biani Ninroye, aiseite niara namani brai kri. Ne mden kisete ni brai krikri abko, ni Ninro kwrere nieta. **10** Juta te Ninro namani ni dānkiene abko Babeli, Ere, Aka btä Kaline. Juta ye abko nämane kākā Sinar kānti. **11-12** Nebti Ninro nikani mda kākā Asiria kāntita temen. Kā ne kānti abko, Ninro kākwe juta mda mda mikani abko kā dian nämane Ninibe, Rejobo btä Kala. Juta Kala ne abko, juta bāri kri Asiria kānti abko nämane juta Resen btä Ninibe te ruäre.

- 13 Mirain abko ngäbriänkätre brare ja täritäri abko Ludin, Anamin, Lejabin, Natujin, 14 Barusin, Kalujin, btä Katorin. Kalujinkri abko nitre biliteo därebare.
- 15 Kan ngobo Kanan abko, ngäbäkre brare mubai abko Sidon btä Je. Erere arato Kanankri 16 nitre jebuseo, nitre amoreo, nitre gerkeseo, 17 nitre jebeo, nitre araseo, nitre sineo, 18 nitre arbadeo, nitre semareo btä nitre jamateo därebare.
- Nehti Kanan bkün ja täritäri kākwe ja ñākānintebe jene jene kwäräkwärä, 19 nikani nebe nüne juta Sidonte. Bti nikani nüne nebebe juta Gerarte amne juta Gasate. Erere arato, nikani nüne juta Sodomate, juta Gomorate, arato juta Ademate, juta Sebointe btä juta Lasa kántita namanintre nüne. 20 Nitre kananeo ne abko, ngäbriänkätre mrākā itire itire ja täritäri abko kukwe ño ño, abko erere nikani ja gwirie miketebe ketareketare temen kore.

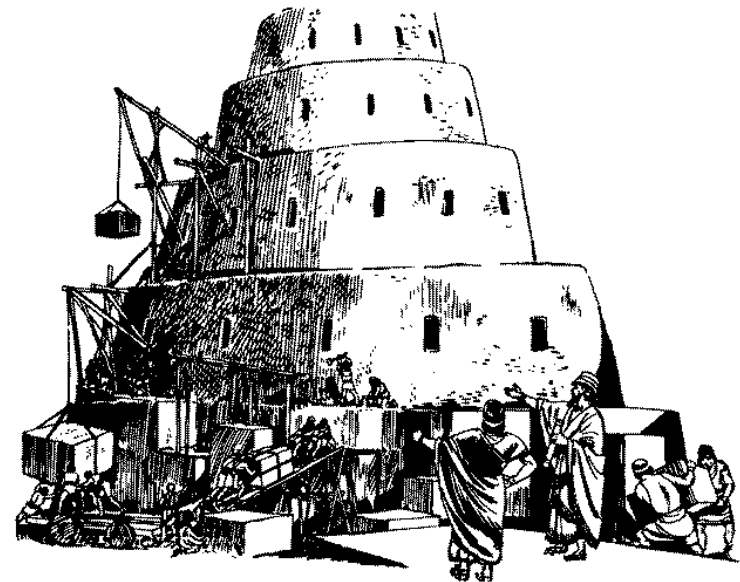
Sen bkün ja täritäri abko nere

- 21 Jabe etba mubai abko Sen amne, Jeber ngäbriänkätre abko Sen bkün. 22 Sen ngäbriänkätre abko Elan, Asur, Arbasa, Lu btä Aran.
- 23 Aran ngäbriänkätre abko Usu, Juli, Geter btä Ma.
- 24 Arbasa ngobo abko Sala. Sala ngobo abko Jeber.
- 25 Jeber ngäbriänkätre nibu. Iti abko kā dian nāmane Bele, ñobtä ñan angwane niara näire angwane, ni jökrä kā temenbtä abko Ngöbökwe juanintari nüne jene jene kwäräkwärä. Iti mda abko, kā dian nāmane Jotan.
- 26 Jotan abko ngäbriänkätre abko Alimoda, Sele, Jasmabe, Jera, 27 Adoran, Usali, Dikla, 28 Obali, Abimaeli, Seba, 29 Obir, Jabila btä Joba. Ne jökrä abko Jotan ngäbriänkätre brare.
- 30 Jotan ngäbriänkätre abko namani nüne niken kākā Mesa kántita temen, niken nebebe kā driri kākā Sebar kántita temen. Kā driri ne abko kā ngutiore ngutiore. 31 Ne kántita Sen bküntre kwati namani nüne amne kukwe ño ño, abko erere nikanintre ja gwirie miketebe arato.

32 Ne abko ño namani kri temen, kākwe kā ganinte, bti Noe bküntre därebare kwati mda Senkwe, Kankwe btä Jabekwe. Mden abko kākwe ja ñākānintebe jene jene kwäräkwärä abko kwe juta namani kā jökräbti temen kore.

Ju mikani kri juta Babelite

11 1 Ni jökrä nāmane nüne Noe näire btä Noe täbti abko kukwe kwatibe jökrä. 2 Noe bkün därebare kwati ja täritäri, ye nāmane nüne kādriri, nikani kā mda kēnene nūnankrä jae, bti nikani nebe kākā Sinar kánti. Kā Sinar ye kánti abko, kā kiare kuin nūnankrä abko, kánti namanintre nüne mda. 3 Batira jire nitre ye kākwe niebare krörö jae kwärikwäri: Ari dobro dātere ladriore bti nikwe kukwadi ñukwäte. Ye abko rabadi ribi krübäte, aiseite rabadi bāri kuin mikadre jure abkokäre, niebare kwetre jae kwärikwäri. Ye erere, jā jue mikani ñakare angwane, ladrio dātebare kwetre abko, ketadre kwetre dobro rebe munkwata kwrere bti abkokäre.

Nitre nūnanka juta Babeli kākwe ju mikani mobe kāin bikakäre kri. (11.3-4)

4Ye erere ladrio namani bare ietre angwane, namani bike kri krübäte, kākwe niebareta jae kwärikwäri mda: Mtare ari juta mike kri nete. Arato nikwe ju mda mikadi kwati abko, rabadi moobe käin, nebebe kä käinbti. Nebtä abko ni rabadi ütiäte kri ni mda mda ngwärekre. Erere ni rabai nüne käre ketatibe nete amne, ni ñan rikadre nüne jene jene kwärä-kwära, aiseite ani ju mike moobe käin, niebare kwetre jae kwärikwäri. Ye erere bokänä, nitre ye namani ju mike kore.

5Te batibe Dänkin Ngöbö jatani, nükani juta ye btä ju kri ye tuenbti. 6Angwane Dänkin Ngöbö kākwe niebare krörö btätre: Nitre noko mräkä ji kratibe jökrä amne kukwe kwatibe ja kwrere jökrä, aiseite tä sribi kömiketebe kore noko. ¿Nokobti sribi mda mda rabadi tare kräke ya? Ñakare. 7Aiseite ni rikadre, kākwe kukwe kwitadre jene jene jökrä angwane, ja kukwei ñan rabadre nuke gare ietre kwärikwäri, köböire sribi noko rabadre ietre, Dänkin Ngöbö namani nütüre btätre.

8Erere bokänä, Dänkin Ngöbökwere nitre ye kukwei kwitani jene jene angwane, batibe nikani iti iti jökrä kwäräkwä-rä. Ni kukwei namani ja kwrerekwrere abko, erere nikani nüne jene jene kwäräkwära amne, sribi nuen namani kwetre, ye namani jökrä ietre. 9Kä ye kanti abko, Dänkin Ngöbökwere ni kä nebtä kukwe kwitani jene jene jökrä. Mden kisete kä ye kä diani “Babeli”. Dänkin Ngöbökwere ni kukwe kwitani kore, abko köböire ni kä nebtä nikani nüne jökrä kwäräkwä-rä kä nebtä.

Sen bkün ja täritäri

10Sen bkün ja täritäri abko nere:

Ngöbökwere jändrän jökrä ganinte ñöte, nebti kä nikani kubu ta angwane, kä gre ketarike (100) Senye angwane, ngobo Arbasa därebare. 11Nebti Senkwe nünabare kä sientö krärike (500) mda angwane ngäbriänkä brare, merire ngibiabare mda kwe, bti krütani.

12Arbasaye abko, kä gre bti kwä jätäbti kwärike (35) angwane, ngobo Sala därebare. 13Nebti nünabare kä sientö kräbkä bti komä mda kwe (403) angwane ngäbriänkä brare, merire ngibiabare mda kwe, bti krütani.

14Salaye abko, kä gre bti kwä jätä (30) angwane, ngobo Jeber därebare. 15Nebti nünabare kä sientö kräbkä bti komä (403) mda kwe angwane ngäbriänkä brare, merire ngibiabare mda kwe, bti krütani.

16Jeberye abko, kä gre bti kwä jätäbti kobkä (34) angwane, ngobo Bele därebare. 17Nebti nünabare kä sientö kräbkä bti kwä gre bti kwä jätä (430) mda kwe angwane ngäbriänkä brare, merire ngibiabare mda kwe, bti krütani.

18Beleye abko, kä gre bti kwä jätä (30) angwane, ngobo Reu därebare. 19Nebti nünabare kä sientö krobu bti kwä ükän (209) mda kwe angwane ngäbriänkä brare, merire ngibiabare mda kwe, bti krütani.

20Reuye abko, kä gre bti kwä jätäbti kubu (32) ie angwane, ngobo Seru därebare. 21Nebti nünabare kä sientö krobu bti kwä kükü (207) mda kwe angwane ngäbriänkä brare, merire ngibiabare mda kwe, bti krütani.

22Seruye abko, kä gre bti kwä jätä (30) angwane, ngobo Nakor därebare. 23Nebti nünabare kä sientö krobu (200) mda kwe angwane ngäbriänkä brare, merire ngibiabare mda kwe, bti krütani.

24Nakorye abko, kä gre bti kwä ükän (29) angwane, ngobo Tare därebare. 25Nebti nünabare kä sientö krati bti kwä jätäbti kwä ükän (119) mda kwe angwane ngäbriänkä brare, merire ngibiabare mda kwe, bti krütani.

26Tareye abko, kä gre ketamä bti kwä jätä (70) angwane, ngobo Abran, Nakor btä Jaran därebare.

Kukwe nakaninkä ño Tare ngäbriänkä nimäbtä

27Nebti abko kukwe nakaninkä krörö Tare ngäbriänkä-btä: Tare ngäbriänkä abko Abran, Nakor btä Jaran. (Jaran ne abko, Lo rün). 28Juta kä Ur, Kalidea kanti nämene nünentre, akwa rün kwe ngämi krüte, känenkri Jaran krütani. 29Abran abko, ben Sarai namani. Nakor abko, ben Milika namani. Milika btä Ika abko, Jaran tukwe ngängän. 30Sarai abko, ngäbäkrei neme ñakare, aiseite ngäbäkre ñakare kwe.

31 Ne ngwane Tare nāmane nūne juta Ur, Kalidea kanti. Bati nikani nūnakāre kākā Kanan. Tare nikani Kanan, ne ngwane nikani ngobo Abranbe btā brāi kwe Lo ngwiani kwe siba jabe. Arato jūde Sarai nikani siba. Tare nikani Kanan kukwāre, akwa juta kā dian nāmane Jaran kanti namani kāne. Ye kanti namani nūne mda. **32** Abti kā sientō krobu bti kwārike (205) Tareye angwane, Tare krūtani juta Jaran ye kanti.

Tare ngobo Abran, ben Dänkin Ngöbökwe blitabare

12 **1** Abti bati Dänkin Ngöbökwe niebare krörō Abranye: Ti bike kā mike gare mae, kanti ma rika nūne, ie ti tō, aisete makwe kā mikaka nete, btā ma mrākā nete ma rün gwiriete, ye mikete jōkrā nete, bti ma rika, ŋobtä ŋan angwane

2 ma bkün dāredi kwati ja tāritāri makri abko, jutai rabadi kwatibe ketatibe.

Tikwe ja di biandi mae jāndrān jōkrābtā.

Arato ma rabadi ūtiāte kri

ni mda mda ngwārekri ti diebti.

Erere arato, makwe ja di biandi ni mda mdaye.

3 Mdakāre abko, nirekwe ma mikadre ūtiāte jae,

ye abko tikwe mikadi ūtiāte amne,

nirekwe ngürün mikadi mabtā abko,

tikwe ngürün mikadi btā ma dokwāre.

Mrā abko, ma bkün dāredi kwati ja tāritāri,

ye kobōire tikwe kukwe kuin nuendi

ni bātākān ngwarbe kā nebtā

die mikakāre. Abko kore se,

niebare Dänkin Ngöbökwe Abranye.

4-5 Erere bokānā, kā gre ketamā bti kwā jātā bti kwārike (75) Abranye angwane namani Jaran, nikani Kanan merire kwe Saraibe btā etba mrō ngobo Jarankwe kā dian nāmane Lo, ngwiani kwe jabe siba. Arato jāndrān nāmane Abrankwe btā ni kōkani sribikā jakrā kwe Jaran, ye jānikani jire jōkrā kwe nebe Kanan, Dänkin Ngöbökwe niebare ie ye kwrere. **6** Ne erere Abran nikani kā Kanan kanti temen, bti nikani nebe juta Siken. Siken ken, kākā More kanti, kri krikri kā dian nāmane ensino nāmane dati, kanti Abran namani. Kā ye ngwane abko, Noe bkün Kanankri nāmane nūne kā yete.

7 Kā ne kanti Dänkin Ngöbō nūkani blite Abranbe, kākwe niebare krörō ie:

Abran, kā Kanan nete, ne ti bike bien ni kwati dāredi ma bkünkri yekrā, niebare Dänkin Ngöbökwe Abranye.

Yebtā abko, Abrankwe ŋukwā krā ūkaninte kwati Dänkin Ngöbō kākikatakakrā, ŋobtä ŋan angwane kā ne kanti Dänkin Ngöbō nūkani blite ben aisete.

8 Nebti Abran nikani mentokwāre mda mintokwāre juta Betelibtä kädrikri. Ne kanti Abran namani nūnentebe kabra drūen dikani kaninkā jurete. Abran namani nūnentebe ne kanti abko, juta Beteli namani nindrini amne juta Jai namani kädri. Juta ye ngātāite Abran namani nūnentebe, kanti ŋukwā krā mdara jire ūkaninte kwe Dänkin Ngöbō mikakrā ūtiāte jae. **9** Nebti Abran nikani bātārekā kākā Neke kukwāre mda.

Abrankwe Baraon ngökani Ejito

10 Kā ye ngwane, kā jatani moren krübāte Kanan angwane, mrō nika jatani kri arato. Mrō krūtani jōkrā kā ye kanti. Abtā Abran nikani nūne Ejito mda. **11** Abran nikani nūnakāre Ejito angwane, nikani nebe ja ken kā Ejitobe angwane, niebare kwe merire Saraiye krörō:

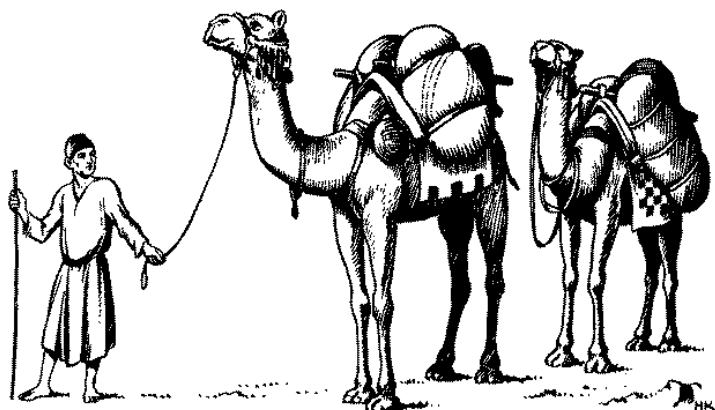
Sarai, ma bā nuāre dikaro tā tikwe, **12** aisete ni nāin nebe Ejito angwane, nitre ejitobo okwā rabadi mabtā angwane, niedi krörō kwetre: Meri bā nuāre noko abko, ni se nān muko, niedi kwe. Mden kisete ti mūre ketadi kwetre angwane, ma aibe abko, tuadimetre nire kwetre jakrā ruen tie. **13** Aisete ni rika nebe Ejito angwane, nane ti mūre keta ma dokwāre, ngāniene abko ti ma ngwai, makwe nie nitre Ejitoboye, niebare Abrankwe merire Saraiye.

14 Ye erere bokānā, Abran nikani nebe Ejito Saraibe angwane, Sarai namani tuen nuāre nitre ejitoboye. **15** Erere arato, nitre sribikā jrei Baraonkrā, ie Sarai namani tuen nuāre angwane, nikani, kākwe niebare Baraonye:

Merita iti sete jene bā nuāre krübāte kore, niebare kwetre Baraonye.

Yetari abko, Baraonkwe Sarai ngwiamna ja kanti, bti mikani ja ken kwe.

16 Sarai namani Baraonbe. Netari abko, Abran namani

Kameo abko ngibia nāmane gwi, ñobtä ñan angwane kuin tribe ngwiankrä. Erere arato kuin nānkrä. Kameo tä niken mente amne köbömä jire tä ñö ñain ñakare. Tomna ie angwane, tä ñö ñain galon krä gre batibe. (12.16)

tare kri Baraonkwe, kākwe obeja, nbi, mdä, kameo btä sribikā merire, brare biani ngwarbe jökrä Abranye Saraitari. 17 Akwa Sarai ne abko Abran merie abko, Baraonkwe mikani ja ken, dokwäre Dänkin Ngöbökwe Baraon btä Baraon mräkä mikani ja tare nike kri bren kisete Sarai dokwäre. 18 Abtä Sarai abko Abran merie, gani Baraonkwe, kākwe Abran kārāmna, bti niebare kwe ie:

¿Ñobtä meri noko abko ma nān muko, makwe ñan niebare tie, amaribti makwe ti ngökani kore se? 19 Ma ngwai, makwe niebare tie, bti tikwe mikani ja ken, amari-bti mtare abko, ma nān muko ti kite gain noko, niebare Baraonkwe Abranye.

Bti Baraonkwe niebare mda Abranye:

Ma nān muko, makwe tä nete noko, ngwenante jötrö jae, niebare Baraonkwe Abranye.

20 Bti Abran juantarimna Baraonkwe sribikātre kweye. Erere bokänä, Abran juanintarita merire kwebe btä jändrän jökrä biani ie Baraonkwe ben ngöi juanintarita kwe, ñan nūnandre mda kwe Ejito abkokäre. Abko kukwe nakaninkä kore Abranbtä Ejito.

Abrankwe kã ñākānintebe jabtī Lobe, bti nikani nūne kwārākwārā

13 1 Ne kwrere bokänä, Abran nāmane Ejito, juanintarita angwane, nikani merire kwebe btä jändrän jökrä kwekwe, erere nikani ngwenante jire jökrä. Arato ngobokrä Lo nikaninta siba bentre nebe kākä Neke. 2 Abran namani jändrän bātākān ngwarbe bākāne kabre krübāte. Arato namani oro bākāne kabre btä namani ngwian bākāne kabre arato. 3-4 Abran namaninta Neke, yebti nikaninta bātārekä nebeta Beteli, nūnantabarera käne kwe kanti. Juta Beteli btä juta Jai ngätäite, ye kanti nūkaninta angwane, ñukwä krä mikanina kwe Ngöbö käikitakakrä käne, ye arabe kanti Dänkin Ngöbö käikitaninkäta kwe bobuta.

5 Angwane abko, Abran namani jändrän bākāne kabre. Ne kwrere arato, ngobokrä Lo namani jändrän bākāne kabre. Lo namani obeja bākāne kabre. Arato namani nbi bākāne

Ni ne abko obeja ngibiaka. Niarata obeja ngibiare, tä niken mikä kuin känene obejakrä. Obeja ngrie kweta nāmane amne drüen dika nāmane dänre. (13.5)

kabre btä sribikā namani kwati kwe abko namani nūne ben kabra drüen dikani kaninkä jurete. 6 Akwa kã te namani nūne Beteli btä Jai kanti, kã ye abko namani chi dikaro jändrän kabre ngibiakrä, aisete Lo btä Abran ñan namani nūna kã ketatibe mda, 7 ñobtä ñan angwane jändrän ngibiaka Abrankwe abko, jatani rüre jändrän ngibiaka Lokwe ben. Mdakäre abko, kã ye kanti, nitre kananeo btä nitre bereseo nāmane nūne amne, jändrän ngibia nāmane kwetre arato, aisete kã namani chi dikaro Abrankrä btä Lokrä.

⁸Abtä batira jire Abrankwe niebare krörö Loye:

Lo, ma btä ti ni jakwe, aise te ni rikadre rüre jabe kwärikwäri btä jändrän ngibiaka nikwe rikadre rüre kä dokwäre nete, ni bä rabadre käme dikaro, ⁹aise te ma rikadre nüne jenena abko, ti ribere mae. Aise te käta nete noko, ma tö mden diain jae, erere niere makwe. Ma tö kä ti kise ruenkri diain jae, ne ngwane ti näin ti kise ngeberekri kukwäne; akwa ma tö kä ti kise ngeberekri diain jae, ne ngwane ti näin ti kise ruenkri kukwäne. Ma tö mdenye, ye abko gare mae, niebare Abrankwe Loye.

¹⁰Angwane Lokwe nikrabare, kākwe kä mikani nāräre jökrä angwane, kä kiare bāne nō Jordan krābāre, btä okwā namani. Arato kä kiare bāne amne nō kuin niken nebebe juta chi Soar, kāntita btä Lo okwā namani, ye abko kä kuin ūkaninte Dänkin Ngöbökwe, ye kwrere namani tuen Loye. Erere arato, kä kuin nō Nilo krābāre Ejito kwrere, namani tuen ie. Kä ye abko, Dänkin Ngöbö ngāmi juta Sodoma btä juta Gomora juen ngwarbe kānenkri nāmāne kore. ¹¹Kä kiare bāne nō Jordan krābāre, btä Lo okwā namani, ye ara jire diani kwe jakrä, bti kä te nāmāne nüne abko, mikaninkä kwe, bti nikani nüne kä driri kä diani kwe jae yete. ¹²Lokwe kä mikaninkä Kanante, nikani nüne kä mdabti angwane, Abran abko, namani nüne Kanan. Lo abko kākwe kä diani jae nō Jordan krābāre. Ye kānti abko, juta kiakia nāmāne. Yete Lo nikani, nikani nebe ja ken juta Sodomabe, kānti kabra drüen dikani kaninkä jure mikani kwe. ¹³Juta Sodoma ne kānti abko, nitre nūnanka yete kāmekāme krübāte, aise te nāmāne kukwe kāmekāme nuene krübāte Dänkin Ngöbö rüere, abko ken Lo nikani nebe nüne.

¹⁴Lo nikanina nüne jenena. Abti Dänkin Ngöbökwe niebare Abranye:

Abran, mata ye kānti, makwe kä mika nāräre kuin mintokwäre, motokwäre, arato nindrini btä kadriri abko, ti bike ribere mae. ¹⁵Kä mike nāräre, ma okwā rabadi mdente mrä, ye kānti ta, tikwe kä biandi käre käre jakrä mae, arato ma bkün dāredi makri yekrä. ¹⁶Ma bkün dāredi makri ja tārītāri ye abko, dobro mnü nān tanre, ye kwrere ti diebti ma bkün dāredi kwatikwati makri abko, nān rabadi tanre.

Jändrän ne abko jä ketani nūkwā kräre. Nūkwā kräbti abko jändrän kukwa nāmāne Ngöbö kākikakakäre. (13.18)

¹⁷Ti bike kä ne bien jökrä jakrä mae, aise te ma rika tuenbti jökrä. Abko kore se, niebare kwe ie.

¹⁸Ye erere bokānā, Abrankwe kabra drüen dikani kaninkä jure dianinkä, tribe ūkaninte kwe, bti nikani kä tuenbti jökrä se kwrere. Abti nikani, namani kānime juta Jebron ken. Kä ye kānti abko, ensina krie aibe nāmāne, ni kä dian nāmāne Mamre kāite. Abrankwe ja gwirie mikani, bti nūkwā krä ūkaninte kwe Dänkin Ngöbö kākikakakrä.

Abrankwe ngobokrä Lo dianintari jrei nibkä kisete

14 ¹Kä ye ngwane abko, jrei nāmāne nibkä. Iti abko kä dian nāmāne Anrabeli abko, nāmāne gobrane kākä Sinar kānti. Iti mda abko, kä dian nāmāne Ario abko, nāmāne gobrane kākä Elasar kānti. Mda abko, kä dian nāmāne Kedolaomer abko, nāmāne gobrane kākä Elan kānti amne mda abko, kä dian nāmāne Tidali abko, nāmāne gobrane kākä Goin kānti. ²Jrei nibkä ne abko kākwe rübare jrei nirike mda ben. Jrei nirike abko, iti kä dian nāmāne Bera abko, nāmāne gobrane juta Sodomate. Iti mda abko, kä dian nāmāne Birsa abko, nāmāne gobrane juta Gomorate amne mda abko, kä dian nāmāne Sina abko, nāmāne gobrane juta Ademata amne, Semeber nāmāne gobrane juta Sebointe. Jrei mda abko, nāmāne gobrane juta kä dian nāmāne Belate, (juta Bela ne arabe abko kä dian nāmāne Soar arato) abko, ben jrei nibkä kākwe rübare. ³Jrei nirike käta tikani mrä

ne abko kākwe rükā kwekwe ūkaninkrō jōkrā Sidin kiaibti temen rükäre. Sidin ye abko nāmane nō okwā kri kē dianta Nō Okwā Mrene kanti. 4Jrei Kedolaomer abko kākwe gobranbare kē kwā jātābti kubu jrei nirikebti. Yebti kē kwā jātābti komākäre angwane, jrei nirike ye kākwe ja kōbōi kitaninta rüre jrei Kedolaomerbe bobuta.

5Yebti kē nikaninta kwati ta angwane, jrei Kedolaomer btā jrei mda mda reketaka ben abko, nikani mda, namani kākā Astaro Karnain. Ye kanti nitre rebaita ganainbare kwārābe kwetre, bti nitre susita nūnanka Jante ganainbare kwetre angwane, nitre emita ganainbare kākā Sabe-kiriatainte kwetre. 6Angwane nitre joreo nāmane nūne minti ngitio Seir kanti abko, nikani ngitie, namani kiabti kākā Barante, kanime kē kaibe ken angwane, ganainbare kwetre arato. 7Yebti jrei Kedolaomer btā ni mda mda nāmane nāin ben, ye nikaninta ja jiebtī amne, nikani nebe En-miba. Kē ne arabe kē dianta Kade, kanti namani angwane, nitre amalesita mikani kwārābe ja ngoto tāni kwetre. Erere arato, nitre amoreo nāmane nūne kākā Jase-son-tamarite, ye mikani kwārābe ja ngoto tāni kwetre arato.

8-9Yebti, jrei Sodomabo, Gomorabo, Ademabo, Seboinbo btā Belabo nikani rükā kwekwe ben nebe kē kiare kē dian nāmane Sidin yebti. Ye abko kākwe rübare jrei Kedolaomer rüere btā Tidali, Anrabeli btā Ario rüere. Jrei nibkā ne abko Elanobo, Goinbo, Sinarbo btā Elasarbo, nitre rükā jrei nibkā yekwe abko, nikani rükā jrei nirikekwe ganaine kwārābe. 10Angwane kē kiare Sidin kanti abko, kē mkā nāmane kabre, te dobro rebe munkwata kwrere nāmane. Kē Sidin ye kanti, rükā Sodomabokwe btā Gomorabokwe ngitiani rüe ngāniene angwane, nikani dobro rebe munkwata kwrere te kē mkāte, kanti müre neketani. Jrei mda mda btā rükā mda mda abko, ngitiani jōkrā mintokwäre rüe ngāniene. 11-12Rükā jrei nibkākwe rüe juantari kwārābe amne, mrō btā jändrän ütiāte krikri nāmane Sodoma btā Gomora, ye abko diani jire jōkrā kwetre jae. Kē ye ngwane Abran ngobokrā Lo nāmane nūne Sodoma arato abko, kani ngite kwetre, jändrän Lokwe ben ngōi kani ngite kwetre, bti nikaninta ja jiebtī ja kāite.

13Akwa Abran abko ni jebreo namani nūne ensina krie kanti, Mamre kāite. (Mamre abko ni amoreo). Ye kanti Abran nāmane nūne angwane, ngobokrā Lo jänikani ngite jreikwe abko, ni iti jänikani siba kākwe kwārābebare abko jatani, kākwe niebare Abranye. ne ngwane abko, Mamre btā etba nibu Ekoli btā Aner nāmane nekete Abrankri. 14Lo jänikani ngite gani Abrankwe angwane, jötrō ni sribikā kwekwe dārebare niara kanti nāmanena biare rükäre, bti nāmane tödeke, erere ūkaninte 318 kwe, abko ben nikani jrei Lo ngwianka ngite ye jiebtī, nikani juta kē Dan kanti. 15Angwane jrei nibkā nikani Lo ngwena ngite btā rükā kwekwe, ye nāmane kibien jame deo. Abran ne kākwe nitre rükā 318 nākānintebe jene jene bäre temen. Te batibe Abran btā ni rükā rükā jänikani kwe, ye nikani betekā jötrō, kē nikani jrei nibkā ye btā rükā kwe kāmike jötrō kwārākwarā se kwrere amne, nikani juentari jōkrā nō Eubrate kukwäre ja kane nebebe juta kē dian nāmane Jobate. Joba ne abko nāmane ngwitäräkri juta Damasoye. 16Ye kanti jrei nibkā nikani jändrän ngwena jae, ye erere Abrankwe dianinkāta jire jōkrā kē. Erere arato, Abrankwe Lo dianintari btā jändrän Lokwe, erere dianinkāta jire jōkrā kwe. Mdakäre abko, meri kwati btā ni mda mda jänikani ngite jreikwe, ye Abrankwe dianintarita jōkrā arato. Ne kwrere Lo btā ni mda mda mikaninta kwäre kore Abrankwe.

Melikisede kākwe kukwe kuin niebare Abranye

17Abrankwe jrei Kedolaomer btā jrei nimā ganaibare kwārābe. Yebti jataninta ja jiebtī motokwäre angwane, jrei Sodomabo nükani ngābti kākā Sabe kanti juta Salenbtā ngüsrüri. (Abti kē Sabe ne abko kē dian nāmane Kē Jreikwe). 18Ne ngwane abko, ni blitaka ni mda mda diäre Ngöbö Kri Kē Käinbtibe kē dian nāmane Melikisede abko, nāmane jreire juta Salen, nükani ngābti arato, kākwe Abran bukani bante btā uba döite, 19bti kukwe kuin niebare krörō kwe ja di biankäre Abranye:

Abran, Ngöbö Kri Jändrän Jōkrā

Kē Temenbtā Dātekā Btā Kē Käinta Dātekā,
ye raba ja di bien mae.

20 Ngöbö Kri Kā Käinbti, ne mden diebti
makwe ma rüe ganainbare,
aisete ti tö Ngöbö Kri Kā Käinbti
aibe käikitaikā,
niebare Melikisedekwe.

Angwane Abrankwe jändrän dianinkā jrei nibkā kån,
ñäkänintebe keta jätä kwe, bti biani ketati kwe Melikisedeye,
ñobtä ñan angwane Melikisede abko, ni blitaka Ngöböbe ni
mda mda diäre aise. 21 Angwane jrei Sodomabo kākwe
niebare Abranye:

Abran, ni ti käite dianinkāta makwe, ye aibe ngwenta tie
amne jändrän mda mda ti käite dianinkāta makwe, ye abko
makwe dian jae, niebare kwe Abranye.

22 Abtä Abrankwe niebare ie:

Dänkin Ngöbö ti Dänkien Kri Kā Käinbti, Kā Käin
Dātekā Btä Kā Temen Dātekā, se ngwārekri 23 tikwe ñan
jändrän makwe diandre jire chi jae, tikwe niebare. Mdakāre
abko nin jändrän büre jänāin jire chi jae tikwe, tikwe niebare
Ngöböye. Tikwe ja kukwei biani kore Ngöböye, ñobtä ñan
angwane ti jändrän bākāne kabre abko, ma köböire makwe
ñan niedre jire chi tibtä abkokāre. 24 Mden kisete ti ñan tö
jire chi jändrän makweye jakrā, akwa nitre rükā tikwe
kākwe jändrän kwetani aibe abko, rabadi kore amne, Aner,
Ekoli btā Mamre janabare ti die mike siba, ne aibe abko
kākwe jändrän diandi ruäre jae. Abko kore, niebare Abran-
kwe jrei Sodomaboye.

Ngöbökwē kukwe ūkaninte krörö Abranbe

15 1 Nebti Dänkin Ngöbö nūkani mda Abran kanti,
kākwe niebare krörö ie:

Abran, ti abko ma ngie mikaka, aise. Ma ñan rekwetaka
ma rüebtä. Tikwe kukwe ūkateba mabe angwane, tikwe
jändrän biandre kabre mae, tikwe nieba. Ye abko tita ngwen
tōreta mae, niebare Dänkin Ngöbökwē Abranye.

2-3 Abtä Abrankwe niebare mda Dänkin Ngöböye:

Dänkin Ngöbö, ma ngābākre bien ñakare tie gare kuin
mae. 4 Drekāre abko, ma tö jändrän biain kabre dikaro tie?
Ngābākre ñakare jire iti jen tikwe se abko, ma tö jändrän
biain kabre tie. Ye abko, sribikā kökani tikwe juta Damasobo

Elieser abko, rabadi bākāne jire jökrā ti täbti ñan ñan,
niebare kwe Dänkin Ngöböye.

4 Abtä Dänkin Ngöbökwē niebare mda ie:

Tikwe jändrän biandi kabre mae, ye Elieser ñan rabadre
bākāne amne, ma ngobo jen makwe rabadi jändrän bākāne
jökrā ma täbti abko, tita niere mae, niebare kwe Abranye.

5 Bti niarakwe Abran kārābare jubāre, kanti niebare
krörö kwe ie:

Muke kwati krübāte kainta, ñan tanre, se mike ñārāre
kuin makwe. Muke ñan tanre kainta, se kwrere jire ma bkün
dāredi kwati ja tāritāri kā nebtā, niebare Ngöbökwē Abranye.

6 Dänkin Ngöbökwē kukwe niebare Abranye, yebti abko
Abrankwe tōdekani, aise. Dänkin Ngöbökwē niara ngite
kukwe kāmēbtā dianinkā btā angwane, mikani metre ja
ngwārekri kwe. 7 Bti Dänkin Ngöbökwē niebareta Abranye:

Abran, ti abko Dänkin Ngöbö. Ma nāmāne nitre kalideo
käite juta Urte angwane, ti ne mden kākwe ma kārābare kā
Kanan ne biānkāre kārēkārē mae jakrā, niebare Dänkin
Ngöbökwē Abranye.

8 Akwa Abran abko kākwe niebare mda Dänkin Ngöböye:

Dänkin Ngöbö tikwe, ño köböire kā ne rabadi tikwe abko,
ti tö raba gai tie bāre, niebare kwe ie.

9 Abtä Dänkin Ngöbökwē niebare ie:

Nbi btā kabra ngābā mōre kā komā ie, nān den. Ma jata
ben tie. Arato obeja ngābā kwane kā komā ie btā ütū kwati
amne, ütū ngābāli kwati nān den. Ma jata ben tie, kukwe ne
tita ūkete mabe mikakāre era, niebare kwe ie mda.

10 Ye erere bokānā, Dänkin Ngöbökwē jändrän kārābare
Abranye, erere nūkani ben Ngöbö ngwārekri, bti tikaninkā
ruäre ötöbu ta kwe, bti oto mikani ja ngware ta kwe. Ütū
btā ütū ngābāli abko, kāmikani kwe, akwa ñäkänintebe
ñakare kwe. 11 Abrankwe jändrän ñäkänintebe ötöbu ötöbu,
ye abko nukwā mü kwrerekwrere namani kite kwete, akwa
Abran abko namani nukwā ye kraire btā.

12 Yebti kā jatani dere angwane, Abran nikani kibien
nguseta angwane, batibe Dänkin Ngöbökwē kā mikani iko
krübāte bāre temen, namani tuen köböire ie. Abtä kā jūrā
namani kri btā mda. 13 Angwane Dänkin Ngöbökwē niebare
krörö Abranye:

Ma bkün däredī kwati makri kākwe nūnandī juta jenenate. Ye kanti sribidi ngwarbe kwe ni mdakrä. Erere arato, ngwian-di ja tare nike kã siento kräbkä (400) jire ja kisete ni mdakwe ne abko, raba gare mae, ie ti tö. **14-16** Akwa yehti abko, juta kanti ma bkün mikadi sribire ngwarbe jakrä, ni ye abko, tikwe mikadi ja ngie nuen kri arato ma bkün dokwäre. Ye ngwane abko, ma bkün rabadita kwäre angwane, jatadita Kanan nete angwane, jatadita jändrän ütiäte krikri ngwena kabre jae arato. Ma bkün ñan jatadi nūne Kanan nete kã siento kräbkä känenkri, ñobtä ñan angwane kã ye ngwane abko, nitre amoreo tä nūne nete noko, ngämi kukwe käme nuene dikaro, abtä tikwe mikadi ja ngie nuen kukwe kämekäme nuenbtä känenkri, ma bkün rükadita nete aiseite. Akwa kã siento kräbkä angwane, tikwe nitre amoreo ye mikadi ja ngie nuen angwane, ma bkün jatadi nuketa Kanan nete. Akwa ma abko, dokwä rabadī ngwen bürere angwane, ma krütadi jäme, niebare Dänkin Ngöbökwe Abranye.

17 Kã jatanina deo angwane, kã namani iko jökrä angwane batibe, ukwen namani abko, ngübe namani neen amne, ñotra namani krati arato. Ukwen btä ñotra ye abko, Ngöbö nämāne yete abko bā nämāne, kã nikani jändrän oto mikani Abrankwe, ye ngätäite ta Abran okwäbti, kukwe ükaninte rabadre era bā mikakäre.

18-21 Ye btäräbe Dänkin Ngöbökwe kukwe ükaninte Abranbe, kākwe niebare krörö ie:

Abran, mtare nitre seneo, seneseo, kamoneo, jeteo, bereseo, rebaita, amoreo, kananeo, gerkeseo, btä jebuseo tätre nūne Kanan nete. Akwa ne abko tikwe biandi ma bkün däredī ie. Mden kisete ma bkün rabadī kã ne bākāne nete, niken nebe ñö Ejitote kākä Sinai kanti amne, ngwitärä kukwäre nebe ñö kri Eubrate kanti ta. Ne abko, ti bike kukwe ükete krörö mabe ma bkünkrä. Abko kore se, niebare Dänkin Ngöbökwe Abranye.

Abran ngobo Imaeli därebare Akarkwe

16 ¹Abti meri Abrankwe kã dian nämāne Sarai abko, ngäbäkcre ngibiare ñakare jire. Akwa meri bati nūnanka Ejito kökani kwetre sribikä jakrä, meri ye abko kã dian nämāne Akar abko, nämāne sribikä jakrä Saraikwe. ²Bati Sarai nikani, kākwe niebare brare kwe Abranye:

Dänkin Ngöbö ngäbäkcre bien ñakare tie, aiseite ti ngäbäkcrei ñakare. Akwa sribikä tikwe Akar abko rabadre mabe, ie ti tö, ñobtä ñan angwane nane ngäbäkcre däredre kwe angwane, tikwe diandre jakrä, niebare Saraikwe Abranye.

Saraikwe Akar driebare Abranye, ye abko nūkaninbti ie. **3** Ye erere bokänä, meri ejitobo Akar, ye jänikani Saraikwe, biani kwe brare kwe Abranye. Ne abko, Abran namanina nūnenta kã kwä jätära Kanan angwane, kukwe ne nakaninkä kore. **4** Akar namani Abranbe, yehti ñan namani mobe mda, bren kwe kisete. Akar ñan namani mobe, bren kwe kisete, ye gani kwe angwane, Sarai namani tuen ngwarbe ie angwane, namani bike kri Saraibtä arato.

5 Angwane Sarai kākwe niebare romone Abranye:

Akar rabadre mabe, abkokäre tikwe biani mae. Abti mtare ñan mobe bren kwe kisete angwane, tä bike kri tibtä ma köböire, aiseite ma ngite ya, ti ngite ya abko, Dänkin Ngöbö-kwe niedre nie näre, niebare Saraikwe Abranye.

6 Abtä Abrankwe niebare ie:

Niara sribikä makwe, aiseite tä gare mae. Ma tö raba dre nuein btä, ye gare mae, niebare Abrankwe merireye.

Ye ngwane mentokwäre Akar namani tuen ngwarbe Saraiye, aiseite Akar namani ja tare nike kri mda Sarai kisete. Abtä Akar ngitian mda Sarai ngäniene. **7** Akwa Akar ngitia-ni angwane, ñö okwä nämāne kã kaibete ji kākä Sur kukwäre, kanti namani angwane, Angele Sribikä Dänkin Ngöbö-kwe nūkani kanti, **8** kākwe niebare ie:

Akar, ma sribikä Saraikwe. ¿Ma mdenteta näin amne, mata näin mdenkwäre yere? niebare ie Angelekwe.

Niara kākwe niebare:

Ti bākänkä Sarai abko, ngäniene tita näin ngitie ye, niebare Akarkwe Angeleye.

9 Abtä Angelekwe niebare Akarye:

Akar, nänta ma bākänkä kanti, akwa dre nie kwe, erere makwe kukwe mika täte jökrä, niebare kwe ie.

10 Bti Angelekwe niebare mda ie:

Tikwe ma bkün mikadi därere
kwati makri abko,
ñan rabadī tanre,

11 ñobtä ñan angwane ma ñan mobe

bren makwe kisete,
 abtä mata ja tare nike ño,
 ye jarabare Dänkin Ngöböye,
 aisete ngäbäkre däredi iti makwe,
 ye abko makwe kä dian Imaeli.

12 Niara abko rabadi buro ngäbä mokre
 romon kwrere jire angwane,
 rabadi rüre ni jökräbe.

Erere arato, ni jökrä rabadi ja rüre ben.
 Mdakäre abko, mräkä ñan
 tö rabadi tuai nüne ja ken;
 akwa niara abko rabadi nüne mräkä ken.

Abko kore se,

niebare Angelekwé Akarye.

13 Angele ne abko Ngöbö ara, aisete Akarkwe blitabare gwärere Dänkin Ngöböbe, aisete Dänkin Ngöbö kä diani “Ngöbö ie kä tuen”, niebare Akarkwe. Arato Akar namani niere: Tikwe ja tuaba gwärere Ngöböbe, akwa ti tä nire, Akar namani niere. **14** Ye mden kisete ño okwä juta Kade btä Bere ngätäite abko, kä diani, Beer-lajai-roi abko, “Ño okwä Ngöbö-ta nire amne, ti ngibiarebti”, ñobtä ñan angwane ño okwä ye kanti Akarkwe ja tuani gwärere Ngöböbe aisete. **15-16** Abti, kä gre ketabkä bti kwä ti (86) Abranye angwane, Abran ngobo därebare Akarkwe. Ye abko, Abrankwe kä diani Imaeli.

Abrankwe ñäräkrä mikadre ja kwatabtä abko, Dänkin Ngöbökwé ükaninte Abranbe

17 ¹Abti kä namanina gre ketabkä bti kwä jätäbti kwä ükän (99) Abranye angwane, bati Dänkin Ngöbö nukani Abran kanti, käkwe niebare ie:

Abran, ti abra Ngöbö Di Kri Jändrän Jökrä Nuenkä. Makwe nuna kuin metre ti ngwärekri. **2** Tikwe ja kukwei ukateba mabe, ye rabadre bare, abkokäre makwe nünandre metre ti ngwärekri. Ye ngwane, ma bkün däredi kwati makri ja täritäri, tikwe ja kukwei ukateba mabe ye kwrere.

Ngöbö nämane niere kore Abranye angwane, **3** Abran nikaninbe ngitiekä ngwärekri timonkwäre, ja okrä mikani kwe dobobtä temen Ngöbö ngwärekri, Ngöbö mikakäre ütiäte jae. Ngöbö abko, nikani blite janguu Abranbe krörö:

4-6 Tita ja kukwei ukete mabe abko nere: Ti diebti ma bkün däredi kwati ja täritäri makri abko, rabadi nekete kwati jakri abko, mräkä rabadi ja jutai mike kabre mda. Erere arato, ma bkünkri jrei rabadi betekä kwati. Ye abko, ti bike ukete kore mabe. Nebtä abko, mtare mentokwäre ma ñan kä diandre Abran mda amne, ma kä diandi Abrajan, ñobtä ñan angwane ti diebti ma bkün däredi kwati ja täritäri makri aisete. **7** Akwa ti tö ja kukwei ükaite käne mabe btä ma bkün däredi kwati ja täritäri makri ben. Ti tö kukwe ne ükaite kärekäre munkrä abko, tikwe ñan ja kukwei kitadi jire chi temen abko krörö: Ti abko rabadi Ngöböre kärekäre munkwe. Ne kwrere arato, ma bkün däredi kwati ja täritäri makri, ye abko kwe ti rabadi Ngöböre kärekäre siba.

8 Mdakäre abko, mtare kä Kanan nete kä ñakare makwe, aisete mata nüne ni menteni kwrere, akwa kä Kanan ne tikwe biandi jire jökrä mae btä ma bkün däredi ja täritäri makri yeye, tikwe biandi, aisete kä Kanan ne rabadi kärekäre munkwe. Erere arato, ti rabadi Ngöböre kärekäre niaratrekwé, niebare Ngöbökwé Abrajanye.

9 Bti Ngöbökwé niebareta mda Abrajanye:

Ti bike ja kukwei ukete mabe btä ma bkün däredi makri kräke, ye munkwe mika täte jire jökrä, ie ti tö abko nere: **10** Mun jökrä tä nüne mtare btä ma bkün däredi ja täritäri makri, ye abko chan kwata tikarekä chi judabti abko, ti bike ukete kore munbe abko, kärekäre ma bkün käkwe nuendre ja täritäri. **11** Munkwe ja chan kwata tikadikä chi judabti abko, tita kukwe ukete munbe ne bä mikakrä, munkwe nuendre. **12** Ne aisete, mtare mentokwäre ngäbäkre brare brare däredi ja täritäri munkwe, btä ni kökani munkwe kwe ngäbäkre brare däredi, ye abko köbö kwäirare angwane, munkwe chan kwata juda tikaka ietre. Arato munkwe ni brare kökare ni menteniye angwane, chan kwata juda tikaka ietre. **13** Ye abko, makwe nuen ngäbäkre jen makwe btä. Erere arato, ni kökani makwe kwe ngäbäkre däredi ma gwiriye yebtä. Ne abko tita kukwe ukete mtare mabe btä ma bkün däredi kwati ja täritäri makri ben, ne mikadre täte ni jökräkwé. Munkwe nuendre kore angwane, mun jen tikwe abko, ñäräkrä mikadi kore munkwe ja kwatabtä. **14** Akwa nirekwé ñan ti kukwei mikadre täte angwane, ja chan kwata

juda ñan tikarekâ kwe, ye abko munkwe juantari, ñan nünandre jire chi mda kwe mun ngätäite abkokäre, ñobtä ñan angwane tikwe kukwe ükaninte mabe, ye abko kitadi temen kwe aiseite, niebare Ngöbökwe Abrajanye.

15-16 Nebti Ngöbökwe niebareta Abrajanye krörö:

Abrajan, meri makwe Sarai, ie tikwe ja di biandi amne, ngäbäkre makwe ngibiadi iti kwe. Ngäbäkre yekri abko, Sarai bkün däredi kwati abko, rabadi nekete kwati jakri abko, mräkâ rabadi ja jutai mike kabre mda. Erere arato, Sarai bkünkri jrei rabadi betekâ kwati. Ye mden kisete, meri makwe ye ñan kâ diandre Sarai mda amne, kâ diandi Sara, ñobtä ñan angwane kukwe Sara abko kâta "Gobran ngän-gän" niere aiseite, niebare Ngöbökwe Abrajanye.

17 Abtä Abrajan nikani ngitiekâ nguklobti ngwärrere timonkwäre, okrä mikani dobobtâ temen kwe Ngöbö ngwärekri, Ngöbö mikakäre ütiäte jae. Akwa Ngöbö kukwei ñan namani era kräke, aiseite Ngöbö kukwei kötaire kwärâ namani töbike krörö: **1** Ni kâ gre ketarike ie, ti ne kwrere abko kwe ngäbäkre rabadre ya? Mdakäre abko, Saraye kâ nena gre ketabkâ bti kwä jätâ jire. **2** Se abko kâkwe ngäbäkre ngibiadre ño sere? Abrajan namani nütüre kore Ngöbö kukweibtä. **18** Bti niebare kwe Ngöböye:

Ngäbäkre ñan däredre Sarakwe ruen tie, aiseite makwe Imaeli die mika nüne ti täbtâ. Niarabe makwe kukwe ükate. Niara die mika makwe abko kwe niara bkün däredre kwati niarakri abkokäre, niebare Abrajankwe ie mda.

19 Akwa Ngöbö abko kâkwe niebare krörö Abrajanye:

Meri makwe Sara, abko kwe ma ngobo däredi. Ye makwe kâ dian Isaa, tita niere mae, ñobtä ñan angwane tikwe kukwe ükaninte mabe, ye abko tikwe ükaditeta bäri kuin mda niarabe abko, rabadi kärekarä niara bkünkrâ. **20** Amne ma ngobo Imaeli abko, kräke mata ja di kärere tie, ye erere tikwe ja di biandi arato, aiseite niara bkün däredi kwati ja täritäri. Mdakäre abko, niarakri ni däredi ni jätäbti nibu abko, rabadi gobrane, rabadi ütiäte krikri amne, mräkâi rabadi kwati arato. **21** Akwa kâ kwati näre angwane, ma ngobo Isaa däredi Sarakwe. Ye abko ben, tikwe kukwe ükaditeta. Abko kore se, niebare Ngöbökwe Abrajanye mda.

22 Ngöbökwe blitabare ünän kore Abrajanbe, bti nikaninta. **23** Angwane jötrö Abrajan nikani, kâkwe ngobo Imaeli btâ ni kökani kwe sribikâ jakrä, ye btâ ni kökani kwe ngäbriänkâ därebare niara gwiriete, ye chan kwata juda tikaninkâ ietre se kwrere. Erere Abrajankwe nuenbare jabtâ arato. Ne kwrere ni brare brare nünanka Abrajan gwiriete chan kwata juda tikaninkâ jökrâ kore, Ngöbökwe niebare ie ye kwrere.

24-27 Ye ngwane abko, kâ kwä gre ketabkâ bti kwä jätäbti kwä ükän (**99**) Abrajanye amne ngobo Imaeli abko, ie kâ kwä jätäbti komâ (**13**) angwane, Abrajan btâ ngobo kwe Imaeli chan kwata juda tikaninkâ köbö arabete btâ ni jökrâ mda mda kökani Abrajankwe. Erere arato, ni sribikâ Abrajankwe därebare niara gwiriete, ye erere chan kwata juda tikaninkâ ietre. Kukwe ükaninte Ngöbökwe Abrajanbe abko, erere ñäräkrâ mikani kore kwe ni brare brare nünanka niara gwiriete kwatabtä.

Ngäbäkre Abrankwe däredi Sarakwe, niebare Dänkin Ngöbökwe Abrajanye

18 **1** Nebti Abajan nämane nüne Mamre käite ensina krie kântita. Ye ngwane, kabra drüen dikani kaninkâ jure, kânti nämane tākānintebe ju bäre ñänä ruäre angwane, Dänkin Ngöbö jatani bliteta mda ben, abko nakaninkâ krörö: **2** Abajan nämane tākānintebe jame, kâkwe nikrabare angwane, ni nämanena nūnaninkâ nimä kanime niara ken abko, iti Ngöbö arabe. Nibu mda abko, angele sribikâ Ngöbökwe abko bä namani ni kwrere, btâ okwä namani angwane, jötrö Abajan naninkrö, nikani betekâ ngäbti. Namani kânti angwane namani nguklobti temen, ja okrä mikani dobobtâ temen kwe, niaratre mikakäre ütiäte jae, **3** kâkwe niebare krörö ietre:

Ti Dänkien, ti sribikâ munkwe, akwa munkwe jadükadre chi nete, bti mun rikadre ta abko, ti tö nibi ribei munye. **4** Arato mun rabadi jadüke ne ngwane, ti bike ñö kärere ja ngoto bätätekrâ munye, bti mun raba jadüke kri täni nete. **5** Ti sribikâ makwe, kânti ma nūra, aiseite ti bike mrö känene mun bukakrä jae. Munkwe kweta bti mun rika ta abko, ti tö nibi ribei munye. Nebtä mun ño nie tie, niebare Abrajankwe.

Ni nimä kâkwe niebare mda Abrajanye:

Nun rabadre jadúke, ie ma tö nibi, ne ngwane nun bike neme, niebare kwetre.

6Angwane kabra drüen dikani nämane kaninkä jure jae Abrajankwe, yete nikani gwä, käkwe niebare Saraye:

Arina bänä kuin känene siä kobkä. Makwe sribe jötrö ngwarbe banre ni bukakrä, niebare Abrajankwe Saraye.

7Bti Abrajan abko, nbi nämane kwe, kánti nikani betekä jötrö, käkwe nbi ngäbäli bäri kuin kánänbare, biani kwe sribikä kweye ükadrete ni bukakrä. Erere sribikä ye käkwe ngri ükaninte jötrö bokänä ni basaka bukakrä. **8**Abrajankwe ni basaka menteni bukani angwane, nbi ngrie nikani kweta-dre kwe ietre. Erere arato, mantekia btä kian mikani kwe mröbtä ie, bti nitre nimä ye namanina mröre angwane, Abrajan abko nämane kritäni biare niaratre die mikakäre.

9Yehti nitre basaka käkwe mröbare ünän jökrä, bti niebare kwetre Abrajanye:

¿Sara tä mdente? niebare kwetre ie.

Abrajankwe niebare mda ietre:

Tä gwi nokote, niebare kwe ietre.

10Angwane ni basaka iti abko Dänkin Ngöbö ara käkwe niebare Abrajanye:

Kä mdate ti rükadita basare mae. Ye känenkri ngäbäkre brare däredi Sarakwe, niebare kore kwe Abrajanye.

Ju ne kwrere abko Abrajan nämane mike nünantebekrä jae. Obejata mikä kwete ju bäre. Nukwä krä tä nete arato. (18.1-10)

Angwane Sara abko nämane känime jukwebtä Abrajan trökri ni kukwei nuen. **11**Kä ye ngwane abko, Abrajan btä Sara namanina unbre krübäte amne Sara ñan namanina nebe ñö okwäte, **12**aisete blitabare kore abko namani nuäre Sarakrä, namani kötö tiebe, kä namani nütüre: Ti nän muko tikwe, ben nun nena unbre bobre se abko, tikwe ngäbäkre ngibiadre ñö se, Sara namani nütüre.

13-14Abtä Dänkin Ngöbö käkwe niebare mda Abrajanye:

¿Sribi tärä bäri tare nuendre Ngöbökrä ya? Ñakare. ¿Se ñöbtä abko, Sara nibi kötö kore ti kukwei nuare se? Sara nena unbre, aiseite ñan rabadre ngäbäkre ngibiare, nibi nütüre, aiseite nibi kötö kore ti kukwe nuare, akwa tita niere mae ne kwrere, kä mdate ti rükadita basare mae angwane, ngäbäkre rabadira Sarakwe. Abko kore se, niebare Dänkin Ngöbökre Abrajanye.

15Dänkin Ngöbökre niebare kore Abrajanye angwane, kä jürä namani Sarabtä. Abtä tö namani ja rükainteta, kä namani niere:

Tita kötö ñakare, se ñöbtä abko tita kötö, mata niere ye, niebare Sarakwe.

Angwane Ngöbökre niebare ie:

Mata kötö, tikwe gari mabtä, niebare Ngöbökre Saraye.

Ngöbökre ñan nitre Sodomabo gadrekä jötrö abko, Abrajankwe ribebare Ngöböye

16Yehti, ni nimä nukani basare Abrajanye, ye käkwe mröbare ünän jökrä bti nikani ta, nikani juta Sodoma kukwäre angwane, Abrajan nikani siba bentre miketari ji ngrabare. **17-19**Angwane Dänkin Ngöbö namani töbike krörö: Abrajan bkün däredi kwati niarakri abko, rabadi ütiäte krikri. Erere arato, Abrajan btä niara bkün köböire ni kä jökräbti temen, ie tikwe ja di biandi, tikwe niebare Abrajanye.

Mdakäre abko, Abrajan bkün ja täritäri, ie ti kukwei diridre kwe amne, niaratre rabadre ti mike täte era metre amne tikwe kukwe ükaninte Abrajanbe abko, erere rabadre bare täte jökrä tie niaratrebe, abkokäre tikwe Abrajan dianinkä, aiseite ti bike niken dre nuene, ti bike niere ie, Dänkin Ngöbö namani nütüre.

20 Angwane Dänkin Ngöbökwe niebare krörö mda Abrajanye:

Nitre nünanka juta Sodomate btä juta Gomorate abko tä kukwe kämekäme nuene krübäte dikaro nieta ni jökräkwe. **21** Ne abko era bokänä ya abko, ti tö gai metre tie, kä bike niken mike ñäräre yere, niebare Dänkin Ngöbökwe Abrajanye.

22 Angwane angele sribikä nibu bä namani ni kwrere abko nikani mda Sodoma kukwäre. Abrajan abko namani Dänkin Ngöböbe. **23** Abrajankwe krötabare Dänkin Ngöbö ken, kākwe niebare Dänkin Ngöböye:

Ni kukwe nuenkä kämekäme abko, ben gwaire ma ñan raba ni nünanka metre ma ngwärekre gainkä raba ruen tie. **24** Nane ni nünanka metre ma ngwärekre tärä gre ketebu bti ni jätä (50) juta Sodomate aisete, ni nünanka metre, ñne angwane makwe juta Sodoma gadrekä bokänä ya? **25** Mdakäre abko, ma Kritobo ni jökrä kä temenkwe, aisete ni ngite ñakare abko, ma ñan raba mike ngite amne, ni ngite erere mata mike ja ngie nuen, aisete ni nünanka metre, ye köböire makwe ñan juta Sodoma juan ngwarbe abko, ti tö nibi ribei mae Ngöbö, niebare Abrajankwe Dänkin Ngöböye.

26 Angwane Dänkin Ngöbö kākwe niebare mda ie:

Ni nüne kuin metre kwandre gre ketebu bti ni jätä tie juta Sodomate ne ngwane, köböire tikwe ñan ni jökrä nünanka juta Sodomate ye gadrekä, niebare Dänkin Ngöbö-kwe Abrajanye.

27 Akwa Abrajan abko kākwe niebareta mda Ngöböye:

Ngöbö, ma abko Ngöbö amne, ti abko ni ngwarbe, ütiäte ñakare kätä blite mabe, **28** akwa ni nüne kuin metre ñan kwandre gre ketebu bti ni jätä (45) mae angwane, kwandre gre ketebu bti nirikebe mae, aisete ñmakwe ni nünanka juta Sodomate gadikä jökrä ya? niebare Abrajankwe Ngöböye.

Abtä Ngöbökwe niebareta Abrajanye:

Nane ni nüne kuin metre kwandre gre ketebu bti nirikebe tie, niaratre köböire tikwe ñan juta Sodomabo gadrekä, niebare Ngöbökwe Abrajanye.

29 Akwa Abrajan kākwe niebareta mda Ngöböye:

ñNane ni nüne kuin metre kwandre gre ketebube (40) mae angwane, makwe juta Sodoma gadrekä ya? niebare Abrajankwe ie.

Ngöbökwe niebare mda ie:

Nane ni nüne kuin metre kwandre gre ketebu tie ne ngwane, tikwe ñan juta Sodoma gadrekä, niebare Ngöbökwe Abrajanye.

30 Akwa Abrajan abko kākwe niebareta mda Ngöböye:

Dänkin Ngöbö, ti nibi kukwe ngwentari krübäte mae, akwa ma ñan raba romon tikrä abko, ti tö nibi ribei mae, ñobtä ñan angwane, ni nüne kuin metre kwandre ni grebti ni jätäbe (30) angwane, ñmakwe juta Sodoma gadrekä ya? niebare Abrajankwe Ngöböye.

Angwane Ngöbökwe niebareta mda Abrajanye:

Ni nüne kuin metre kwandre ni grebti ni jätäbe tie, akwa tikwe ñan juta Sodoma gadrekä, niebare Ngöbökwe ie.

31 Akwa Abrajan abko kākwe niebareta mda Ngöböye:

Dänkin Ngöbö, mtare kä jürä ñakare tibtä kukwe ngwentari mae. Nane ni nüne kuin metre kwandre ni grebe (20) mae angwane, ñmakwe juta Sodomabo gadrekä ya? niebare kwe ie.

Ngöbökwe niebare mda ie:

Ni nüne kuin metre kwandre ni grebe tie, akwa tikwe ñan juta Sodomabo gadrekä niaratre köböire, niebare kwe mda Abrajanye.

32 Abrajan abko kākwe niebareta mda Ngöböye:

Dänkin Ngöbö, ti bike kukwe ngwentari mrä mae, akwa nebtä ma ñan raba romon tikrä, ñobtä ñan angwane ni nüne kuin metre kwandre ni jätäbe (10) mae angwane, ñmakwe juta Sodomabo gadrekä ya abko, ti tö nibi ngwentari mrä kore mae? niebare kwe ie.

Angwane Ngöbökwe niebare ie:

Ni nüne kuin metre kwandre ni jätäbe tie, akwa tikwe ñan juta Sodoma gadrekä niaratre köböire, niebare kwe Abrajanye.

33 Dänkin Ngöbökwe blitabare ünän jökrä kore Abrajane, bti nikani ta. Abrajan abko nikaninta ja gwiriete, abko kukwe nakaninkä kore.

Ngöbökwe juta Sodoma btä juta Gomora juani ngwarbe

19 ¹Juta Sodoma, ye jukwebtä Lo nämane tākānintebe angwane, kā jatani dere, batibe angele sribikā Ngöbökwe nibu ye nikani nebe juta Sodoma yete mda. Ni nibu nikani nebe, ye gani Lokwe angwane nikani betekā ngābti, namani nguklobti temen, ja okrä mikani dobobtā temen kwe, angele sribikā ye ngwārekri kōbō ngwiantarikāre ietre. ²Bti niebare krörō kwe:

Ja mrākā, mtare deo mun rikadre jadūke ti gwiriete, kānti munkwe ja ngoto bātātedre, bti mun rikadre jetbe ta abko, ti tō nibi ribei munye, niebare Lokwe angele sribikā nibuye.

Abtä angelekwe niebare Loye mda:

Nun bike neme jirekābe jubāre jutate nere, niebare kwe Loye.

³Akwa angele rikadre Lo gwiriete, abkokāre Lo namani bike tidrā angelebtā. Te nūkaninbti angeletreye amne, nikani Lobe Lo gwiriete. Angele namani Lo gwiriete angwane, mrō sriebare kuin kwe btā ban te lebadura űākare, te ni nibu ye bukani arato Lokwe. ⁴Yebti angele jāmī nebe kibien temen kānenkri, batibe ni brare brare bati bati btā unbre unbre nūnanka juta Sodomate, ye nūkani kākwe ja űkaninkrō jōkrā mda Lo jue bāre temen, ⁵kā namani űāke krörō Loye gwākāre:

Lo, Lo ni nibu nū gwā ma kānti gwi, ye kite kūnge. Nun bike mike ja ken. Ni nibu ye kite kūnge, kite kūnge, nun tō mikai ja ken, namanintre niere jōkrā kore Loye gwākāre.

⁶Abtä Lo nikani jubāre mda űākākāre ietre. Akwa Lo nikani angwane, jukwe dikaninta kuin jubti kwe, ni nibu űkakāre ni brare Sodomabo ngāniene. ⁷Bti niebare kwe ietre:

Ja mrākā, Ngöbō okwābti munkwe űan tō ngwian kukwe nuene kāmekāme dikaro ni mentenibtā. ⁸Ni menteni ngwini tikwe ja gwiriete tita ngibiare, ye tuametre kaibe munkwe, ie ti tō nibi, aisete ngābākre merire bati kaibekaibe deme tā nibu gwi tikwe, ye mun tō ie, ne ngwane ti bike kite kūnge munye. Ye abko, mun tō raba dre dre nuein btā, erere munkwe nuein, niebare Lokwe nitre brare Sodomabo yeye.

⁹Akwa niaratre abko namani bāri romon mda, kā namani niere krörō Loye:

iNgitie jukwebtä mento yete! Ma menteni nūkani nūne nun ngātāite nete. űMa abko tō kite bikai kri nunbtā nete ya? Ma kore ne ngwane, ma ara jire btā nunkwe űan kukwe nuendre kāmē ni nibu yebtä abko erere, niebare kwetre Loye.

Ye kwrere jakwe Lo metadi nikani niere ie angwane, tō namani niken gwā, kā namani jukwe tākete. ¹⁰Akwa Lo nämane jubāre, ye abko angele nibu ye kākwe kani kūdebtī, kitaninta gwā kwetre bti jōtrō ngwarbe jukwe dikaninta kwetre. ¹¹Bti nitre brare Sodomabo bati bati btā unbre unbre nämane jubāre, ye abko okwāte angele sribikātre kākwe kā űtaninte jōkrā. Kā namani iko okwāte jōkrā se kwrere angwane, namanintre kise mike ngwarbe kwārākwārā kā drūnente ta, jukwe kānentari jae se kwrere.

¹²Angwane angele sribikā Ngöbökwe nibu abko kākwe niebare krörō Loye:

Ma ngābriānkā merire, brare btā ma ngāngān mikaka ja krāke tā nūne juta nete, kānene jōkrā. Arato ma mrākā mda mda tā nūne juta nete, erere űekrō jōkrā, ben nān ngitie mobe juta ne bāre mento, ¹³űobtä űan angwane nitre nūnanka juta nete tā kukwe nuene kāmekāme dikaro Dānkin Ngöbō ngwārekri. Abtä Dānkin Ngöbō nena drāre nitre ye tuare kore, aisete nun juani kwe juta ne juen ngwarbe, abko erere nun bike juta ne juen ngwarbe, niebare angele sribikātrekwe Loye.

¹⁴Ye kwrere bokānā, Lo ngāngān mikaka ja krāke nāma-ne kwārākwārā abko, ietre Lo nikani kākwe niebare:

Dānkin Ngöbō bike juta ne juen ngwarbe gwāngware, aisete mun nān ngitie jōtrō juta ne bāre mento, niebare Lokwe ietre.

Akwa Lo nämane jadenkā btā, namanintre nūtūre, aisete űan Lo kukwei mikani era jae kwetre.

¹⁵Yebti kā jatanina ngwen dekā angwane, batibe angele sribikā nibu kākwe niebare Loye:

Nun bike juta ne juen ngwarbe aisete, ma űan tō ja tuai jraine siba ne ngwane, meri makwe btā ma ngāngān nibu, ye ben nān ngitie jōtrō.

¹⁶Akwa Lo abko rikadre ya, űākare ya abko namani tōbikare kenta. Akwa Lo btā mrākā kwe namani ruentari tare Dānkin Ngöböye, aisete angele sribikātre nikani, kākwe

Lo btä merire kwe btä ngängän nibu kani küdehti, nikani ngwena juta bäre mento, ñan jraindre abkokäre. **17**Ne erere bokänä, angele sribikätte nikanina Lo btä mräkä kwe ngwena juta bäre mento angwane, niebare krörö kwe ietre:

Mun tö tä nūnanbtä ne ngwane, mun nān ngitie mintokwäre. Munkwe nia jura kiabti temen, kanti munkwe ñan nūnanka jire ji ngrabare nikrakäreta ja jiehti. Mun ñan tö jraine ne ngwane, mun ngitia kore, niebare angele sribikätte kwe Loye btä Lo mräkäye.

18-19 Akwa Lo abko kākwe niebare mda ietre:

Jändrän kuin nunina kabre tikrä munkwe. Arato nane ti jrain, ngāniene munkwe ti ürü, akwa ja ñan nebe töre tie ngitie mente mintokwäre, ñobtä ñan angwane munkwe juta juen ngwarbe, ye abko kākwe ti kaitari amne ti jraindre nibi ruen tie. **20** Abtä juta chi tuen nokote, noko te ti tö nibi ngitiai, aiseite nane ti jraindre kānenkri, munkwe ti tuametre ngitie juta chi ja ken nokote abko, ti tö nibi ribei munye, niebare Lokwe ietre.

21 Angwane angele sribikā Ngöbökwe iti kākwe niebare Loye mda:

Juta chi, te mata ja juamna nuen, ye kanti ti bike ma juen ngitie, mata ribere ye kwrere. Aiseite juta chi kanti ma nān, ye abko tikwe ñan juandre ngwarbe. **22** Akwa ja mike juto, nān ngitie jötrö, ñobtä ñan angwane ma ngāmi nebe juta chi ye kanti kānenkri, ti ñan rabadre juta Sodoma ne juen ngwarbe, aiseite ma ngitia jötrö. Ma rebera sete angwane, batibe tikwe juta ye juen ngwarbe, niebare angele sribikākwe Loye.

(Juta chi, te Lo ngitiani kā dian nāmane Soar mda. Soar abko, "Juta chi" nieta jebreore aiseite.)

23 Yehti kā namanina ngwen angwane, nānā namanina mobe kān angwane, Lo namanina Soar. **24** Angwane Dänkin Ngöbö kākwe ñukwā jutra btä jä rä bürere kā danta asubre mikani nākāen kān timonkwäre, jatani ngitiekā jökrā juta Sodomabti btä juta Gomorabti. **25** Ye abko kākwe ni nire, jändrän ngwarbe ngwarbe nāmane nūne juta yete, kiabti temen, ye juani ngwarbe jökrā nurabe gwaire. **26** Angwane meri Lokwe nāmane nān niara jiehti, kākwe nikrabareta jötrö ja jiehti angwane, nikwitaninbe mren jäire mda.

27 Nebti jändrinane amne Abrajankwe blitabare Dänkin Ngöböbe, kanti nikaninta dekä angwane, **28** nikrabare kwe motokwäre amne, kā kiare niken juta Sodoma kanti btä juta Gomora kanti, ye abko kā kukwata amne ngübüta nebe kri kunkwāne. Ye kwrere jire ngübü namani tuen neen kunkwāne Abrajanye. **29** Abko Ngöbökwe juta kā kiabti temen juani ngwarbe jökrā kore. Juta ne mden kanti Abrajan ngobokrā Lo nāmane nūne akwa, Abrajan abko tare kri Ngöbökwe, aiseite Lo ükani kwe gata ngāniene.

Nitre moabita btä nitre amonita jatani ño Lokri

30 Lo ngitiani Soar. Nebti kā jürā namani btä nūne kā ye kanti. Abtä nikani mintokwäre mda angwane, kā mkā kri kwani ie. Ye kanti Lo namani nūne ngängän nibu ben. **31** Nebti bati, Lo ngängän mubai kākwe niebare etba siba ie.

Ni jökrā kätā ja mike gure. Ye kwrere abko, ni brare ñakare kā ne kanti, ben ni rabadre. Mdakäre abko, tata nikwe kitera unsunine dikaro. ¿Se abko ni rabadre nirebe mda? **32** Ni brare ñakare mda aiseite, ari tata buke kabre uba döi kwakate bti rabadi dröbare angwane, ni rabadi ben. Ne köböire abko, nikwe tata ngābriānkā ngibiadi, niebare Lo ngängän mubaikwe etba siba ie.

33 Ye erere bokänä, kā jatani dere angwane, Lo ngängän nibu kākwe Lo bukani kabre uba döi kwakate, bti Lo namani dröbare, nikani kibien angwane, ngängän mubai namani ben. Akwa Lo ngängän namani ñongwane btä temen amne, nikaninta ñongwane, nin gani jire chi kwe.

34 Nebti jändrinane dekä amne, Lo ngängän mubai kākwe niebareta etba siba ie krörö:

Deo, tikwe kibianiri tata nikwebe, aiseite mtare deo nikwe tata bukadita kabre uba döi kwakate, rika kibien dröbare angwane, ma rika kibien ben. Ye kwrere ni nibukwe ngābākre tatakwe ngibiadi, niebare kwe etbaye.

35 Ye erere bokänä, kā jataninta iko angwane, Lo ngängänkwe uba döi kwaka biani kabre Loye, bti Lo nikani kibienta dröbare temen angwane, ngängän siba kākwe kibibare ben arato. Akwa Lo ngängän namani ñongwane btä temen amne, nikaninta ñongwane, nin gani jire chi kwe arato.

36Lo ngängän nibu kākwe Lo mikani dröbare kore, bti namanintre ben abko kwe Lo ngängän nibu ñan namani mobe mda, bren kwe kisete. **37**Nehti Lo ngobo därebare ngängän mubaikwe amne, kä diani Moab, ñobtä ñan angwane kukwe Moab abko ruen “tatakri” jebreore. Moab abko därebare meye rünkri, aiseite kädiani kore kwe. Moab ne mden mräkä abko, nitre moabita. **38**Lo ngängän siba, kwe Lo ngobo därebare abko, kä diani Ben-ammi, ñobtä ñan angwane kukwe ne abko ruen “ti mräkäkri” jebreore. Niara därebare meye rünkri, aiseite kädiani kore kwe. Ben-ammi ne mden mräkä abko, nitre amonita mtare. Abko kukwe nakaninkä kore Lobtä.

Sara abko ja ngwai, niebare Abrajankwe jrei Abimeleye

20 ¹Yehti Abrajan nämane nüne Mamre käite, nikani mda kākä Neke kukwäre, kanti namani nüne juta Gerarte, kākä Kade btä Sur ye ngätäite. ²Abrajan namani juta Gerarte angwane, merire kwe Sara abko niara ngwai kwe namani niere. Angwane jrei Abimele nämane juta Gerar dänkiene, kākwe Sara kārābare jakrä mikakäre ja meriere. ³Akwa bati deo, Abimele nikani köböre angwane, Ngöbökwie niebare krörö ie:

Meri gure makwe kārābare mikakäre ja meriere, aiseite ma krütadi, niebare kwe ie.

⁴Abimele ngämi Sara mike ja ken, aiseite niebare kwe Ngöböye:

Ti Dänkien Ngöbö, ti ja mike ngite ñakare. ⁵Ñobtä abko, ma tö nibi ti kämikai ngwarbe kore se? ⁵Sara abko, ja ngwai nieba tie Abrajankwe. Erere arato, Abrajan abko ja ngwai nieba tie Sarakwe, aiseite tikwe kārāba jakrä. Yehtä ti ngite ñakare, tita nütüre. Aiseite tita jäme. Akwa ti ngämi ja mike ngite ben, niebare Abimelekwe Ngöböye.

⁶Abtä Ngöbökwie niebare Abimeleye:

Mata töbike kuin metre, ye gare kuin tie. Nane makwe ja mikadre ngite Sarabe ti rüere, känenkri tikwe ñan ma tuanimetre ja mike ngite ben. ⁷Akwa mtare meri Abrajankwe, ye makwe bianta ie, ñobtä ñan angwane niara abko, ti kukwei niekä. Niarakwe ja di kārādi tie makrä angwane, ma ñan krütadre. Akwa makwe ñan Sara biandita Abrajanye,

ne ngwane ma btä ma mräkä makwe krütadi jökrä. Abko kore se, niebare Ngöbökwie Abimeleye.

Abko Abimelekwe köböbare kore.

⁸Yehti jändrinane, Abimele nükani ngwäte dekä, kākwe sribikä ütiäte ütiäte kārābare jökrä, bti Ngöbökwie ño ño niebare köböre ie, ye niebare jökrä kwe ietre. Abtä kä jürä namani kri btätre. ⁹Abti Abimelekwe Abrajan kārābare, bti niebare kwe ie:

¿Ñobtä mata kukwe nuene kore nunbtä? Ti ja mike ngite ñakare ma rüere ruen tie. ¿Se ñobtä abko, tikwe ja mikadre ngite kri krübäte ni jökrä nünanka nete ben, abkokäre meri makwe abko, ma ngwai makwe nieba nunye se? Kukwe ñan rabadre bare jire, erere namani bare mae. ¹⁰¿Se abko, ma nämane töbike ño, amaribti meri makwe abko ma ngwai, makwe niebare kore se? niebare Abimelekwe Abrajanye.

¹¹Abtä Abrajankwe niebare Abimeleye:

Ni nünanka kä ne kanti kätä Ngöbö mike ütiäte ñakare, ti rababa nütüre, aiseite nane makwe ti kämikadre meri tikwe dokwäre, ti rababa nütüre, aiseite tikwe nieba kore. ¹²Akwa Sara abra ti ngwai bokänä, ñobtä ñan angwane nun rün itibe, akwa nun meye abko jene jene. Mden kisete nun namaninta jabe angwane, nun ja ngwaire nunta niere. ¹³Mdakäre abko, ti nämane nüne ti rün käite angwane, Ngöbökwie ti juanba nünentebe kä mdabti, ye ngwane nun rikadre neme mdente mdente kanti, ti ja ngwai niedre Sarakwe, tikwe nieba ie. Mden erere tä niere ye, niebare Abrajankwe Abimeleye.

¹⁴Ye ngwane Abimelekwe Sara bianinta Abrajanye. Arato obeja btä nbi biani ngwarbe kwe Abrajanye. Mdakäre arato, sribikä merire, brare kökani jakrä Abimelekwe abko, biani ngwarbe kwe Abrajanye arato ja ngite ütiäre. ¹⁵Bti niebare kwe Abrajanye:

Kä tikwe nete noko mike ñäräre makwe. Kä mden raba tuen kuin nünankrä mae, ye kanti ma raba nüne, niebare Abimelekwe Abrajanye.

¹⁶Angwane Sara abko, ie niebare krörö Abimelekwe:

Ma ngite ñakare, ye rabadre gare ma mräkäye, abkokäre ti bike ngwian bien mili krati ma ngwaiye, ma ñan kädriedre blo abkokäre, niebare Abimelekwe Saraye.

¹⁷Angwane Abrajankwe blitabare Ngöbökwie Abimelekra.

Ye ngwane Abimele btä merire kwe namaninta kuinta jökrä. Erere arato, sribikä merire merire Abimelekwe rabadre ngäbäkre ngibiareta, abkokäre Ngöbökwe mikaninta kuinta arato, **18**ñobtä ñan angwane Abimele tö namani Sara mikai ja meriere, dokwäre Dänkin Ngöbökwe sribikä merire merire Abimelekwe mikani kaibekaibe jökrä, aiseite ñan namani ngäbäkre ngibiare jire. Ye mden abko, Dänkin Ngöbökwe mikaninta kuinta abko, kukwe nakaninkä kore se.

Abrajan ngobo Isaa därebare Sarakwe

21 ¹⁻²Abti ngäbäkre däredi Sarakwe, niebare Dänkin Ngöbökwe, ye kwrere bokänä, ja moto kuinbti Dänkin Ngöbökwe ja di biani Saraye angwane, batibe Sara ñan namani mobe, bren kwe kisete. Akwa Abrajan abko namani unsunine angwane, ngobo därebare Sarakwe. ³Ngäbäkre därebare Sarakwe, ye abko Abrajankwe kä diani Isaa, Ngöbökwe niebare ie ye kwrere. ⁴Isaa därebare bti köbö kwäite angwane, Abrajankwe ñäräkrä mikani kwatabtä, Ngöbökwe nuemna ie ye kwrere. ⁵Isaa därebare angwane, kä namanina gre ketarike jire (100) Abrajanye.

⁶Abtä Sara namani töbike krörö: Ti ño, btä kä mikata nuäre. Ngöböta ti ngwen ja kötaire ye, ngäbäkre däreniri tikwe, ne ni mda mdakwe gadi angwane, kä rabadi nuäre btä, käkwe kötadi gwaire tibe, raba ruen tie. ⁷Mdakäre abko, Abrajan nena bobre unsunine jakän abko, ngobo ngibiadi tikwe nire nämane nütüre. Ti nena unbre, akwa Ngöbö diebti ti kite Abrajan ngobo ngibiare iti jakrä mtare, Sara namani nütüre kore, ngobo därebare kwe btä.

Abrajankwe Akar btä Imaeli juanintari

⁸Isaa därebare, bti nikani nirien, nikani nirien bti dian-drekä kianbtä käi nukani angwane, dianinkä kianbtä. Isaa dianinkä kianbtä näire, Abrajankwe mrö btä dö sribebare kri, käi ngwiankrä nuäre jabtä. ⁹Akwa Abrajan ngobo Imaeli därebare meri ejitobo Akarkwe, ye abko namani Isaa mike yakrä jae, Sara okwäbti. Abtä Sara namani romon Imaelikrä. ¹⁰Abtä nikani, käkwe niebare krörö mda Abrajanye:

Sribikä tikwe se btä ngobo kwe se makwe juantari, ie ti tö nibi, ñobtä ñan angwane jändrän makwe se Isaa chi tikwe

nokokrä, aiseite ti ñan tö Isaa tuai näketebe jire chi jabti Imaelibe, sribikä tikwe ngobo sebe, aiseite kä mikaka jötrö kwe gwi nete, ie ti tö nibi, niebare kore Sarakwe Abrajanye.

¹¹Abko käkwe Abrajan moto ötaninte mda Imaeli jiebti, ñobtä ñan angwane Imaeli abko Abrajan ngobo kwe aiseite. ¹²Abtä Ngöbökwe niebare krörö mda Abrajanye:

Sarata dre nuemna mae, ye erere nuene makwe, ñobtä ñan angwane ma bkün makwe ütiäte tikrä abko jatadi Isaakri, aiseite ma ngobo Imaeli btä meye kwe kökani munkwe sribikä jakrä, ye ma ñan raba ulire dikaro jiebti, ¹³ñobtä ñan angwane Imaeli, ma ngobo därebare Akarkwe, ye abko ma ngobo makwe bokänä arato, aiseite niara bkün däredi kwati abko, rabadi nekete gwaire jökrä jakri arato, niebare Ngöbökwe Abrajanye.

¹⁴Ye erere bokänä, jändrinane dekä angwane, Abrajankwe mrö sribebare droare btä jändrän kwata dätebare ñö ngwäre abko krati ñö kekani Abrajankwe, bti mikani Akar tröbtä kwe, bti Akar juanintari mda kwe ngobo kwebe. Abrajankwe Akar juanintari Imaelibe angwane, nikani kä kaibete btä kä töre juta Beerseba kántita. Akar nikani dikekä ngwarbe Imaelibe, rikadre mdente ñan namani nuke gare ie. ¹⁵Angwane ñö ngwian nämane kwe abko, krütani kän angwane, ngobo jatani neme ngwarbe tomna miare, namani tuen ie. Abtä nikani, käkwe ngobo mikani kä tiborete kri chitäni, kánti krütadre abkokäre. ¹⁶Bti nikani bä mente temen se kwrere, kánti namani takänintebe temen ja müaire, ñobtä ñan angwane ñan tö namani ngobo tuai jraine ja okwäbti, aiseite mikaninte kore kwe. Akwa ngobo abko namani ngetrekä krikribe niara jiebti.

¹⁷Akar ngobo Imaeli namani ngetrekä krikribe jiebti, ye abko jarabare Ngöböye kä käinbti angwane, namani ruentari tare Ngöböye. Aiseite Angele Sribikä Ngöbökwe nämane kä käinbti käkwe niebare krörö Akarye:

Akar, makwe ma ngobo mirite sete tä müen ma jiebti, ye jraniri Ngöböye kä käinbti, aiseite ma ñan rekwetaka niara jiebti mda. Ngöbö diebti ma ngobo ñan jraindre, aiseite makwe ñan kä jürä ngwian jabtä, ¹⁸ñobtä ñan angwane ngäbäkre ye die mikadi tikwe amne, niara bkün rabadi kwati abko, rabadi nekete gwaire jökrä jakri, aiseite nän tuenta kánti. Makwe ñan mikate kaibe, niebare kwe Akarye.

19 Erere bokänä nuenbare kwe, bti nõ okwä nämane mdente abko, Ngöbökwe mikani gare Akarye. Niaratre nikani, namanintre nõ okwä kanti angwane, jändrän kwata datebare nõ ngwäre ngwian nämane kwe ye iti, nõ diani kwe jae, bti ketani tomnane kwe ngobo Imaeliye. **20** Nebti Akar nikani Imaelibe, namani nüne kä kaibete Baran mda. Akwa Ngöbökwe Imaeli die mikani, aisele nikani nirien, namani ünän angwane namani brai kri bukobti. **21** Angwane namani nüne kä kaibete Baran angwane, meyekwe meri Ejitobo kánänbare kräke mda. Ne abko kukwe nakaninkä kore Akar btä Imaelibe.

Abimele btä Abrajan kākwe kukwe ūkaninte jabe kwārikwāri

22 Kä ye ngwane, jrei Abimele abko, nikani blite Abrajan-be amne, nitre rükä dānkien kä dian nämane Bikoli nikani siba Abimele mukore. Angwane Abimelekwe niebare Abrajanye:

Jändrän jökrä mata niken nuene, btä Ngöböta ma die mike tuen nuen, aisele ti ki ma kanti nete, kukwe ūkete krörö mabe: **23** Ngöbö okwābti makwe ñan kukwe nuendre blo ti rüere, ngābākre tikwe rüere btä ti bkün rüere, niere gwärere tie nete. Erere arato, tikwe ja moto mikani kuin makrä, ye kwrere makwe ja moto mikadi kuin tikrä amne, ni nünanka kä nete mabe ketatibe noko, kräke makwe ja moto mikadi kuin arato ya niere tie, niebare Abimelekwe Abrajanye.

24 Angwane Abrankwe niebare mda Abimeleye:

Ma tö dreye, ye erere tikwe nuendi Ngöbö okwābti, tita niere mae, niebare Abrajankwe.

25 Bti nõ okwä muani Abrajankwe abko, sribikātre Abimelekwe kākwe dianinkä Abrajankän, abtä Abrajankwe ñākābare Abimeleye: **26** Angwane Abimelekwe niebare Abrajanye:

Nõ okwä makwe, dianinkä makän, ye nirekwe bare gare ñakare tie. Ma niere ñakare tie arato, aisele gare ñakare tie, bti kä nūke mtare, niebare Abimelekwe Abrajanye.

27 Ye näire Abrajan btä Abimele kākwe kukwe ūkaninte jabe kwārikwāri. Angwane Abrajankwe obeja btä nbi biani Abimeleye, kukwe ūkaninte jabe kwārikwāri namani ūtiāte

kräke bä mikakäre. **28** Erere arato, Abrajankwe obeja möre möre mikani krä kükü jenena mda. **29** Abtä Abimelekwe niebare Abrajanye:

¿Nobtä mata obeja möre möre mike krä kükü jenena nere? niebare kwe.

30 Angwane Abrajankwe niebare ie:

Nõ okwä ne muani tikwe abko, dianinkä tikän, ye rabadre era makrä, abkokäre tita obeja möre möre bien krä kükü jenena kore mae ye, niebare Abrajankwe Abimeleye.

31 Kä ne kanti abko, Abrajan btä Abimele kākwe kukwe ūkaninte gwärere jabe kwārikwāri, bti kukwe ye mikadre täte abko niebare kwe gwärere Ngöbö ngwārekri, aisele kä ye kä diani Beerseba mda. **32** Abrajankwe kukwe ūkaninte ünän jökrä jabe kwārikwāri Abimelebe Beerseba, bti Abimele btä Bikoli nikaninta ja käite. Niaratre abko biliteo. **33** Ye bti Abrajankwe tamariko krie nökani dati Beerseba kukwe ūkaninte ngwandre töre jae, kanti Dānkin Ngöbö Nünanka Kārekäre käikitaninkä kwe. **34** Nebti Abrajankwe nünabare raire mda nitre biliteo käite.

Ngöbökwe Abrajan mikani kukwe tare nuene

22 ¹ Abti bati, Ngöbökwe Abrajan mikani kukwe tare nuene, Abrajankwe Ngöbö mikare bäri ūtiāte ni btä jändrän mda mda ngwä ya, ñakare ya tuakäre. Ngöbökwe niebare Abrajanye:

Abrajan, Abrajan, niebare Ngöbökwe ie.

¿Ye dre? niebare kwe Ngöbö käre.

2 Angwane Ngöbökwe niebare ie:

Isaa, ma ngobo itibe makwe, tare kri makwe, ye ben nän kākä Moriate. Ma raba angwane, ngitio mdenbti ma rikadre abko, tikwe niedi mae. Kanti makwe ma ngobo müre keta, bti kukwa makwe ti mikakäre ūtiāte jae, niebare Ngöbökwe mda Abrajanye.

3 Ye erere bokänä, jändrinane dekä angwane, Abrajan naninkrö, kākwe ngi trekani ngwandre. Arato buro tröngwä mikani kwe, bti rikadre mdente niebare Ngöbökwe ie, ye kanti nikani ngobo Isaabe, btä ni sribikä kwe jänikani nibu kwe jabe arato; ben nikani mda. **4** Abrajan nikani, nikani bti mukirare angwane, batibe Ngöbökwe kä kitani ie, ye namani

tuen mobe ja kane ie amne, **5**ni sribikā kwe nāmane nāin nibu ben, ie niebare kwe:

Ngābākre tikwe noko aibe ben nun biki niken nebe sete. Kānti nunkwe Ngōbō kāikitadikā, bti nun jatadita, aiseite mun raba nun ngibiare burobe nete.

6Bti ngi ngwian nāmane burobtā Abrajankwe, diani timon kwe, mikani Isaa kōtārā kwe, bti niara abko kākwe kucho btā űukwā diani kisete, ben nikani gwaire ngobobe. **7**Nebti Isaa btā Abrajan nikanina bā mente ji ngrabare angwane, Isaakwe niebare Abrajanye:

Tata, niebare kwe.

űYe dre? niebare Abrajankwe Isaa kare.

Isaakwe niebare Abrajanye mda:

Nita ngi ngwen, nita űukwā ngwen, akwa nita obeja ngwen űakare. Se abko, űdre kukwadi nikwe Ngōböye? niebare Isaakwe ie.

8Abtā Abrajankwe niebare ie:

Abrajan ngobo itibe kwe, akwa Ngōböke kāmikamna ie, aiseite nikani Ngōbō kukwei mike tate. (22.1-19)

Ngōbō ara kākwe obeja biandi nie kukwadre jae, ruen tie, niebare Abrajankwe ngoboye, dikarekā kwārā.

9Te Ngōböke kē kitani Abrajanye, ye kānti namani angwane, űukwā krā űkaninte kwe, ngi mikani biare kwe űukwā bukatekrā, bti ngobo Isaa mākāninte kwe se kwrere, mikani ngibti kuin kwe, **10**bti kucho ngwian nāmane kwe diani kwe, kaninkā kwe ngobo kāmikakrā se kwrere. **11**Ye btārābe Angele Sribikā Dānkin Ngōböke nāmane kā kāinbti kākwe űākābare krōrō Abrajanye:

Abrajan, Abrajan.

űYe dre? niebare Abrajankwe Angele Sribikā kare mda.

12Angwane Angeleke niebare ie:

Ngōböta niere krōrō mae: Ma ngobo itibe makwe abko, mata juto biare kāmike kukwakrā Ngōbō mikakāre tate metre. Yebtā abko, Ngōbō abko krūbāte garera mae, aiseite mata mike bāri űtiāte garira mabtā tikwe aiseite, makwe űnan tō ngwian ngābākre ye mure kete jakān, niebare Angeleke Abrajanye.

13Btārābe Abrajankwe nikrabare angwane, obeja kwane, krotu ara jire namaninkā kri kūdete kānime kānse se kwrere. Btā okwā namani. Jōtrō Abrajan nikani, kākwe obeja ye dianinkā, jatani ngwena, kāmikani kwe bti kukwani kwe Ngōböye ngobo Isaa tate mda. **14**(Ne mdenbtā abko, Abrajankwe ngitio ye kā diani “Jāndrān űakare nikwe abko, Dānkin Ngōböta bien nie”. Mden kisete mtare abko, nitre Israelita kātā niere krōrō: Ngitio Ngōbökebtī, jāndrān űakare nikwe abko, Dānkin Ngōböta bien nie.)

15Nebti Angele Sribikā Dānkin Ngōböke nāmane kā kāinbti kākwe űākābare bobukāre Abrajanye, **16**kākwe niebare krōrō ie:

Mata juto biare ma ngobo itibe kāmike kukwadre tie, aiseite ti biki kukwe űkete mabe. Ne erere rabadi bare tie abko krōrō: **17**Tikwe ja di biandi mae, aiseite ma bkūn dāredi kwati ja tāritāri űo muke kwati kainta amne űma kabre niken mren krābare űnan tanre, ye kwrere jire ma bkūn makri rabadi nūne kā nebtā. Erere arato, tikwe niaratre ngibiadi kuin. Nire jatadi rūre ma bkūnbe angwane, tikwe ja di biandi ietre rūre ganainkrā kwārābe. **18**Mdakāre abko, ma mrākā kōböire ni kā jōkrābti temen kā nebtā, ie tikwe ja di biandi,

ñobtä ñan angwane, makwe ti kukwei miri täte aise, Dänkin Ngöbókwe nini kore makrä. Abko kore se, niebare Angelekwé Abrajanye.

19Yebti Abrajankwe sribikä kwe mikaninte, ye kánti nikaninta mda Isaabe. Nükaninta kánti angwane, jataninta gwaire jökrä nuketa juta Beersebate, kánti namani nüne.

Ngäbäkre därebare Abrajan etba Nakorkwe abko nere

20Abti Abran etba Nakor, ngäbriänkä ngibiabare nibe merire Milikakwe abko, ni nukani käkwe niebare Abrajanye abko nere: 21Usu därebare käne, bti Bu därebare mda. Yebti Kemueli därebare. Kemuelikri abko Aran därebare. 22Abti Kese, Jaso, Bilida, Jila btä Betueli därebare. 23Betuelikri abko Rebeka därebare. Ne abko, Nakor ngäbriänkä ni kwä ngibiare Milikakwe kore. 24Akwa Nakorkwe meri mdara jire kökani rabadre ken merire kwe kwrere abko kä dian nämane Reuma, käkwe Nakor ngäbriänkä ngibiare arato abko nere: Teba, Gajan, Taja, btä Maaka.

Abrajankwe kä kökani Sara doboi mikakrä

23 1Sara abko käkwe nünabare kä gre ketarike bti kwä grebti kwä kükü (127) angwane, 2krütani juta Kiriarbate. Juta ne abko, juta Jebron kä Kanan kánti. Sara krütani angwane, Abrajan moto namani ulire krübäte, kä namani müaire. 3Sara ngwäkä nämane gwi abko, Abrajan nämane müaire, bti nikani mentokwäre, namani nitre jeteo kánti, käkwe niebare ietre:

4Ti menteni tä mun ngätäite nete, akwa kä munkwe, ye rürümoinie tie mürü ngwäkä noko doboi mikakrä, niebare kwe.

5Angwane nitre jeteo käkwe niebare ie:

6Abrajan, ma ni ütiäte kri tä nüne nun ngätäite nete, aise, kä mkä ni doboi mikakrä, ye nun ñan raba kábäire jire chi makrä, aise, kä mkä ni doboi mikakrä bäri kuin kä ne kánti, yete nän mürü ngwäkä makwe ye doboi mike, niebare kwetre Abrajanye.

7Abtä Abrajan naninkrö, nikani, namani nguklobti temen, okrä mikani doboi kwe, nitre jeteo ngwäreki mikakäre ütiäte jae, 8käkwe niebare ietre:

Tikwe mürü ngwäkä tikwe noko doboi mikadre nete bokänä, ie mun tö, ne ngwane 9Soar ngobo Ebron käite kä kräbtä, kä mkä Mabelate, ye rürümoin kwe tie abko, mun nän ribere ie tikrä. Rürümoinde nuäi metre, erere tikwe ütiä biandi ie, kä ye rabadre jen tikwe abkokäre, niebare Abrajankwe nitre jeteo.

10Ye ngwane abko, Ebron ni jeteo nämane tākānintebe siba ni jeteo mda mda ngätäite jukwebtä jutate angwane, niebare krörö kwe Abrajanye ni jökrä ngwäreki:

11Ja mräkä, kä tikwe ye ti bike bien ngwarbe mae, kä mkä ye ngöi jökrä. Ja mräkä nünanka nete okwäbti ti bike bien ngwarbe mae, aise, nän mürü ngwäkä ye doboi mike te, niebare Ebronkwe Abrajanye.

12Akwa Abrajan abko namaninta nguklobti temen ni jökrä ngwäreki mikakäre ütiäte jae, 13käkwe niebare Ebronye ni jökrä ngwäreki krörö:

Ja mräkä, makwe ngwian ne kadi ngäbti tie kä ütiäre angwane, batibe ti nän mürü ngwäkä noko doboi mike abko, ti tö nibi ribei mae, niebare Abrajankwe Ebronye.

14Angwane Ebronkwe niebare Abrajanye:

15Ja mräkä, ma tö kä ne kökai, ne ngwane nikwe ñan ja kwetadre dikaro, abkokäre ngwian sientö kräbkä (400) btä ti bike rürümoinie mae amne, meri makwe küre makän nän doboi mike kä ne kánti, niebare kwe Abrajanye.

16Kä driebare nuäi Ebronkwe Abrajanye, ye erere nükāninbti Abrajanye nitre jeteo okwäbti angwane, ni jändrän kökaka nämane ngwian bien ño jändrän ütiäre, ye kwrere Abrajankwe ngwian biani kä ütiäre Ebronye.

17Ye kwrere abko, kä Ebronkwe nämane Mabela, juta Mamrebtä kädriiri, ye Abrajankwe kökani jökrä. Kä ye kánti kä mkä nämane arato. Mden abko kökani kwe. 18Ne kwrere abko, kä Ebronkwe namani mda Abrajankwe. Abrajankwe kä kökani ne abko, nitre jeteo nämane jukwebtä jutate, ye okwäbti kökani kwe. 19Yebti Abrajan nikani, käkwe merire mrö Sara doboi mikani Mabelate, Mamrebtä kädriiri. Kä Mabela ne abko tä Kanan. Kä ne arabe kä danta Jebron arato. 20Kä ne mden abko, Abrajankwe kökani Ebronye ni doboi mikakrä nitre jeteo okwäbti, aise, kä namani Abrajankwe.

Abrajankwe sribikā kwe juani Isaa krükene

24 ¹Yebti Abrajan namanina unsunine krübāte angwane, Dänkin Ngöbökwe ja di bianina kri jändrän jökräbtā ie. ²Angwane bati sribikā bāri unbre nāmane mikani jändrän jakwe ngibiabtikā kwe abko, kārābare mda kwe, bti niebare kwe ie:

Nita ja kukwei bien angwane, nita kise mike ni mda ulietāni, aisete kise mike ti ulietāni nete makwe, ja kukwei mikadre ütiāte abkokāre, ³⁻⁴bti tita nūne ne kānti, makwe nān ti ngobo Isaa se tuametre ja mike gure meri kananbobe, nōbtā nān angwane ngöbō ngwarbe mika ütiāte siba, aisete ma nāin ti kāite meri kānene krāke ti mrākā ngātāite, ye makwe nuendī ya niere tie Dänkin Ngöbō Kā Kāin Dātekā Btā Kā Temen Dātekā se okwābti, niebare Abrajankwe sribikā kweye.

⁵Abtā sribikā Abrajankwe kākwe niebare mda ie:

Meri nān tō rabadre kite tibe rabakāre Isaabe nete angwane, itikwe ja nuendre? Ma nāmane nūne, kānti ti rikadre ma ngobo se ngwena nebata ma kāite ya? niebare kwe ie.

⁶Abrajan kākwe niebare mda sribikā kwe ie:

Ma nān rika ti ngobo ngwena jire chi kā ye kānti, ⁷nōbtā nān angwane ti nāmane nūne ti rün gwiriete ti mrākā kāite angwane, Dänkin Ngöbō Kā Kāin Dātekā kākwe ti diankaba, jataba ti ngwena nūke nete amne, ti bkün dāredi abko ietre jakwe kā ne biandi, nieba kwe tie. Ngöbō ye arabe kākwe angele sribikā kwe juandi, kākwe ma die mikadi angwane, ma jatadi meri ngwena ti ngobo noko krāke tita nütüre. ⁸Akwa meri nān tō rabai kite mabe, ne ngwane tita kukwe ükete mabe, nebtā ma rabadi ngite nākare, akwa ma nān tō ngwian niken ngābākre tikwe noko ngwena jire chi ti kāite sete, niebare Abrajankwe sribikā kweye.

⁹Angwane batibe sribikā Abrajankwe kākwe kise mikani Abrajan ulietāni, bti Abrajankwe dre nuemna ie, erere jakwe nuendi jökrā niebare kwe Abrajanye Ngöbō okwābti.

¹⁰Yebti sribikā Abrajankwe kākwe jändrän bāri ütiāte ütiāte Abrajankwe, ye ükaninkrō biandre meri kānā nikani Isaakrā kwe yeye, bti tribe mikani kameo krā jātābtā kwe, bti nikani, nikani, nikani te nikani mate Mesobotamia juta

Sribikā Abrajankwe nikani meri kānene Isaakrā angwane, namani meri bati bati mike nārāre Isaakrā nō okwā kānti. Meri nāmane nō den kantrate tuen nete. (24.11-14)

Nakorte. ¹¹Sribikā Abrajankwe nikani nebe juta krābtā angwane, kā jatanina dere. Kā ye ngwane abko, meri nāmane niken nō den jae nō okwāte. Ye kānti sribikā Abrajankwe kākwe kameo mikani jadūke. ¹²Bti nikani blite krörō Ngöbōbe:

Dänkin Ngöbō, ma Ngöbō ti bākānkā Abrajankwe gare tie. Mata ti bākānkā tarere, aisete ma raba ti die mike mtare abko, tita ribere mae, ¹³nōbtā nān angwane meri bati bati tā nūke nō den jae nete, kānti ti bike neme nō okwābtā nete. ¹⁴Angwane ngābākre merire mden, ie tikwe niedi krörō: Kantra ye den timon, nō ngwen chi tomnane tie, tikwe niedi ie angwane, Nō nāin, niedi kwe tie arato, Bti ti bike nō keke tomnane arato kameo makweye, nie kwe tie, ne ngwane meri ne abko, tā mikani makwe sribikā makwe Isaakrā. Ne rakadikā kore, ne ngwane mata ti bākānkā die mike abko rabadi era tikrā Ngöbō abko, sribikā Abrajankwe namani blite kore Ngöbōbe.

¹⁵Sribikā Abrajankwe ngāmi blite ünān Ngöbōbe angwane, batibe meri bati jataninanbe tuen kantra mikani ja

kötärä ie. Ne abko Betueli ngängän nämane näin. Betueli abko Abrajan etba Nakor ngobo Milikabe. Betueli ne mden ngängän Rebeka jatani nõ den mda. **16** Rebeka ne abko meri bā nuäre amne, bati kaibe deme abko, jatani, nukani nõ den. Nõ diani kwe kantrate, bti nikaninta gwākäre angwane, **17** sribikā Abrajankwe nikani betekā jiebtī, kākwe niebare ie:

Nõ ngwianta makwe, ye ngwen chi tomnane tie, niebare kwe ie.

18 Angwane jötrö ngwarbe, meri bati ye kākwe kantra ja kötärä diani timon, ketaninte kisete kwe bti,

Nõ ne jakwe ñain, niebare kwe sribikā Abrajankwe yeye.

19 Erere sribikā Abrajankwe kākwe nõ ñani ünän angwane, Rebekakwe niebare ie:

Ti bike nõ keke arato kameo makweye. Tõ rabadi nõ ñain nuäi, erere ñadi kwe, niebare Rebekakwe.

20 Bti jötrö ngware, jändrän dätebare nõ ñakrä jändrän ngwarbekrä, jändrän yete Rebekakwe nõ kantrate ye kekani, bti janabare betekā bäre bäre nõ den kameo jökrä kräke. **21** Rebeka nämane nõ tike kameokrä amne, sribikā Abrajankwe nämane kwekbe okwā jiebtī kwäräkwarä, ñobtä ñan angwane nikani, nebtä Ngöbö nämane die mike ya nõ abko, tõ namani gai, aiseite namani kwekbe kore.

22 Nebti kameokwe nõ ñani ünän angwane, sribikā Abrajankwe kākwe anio orore mikadre ja insonte dbā gramo Krä ti näre diani kwe, biani kwe Rebekaye. Erere arato, oro dätebare kitadre ja küdebtä, dbā gramo gre ketarīke bti mda abko, biani kubu kwe arato Rebekaye. **23** Bti niebare kwe ie:

Ma rün kã nõ niere tie. Arato, ðkã tärã jadükakrä nunye mtare deo ma rün kãnti ya? niebare kwe mda Rebekaye. **24** Angwane Rebekakwe niebare mda ie:

Nakor ngobo Milikabe kã dĩanta Betueli, mden abko ti rün tikwe. **25** Nun kãnti kã tärã jadükakrä munye mtare deo. Arato mikã tärã kabre kameo munkwe kräke, niebare Rebekakwe sribikā Abrajankwe yeye.

26 Angwane sribikā Abrajankwe ye namani nguklobti temen, ja okrä mikani dobohti Dänkin Ngöbö kãikitakakäre, **27** kākwe niebare krörö:

Dänkin Ngöbö, ma Ngöbö ti bākänkã Abrajankwe. Mata ti bākänkã tarere käre amne, mata ti die mike käre, aiseite

ma ki ti jie ngwena nuke ti bākänkã mrākã kãnti nete, aiseite tita ma kãikitekã Dänkin Ngöbö, niebare kwe.

28 Rebeka abko, nikani betekā gwã, namaninta gwi angwane, kukwe nakaninkã btã, ye erere niebare jökrã kwe. **29** Ne ngwane, Rebeka ngwai nämane iti abko, kã dian nämane Laban. Ye okwãbti Rebekakwe blitabare kore amne, nikani betekā nõ okwã kukwäre sribikā Abrajankwe tuen kãnti, **30** ñobtä ñan angwane sribikā Abrajankwe kākwe anio orore mikadre ja insonte btã jändrän kitadre ja küdebtã orore biani Rebekaye abko, Rebeka namani ngwena gwi ja küdebtã amne, dre niebare ni yekwe abko, Rebekakwe niebare jökrã. Mden kisete Laban nikani betekā tuen kãnti. Laban namani nõ okwã kãnti angwane, sribikā Abrajankwe ye nämane kãnime kameo ken, btã Laban namani. **31** Angwane Labankwe niebare ie:

Mata näin Dänkin Ngöbö diebtī tuen tie. Nokwe abko, ma rabadre mobe juta bäre nete. Tikwe kã ürürate jadükakrä mae amne, kã tärã kameokrä arato, aiseite brän gwã, niebare kwe ie.

32 Angwane sribikā Abrajankwe ye nikani Labanbe gwã, namani gwi angwane, Labankwe tribe kameobtä diani jökrã timon, bti kameo mikani mröre kwe, bti sribikā Abrajankwe btã ni mda mda nämane näin ben kameo ngwen, ye ie Laban nukani nõ ngwena ja ngoto bätätekrã. **33** Yehti sribikā Abrajankwe bukani Labankwe angwane, sribikā Abrajankwe kākwe niebare ie:

Ñobtä ti ki nete amne Ngöbökwẽ ti die miri ño, ti jãmi niere munye, kãnenkri ti ñan raba mröre, niebare kwe.

Angwane Labankwe niebare ie:

ðDrebtã ma tõ blitai? Kwẽ blitani, niebare kwe ie.

34 Angwane sribikā Abrajankwe kākwe niebare mda:

Ti abko sribikã ngwarbe Abrajankwe. **35** Dänkin Ngöbökwẽ ja di biani kri ti bākänkã Abrajanyẽ, aiseite Dänkin Ngöbökwẽ obeja, nbi, oro btã ngwian biani ie. Arato sribikã merire, brare amne, kameo btã buro biani kabre ie Ngöbökwẽ, aiseite niara jändrän bākänkã kabre mtare.

36 Mdakäre abko, merire kwe Sara namanina unbre angwane, ngobo ngibiabare itibe kwe abko, ie jändrän kwẽkwẽ, ye mikani gare jökrã kwẽ. **37-38** Ti bākänkã Abrajan

ngobo itibe, ye mdenkrä abko niarakwe nieba krörö tie: Tita nüne Kanan nete. Ne kanti makwe ñan ngäbäkre tikwe se tuametre ja mike gure jire meri kananbobe amne, ma näin ti rün käite meri känene ti mräkä kanti ngäbäkre tikwe kräke, nieba kwe tie. Ye ngwane ti ngwianba, Jän, niere kwe jae Ngöbö okwäbti.

39 Akwa tikwe nieba krörö ie: Ti dankien, ðmeri ma mräkä käite ñan tö rabadre kite tibe angwane, tikwe ja nuendre? tikwe nieba ie. **40** Angwane niarakwe nieba krörö tie: Dänkin Ngöbö, kräke tikwe nünabare, ye käkwe angele sribikä kwe juandi mabe, käkwe ma die mikadi meri känene ngäbäkre tikwe nokokrä, ti rün mräkä ngätäite. **41** Akwa nane ti mräkätre ñan tö rabadi ngäbäkre merire biain mae ngwian-dre, ne ngwane tita kukwe ükete mabe, nebtä ma ñan rabadre ngite, nieba kore kwe tie.

42 Ye mden kisete, ti nü ño okwä kanti nokote amne, tikwe blitanini Ngöböbe, käkwe nini krörö ie: Ngöbö ti bäkänkä Abrajankwe, ma tö ti die mikai nete, **43** ne ngwane kukwe rakadrekä krörö ño okwä kanti nete abko, ti bike ribere mae: Ngäbäkre merire bati jatadi ño den abko, ie tikwe niedi krörö: Mata ño ngwen kantrate, ye ngwen chi tomnane tie, tikwe niedi ie angwane, **44** niara käkwe niedi tie: Ño ne ñain, niedi kwe tie, bti ti bike ño keke tomnane arato kameo makweye, niedi kwe tie, ne ngwane meri ye abko tä mikani makwe ngäbäkre ti bäkänkäkre kräke Dänkin Ngöbö, tikwe nini Dänkin Ngöböye.

45 Ti täni blite krörö Dänkin Ngöböbe, akwa ti jämi blite ünän Dänkin Ngöböbe angwane, btäräbe Rebeka niki tuen tie kantra mikani kötärä, jani ño den ti okwäbti, kita angwane tikwe nini ie: Ño ngwen chi tomnane tie, tikwe nini ie angwane, **46** jötrö ngwarbe niarakwe kantra dini timon bti: Ño ne, nini kwe tie. Ti bike ño keke kameo makweye arato, nini kwe tie abko, Rebekakwe ño bini kore tie amne kameoye arato. **47** Bti tikwe nini ie: Nire abko ma rün, tikwe nini ie amne: Nakor ngobo Milikabe kä dianta Betueli abko, tata tikwe, nini kore kwe tie. Angwane tikwe anio bini kwati ie btä jändrän kitadre ja küdebtä bini kubu ie.

48 Yehti ti nibi nguklobti temen Dänkin Ngöbö ti bäkänkä Abrajankwe mikakäre ütiäte jae, ñobtä ñan angwane Ngö-

bökwe ti die miri nuke ti bäkänkä mräkä kanti nete meri känene ngäbäkre kwekrä. Yehtä abko tikwe Dänkin Ngöbö käikitikä, **49** aisete mtare, kukwe era erere niere tie munkwe. Munkwe ti bäkänkä die mika ya abko, ti tö nibi gai. Ñakare, ne ngwane tikwe dre nuendi abko, btä tikwe tö bikadi mda, niebare sribikä Abrajankwe yekwe Rebeka mräkäye.

50 Angwane Laban btä Betueli käkwe niebare ie:

Dänkin Ngöbö ara jire tä kukwe ükete kore, se abko ðnunkwe ño niedre mda mae se? **51** Aisete Rebeka tä nete noko, ma rika ngwena rabadre ngäbäkre ma bäkänkäkre ye nän mukore abkokäre, ño Dänkin Ngöböta ükete ye kwrere, niebare kwetre ie.

52 Laban btä Betueli käkwe niebare kore sribikä Abrajankwe yeye angwane, sribikä Abrajankwe namani kitaninte nguklobti temen, käkwe ja okrä mikani neme dobtä temen Dänkin Ngöbö käikitakäre. **53** Bti nukaninta krö angwane, jändrän orore orore btä ngwian nämane kwe btä dän ngwian nämane kwe, biani kwe Rebekaye. Erere arato, jändrän ütiäte ütiäte mda mda biani kwe Rebeka ngwaiye btä Rebeka meyeye. **54** Yehti sribikä Abrajankwe btä kukwe muko mda mda nämane näin ben, ye käkwe mröbare bti nikani kibien.

Kä jataninta ngwen dekä jändrinane angwane, sribikä Abrajankwe ye käkwe niebare Rebeka mräkäye:

Ti bikera nikenta ja jiehti ti bäkänkä kanti, niebare kwe.

55 Angwane Rebeka ngwai btä meye käkwe niebare ie:

Nunkwe ñan Rebeka tuaita jire chi mda, aisete makwe Rebeka mikate köbö jätä näre mda nete, bti ma rika ngwena, niebare kwetre sribikä Abrajankwe yeye.

56 Abtä sribikä Abrajankwe käkwe niebare ietre:

Dänkin Ngöbö käkwe ti die mikani sribi nebtä, aisete munkwe ñan ti ketate mda Rebeka ngibiare. Ti tö näin mtare ti bäkänkä kanti, niebare kwe.

57 Rebeka ngwai btä meye käkwe niebare mda:

Rebeka tä töbike ño abko, ari ngwentari ie, niebare kwetre.

58 Bti Rebeka käräbare kwetre, käkwe niebare krörö ie:

ðMa tö nibi niken mtare ni nebe ya Rebeka? niebare kwetre Rebekaye.

Rebekakwe niebare mda ietre:

Jänri. Tita biare rikakäre ben mtare abko ño, niebare kore kwe ie.

⁵⁹Angwane sribikä Abrajankwe btä kukwe muko kwekwe, ye ben Rebeka tuanimetre niken siba amne, meri Rebeka die mikaka nämane gwi, ye abko nikani siba Rebekabe. ⁶⁰Rebeka jatanina niken jibti amne, mräkäkwe kukwe kuin niebare krörö ja di biankäre ie:

Ma nun ngwai nunkwe,
ma bkün däre kwati krübäte makri abko,
nun bike ribere makrä.

Erere arato, ma bkün däredi makri,
ye abko raba rüe ganaine kwäräbe jökrä
juta kwatirekwatire te abko,

nun bike ribere makrä Rebeka. Abko kore se,

niebare kwetre ie.

⁶¹Angwane batibe Rebeka btä sribikä kwekwe kākwe tribe ūkaninte jökrä, nikani kameobti, bti nikani siba sribikä Abrajankwebe; nikani, nikani te nikani mate ja ken.

⁶²Angwane Isaa abko nämane nüne kākä Neke kanti, aisete ño okwä kä dian nämane “Ngöböta nire, tä ti ngibiarebti”, ye kanti Isaa nämane, nukaninta ja gwiriete. ⁶³Kä jatani dere angwane, Isaa nikani basare ju bäre, nikani, kākwe nikrabare angwane, btäräbe kameo jatani tuen bä ja kenkä se kwrere ngäbti, btä okwä namani. ⁶⁴Ye btäräbe Rebekakwe nikrabare arato amne, Isaa jatani ngäbti, btä okwä namani. Abtä jötrö ngwarbe nämane kameobti, nakwani timon, ⁶⁵kākwe niebare sribikä Abrajankwe ie:

¿Nire kite ni ngäbti se? niebare kwe.

Niara kākwe niebare:

Ti bākänkä ngobo Isaa, mden abko kite ni ngäbti ye, niebare kwe Rebekaye.

Angwane dän kukwän ngwian nämane Rebekakwe, yehti jötrö ngware, meri bti kä ngwarbe ñakare kä nämane ja ngwäre mriente, ye kwrere Rebekakwe ja ngwäre mrianinte. ⁶⁶Angwane sribikä Abrajankwe abko kākwe dre nuenbare, ye abko kädriebare jökrä kwe Isaabe. ⁶⁷Yehti, kabra drüen dikani kaninkä jure jakrä Isaa meye mrö Sarakwe, abko te Isaa nikani nüne Rebekabe. Ne ngwane abko, Isaa moto nämane ulire meye mrö jiehti, akwa Rebeka namani ben

angwane, Rebeka namani moto ketebtä, aisete kä namaninta nuäre btä amne, Rebeka namani tare kri kwe arato. Abko nakaninkä kore se.

Abrajankwe ja mikaninta gure mda

25 ¹Isaa namanina gure. Nebti Abrajan abko kākwe ja mikaninta gure mda, meri kä dian nämane Setura ben. Setura ne abko kākwe Abrajan ngäbriänkä brare ngibiare ni ti abko nere: ²Simran, Josan, Medan, Madian, Iba btä Sua. ³Nebti Josankri abko, Seba btä Dedan därebare. ⁴Dedankri abko nitre asureo, nitre letuseo btä nitre leumeo därebare. Madiankri abko, Eba, Eber, Jano, Abida btä Elida därebare. Nitre ne abko Setura bküntre jökrä.

⁵Jändrän jökrä Abrajankwe abko namani jökrä Isaakrä. Akwa Abrajan ngämi krüte känenkri, jändrän jakwe erere biani jökrä Isaaye amne, ⁶meri kökani Abrajankwe Akar btä Setura, ben namani abko, ngäbriänkä kwekwe abko ie, jändrän biani kiakia ngwarbe kwe, bti juani nüne moe Kananbtä kadriri abko, ñan rabadre nüne ja ken Isaabe abkokäre.

Abrajan krütani, doboi mikani krörö

⁷⁻⁸Nebti Abrajan namani unsunine. Kä sienta krati bti gre ketamä bti kwä jätäbti kwärike (175) ie angwane krütani. ⁹Abrajan krütani angwane, ngobo Isaa btä Imaeli kākwe doboi mikani kä mkäte Mabelakwe Mamre ken. ¹⁰Kä ne abko, kä ni jeteo kä dian nämane Sojar ngobo Ebron käi abko, kökani Abrajankwe merire mrö Sara doboi mikakrä. Ye arabe kanti, Abrajan doboi mikani ketatibe merire mröbe ngäbriänkākwe. ¹¹Abrajan krütani, täbti Isaa namani nüne ño okwä kä dian nämane “Ngöböta nire, tä ti ngibiarebti” kanti Isaa namani nüne. Angwane Ngöbökwä ja di biani kri Isaaye.

Ngäbäkre därebare krörö Imaelikwe

¹²Meri ejitobo nämane sribire Sarakrä, kä dian nämane Akar, meri ye abko kākwe Abrajan ngobo Imaeli ngibiabare. ¹³⁻¹⁵Imaeli ne mden ngäbriänkä ni jätäbti nibu ja täri abko nere: Imaeli ngobo mubai därebare abko Nebaio. Nebti Sedar,

Abeeli, Misan, Mima, Duma, Masa, Jadar, Tema, Jetur, Nabi btä Sedema därebare mda. **16**Imaeli ngäbriänkä ne abko käkwe ja jutai nikani jene jene kwäräkwärä amne niaratre kä ño, erere bti kä te nämene nüne abko kä diani. Erere arato, namanintre nüne, ye kantikänti namanintre mräkä dänkiene jökrä, Ngöbökwe niebare Abrajanye ye kwrere. **17**Imaeliye abko kä sienta krati bti kwä gre bti kwä jätäbti kwärike (135) angwane krütani. **18**Niara bkün ja täritäri abko namani nünentebe kākä Jabila btä kākä Sur ngätäite, Ejito btä kädriiri, ji Asiria kukwäre kántita namani nüne. Angwane abko nämene ja rüere käre mräkä mda mdabe.

Ngäbäkre nibu Isaakwe kä dian nämene Jakobo btä Esau, btä kukwe nakaninkä krörö

19Abrajan ngobo Isaa btä kukwe nakaninkä krörö: **20**Kä gre ketebu (20) Isaaye angwane Betueli ngängän Rebeka namani ben. Rebeka ngwai kwe abko kä dian nämene Laban. Rebeka rün btä ngwai abko araneo, nämene nüne kākä Badan-aran.

21Rebeka namani Isaabe, bti kä nikanina raire ta, akwa Rebeka ngäbäkre ngibiare ñakare. Abtä Isaa nikani, käkwe ngäbäkre ribebare Dänkin Ngöböye Rebekakrä. Isaakwe ngäbäkre ribebare Dänkin Ngöböye Rebekakrä, ye erere Dänkin Ngöbö käkwe Rebeka die mikani amne, batibe Rebeka ñan namani mobe, bren kwe kisete. **22**Akwa ngäbäkre namani ruen nibu, rüere jabe kwärikwäri kä namani betete jume Rebekabtä, namani ruen jabtä ie. Abtä namani töbike krörö: iAingwaree! Ne ño räbäre abko, ti raba ja tare nike krübäte dikaro krörö nere, namani nütüre kore. Abtä dre namani nakenkä btä abko, nikani ngwentari Dänkin Ngöböye mda. **23**Angwane Dänkin Ngöbö käkwe niebare krörö mda Rebekaye:

Ngäbäkreta nibu mabtä abko,
bkün jutai rabadi ketebu amne,
juta ketati rabadi juta mda dänkiene.
Mdakäre abko, ngäbäkre mubai
bküntre ja täritäri rabadi
sribikä ngäbäkre siba
bküntre ja täritäri kräke.

Mden abko ngäbäkreta mabtä
ngämi däreere känenkri tä
bä mike kore mabtä yere.

Abko kore se,
niebare Dänkin Ngöbökwe Rebekaye.

24Ye erere bokänä, köbö ja ngibiakrä nükani Rebekaye angwane, ngäbäkre därebare munkine kwe. **25**Ngäbäkre mubai därebare Rebekakwe abko, därebare dokwä drüen tain btä kwata tain jökrä amne, mutaire jökrä ngrabare jändrän kwata kwrere arato. Abtä kä diani Esau. **26**Bti Esau etba därebare mda amne nämene ja ketaninte Esau ngoto üebtä därebare. Abtä kä diani Jakobo. Kukwe Jakobo abko kätä “ni ja ketatekä ni ngoto üebtä” niere jebreore. Nitre jebreo ngätäite, “ni ja ketatekä ni ngoto üebtä” abko ni ngökaka, aisete kädiani kore. Isaa ngäbriänkä därebare Rebekakwe ne ngwane abko, kä gre ketamä (60) Isaaye.

27Nehti Esau btä Jakobo nikani nirien, nikani nirien, namanintre ünän angwane Esau namani brai kri, aisete käre namani niken muntiare känsenta. Jakobo abko käre nämene nüne jame gwi. **28**Esau kää kweta nämene Isaakwe, abkotari Isaa nämene tarere amne Jakobo abko, Rebeka nämene tarere kri. **29**Te bati Esau nikaninta muntiare känsenta dräre amne mrö kri ie, jatani nüketa angwane, Jakobo abko nämene ukwen rien, btä Esau nukaninta. **30**Angwane Esau-kwe niebare etbaye:

Ti nibi dräre amne, ti kite jraine mrö miare aisete, mrö bä tain bürere tä makwe ukwente, ye ngwen chi tie, niebare Esaukwe Jakoboye. Ne mdenbti abko “Edon” niebare mda Esauye, ñöbtä ñan angwane kukwe Edon abko kätä “jändrän bä tain” niere jebreore.

31Jakobokwe niebare mda Esauye:

Ma mubai, aisete jändrän biandre bäri mae tatakwe. Ari ye bien tie mrö ütiäre arato, niebare kwe Esauye.

32Abtä Esaukwe niebare Jakoboye:

Mrö nibi krübäte dikaro tie. iNoko abko ti krütadre mrö miare angwane, ti mubai aisete ti rabadre jändrän tatakwe bäkäne bäri makrä abko, rabadre ütiäte tikrä ya? Ñakare. Mden kisete ti raba bien mae mröbtä, niebare mda Esaukwe ie.

33 Abtä bāri Jakobo namani Esau nike kisere mda, kākwe niebare Esauye:

Ngöbö se okwābti, jändrän makrä ye ma bike bien jire jökrä tie niere tie, niebare Jakobokwe Esauye.

Erere bokänä Esaukwe niebare:

Jän, ti bike bien jire jökrä mae Ngöbö se okwābti, niebare kwe ie.

Ye erere, Esaukwe jändrän rünkwe rabadre kräke, erere biani Jakoboye. 34 Angwane batibe Jakobokwe ban btä muma kä danta lenteja, biani kwe Esauye amne Esau nikani kwete. Esaukwe mröbare ünän jökrä btä tomna nani ünän jökrä kwe, bti nikaninta jäme. Niara mubai, aiseite jändrän rünkwe erere rabadre jökrä kwe, ye nin namani ütiäte kräke, abko Esaukwe jändrän jakwe biani kore mrö aibehtë.

Kukwe nakaninkä ño Isaa btä jrei Abimelehtë

26 1 Kä ye ngwane, mrö krütani jökrä Kanan angwane, mrö ñan namani jire chi ño mrö nikani kri Abrajan näire, ye kwrere mrö nika namani. Abtä Isaa nikani mda juta Gerarte, kanti jrei Abimele nämane gobrane nitre biliteobti, kanti Isaa namani. 2 Isaa namani kä ye kanti angwane, Dänkin Ngöbö kākwe niebare krörö ie:

Ma ñan rika nune mrötari Ejito. Ma rabadre nünentebe Kanan nete. Mdenté tikwe niedi mae, ye kanti ma raba, 3 ñobtä ñan angwane Kanan nete tikwe ja di biandi kri mae. Tikwe kä ne biandi jire jökrä mae amne, ma bkün däredi ja täritäri yeye arato angwane, kukwe ye tikwe ükaninte ma rün mrö Abrajanbe rabadi bare. 4 Muke käinta ñan tanre, ye kwrere ma bkün däredi kwati ñan rabadi tanre, abko ie tikwe kä ne biandi jökrä. Mdakäre abko, ma bkün däredi makri, ye köböire abko, tikwe ja di biandi ni nünanka kä nehtëye, 5 ñobtä ñan angwane ma rün mrö Abrajankwe ti mikani täte. Tikwe kukwe biani nuendre ie, erere mikani täte jökrä kwe. Ye mden köböire abko, tikwe ja di biandi kri mae, aiseite ma raba nune juta nete, niebare Ngöbökwé Isaae.

6 Erere bokänä, Isaakwe Ngöbö mikani täte angwane, namani nune juta Gerarte mda. 7 Isaa namani nune juta Gerarte angwane, nitre brare kä ye kanti kākwe kukwe ngwianintari krörö Rebekabtä Isaae:

¿Meri se abko, ma gere? niebare kwe ie.

Angwane Rebeka abko bä nuäre dikaro, aiseite nane Isaa kāmikadre dokwäre abko, jürä namani Isaabtä. Abtä ja ngwai niebare kwe. 8 Yebti Isaa namanina nune raire juta Gerarte angwane, batira jire Abimele nämane kä mrüsaire bentanante ta angwane, Isaa nämane Rebeka demaine, btä okwä namani. 9 Abtä jrei Abimelekwe Isaa kārämna. Isaa nükani kanti angwane, niebare kwe ie:

¿Rebeka se abko meri makwe ñan ñan? ¿Se ñobtä abko, ma ngwai, makwe niebare nunye? niebare kwe Isaae.

Isaa kākwe niebare mda:

Nane munkwe ti kāmikadre niara dokwäre, ti rababa nütüre, aiseite tikwe ja ngwai nieba munye, niebare Isaakwe.

10 Abtä Abimelekwe niebare mda Isaae:

¿Ñobtä makwe nun ngökani kore? Nane ni nete kākwe kibiadre meri makwe sebe, se ñan rabadre ngite jökrä ma köböite, ¿abkokäre makwe nun ngökani ya? niebare kwe ie.

11 Bti nitre nünanka juta Gerarte, ie jrei Abimelekwe niebare krörö: Munkwe ñan ni ne nika. Erere arato, merire kwe ñan nika munkwe, akwa nirekwe niaratre nikadre amne, kāmikadi dokwäre, niebare Abimelekwe.

12 Kä ye ngwane, Isaakwe nura nökan angwane, Dänkin Ngöbökwé ja di biani ie, aiseite nura ngwä namani kuin kwe amne, nura ngwä ötani kabre krübäte kwe. 13 Isaa namani jändrän jökrä bākāne kabre krübäte, 14 aiseite obeja btä nbi namani krati krübäte kwe. Erere arato, sribikā ngwarbe namani kwati kwe arato. Abtä nitre biliteo namani mokrere ben. 15 Aiseite Isaa rün mrö Abrajan nämane angwane, sribikā kwekwé mikani ño muen kwe. Nö okwä ye abko, te nitre biliteokwe dobro ükaninta jökrä Isaa ngāniene. 16 Yebti Abimelekwe niebare mda Isaae:

Ma nena bāri dite nun ngwä, aiseite nānta kä kēnene kä mdabti nünankrä jae, niebare kwe ie.

17 Ye erere, Isaa nikani kä mdabti, namani nünentebe kä kiarebti ngüsrüri juta Gerarbtä mento. 18 Angwane Isaa rün mrö Abrajan kākwe sribikā ngwarbe mikani ño muen abko, Abrajan krütani angwane, nitre biliteo kākwe dobro ükaninta te, ye abko Isaakwe muamnanbareta bobuta, bti niara rün

mrökwé ñó okwá ká diani ñó, ye kwrere ká mikaninta kwe bobuta.

19 Abti bati, Isaa namani nünentebe, ye kánti sribiká kwe nikani ñó mdara jire muen angwane, ñó kwani ietre. 20 Akwa sribiká Isaakwe kákwe ñó okwá úkaninte, ye kántita nitre nünanka Gerar námáne obeja ngibiare abko, ká namani ñó okwá jakwe niere, aiseite obeja ngibiaka Isaakwe abko, ben nitre ye nikani rüre ñó dokwäre. Abtä Isaakwe ñó okwá ye ká diani “Ñó okwá rúkrá”, ñóbtá ñan angwane rübare btá aiseite. 21 Yehti sribiká Isaakwe kákwe ñó mdara jire muani mda abko, btá rübareta bobuta. Abtä Isaakwe ñó okwá ye abko ká diani “Ñó okwá btá ni mätä namani jabtá”.

Isaa námáne nüne ñó okwá ken. Nete já ketani ñó okwá báre ni ñan rikadre nguse ñóte abkokäre.
Kantry tá ñó okwáti. (26.17-33)

22 Yehti Isaa nikani nünentebe ká ye báre mento mda. Kánti ñó mdara jire muamnabare kwe sribiká kweye. Ñó okwá ye abko, btá rübare ñakare mda, aiseite Isaakwe ñó okwá ye ká diani “Ñó okwá, kánti ká tärá nünankrá jáme”. Angwane niebare krörö kwe:

Dänkin Ngöbö káta ni die mike, aiseite ni rabadi jändrän jökrá bákáne kabre ká ne kánti amne, nikwe nünandi kuin, niebare Isaakwe.

Isaa nikani nüne Beerseba

23 Yehti Isaa nikani nünentebe Beerseba mda. 24 Angwane deo Dänkin Ngöbökwé blitabare köböre ben, kákwe niebare ie:

Ti abko Ngöbö ma rün mrö Abrajankwe.

Tita mabe, aiseite makwe ñan
ká jürá ngwian jabtá.

Sribiká tikwe Abrajan köböire
tikwe ja di biandi mae amne,
ti diehti ma bkün därede kwati
ja täritari makri,

niebare Dänkin Ngöbökwé Isaaye.

25 Angwane Isaakwe já mikani ñukwá kräre, kánti Dänkin Ngöbö káikitaninká kwe. Beerseba yete Isaa namani nünentebe angwane, sribiká Isaakwe kákwe ñó mdara jire muani.

Isaakwe kukwe úkaninte Abimelebe

26 Ká ye ngwane, bati jrei Abimele námáne juta Gerarte, nikani blite Isaabe angwane, die mikaka sribibtá Ajusa nikani ben, btá nitre rúká dänkien Bikoli nikani arato Abimelebe. 27 Nükanintre Isaa kánti angwane, Isaakwe niebare ietre:

Mun ñan tö namani ti tuai, kákwe ti juantari abko,
¿mun kite dre nuene ti jiehti nete yere? niebare kwe ietre.

28 Angwane niaratre kákwe niebare mda ie:

Dänkin Ngöböta ma die mike, ye gaba nunkwe, aiseite nun tö kukwe úkaite krörö mabe: 29 Nunkwe nünabare jáme mabe. Nunkwe ma nikani ñakare. Ye kwrere makwe nünandre nunbe amne, makwe ñan rüdre nunbe, ye abko nun tö úkaite mabe. Mdakäre abko, ma jatani yáketa amne, nun

näma ja kete jäme mabe. Abti ma jatabata nun okwäbti. Mtare Dänkin Ngöböta ja di bien mae, aiseite mata nüne kuin, aiseite nikwe kukwe ükarete jabe kwärikwäri abko, ie nun tö. Abko kore se, niebare kwetre Isaaye.

30 Abimele nikani kukwe ükete Isaabe, ye nükaninbti Isaaye. Abtä Isaakwe mrö sribebare kri. Erere arato, dö sribebare kabre Abimele bukakrä jae. Ye erere, mröbare kwetre, dö ñani kwetre kukwe ükaninte kwetre jabe kwärikwäri namani ütiäte kräke bä mikakäre. **31** Yehti, jändrinane dekä, Abimele tö namani kukwe ükaite ño Isaabe, ye erere ükaninte kwetre jabe kwärikwäri, bti ni ja kukwe mukore kuin käkwe köbö ngwiantari jae bti rikata, ye kwrere köbö ngwianintari kwetre Isaaye, bti nikaninta.

32 Bti köbö ye näire sribikä Isaakwe nämane ño muen, ie ño kwani abko, nikani niere Isaaye. **33** Angwane Isaakwe ño okwä ye abko kä diani Seba. Ye mden aiseite juta kä ye kanti kä dian tä Beerseba mtare.

Esaukwe ja mikani gure nibu

34 Esauye abko, kä gre ketebu (40) angwane, meri iti kä dian nämane Judi namani ben. Judi ne abko, ni jeteo kä dian nämane Beerä ngängän. Abti meri mda namani arato Esaube abko, kä dian nämane Basema. Basema ne abko, ni jeteo kä dian nämane Elon ngängän. **35** Meri jeteo namani nibu jire Esaube, ye abko namani blo Isaakrä amne Rebekakrä, ñobtä ñan angwane meritre ye abko ñan nämane Dänkin Ngöbö mike ütiäte jae angwane, nämane ngöbö ngwarbe mike ütiäte jae, aiseite ja tare nikani kri kwetre Esau köböite.

Jakobokwe rün Isaa ngökani

27 ¹ Abti Isaa namanina unsunine dikaro, aiseite kä ñan namani tuen ie. Angwane bati niebare krörö kwe ngobo mubai Esauye:

Esau, niebare kwe.

¿Ye dre tata? niebare Esaukwe käre.

2 Angwane Isaakwe niebare Esauye:

Ti nena bobre unsunine. Ti kebera jraine jakän, **3-4** aiseite ti ngämi krüte känenkri, jändrän biani tie Ngöbökwé ti die mikakäre, ye abko ti tö biain jökrä mae, aiseite tukwenta

makwe btä bukota makwe, yehti nän muntiare tikrä. Jändrän gidian mae angwane, makwe ria bänänte tikrä, ño ti töta nebe kwetai ye kwrere, niebare Isaakwe Esauye.

5 Isaakwe blitabare kore Esaube, ye abko kukwe nuani Rebekakwe. Angwane Esau nikani muntiare bokänä rünkrä Rebeka okwäbti angwane, **6-7** jötrö Rebekakwe niebare krörö mda ngobo Jakoboye:

Ma rünkwe ma etba Esau juni muntiare jakrä, käkwe nini krörö ie: Nän muntiare. Ma kää raba angwane, ti töta nebe jändrän bänänte kwetai, ye kwrere makwe sribe. Ma jata ben kwetadre tie, ñobtä ñan angwane ti ngämi krüte känenkri, jändrän biani tie Dänkin Ngöbökwé ti die mikakäre, ye abko ti tö biain mae, nini ma rünkwe ma etba Esauye ti okwäbti. **8** Mden kisete ti bike kukwe ribere mae, erere btä makwe ti kukwe mika täte, ie ti tö abko, makwe ne nuen krörö Jakobo: **9** Nän kabra ngäbäli bäri kuinkuin tuen krobu. Ma jata ben abko, ti bike ükete, bti tikwe riadi kuin bänänte, ma rün töta nebe kwetai ye kwrere. **10** Bti ma rika ben kwetadre ie. Nebtä abko ma rünkwe jändrän ma etbakrä, ye abko biandi mae abkokäre, niebare Rebekakwe Jakoboye.

11 Kukwe ne abko käi namani tare Jakobo okwäte. Abtä Jakobo käkwe niebare mda meye:

Ti etba mutai krübäte ngrabare; ti abko mutai ñakare. **12** Se abko ti Esau bokänä ya, tata tö rabadre gai amne, kise mikadre kwe ti ngrabare angwane ti mutai ñakare, abtä ti ñan Esau gadre kwe tibtä. Abtä ti tädre niara ngökö rabadre nütüre tibtä, aiseite ti die mikadre ñakare kwe abko, ngrün mikadre kwe tibtä ja dokwäre, ¿se tuen mae ya mama? niebare Jakobokwe meye.

13 Akwa meye abko käkwe niebare mda ie:

Jakobo, ma rünkwe ngrün mikadre mabtä ja dokwäre, ye ñan rikadi mabti amne ti ne ara jire bti ngrün ye rikadre aiseite, tita kabra tuamna mae, ye erere nän tuen. Ma jata ngwena tie, niebare Rebekakwe ngoboye.

14 Erere bokänä, Jakobo janabare kabra ngäbäli tuen krobu, jatani ngwena, biani kwe meye. Jötrö ngwarbe Isaa tö nämane nebe ngri kwetai ño, abko erere Rebekakwe ngri sribebare kuin bänänte. **15** Bti dän bäri kuin nämane ükani gwi ngobo mubai Esaukwe abko, diani kwe, kitani kwe ngobo

siba Jakobobtä se kwrere, rä rabadre Esau kwrere abkokäre. **16**Yehti Jakobo küde, btä roro mirianinte jökrä kwe kabra kwatate, Jakobo mutai ñakare kantikanti, mutai rabadre Esau kwrere kākwe Isaa ngokadre abkokäre. **17**Yehti ngri ūkaninante kuin bānānte Rebekakwe, ye abko mikani blātote kwe btā ban mikani kwe, bti Jakobo juani rün buke te kwe.

18Ne erere bokänä, Isaa nāmane gwi, kanti Jakobo nikani mda, kākwe niebare rünye:

Tata, niebare kwe ie.

¿Ye dre? ¿Mun mden yere? niebare Isaakwe Jakoboye.

19Jötrö Jakobokwe niebare Isaaye:

Ti ma ngobo mubai makwe. Ti abko Esau, ¿abko ño tata? Makwe muntiamna jakrä tie, erere ti janina muntiare abko mden riri tikwe abko, ti ki mike mae, aisete näin krö, kwete, bti jändrän biani mae Ngöbökwe ma die mikakäre, ye abko bian jökrä makwe tie, ti die mikakäre, tata, niebare Jakobokwe Isaaye.

20Akwa Isaakwe niebare Jakoboye:

¿No rābare amaribti ma kābā nibi jötrö dikaro ye Esau? niebare kwe.

Dänkin Ngöbökwe ti die miri. Mden kisete ti kābā nibi jötrö ngware yere, niebare Jakobokwe Isaaye.

21Akwa Isaa abko kākwe niebare Jakoboye:

Era ma Esau bokänä ya abko, ti tö nibi gai, aisete jakwe ti ken nete. Ti bike ma nuenbtā ngrabare, niebare Isaakwe Jakoboye. **22**Erere bokänä, Jakobokwe krötabare Isaa ken. Isaakwe nuaninbtā küde ngrabare angwane, niebare kwe Jakoboye:

Ma kukwei nibi ruen Jakobo kwrere tie, akwa ma küde abko Esau küde ara nibi ti kisebtā, niebare Isaakwe.

23Jakobo abko küde mirianinte kabra kwatate meyekwe, aisete küde mutai namani ruen etba Esau kwrere Isaaye. Abtä ñan namani nūke gare Isaaye. Angwane Isaa jatanina jändrän ye bien Jakoboye, **24**kānenkri niebareta krörö kwe Jakoboye:

¿Ma ti ngobo tikwe Esau bokänä yera?

!Ti Esau ara, ne abko Tata! niebare Jakobokwe.

25Angwane Isaakwe niebare Jakoboye;

Esau, ma kābā jänü makwe kwetadre tie, ye ngwen tie. Ti bike kwete. Tikwe kwetadi ünän jökrä angwane, jändrän biani tie Ngöbökwe ti die mikakäre, ye abko, tikwe biandi jökrä mae mda mtare, niebare Isaakwe Jakoboye.

Erere bokänä, Jakobokwe rün bukani mröte btā uba doi jänikani kwe abko, rünkwe ñani jökrä arato. **26**Bti niebareta kwe Jakoboye:

Mtare jakwe ti demaine ngwärebtā mda Esau, niebare kwe ie.

27Erere Jakobo nikani, kākwe Isaa demainbare angwane, Isaakwe dän btā rāsāni angwane, Esau ara namani nütüre, aisete kukwe kuin niebare kwe ie angwane, jändrän biani ie Ngöbökwe niara die mikakäre, ye abko, biani jökrä krörö kwe Jakoboye:

Dän ti ngobo Esaukwe ara rä nere,

aisete kā känsenta rä mikani bāne Dänkin

Ngöbökwe,

kwrere jire dän rä ti ngobobtä,

ñobtä ñan angwane tā käre känsenta.

28Ngöbö raba kälä mike

nākāen kuin nurabti makrä abko,

Isaakwe kise mikani Jakobo dokwäbti, bti kukwe kuin niebare kwe ja di biankäre ie. (27.27-29)

köböire triko raba nôtö kabre kabre mae.

Erere arato, uba raba nôtö kabre döre mae.

29 Mdakäre abko, ni kwati tä nüne
kâ ketareketare temen raba ja mike
bobre nguklobti sribikäre makrä.

Erere arato, ma etba makwe,
ye ma raba dänkiene.

Mdakäre abko, nirekwe ngrün mikadre mabtä,
ye abko Ngöbökwe mikadre
ja ngie nuen ma dokwäre.

Nirekwe ja di biane mae,
ye abko Ngöbökwe ja di biandre arato.

Abko kore se,

niebare Isaakwe Jakoboye.

30 Isaakwe kukwe kuin ye niebare ünän Jakoboye Ngöbö
die biankäre ie angwane, Jakobo nikaninta krيره mentokwäre
angwane, Esau abko, nämane muntiare nukaninta mda,

31 kâkwe mrö sribebare bänänte, nikani ben rünye arato.
Namani rün kânti angwane, niebare kwe mda ie:

Tata, näin krö ti kâbâ kwete, bti jändrän biani mae
Ngöbökwe ma die mikakäre, ye abko bian makwe tie, niebare
Esaukwe rünye.

32 Angwane Isaa ne kâkwe niebare Esauye:

¿Ma abko nire amaribti yere? niebare kwe ie.

Ti abko Esau, ma ngobo mubai makwe tata, niebare
Esaukwe Isaaye.

33 Abtä Isaakwe ja ngwiani nikenkä, ñan tõi namani
krütare amne, kukwe namani grükekä jökrä, kâkwe niebare
Esauye:

¿Nire nü ti buke ja kâbäte abko, tikwe kwiti bti jändrän
biani tie Ngöbökwe, ye tikwe binina jökrä ie, aiseite niara
nibira bäkâne jökrä angwane, ma abko nüke ti buke krيره
yere? Tikwe ja di kâranirira niarakrä, aiseite Ngöbökwe ja di
biandi ie, niebare Isaakwe Esauye.

34 Isaakwe kukwe niebare kore Esauye, ye matani tare
Esau motobtä. Abtä mätä namani mda, kâkwe ngratebare ja
dibti krörö:

¡Aingwaree! Tata tikwe, jändrän ye ngwen siba tie tata,
niebare kwe mda.

35 Abtä Isaakwe niebare ie:

Ma etba nü nete, kâkwe ti ngürü, kânti jändränä biandre
mae tikwe, abko erere tikwe binina jire jökrä ie makän. Se
abko, ¿tikwe dre biandre mda mae? niebare kwe Esauye.

36 Esaukwe niebare mda:

Bobukäre ti etba kite kukwe nuene kâme kore tiptä. Kâne
ti mubai, aiseite jändrän makwe rabadre bari tikrä abko
käräba jökrä kwe tie, tikwe bianba jökrä ie. Bti mtare,
niarakwe ma ngürü. Ngöbökwe ti die mikadre ño abko,
makwe biandre tie, dininkä kwe tikän arato. Niara bari ni
ngökaka. Kore aiseite kâ diani Jakobo ñan ñan. Akwa Ngö-
bökwe ti die mikadre ño mda, ¿makwe mirite ñakare jire chi
mda tikrä ya tata? niebare Esaukwe rünye.

37 Abtä Isaakwe niebare mda Esauye:

Kukwe era erere ti biki niere mae Esau. Jakobo rabadi
ma dänkiene, tikwe nini ie amne, mräkä kwekwe rabadi
sribikä kräre, tikwe nini ie. Mdakäre abko, rabadi mrö
bäkâne kabre ja gwiriete amne, uba rötadi kabre ie döre,
tikwe nini ie. Ne abko, jändränä ngörä biandre tikwe, erere
tikwe binina jökrä ie. Se abko, ¿tikwe dre biandre mda mae
Esau? niebare Isaakwe ie.

38 Nebtä bari Esau moto nôtaninte mda, müare kwärä
niebare kwe rünye:

¿Tata, era jändrän ñakare jire jire chi mda makwe biandre
tie ya tata? Makwe jändrän bian siba tie, ie ti tö nibi tata,
Esau namani niere Isaaye.

39 Abtä Isaakwe niebare krörö mda ie:

Kâ kuin nurakrä, kânti makwe ñan nünandi.

Erere arato, kâliä näkäen ñakare temen,
kânti makwe nünandi.

40 Mdakäre abko, ma rabadi rüre käre
ni mda mdabe.

Erere arato, ma rabadi sribikä ma etbakrä.

Akwa mrä, ma rabadi jändrän
bäkâne kabre arato angwane,
makwe ñan sribidi mda ma etbakrä,
aiseite mrä ma rabadita kwäre
ma etba kisete. Abko kore ye,

niebare Isaakwe Esauye.

Jakobo ngitiani Jaran, etba Esau ngäniene

41 Jakobokwe Isaa ngökani, abkokänti Isaakwe ja di biani jökrä Jakoboye, ye dräi namani kri Esaubtä, abko dokwäre Esau mätä namani kri mda Jakobobtä. Abtä namani töbike krörö: Tata tikwe kebera krüte, aiseite krütadi angwane, nun moto rabadi ulire jökrä jiebt. Akwa nebti abko, tikwe ti etba Jakobo kämikadi, namani nütüre kore etbaptä.

42 Esau tö namani Jakobo kämikai, ye gani Rebekakwe angwane, Jakobo kărämma kwe. Jakobo nukani angwane, niebare kwe mda ie:

Ma etba Esau tö ma kämikai ja dokwäre ja moto mikakäreta jäme, **43-44** aiseite gwängware ma rika ngitie ma grü Laban gwiriete, juta Jarante, kanti ma raba nüne abko, ti bike ribere mae Jakobo. Nebti ma etba jatadita moto jäme ti okwäbti angwane, **45** jändrän nämane kräke biani mae, dokwäre tä ja rüere mabe, ye käi jatadi nikwitekäta bti ti okwäbti angwane, batibe tikwe kukwe juandita mae angwane, ma jatata, ñobtä ñan angwane mun nibu kākwe ñan ja kämikadre köböitibe jökrä tikän, ie ti ñan tö, aiseite makwe ti kukwei mika täte. Abko kore se, niebare Rebekakwe Jakoboye.

46 Yebti Rebeka nikani, kākwe niebare Isaaye:

Bositre jeteo namani Esaube kätä ti nike krübäte, abko köböite ti ruen dräre tie. Aiseite Jakobokwe bosi jeteo nünanka Kanan nete arabe kändandre arato, ne ngwane ti jraindre jirekabe näre, niebare kwe ie.

28 ¹ Abtä Isaakwe Jakobo kăräbare, kukwe kuin niebare kwe ie niara die mikakäre, bti tö diani krörö kwe:

Makwe ñan tö ngwian bosi kananea nete kănene jire chi jakrä, ie ti tö. ² Aiseite nän gwängwarbe Badan-aran, ma ruai Betueli gwiriete. Kanti makwe ma grü Laban ngängän känä iti jakrä, ben makwe ja mika gure, niebare Isaakwe Jakoboye.

³ Bti Isaakwe kukwe kuin niebare ja di biankäre Jakoboye:

Ngöbö Di Jändrän Jökrä Nuenkä ara raba ma die mike amne, ma bkün raba däreke kwati makri abko, raba kwati nekete gwaire jökrä jakri. ⁴ Erere arato, kä Kanante mata nüne ni menteni kwrere, ne Ngöbö diebti rabadi jökrä

Abrajankwe btä bkünkwe, Ngöbökwé ükaninte ben. Ye erere, kä Kanan ne ma raba bākāne jökrä amne, erere arato ma bkün raba bākāne arato, Ngöbökwé niebare ma ruai mrö Abrajanye ye kwrere. Abko kore se, niebare Isaakwe Jakoboye.

⁵ Ye abko, Isaakwe Jakobo juani abko, erere Jakobo nikani Laban kanti. Laban abko Rebeka ngwai kwe, nämane nüne kākä Badan-aran. Jakobo ruai ni araneo, kä dian nämane Betueli, kanti Jakobo nikani.

Esau kākwe ja mikani gure meri mdabe

⁶ Isaa abko kākwe kukwe kuin niebare Jakoboye niara die mikakäre, bti meri kananea ñan kändandre jire kwe amne, rikadre Badan-aran meri kănene jakrä, niebare Isaakwe ie, ye gani Esaukwe. ⁷ Jakobo juani rünkwe, meyekwe Badan-aran meri kănene jakrä, erere nikani bokänä Esau okwäbti. ⁸ Yebtä abko, meri kananea rabadre Isaa ngobobe ñakare debe Isaakrä gani btä Esaukwe. ⁹ Angwane abko, meri kananea nämānena nibu Esaube, akwa rün moto mikakäre nuäre abko, nikani, namani rünkrä Imaeli gwiriete. Kanti Imaeli ngängän Majala namani ben. Majala abko, Nebaio ngwai kwe amne Imaeli abko Esau ruai mrö Abrajan ngobo. Kanti namani duanane mda.

Ngöbökwé blitabare Jakobobe ji ngrabare

¹⁰ Isaakwe kukwe kuin niebare Jakoboye niara die mikakäre, bti juani Badan-aran kwe. Ye ngwane Jakobo nämane nüne Beerseba, nikani juta Jaran kä Badan-aran kukwäre. Nikani, nikani, nikani, ¹¹ te namani mobe ji ngrabare angwane, kä jatani iko bti ji ngrabare. Kä jatani iko bti, kanti namani kibien, nikani kibiakäre angwane, jä diani kwati kwe, mikani ja dokwä kräre kwe, bti nikani kibien temen. ¹² Nikani kibien angwane, nikani köböre krörö: Kalera nämane kä känbti nukebe temen. Kalera ye ngrabare angele sribikä Ngöbökwé namani kite timonkwäre, namani nikenta kukwäre okwäbti. ¹³ Erere arato, Dänkin Ngöbö nämane nūnaninkä ken, kākwe niebare krörö ie:

Jakobo, ti abra Dänkin Ngöbö ma ruai mrö Abrajankwe btä ma rün Isaakwe. Aiseite kä Kanan, kanti mata kibien

temen, ye tikwe biandi jökrä mae btä ma bkün däredi makriye, ¹⁴ñobtä ñan angwane ma bkün makri rabadi kwati krübäte ja täritäri, ño dobro mnü ñan tanre ye kwrere abko, rabadi nüne nekri, sekri, nindrini, kädriri. Ne kwrere arato, ma btä ma bkün köböire, tikwe ja di biandi ni kä jökräbti ie, ¹⁵aisete ti tädi mabe. Ma näin mdente erere, kanti tikwe ma ngibiadibti. Mdakäre abko, tikwe ma mikadi nuketa nüne Kanan nete. Mden kisete tikwe ñan ma mikadrete jire chi kaibe. Abti tita kukwe niere mae, ne rabadi bare tie. Abko kore se, Ngöbö namani niere kore Jakoboye, nikani tuen köböire.

¹⁶⁻¹⁷Jakobokwe köböbare ünän jökrä, bti nukaninta ngwäte angwane, Dänkin Ngöbö jürä namani kri btä, aiseite namani töbike krörö: Dänkin Ngöböta kä ne kanti bokänä abko, gare ñakare jire chi tie ñan ñan. Kä ne abra kä kuin deme krübäte bokänä, aiseite Ngöbö gwirieta nete. Arato jukwe kä käinbti tä nete ñan ñan, Jakobo namani nütüre kore. ¹⁸Bti jändrinane dekä angwane, Jakobo naninkrö angwane, jä mikani ja dokwä kräre kwe, ye diani kwe, nökan krökuin kwe, rabadre tuen kuin. Abti aseite kekani bti käin kwe mikakäre jenena Ngöbökrä, Ngöbö mikakrä kri jae. ¹⁹Jakobokwe köböbare, ye kanti abko juta nämane abko kä dian nämane Lu, akwa Jakobokwe kä kwitani Beteli mda. (Kukwe Beteli abko käta "Ju Ngöbökrä" niere jebreore.)

²⁰Angwane Jakobokwe niebare krörö mda Ngöböye: Ngöbö, ti jatani ne ma tädi näin käre ti mukore amne, ma tädi ti ngibiarebti käre. Arato makwe mrö biandi tie, makwe dän biandi tie. ²¹Mdakäre abko, makwe ti ngibiadre, köböire ti rabadreta kuin ti rün kanti, ne ngwane tikwe ma kadre ngäbti Ngöböre jakrä. ²²Kä ne, kanti tikwe jä nürü abko, rabadi ma käikitakakrä Ngöbö. Ne kwrere arato, makwe jändrän biandi tie abko, tikwe diandikä keta jätä jätä jenena makrä Ngöbö, niebare Jakobokwe Ngöböye.

Jakobo nukani juta Jarante nünakäre mräkäbe

29 ¹Yehti Jakobo nikani, nikani, nikani te nikani mate nitre kädriribo ngätäite, ²kanti ño okwä nämane kwati, btä okwä namani. Ño ye abko obeja nämane ñain, aiseite obeja namani ja ükaninkrö ketamä temen ño okwä ye

bäre, btä Jakobo okwä namani arato. Jä kri nämane mikani ño okwäbti, ³aisete obeja nämane nuke jökrä ño okwä kanti angwane, nitre obeja ngibiaka nämane jä denkä mento angwane, obeja nämane ño ñain. Obeja nämane ño ñain ünän jökrä angwane, nitre obeja ngibiaka nämane jä miketa täte ño okwäbti. ⁴Nitre obeja ngibiaka nämane ño okwä kanti, ye ie Jakobokwe niebare:

¿Mun kä mdenbo ja mräkä? niebare kwe ietre.

Niaratre käkwe niebare mda ie:

Nun abko Jaranbo, niebare kwetre.

⁵Angwane Jakobokwe niebare ietre:

¿Nakor bräi kä danta Laban, ye gare munye ya? niebare mda kwe.

Angwane niaratre käkwe niebare:

Jänri. Niara gare nunye, ¿abko ño? niebare kwetre ie.

⁶Jakobokwe niebare mda ietre:

¿Niara tä mobe ruen ya? niebare kwe ietre.

Niaratrekwe niebare:

Jänri. Laban tä mobe. Niara ngängän Rakeli mden kite tuen obeja ngwena se, niebare kwetre Jakoboye.

⁷Angwane Jakobokwe niebare ietre:

Kä tä raire obeja kitakräta kä teri, aiseite ¿ñobtä munkwe ñan ño keka tomnane obejaye, bti mun rika ngwenante mikä kweteta? niebare Jakobokwe ietre.

⁸Abtä nitre obeja ngibiaka käkwe niebare mda:

Nun ñan raba jändrän ye nuene kore, ñobtä ñan angwane obeja ngibiaka ngibiaka rükadre obeja kwekwe ngwena jökrä, bti jä se diandrekä mento angwane, obejakwe ño ñadre abko, ngibiadre nunkwe, niebare kwetre Jakoboye.

⁹Jakobo nämane blite kore angwane, Rakeli abko obeja ngibiaka, aiseite jatani nuke obeja rünkwe ngwena ño ñain. ¹⁰Rakeli nukani obeja Jakobo grü Labankwe ngwena ño ñain, ye gani Jakobokwe angwane, jötrö niara nikani betekä, käkwe jä dianinkä kaibe ño okwäbti mento, bti obeja mikani ño ñain kwe. ¹¹Yehti köbö ngwianretari kwärä, Jakobokwe Rakeli demainbare, bti kä namani nuäre krübäte btä, aiseite namani müen. ¹²Yehti ja Rebeka ngobo amne Laban nürä niebare Jakobokwe Rakeliye. Ye btäräbe Rakeli nikani betekä gwä, kukwe ye niere rünye.

13 Laban ngwai Rebeka abko, ngobo Jakobo niebare Rake-likwe Labanye angwane, Laban nikani jötrö Jakobo ngäbti, kākwe küde kitani ngärä, köbö ngwianretari kwärä ie, bti nikani ngwena jabe ja juete. Yebti kukwe nakaninkä ño ño Jakobobtä, ye niebare jökrä kwe grü Labanye. 14 Angwane Labankwe niebare Jakoboye:

Ma abra ti mräkä tikwe bokänä, niebare Labankwe Jakoboye.

Jakobokwe sribibare Rakeli btä Lea ganaikäre jakrä

Yebti Jakobo namani nüne sö krati Labanbe angwane, namani sribire ngwarbe kräke. 15 Abtä Labankwe niebare ie:

Ma ti mräkä tikwe bokänä, akwa käre makwe ñan sribidre ngwarbe tikrä ruen tie, aiseite tikwe sribi ütiä biandre nuäi mae niere tie, niebare Labankwe Jakoboye.

16 Ye ngwane abko, Laban ngängän nämane nibu gwi kwe. Laban ngängän käne abko, kä dian nämane Lea amne, ngängän bäri bati abko, kä dian nämane Rakeli. 17 Lea abko, okwä aibe bä nuäre amne, Rakeli abko, bäri bä nuäre jökrä, 18 aiseite namani tuen kuin Jakoboye amne, namani ja käne-ben, aiseite niebare kwe mda Labanye:

Ti bike sribire kä kwä kükü mabe, bti makwe ma ngängän bäri bati Rakeli se bian tie ja nän mukore sribi ütiäre, niebare kwe Labanye.

19 Angwane Labankwe niebare ie:

Ma ti mräkä tikwe, ben rabadre ye abko rabadre bäri kuin tikrä amne, ñan rabadre ni jenenabe, aiseite ma raba sribire tibe niara ütiäre nete, niebare Labankwe Jakoboye.

20 Ye erere, Jakobokwe sribibare kä kwä kükü Rakeli ütiäre, akwa Rakeli namani tare krübäte kwe, aiseite kä kwä kükü ye nikani jötrö ta, namani ruen ie. 21 Jakobokwe sribibare kä kwä kükü angwane, Rakeli biandre ie, ye erere sribibarera kwe angwane, btäräbe nikani, kākwe niebare mda Labanye:

Tikwe kä kitani sribikrä ma ngängän ganainkrä jae, ye erere käi nura, aiseite ma ngängän ye makwe bian mtare tie, ie ti tö nibi, niebare Jakobokwe Labanye.

22 Erere bokänä, Laban nikani ngängän mike ja kisete Jakobobe amne, kukwe muko kārābare kwe, kä ngwiankrä

nuäre jabtä. Ye erere, Laban kukwe muko nükani kä ngwen nuäre jabtä bokänä. 23 Akwa deo Laban ñan nikani Rakeli ngwena mikadre Jakobo kisete, akwa nikani Lea ngwena, mikani tiebe kwe Jakobo kisete se kwrere. Jakobo kākwe kibiabare Leabe, akwa nämane Rakelibe namani nütüre. 24 Labankwe ngängän Lea mikani gure, ye ngwane abko, Labankwe sribikä kwe kä dian nämane Siliba biani Leaye abko kākwe Lea die mikadre sribibtä abkokäre. 25 Jakobo nämane kibien Rakelibe namani nütüre, akwa kä jatani ngwen dekä angwane, nämane kibien Leabe gani kwe angwane, niebare kwe:

iJo, Lea! ¿Mata nete ya? Tita kibien Rakelibe, tita nütüre ye, niebare kwe.

Bti nikani kākwe niebare romone Labanye:

¿Ñobtä mata kukwe nuene kore tibtä se? Tikwe Rakeli ganaibare mae. ¿Se ñobtä abko, mata ti ngökö kore se? niebare kwe Labanye.

26 Abtä Labankwe niebare Jakoboye:

Nun käite nete, ngäbäkre merire bati abko ñan mikata gure etba käne känenkri. Ngäbäkre bati mikata gure mrä, 27 aiseite Lea namani mabe, ye ari käi ngwen nuäre jabtä bämän krati. Abti etba siba ye tikwe biandi mda mae, akwa makwe sribita kä kwä kükü mda tikrä niara ütiäre arato, niebare Labankwe Jakoboye.

28 Labankwe blitabare, ye erere nukaninbti Jakoboye. Erere bokänä, Lea namani Jakobobe. Yebti bämän nikani krati ta angwane, Labankwe Rakeli biani ja nän mukore Jakoboye. 29 Labankwe Rakeli biani Jakoboye angwane abko, sribikä kwe kä dian nämane Bila biani Rakeliye arato, abko kākwe Rakeli die mikadre sribibtä abkokäre. 30 Rakeli namani arato Jakobobe angwane, Jakobokwe sribibareta kä kwä kükü Labankrä Rakeli ütiäre, akwa Rakeli namani bäri tare Leakrä Jakobokwe.

Jakobo ngäbriänkätre därebare krörö ja täritäri

31 Jakobo namani bätä ngwen Leabtä, ye jatabare Dänkin Ngöböye angwane, Dänkin Ngöbö kākwe ja di biani Leaye ngäbäkre ngibiakrä. Rakeli abko tuanimetre küde mriani jabtä kwe. 32 Dänkin Ngöböke ja di biani Leaye, ye erere

Lea ñan namani mobe, bren kwe kisete angwane, ngäbäkre brare därebare kena kwe. Ngäbäkre ye abko, Leakwe kä diani Ruben, bti niebare krörö kwe: Ti moto nämane ulire jatabare Dänkin Ngöböye, aiseite ja di biani kwe tie ngäbäkre ne ngibiare. Nebtä abko ti rabadi tare ti nän mukokwe, niebare kwe.

33 Yehti Leakwe ngäbäkre mda ngibiabare abko, kä diani Simeon kwe. Ne ngwane abko, niebare krörö kwe: Bätä ngwianta tibtä abko, jarabare Dänkin Ngöböye, aiseite ngäbäkre ne biani kwe tie, niebare Leakwe.

34 Yehti abko, ngäbäkre mda ngibiabare Leakwe. Ngäbäkre ye abko, kä diani Lebi kwe, bti niebare krörö kwe: Ngäbäkre nena nimä jire tikwe, aiseite mtare ti nän mukokwe nünandi bäri tibe ngäbäkretari, niebare kwe.

35 Abti Leakwe ngäbäkre mda ngibiabare abko, kä diani Juda kwe. Ye ngwane abko, Leakwe niebare krörö: Ngäbäkre nebtä abko, ti bike Dänkin Ngöbö käi ngwen nuäre jabtä, niebare kwe. Yehti Leakwe ngäbäkre ngibiabare ñakare jötrö.

30 ¹Leakwe ngäbäkre ngibiabare kore angwane, Rakeli abko namani Jakobo ngobo ngibiare ñakare, aiseite ja namani ruen ngwarbe ie. Abtä namani mokrere mda etba Leabe, käkwe niebare brareye:

Ti tö ngäbäkre ngibiai, aiseite makwe ngäbäkre bian tie, ie ti tö. Ne kwrere ñakare ne ngwane, ti krütadi ngäbäkre miare ruen tie, niebare Rakelikwe Jakoboye.

2 Abtä Jakobo namani romon Rakelikrä, käkwe niebare ie:

¿Ti Ngöbö tuen mae ya? ¿No amaribti mata ngäbäkre ribere kore tie yere? Makwe ñan ngäbäkre ngibiadre, ie Ngöbö tö, aiseite mata kaibe. Yehti abko, ti ngite ñakare, niebare Jakobokwe ie.

3 Angwane Rakelikwe niebare Jakoboye:

Ti bike sribikä tikwe Bila se bien mae. Niarakwe ngäbäkre ngibiadre angwane, tikwe ngäbäkre ngibia jen jakrä. Ye kwrere jire tikwe kadi ngäbti. Ne kwrere abko, ti rabadre ngäbäkre bākāne abkokāre, niebare Rakelikwe Jakoboye.

4 Ye erere, Rakelikwe sribikä jakwe Bila biani ja diäre Jakoboye. Bila namani Jakobobe, bti ñan namani mobe, bren kwe kisete. **5** Yehti Jakobo ngobo därebare Bilakwe. **6** Angwa-

ne Rakelikwe niebare: Tikwe ngäbäkre ribebare Ngöböye, btä Ngöbökre ti kukwei nuani amne, kukwe kri ti kisete ükaninte kwe tikrä, käkwe ngäbäkre ne biani tie, aiseite ti bike ngäbäkre ne kä den Dan, niebare kwe.

7 Yehti Bila namaninta bobuta Jakobobe angwane, ngäbäkre mda därebare kwe. **8** Angwane Rakelikwe niebare: Tita ja gain käre ti etbabe, akwa mtare tikwe niara ganainirira kwäräbe, aiseite ti bike ngäbäkre ne kä den Netali, niebare Rakelikwe.

9 Ye ngwane abko, Lea abko käkwe ñan ngäbäkre mda ngibiadre, namani tuen ie angwane, sribikä kwe Siliba biani mda ja diäre kwe Jakoboye. **10** Siliba namani Jakobobe. Yehti Jakobo ngobo därebare Silibakwe. **11** Angwane Leakwe niebare: Jändrän kuin rakaikä namani ruen tie, erere nibi bare mtare tikrä, aiseite ti bike ngäbäkre ne kä den Ga, niebare Leakwe.

12 Yehti Siliba namaninta bobuta Jakobobe angwane, ngäbäkre mda därebare kwe. **13** Angwane Leakwe niebare: Mtare kä nuäre tibtä, niedi ni merire mda mdakwe tibtä. Abtä kä nibi nuäre krübäte tibtä, aiseite ti bike ngäbäkre ne kä den Aser, niebare Leakwe.

14 Abti bati, triko öta näire Ruben nikani tirete angwane, kri ngwäkä kä dianta mandrakora kwani ie, ötani kwe, jatani ngwena, bti biani kwe meye Leaye Rakeli okwäbti angwane, Rakelikwe niebare Leaye:

Ma ngobo nü mandrakora ngwena makrä, ye ari bien ruäre tie, ñobtä ñan angwane meri ngäbäkre ngibiare ñakare ti kwrere, abko kräke mandrakora kräkä kuin ngäbäkre ngibiakrä nieta, aiseite ti tö nibi ie, niebare Rakelikwe Leaye.

15 Abtä Leakwe niebare Rakeliye:

Makwe ti nän muko dianinkä tikän, mtare tä kaibe makwe. Erere arato, mtare ngäbäkre tikwe nü mandrakora ngwena tikrä abko, öma tö nibi diainkä tikän arato ya? niebare Leakwe Rakeliye.

Abtä Rakelikwe niebare mda Leaye:

Ngäbäkre makwe nü mandrakora ngwena, ye ngwen tie. Ütiäre, mtare deo tikwe Jakobo juandi kibien mabe. Abko kore se, niebare Rakelikwe Leaye.

Erere bokänä, Leakwe mandrakora biani Rakeliye. **16** Yehti Jakobo nämane tirete, dere jataninta gwäkäre mda angwane, Lea nikani ngäbti, käkwe niebare ie:

Ngäbäkre tikwe nü mandrakora ngwena, bti tikwe ma kürü ken jakrä Rakeliye, aiseite mtare deo makwe kibiadi tibe, niebare Leakwe Jakoboye.

Ye erere Jakobokwe kibiabare Leabe ye näire deo. **17** Angwane Lea nämane ngäbäkre ribere Ngöböye, yehti Ngöbökre kukwe nuani, aiseite Jakobo ngobo därebare niri-kekäre Leakwe. **18** Abtä Leakwe niebare: Tikwe sribikä tikwe biani ti nän mukoye abko, ütiäre Ngöböta jändrän kuin bien ngwarbe tie, aiseite ti bike ngäbäkre ne kä den Isakar, niebare Leakwe.

19 Abti Jakobo ngobo ngibiabare ni tikäre Leakwe. **20** Angwane niebare krörö Leakwe: Ngäbäkre bäri ütiäte abko, Ngöbökre bini tie, aiseite ngäbäkre ti nän mukokwe nena ni ti jire tikwe. Netari abko, ti rabadä bäri tare ti nän mukokwe, aiseite ti bike ngäbäkre ne kä den Sabulon, niebare Leakwe.

21 Abti mrä angwane, ngäbäkre merire därebare mda Leakwe abko, kä diani Dina kwe.

22 Angwane Rakeli abko, nämane ja di ribere Ngöböye ngäbäkre ngibiakrä, aiseite namani ruentari tare ie, käkwe die mikani ngäbäkre ngibiakrä. **23** Erere bokänä, Rakeli nän namani mobe, bren kwe kisete, bti ngäbäkre därebare kena kwe angwane, niebare kwe: Ngäbäkre näkare tikwe, abtä ti nämane ja gaire kri, akwa mtare ti nän rabadre ja gaire mda, abkokäre Ngöbökre ngäbäkre ne biani tie, **24** aiseite ti bike kä den Jose. Nebti Dänkin Ngöbökre ngäbäkre mda bian tie näre, niebare kwe.

Jakobokwe obeja btä kabra ngibiabare kabre

25 Jose därebare Rakelikwe, yehti Jakobo nikani, käkwe niebare mda Labanye:

Ti tö näinta ja käite, aiseite makwe ti tuametre nikenta, ie ti tö. **26** Akwa meri tikwe tikwe, ütiäre tikwe sribibarera makrä, ye makwe tuametre niken jökrä tibe. Erere arato, ngäbäkre tikwe tikwe abko, makwe tuametre nikenta jökrä tibe abko, ti tö ribei mae, fiobtä nän angwane tikwe sribiba

kuin makrä, ye garera mae, aiseite ti tö näinta kätä ja köböi kärere kore mae, niebare Jakobokwe Labanye.

27 Akwa Laban abko käkwe niebare Jakoboye:

Ma aibe köböire Dänkin Ngöböta ja di bien tie, ye nukani gare tie, **28** aiseite mtare tikwe sribi ütiä biandre nuäi mae, ye erere makwe nie tie angwane, tikwe biandi mae, aiseite ma nän rikata jire ja gwiriete abko, ti tö ribei mae, niebare Labankwe Jakoboye.

29 Angwane Jakobokwe niebare mda Labanye:

Tita sribire fio makrä amne, tita jändrän makwe ngibiare fio makrä, ye gare kuin mae, **30** fiobtä nän angwane ti jatani nuke kena angwane, jändrän nämane braibe makwe. Akwa ti köböire abko, Dänkin Ngöböta ma die mike, aiseite ma nena jändrän bākāne kabre mtare. ¿Akwa ti abko käkwe sribidi nongwane jen jakrä ngäbäkre tikwe sekrä, mata nütüre? niebare Jakobokwe Labanye.

31 Akwa Laban abko käkwe niebare bobuta Jakoboye:

Tikwe sribi ütiä biandre nuäi nuäi mae, ye niere tie, erere tikwe biandi mae, niebare Labankwe.

Angwane Jakobokwe niebare mda Labanye:

Makwe nän sribi ütiä bian jire tie, ie ti tö. Akwa ti rikadre obeja ngibiareta makrä känenkri, ti tö kukwe ükaite krörö

Kabra ne abko ngibia nämane kabre. Kabra kweta nämane amne kian nā nämane arato. Kabra drüen abko dika nämane jure. (30.25-33)

mabe: **32** Mtare ti näin obeja btä kabra makwe tuenbti angwane, obeja drüne drüne diandikä jenena tikwe amne, kabra tärantärän btä kabra kunkwänkunkwän mikadi jene-na tikwe arato, ne abko rabadi sribi ütiäre tikwe. **33** Yehti ma rika sribi tikwe tuenbti angwane, tita sribire era metre makrä, makwe gadi tibtä. Akwa ma rika kabra tikwe tuenbti btä obeja tikwe tuenbti angwane, kabra btä obeja tärantärän btä kunkwänkunkwän, ye ngätäite bä jene kwandi mae, ne ngwane ti tädi ma goire, niebare Jakobokwe Labanye.

34 Angwane Labankwe niebare mda Jakoboye:

Ma tö sribi ütiä den kore, ne ngwane tä debe, niebare kwe ie.

35 Akwa köbö ye näire Labankwe kabra kwane btä möre tärantärän amne kunkwänkunkwän erere ükaninkrö jökrä. Erere arato, obeja kwane btä möre drüne drüne erere ükaninkrö jökrä kwe abko, biani ngäbriänkäye kwe ngibiadre. **36** Yehti Laban nikani obeja btä kabra Jakobokwe ye ngwena mobe mentokwäre, nikani ye kanti dikakabare köbömä jire kwe amne, nikani nebe. Akwa Jakobokwe abko, namani obeja Labankwe ngibiare kräke.

37 Jakobokwe namani obeja ngibiare Labankrä, ye kanti alamo krie nämane, alimendro krie nämane btä kastaño krie nämane. Kri ye abko, Jakobokwe küde tikaninkä, tikaninkä bti kwäsäni kriküde kwata dianinkä ngwäre ngwäre kwe, ne abko bä rabadre tuen ngwen ngwäre ngwäre, abkokäre kwäsäni kore kwe. **38-39** Abti obeja nämane nüke nö näin tomnane, ye kanti Jakobokwe kriküde ye nökan, nöbtä näin angwane obeja nämane nüke nö näin, ye kanti obeja kwane nämane nünenkä obeja mörebtä ja trekakäre. Ye abko rabadre bare krito ye kanti amne, obeja ngäbäli däredre tärantärän amne kunkwänkunkwän krito ye köböire nütü nämane Jakobokwe, aiseite krito nökan kore kwe.

40 Ye erere, obeja ngäbäli, kabra ngäbäli nämane däredre tärantärän, kunkwänkunkwän, drüne drüne, erere Jakobokwe nikani ükekrö jenena, obeja Labankwe bäre mento. Ne kwrere Jakobokwe nikani obeja jakwe ngibiare jenena obeja Labankwe bäre mento. **41** Ne aiseite, käre kabra btä obeja möre tö namani nebe kwane ie angwane, kabra btä obeja bäri kuinkuin abko, ngwärekre Jakobokwe nämane krito ye mike nö

obeja nämane nebe nö näin ye kanti. **42** Akwa kabra btä obeja kämekäme abko, ngwärekre Jakobokwe nämane krito mike näkäre, aiseite kabra btä obeja bäri kämekäme nämane nebe Labankrä amne, kabra btä obeja bäri kuinkuin abko, nämane neme Jakobokrä. **43** Mden kisete Jakobokwe namani jändrän bäkäne kabre: Namani obeja bäkäne kabre, namani kameo bäkäne, namani buro bäkäne. Erere arato, sribikä merire, brare namani kwati kwe arato.

Ja tö namani näinta ja gwiriete Kanan, niebare Jakobokwe meritre kweye

31 **1** Abti Jakobokwe jändrän Labankwe abko diani jökrä jakrä, aiseite Jakobokwe namani jändrän bäkäne kabre abko, Laban ngäbriänkä namani niere Jakobokwe abko, gani Jakobokwe. **2** Mdakäre abko, Laban nämane ja gete kena Jakobobe, erere näin namanina ja gete mda ben namani tuen ie. **3** Angwane Dänkin Ngöbö käre kwe niebare Jakoboye:

Nänta ma mräkä käite Kanan amne, ti tädi mabe, niebare Dänkin Ngöbökre Jakoboye.

4 Angwane Jakobokwe nämane obeja ngibiare, ye kanti Rakeli btä Lea rikadre kanti niebare kwe. Ye erere kukwe jänükani Rakeliye btä Leaye. **5-6** Ye kwrere bokänä, Rakeli btä Lea namani Jakobokwe kanti angwane, niebare kwe ietre:

Tita sribire kuin mun rünkrä gare kuin munye, akwa mun rün nämane ja gete jame tibe abko, erere näkäre tö ja getai tibe mtare tuen btä tie, akwa Ngöbö ti rünkwe tä tibe käre. **7** Mdakäre abko, käre tä ti ngökö. Sribi ütiä biandre kwe tie abko, kwitanina bä jätä jire kwe tikän, akwa nane mun rünkwe kukwe nuendre blo tibtä, ngäniene Ngöböta ti ngibiarebti, aiseite ngämi jändrän tikwe denkä tikän.

8 Niara nämane niere tie: Jändrän ngäbäli däredre kunkwänkunkwän abko, rabadi jökrä makwe sribi ütiäre, nämane niere tie angwane, jändrän ngäbäli nämane betekä kabre kunkwänkunkwän. Abtä nämane niere krörö tie arato: Jändrän ngäbäli betadikä tärantärän abko, rabadi sribi ütiäre makwe, nämane niere tie, ye ngwane jändrän ngäbäli nämane betekä kabre tärantärän. **9** Ne abko, Ngöbö ara jire käre ti die mikani, käre jändrän mun rünkwe biani kore tie.

10 Ne abko, nünenkā mōrebtā nāire, bati rikaba rite krōrō kōbōre tibti: Obeja kwane kwane tārāntārān, kunkwānkun-kwān aibe nāma nakwen obeja mōrebtī, ti nāma tuen kōbōre angwane, 11 angele sribikā Ngōbōkwe kākwe, Jakobo, nieba tie angwane, Tita nete, tikwe nieba ie. 12 Angwane angele sribikā Ngōbōkwe ye kākwe nieba krōrō tie: Labanta kukwe nuene nō nō mabtā, ye gare kuin tie, aiseite ti diebti jāndrān rabadre bāri kabre makwe, abkokāre obeja kwane tārāntārān, kunkwānkunkwān aibe tā nakwen obeja mōrebtī, jāndrān rabadre bāri kabre makwe abkokāre, se mīke nārāre, nieba kwe tie. 13 Yebti nieba krōrō mda kwe tie: Ti abko Ngōbō. Ti ne mden ben makwe ja tuaba Betelite, kanti makwe jā nga nōkaba krōkuin kwati jenena, bti makwe aseite kekaba jābti ti mikakāre ūtiāte jae amne, makwe ja kukwei bianba tie ti mikakāre tāte, aiseite mtare ti bike niere mae, kā mīkekā nete, nānta ja kāite Kanan, nieba kwe tie kōbōre se. Erere bokānā, ti tō nāinta ja kāite Kanan. Abko kore se, niebare Jakobokwe Rakeliye btā Leaye.

14 Angwane Rakeli btā Lea kākwe niebare Jakoboye:

Mtare jāndrān nākare mda nunkrā tatakwe. 15 Mdakāre abko, nun rabadre mabe, abkokāre tatakwe nun rūrūmoinbare mae. Angwane ngwian nun ūtiāre abko namani kaibe jōkrā tatakwe angwane, niarakwe ngwian ye ganinankā jōkrā. Abti bāsi chui menteni kwrere jire nunta tata ngwārekri mtare. 16 Ngōbōkwe jāndrān tatakwe dianinkā kān, biani kwe mae, ye abko nikwe amne, ngābākre nikwe krāke. Ne aiseite ma rikareta Kanan niebare Ngōbōkwe mae, ye erere ma rikareta angwane, nunta biare niken siba mabe, niebare Rakelikwe btā Leakwe Jakoboye.

Jakobo btā mrākā kwekwe ngitianī Badan-aran

17-19 Yebti Laban nikani obeja mīke mrōre mobe kā mdabti angwane, Jakobo nikani ja mīke juto rikakāreta rūn Isaa kanti Kanan. Angwane jāndrān ngibiata gwi biani ie kōbrānkwe sribi ūtiāre Badan-aran, ye erere ūkaninkrō jōkrā kwe ngwiandre jae, btā tribe mda mda ye ūkaninkrō jōkrā arato, bti namanina biare rikakāre jibti angwane, meri btā ngābriānkā kwekwe mikani jōkrā kameobti kwe, bti nikani. Akwa Jakobo ngāmi nikenta, ye kānenkri abko

Laban nākare gwi angwane, ngāngān Rakeli abko janabare jā dātebare ngōbō ngwarbere nāmane kwe gwi, ye goibare kān kwe abko, Rakeli nikani ngwena niara tābti.

20-21 Jakobo jatani nikenta, ye abko niebare nākare kwe kōbrānye. Akwa jāndrān nāmane kwekwe, erere ben ngitianī amne, jōtrō ngwarbe nikani mate nō Eubratebtā mōta, nikani ta nakri, bti nikani, nikani, nikani, namani nebe kākā Galaate abko, Jakobo nikaninta angwane, kōbrān araneo Laban ngōkani kore kwe.

Laban nikani Jakobo jiebti

22 Jakobo ngitianinta tiebe, bti kā nikanina kōbōmā ta angwane, kukwe jānamani Laban jiebti. 23 Angwane Laban namani romon, kākwe mrākā kwekwe ūkaninkrō, ben nikani Jakobo jiebti mda. Laban nikani, nikani, te kōbō kükū nāre angwane, Laban nikani mate minti Galaate, Jakobo nāmane nūnentebe ye kanti. 24 Akwa ye nāire deo Labankwe ja tuani kōbōre Ngōbōbe angwane, Ngōbōkwe niebare ie:

Laban, makwe nān nākā romone ma dānān Jakoboye abko, tita niere mae, niebare Ngōbōkwe Labanye.

25 Angwane Jakobo nāmane nūnentebe Galaate minti, ye arabe kanti Laban namani nūnentebe mrākābe, kanti kōbōbare kwe. 26 Bti jāndrinane angwane, Laban nikani, namani Jakobo kanti, kākwe niebare ie:

Ma nāmane yāketa ja kāite, ūse nōbtā abko ma niere nākare tie, amaribti ni rūkā jārīka ngite kwrere jire, ma ngitianī ngābākre tikwebe se? 27 ūSe nōbtā makwe ti ngōkani kore? Ma nāmane yākete se makwe niedre tie, nikwe kā ngwiandre nuāre jabtā, kaja tākādre, arba tākādre kā ngwiankrā nuāre jabtā nikwe, bti ma jatareta bā amaribti ma jatani ngitieta kore. 28 Mdakāre abko, ma yāketa gare tie angwane, tikwe ngābākre tikwe btā ti brānkā tikwe tikwe se demaindre, bti mun jatadreta nāre, ūse nōbtā abko bāsi ni tōi nākare kwrere jire makwe kukwe nuenbare? 29 Abtā tikwe kukwe nuendre blo mun jōkrābtā, akwa tikwe nān nākādre romone mae abko, Ngōbō ma rūnkwe nū niere tie deo, aiseite ti bike mun tuen okwābtibe jirekābe. 30 Akwa ma tō namani nāinta dikaro ma rūn gwiriete, ūse nōbtā abko, jā dātebare ngōbōre nāmane tikwe abko,

10 Ne abko, nünenkä mörebtä näire, bati rikaba rite krörö köböre tibti: Obeja kwane kwane täräntärän, kunkwänkunkwän aibe nämä nakwen obeja mörebt, ti nämä tuen köböre angwane, **11** angele sribikā Ngöbökwe kākwe, Jakobo, nieba tie angwane, Tita nete, tikwe nieba ie. **12** Angwane angele sribikā Ngöbökwe ye kākwe nieba krörö tie: Labanta kukwe nuene ño ño mabtä, ye gare kuin tie, aiseite ti diebti jändrän rabadre bāri kabre makwe, abkokāre obeja kwane täräntärän, kunkwänkunkwän aibe tā nakwen obeja mörebt, jändrän rabadre bāri kabre makwe abkokāre, se mike ñāräre, nieba kwe tie. **13** Yehti nieba krörö mda kwe tie: Ti abko Ngöbö. Ti ne mden ben makwe ja tuaba Betelite, kanti makwe jä nga nökaba krökuin kwati jenena, bti makwe aseite kekaba jäbti ti mikakāre ütiäte jae amne, makwe ja kukwei bianba tie ti mikakāre täte, aiseite mtare ti bike niere mae, kē mīkekā nete, nānta ja kāite Kanan, nieba kwe tie köböre se. Erere bokānā, ti tō nāinta ja kāite Kanan. Abko kore se, niebare Jakobokwe Rakeliye btā Leaye.

14 Angwane Rakeli btā Lea kākwe niebare Jakoboye:

Mtare jändrän ñakare mda nunkrā tatakwe. **15** Mdakāre abko, nun rabadre mabe, abkokāre tatakwe nun rürümoinbare mae. Angwane ngwian nun ütiäre abko namani kaibe jökrā tatakwe angwane, niarakwe ngwian ye ganinankā jökrā. Abti bāsi chui menteni kwrere jire nunta tata ngwārekri mtare. **16** Ngöbökwe jändrän tatakwe dianinkā kēn, biani kwe mae, ye abko nikwe amne, ngābākre nikwe krāke. Ne aiseite ma rikareta Kanan niebare Ngöbökwe mae, ye erere ma rikareta angwane, nunta biare niken siba mabe, niebare Rakelikwe btā Leakwe Jakoboye.

Jakobo btā mrākā kwekwe ngitiani Badan-aran

17-19 Yehti Laban nikani obeja mike mröre mobe kē mdabti angwane, Jakobo nikani ja mike juto rikakāreta rün Isaa kanti Kanan. Angwane jändrän ngibiata gwi biani ie köbrānkwe sribi ütiäre Badan-aran, ye erere ükaninkrö jökrā kwe ngwiandre jae, btā tribe mda mda ye ükaninkrö jökrā arato, bti namanina biare rikakāre jibti angwane, meri btā ngābriānkā kwekwe mikani jökrā kameobti kwe, bti nikani. Akwa Jakobo ngāmi nikenta, ye kēnenkri abko

Laban ñakare gwi angwane, ngängän Rakeli abko janabare jä dātebare ngöbö ngwarbere nāmane kwe gwi, ye goibare kēn kwe abko, Rakeli nikani ngwena niara tābti.

20-21 Jakobo jatani nikenta, ye abko niebare ñakare kwe köbrānye. Akwa jändrän nāmane kwekwe, erere ben ngitiani amne, jötrö ngwarbe nikani mate ñö Eubratebtā möta, nikani ta nakri, bti nikani, nikani, nikani, namani nebe kākā Galaate abko, Jakobo nikaninta angwane, köbrān araneo Laban ngökani kore kwe.

Laban nikani Jakobo jiebti

22 Jakobo ngitianiinta tiebe, bti kē nikanina köbömā ta angwane, kukwe jānamani Laban jiebti. **23** Angwane Laban namani romon, kākwe mrākā kwekwe ükaninkrö, ben nikani Jakobo jiebti mda. Laban nikani, nikani, te köbö kükü näre angwane, Laban nikani mate minti Galaate, Jakobo nāmane nūnentebe ye kanti. **24** Akwa ye näire deo Labankwe ja tuani köböre Ngöböbe angwane, Ngöbökwe niebare ie:

Laban, makwe ñān ñākā romone ma dānān Jakoboye abko, tita niere mae, niebare Ngöbökwe Labanye.

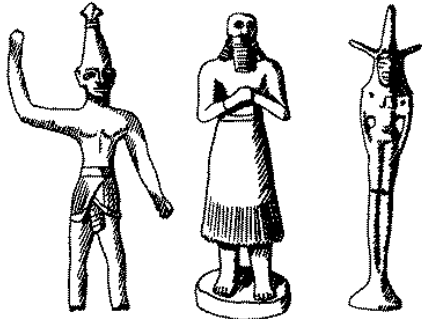
25 Angwane Jakobo nāmane nūnentebe Galaate minti, ye arabe kanti Laban namani nūnentebe mrākābe, kanti köböbare kwe. **26** Bti jändrinane angwane, Laban nikani, namani Jakobo kanti, kākwe niebare ie:

Ma nāmane yāketa ja kāite, ðse ñobtä abko ma niere ñakare tie, amaribti ni rükā jārīka ngite kwrere jire, ma ngitiani ngābākre tikwebe se? **27** ðSe ñobtä makwe ti ngökani kore? Ma nāmane yākete se makwe niedre tie, nikwe kē ngwiandre nuäre jabtā, kaja tākādre, arba tākādre kē ngwiānkā nuäre jabtā nikwe, bti ma jatareta bā amaribti ma jatani ngitietā kore. **28** Mdakāre abko, ma yāketa gare tie angwane, tikwe ngābākre tikwe btā ti brānkā tikwe tikwe se demaindre, bti mun jatadreta näre, ðse ñobtä abko bāsi ni tōi ñakare kwrere jire makwe kukwe nuenbare? **29** Abtä tikwe kukwe nuendre blo mun jökrābtā, akwa tikwe ñān ñākādre romone mae abko, Ngöbö ma rünkwe nū niere tie deo, aiseite ti bike mun tuen okwābtibe jirekābe. **30** Akwa ma tō namani nāinta dikaro ma rün gwiriete, ðse ñobtä abko, jä dātebare ngöböre nāmane tikwe abko,

makwe goibare, bti ma jatani ngwena tikän? niebare Labankwe Jakoboye.

31 Angwane Jakobokwe niebare mda Labanye:

Nane makwe ma ngängän diandrekäta tikän abko, jürä rababa tibtä, aisete ti ngitiaba kore bentre. 32 Akwa ti mräkä ngätäite nete, nire jatani jä dätebare ngöböre ngwena makän, ni ye abko kämikadre jirekäbe jändrän makwe dokwäre. Mdakäre abko, jändrän makwe tärä tikwe nete ne ngwane, känene, ma rika ngwenante jae ti mräkä okwäbti btä ma mräkä okwäbti, niebare Jakobokwe Labanye.

Jändrän ne abko jä sribebare ngöbö ngwarbere. Ngöbö ngwarbe abko ni kwati nämane mike ütiäte jae Ngöbö täte. (31.30-35)

Ne ngwane abko, Rakeli nikani jä dätebare ngöböre ngwena rünkän abko, ñakare nämane gare Jakoboye, aise-te niebare kore kwe köbränye. 33 Angwane kabra drüen dikani nämane kaninkä jure Jakobokwe, yete Laban nikani jä dätebare ngöböre ye känene se kwrere, akwa ñan kwani ie. Abtä nikani Lea kanti btä sribikä merire merire kökani nämane ye kanti arato, akwa jä dätebare ngöböre ye ñan kwani Labanye. Abtä nikani Rakeli kanti jä dätebare ngöböre ye känentari mda. 34 Akwa Rakeli abko käkwe jä dätebare ngöböre ye diani, mikani kwe sia kameokwe täni, bti namani tākänintebe siabti käin. Angwane rünkwe jä dätebare ngöböre ye känänbare jökrä gwita temen se kwre-re, akwa ñan kwanintari ie angwane, 35 Rakelikwe niebare Labanye:

Tata, tita nö okwäte mtare, aisete ti bike neme kwekbe

tākänintebe nete, akwa ma ñan raba romon tikrä, niebare Rakelikwe Labanye.

Labankwe jä dätebare ngöböre känänbare kri kore, akwa ñan kwanintari ie. 36 Angwane Jakobo namani romon Labankrä, käkwe ñakäbare krörö mda ie:

Drebtä tikwe ja mikani ngite ma rüere amaribti, ni ngite jiebti ni rika betekä kwrere jire, ma jatani betekä ti jiebti. 37 Abti mtare, makwe tribe tikwe turite jökrä tikän. ¿Yete jändrän makwe kunintari mae ya? Jändrän makwe kunintari mae ti tribete ne ngwane, mike temen nete ma mräkä ngwärekre amne ti mräkä ngwärekre. Yebtä nire ngite abko, niedi kwetre nikrä. Tita ñake krörö mae, 38 ñobtä ñan angwane tikwe sribibare kä kwä gre jire makrä. Ye ngwane obeja btä kabra ngäbäli däreke ñakare ngwäkäre makän. Erere arato, tikwe ñan obeja kwane makwe kwetani jire krati. 39 Mdakäre abko, jändrän makwe kämika nämane kwrakwe angwane, ti nämane bien ñakare mae amne, ti nämane ütiä bienta jirekäbe mae. Erere arato, obeja goi nämane dibire rare makän amne, ma nämane ütiä käreke tie, ti nämane ütiä bien mae.

40 Tikwe sribibare makrä angwane, ti nämane ja tare nike kri ñanä ngirete rare amne, deo abko kä nämane nebe tibo krübäte tibtä, kä nämane köbö juentari tie jändrän ngibiabtä makrä. 41 Akwa makwe sribi ütiä kwitaba bä jätä jire tikän. Akwa yebti ta tikwe sribibare kä kwä jätäbti kobkä ma ngängän nibu se ütiäre, bti tikwe sribibare kä kwä ti mda makrä jändrän makwe makwe ngibiakrä, aisete kä kwä gre täte tikwe sribibare makrä abko, mden ütiäta tikwe mtare se. 42 Ne abko, Ngöbö ti ruai mrö Abrajankwe btä Ngöbö mika nämane ütiäte ti rün Isaakwe ñan tädre ti die mike, akräke makwe ti juandreta kise tökare raba ruen tie, akwa ti nämane ja tare nike kri Ngöbö okwäbti, aisete ti die mikani käre sribibtä kwe abko, ütiäta tikwe mtare, aisete Ngöbö ti die mikaka mden käkwe ñari deo mae ti dokwäre ye, niebare Jakobokwe Labanye.

43 Angwane Labankwe niebare mda Jakoboye:

Ti ngängän tikwe tä nibu mabe amne, ngäbäkre kwekwe se abko, ti bränkätre tikwe. Erere arato, obejata makwe noko abko nämä tikwe jökrä, aisete jändrän jökrä tä makwe nete

noko tikwebe jökrä, akwa ti ñan tö jändrän se diainkäta ngäbäkrekan. ⁴⁴Aisete mtare nikwe nünandi ño, ye abko ari ükete jabe kwärikwäri. Ye abko rabadi käre ja tökrä nie, niebare Labankwe Jakoboye.

⁴⁵Angwane Jakobokwe kukwe ükaninte Labanbe. Bä mikakrä abko, Jakobokwe jä nga diani kwati, nökan krökuin kwe kä ye kanti, ⁴⁶bti niebare kwe mräkäye:

Jä ükekrö kabre nete munkwe, niebare kwe.

Ye erere Jakobo mräkä jökrä nikani jä ükekrö kwäräkwärä se kwrere, bti jä ükaninkrö kabre jabt jabt kwetre angwane, Jakobokwe kukwe ükaninte Labanbe bä mikakrä abko, mröbare kwetre jä ükaninte kabre jabt jabt ye kanti.

⁴⁷Akwa jämi mröre känenkri, Laban abko kukwe araneo, aisete kä ye kä diani "Jekar Sajaduta" kwe ja kukwere. Jakobo abko kukwe jebreo, aisete kä ye kä diani "Galaa" kwe ja kukwere. ⁴⁸Angwane Labankwe niebareta mda:

Nikwe kukwe ürüte jabe kwärikwäri, ye abko mtare mentokwäre jä ürükrö kabre jabt nokote nokokwe ngwian-dita töre nie, niebare Labankwe Jakoboye. (Aisete kä ye abko kä diani "Galaa".)

⁴⁹Kä ye kä diani Miba arato, ñobtä ñan angwane Labankwe niebare krörö Jakoboye:

Ni kite niken nüne jene jene, aisete Dänkin Ngöbö rabadre ni tuabtikä. (Miba abko käta "Ju ni tuabtikäkrä" niere jebreore). Dänkin Ngöbö aibe tädi nibe, ⁵⁰aisete ngäbäkre tikwe tä nibu mabe, se ben makwe nünandre blo ne ngwane, ma rabadi ngite Ngöböye. Erere arato, makwe meri mda diandre btä ne ngwane, ni mda ñakare niekäta akwa, ye abko rabadi gare Ngöböye. ⁵¹Mdakäre abko, jä ürükrö kabre jabt noko, btä jä miri krökuin noko abko, kukwe ürüte nikwe mtare abko bä mikadi kwe. ⁵²Aisete mtare mentokwäre, jä ne kanti kä bike neme kä ñäräre mikakrä makrä btä tikrä. Ne abko, teta ni ñan rikadre kwärikwäri rükäre jabe kwärikwäri, abkokäre bike neme ükaninte kore nie. ⁵³Nehti nane nikwe kukwe ürüte jabe kwärikwäri ne kitadreta temen, ne ngwane Ngöbö ma ruai mrö Abrajankwe btä Ngöbö ti ruai mrö Nakorkwe, ie ni rabadi gare. Abko kore se, niebare Labankwe Jakoboye. (Mden kisete kä kanti nita kukwe ükete ne kä diandi Miba arato.)

Angwane jakwe nuendi kore, niebare Jakobokwe Ngöbö niara rün Isaakwe ie. ⁵⁴Laban btä Jakobo käre kukwe ükaninte ünän jökrä kore, bti kukwe ükaninte kwetre jabe kwärikwäri, ye kanti Jakobokwe obeja kämikani Ngöbö käikitakakrä, bti mräkä kwekwe kärabare jökrä mröre kwe. Ye erere Jakobo mräkä jökrä käre mröbare, bti namani kanime Jakobobe ngitiobti ye näire deo. ⁵⁵Bti jändrinane dekä Laban jatani nikenta angwane, nikani, käre ngängän nibu btä bränkätre demainbare jökrä kwe, bti ja di kärabare kwe Ngöböye kräre, bti nikaninta ja käite, abko nakaninkä kore se.

Jakobokwe ja mäkäninta etba Esau

32 ¹Laban nikaninta ja jiehti Badan-aran angwane, Jakobo abko nikaninta rün käi kukwäre. Jakobo nikani ji ngrabare angwane, batibe angeletre sribikä Ngöbökwé jatani niara ngäbti, btä okwä namani. ²Angwane niebare kwe:

Ingöböta nünentebe nete ñan ñan! niebare kwe.

Mden kisete Jakobokwe kä ye kä diani Majanain. ³Abti Jakobo nikaninta ja käite, ye rabadre gare niara etba Esauye abkokäre sribikä kwe juani ruäre kwe nebe Esau kanti. Sribikäre ye abko, ie Jakobokwe niebare krörö:

Käkä Seir tä Edonte, ye kanti ti etba Esauta nüne, ye kanti mun nän. ⁴Mun raba kanti angwane, munkwe nie krörö ie: Esau, ma etba Jakobo tä biare ja mikakäre ene, aisete ja kukwei juani krörö kwe makrä: Esau, tikwe nünabare raire ni grü Labanbe abti kä nuke mtare, ⁵aisete mtare nbi, buro amne obeja tärä kabre tikwe. Erere arato, sribikä merire, brare tärä kwati tikwe. Ne abko ti tö nibi niei mae. Mdakäre abko, makwe ja mäkäreta tibe, ie ti tö, aisete tita ja kukwei juen mae Esau. Ne abko, munkwe ti kukwei nie kore Esauye, niebare Jakobokwe sribikä kweye.

⁶Erere bokänä, sribikä Jakobokwe janabare Esau kanti, Jakobo kukwei niebare kwetre ie, bti jatani nukete angwane, niebare kwetre Jakoboye:

Nun janama ma etba Esau kanti angwane, munkwe ma kukwei nieba ie. Abtä niara ara jire kite au ma ngäbti, akwa ni mda mda ngwianta sientö kräbkä (400) jire jabe kwe, niebare kwetre Jakoboye.

Abtä Jakobob metani kwe klerebtä mda. Angwane Jakobob klere juen ngitianinkä kwärä ja di nuabtä ni yebe. **26** Ni yekwe niebare Jakoboye:

Kä kitera ngwen. Ti gibiekä, namani niere Jakoboye.

Akwa Jakobob abko kä namani niere ie:

Makwe ñan ja di biandre tie ne ngwane, tikwe ñan ma gibiadrekä, Jakobob namani niere ie.

27 Abtä ni ye kākwe niebare mda Jakoboye:

¿Ma kä ño? niebare kwe ie.

Angwane Jakobobkwe niebare ie:

Ti kä Jakobob, niebare kwe ie mda.

28 Angwane ni ye kākwe niebare Jakoboye:

Mtare makwe ja di nuri Ngöböbe angwane makwe gana-iniri amne, makwe ja di nuani ni mda mdabe angwane, makwe ganainbare kwäräbe, aiseite ma kä Jakobob, akwa mtare mentokwäre kä rabadi Iraeli, ñobtä ñan angwane kukwe Iraeli abko käta “Ni ja di nuaka Ngöböbe” niere jebreore aiseite, niebare kwe Jakoboye.

29 Angwane Jakobobkwe niebare ie:

Ma abko kä ño niere tie, niebare Jakobobkwe ie.

Niarakwe niebare mda ie:

¿Drekäre mata ti kä ngwentari tie? niebare kwe Jakoboye.

Bti ja kä niebare ñakare kwe Jakoboye, akwa ja di biani kwe Jakoboye. **30** Abtä Jakobobkwe niebare mda:

¡Joo! Tikwe ja turi gwärere Ngöböbe mtare akwa, ti tä nire, aiseite ti bike kä ne kä den Benueli, ñobtä ñan angwane kukwe Benueli abko käta “Ngöbö ngwäre” niere jebreore aiseite, niebare kwe.

31 Yebti, ñänä nükani käin dekä angwane, Jakobob nämane Benueli, nikani ta, akwa klere juen ngitianinkä kwärä, aiseite nikani nakwente, nakwente ji ngrabare mräkä jiebt. **32** Jakobob klere abko juen tikaninkä kwärä kore Ngöböbke. Ye mden aiseite nitre iraelita mräkä ja täritäri abko, käta jändrän bikin klerebtä kwete ñakare abko kä nuke mtare.

Jakobob ngätäni Esaube

33 ¹ Jakobob nikani mda, namani mräkä jiebt. Angwane nikrabare kwe, btäräbe Esau jatani tuen mente ie se kwrere angwane, ni mda mda nämane näin sientto Krä-

bkä (400) jire Esaube, btä okwä namani. Abtä Jakobobkwe Lea mikani jenena ngäbriänkä kwe ben amne, sribikä merire merire nämane kwe abko mikani jenena kwe ngäbriänkäbe. Erere arato, Rakeli mikani jenena kwe Josebe. **2** Bti ükaninte krörö kwe ja täritäri: Meri sribikä nibu, ye mikani käne kwe ngäbriänkäbe abko, jiebt. Lea mikani kwe ngäbriänkäbe amne, Rakeli abko mikani mrä köre Josebe kwe, **3** bti niara nikani käne etba Esau ngäbti. Akwa nikani, namani bä ja ken angwane, namani bä kükü jire nguklobti temen, kākwe ja okrä mikani neme dobobtä ja mikakäre bobre Esau ngäbti. Abti nikani neme ja ken Esaube.

4 Namani ja ken se kwrere angwane, Esau jatani betekä ngäbti, nakwani ngärä, kākwe demainbare, bti ja müaibare kwetre kwärikwäri, ñobtä ñan angwane kä namani nuäre btäre. **5** Yebti meri nämane ngäbäkrebe, ye Esaukwe mikani ñäräre jökrä, bti niebare kwe Jakoboye:

Merita ngäbäkrebe sere se abko, ¿nire amaribti se? niebare kwe.

Angwane Jakobobkwe niebare mda ie:

Ngäbäkre biani tie Ngöböbke mden tä meyebe ye, niebare kwe.

6 Angwane sribikä merire merire Jakobobkwe kākwe krötabare Esau ken ngäbäkre kwekwe ben, bti namani jökrä nguklobti, kākwe ja okrä mikani neme dobobtä temen ja mikakäre bobre Esau ngwärekre. **7** Erere arato, Lea nikani ngäbriänkäbe, namani nguklobti temen Esau ngwärekre, bti Rakeli nikani Josebe, namani nguklobti temen, kākwe ja okrä mikani neme dobobtä temen Esau ngwärekre arato. **8** Angwane btäräbe Esaukwe niebare Jakoboye:

Mata töbike ño amaribti makwe jändrän juni kabre dikaro käne tikrä, nie nibi tie ji ngrabare se, niebare Esaukwe Jakoboye.

Angwane Jakobobkwe niebare mda Esaube:

Makwe ja makäreta tibe angwane, ma rabareta jäme tibe jabtä, abkokäre tikwe jändrän juni biandre ngwarbe mae ye, niebare Jakobobkwe Esaube.

9 Angwane Esaukwe niebare mda Jakoboye:

Jändrän tärä kabre tikwe arato, aiseite ti ñan raba jändrän

makwe se kaen ngäbti jire chi mae, aiseite makwe dianta jirekäbe jakrä, niebare Esaukwe Jakoboye.

10 Akwa Jakobokwe jädrän mikani biandre Esauye abko, Esaukwe kadre ngäbti ie, abkokäre namani Esau nike kisere, kä namani niere ie:

Esau, mata ja mäketa era metre tibe ne ngwane, tita jädrän bien ngwarbe mae se kaen ngäbti tie, ñobtä ñan angwane Ngöböta ma die mike, aiseite makwe ti kari ngäbti kuin, ye mden ütiäre tita jädrän bien mae. 11 Ye makwe ka ngäbti tie, ie ti tö nibi Esau. Mdakäre abko, Ngöbökwé jädrän biani kabre tie abko, ti tö biain ruäre mae, aiseite kaen ngäbti tie Ngöbö okwäbti, Jakobo namani niere jangu-nu kore Esauye.

Te mrä Esaukwe jädrän ye kani ngäbti Jakoboye, Jakobo namani niara nike kisere aiseite. 12 Akwa Esaukwe niebare Jakoboye:

Ya. Bränta. Ti bike niken ma jie ngwena käne. Jiebtä ma rika, niebare Esaukwe Jakoboye.

13 Angwane Jakobokwe niebare mda Esauye:

Ti mräkä tikwe, ngäbäkre kiakia tä dikekä bätärekä ji ngrabare, ben tita näin amne, obeja btä nbi ngäbäli kia därebe därebe btä, se ti rikadre ngwena betekä jötrö köböi-tibe angwane, nane gatadre tikän. Abtä tita näin bätärekä ji ngrabare. 14 Ma rikata käne jirekäbe. Ti abko näin bätärekä ma jiebtä ngäbäkrebe amne jädrän tikwe tikwe sebe. Abtibe ti näin nebe Seir, kanti nikwe ja tuadita, niebare Jakobokwe Esauye.

15 Angwane Esaukwe niebare mda Jakoboye:

Mata niere kore ne ngwane, ti bike nikenta käne, akwa nita näin tibe noko ti bike mikete ruäre ma die mikakäre ji ngrabare, niebare kwe ie.

Angwane Jakobokwe niebare Esauye:

Ma tö nibi ni mikaite ruäre ti die mikakäre, akwa makwe ñan mikate jirekä abko, ti tö nibi ribei mae, niebare kwe mda ie.

16 Angwane Esau nikanintabe ja gwiriete Seir. 17 Angwane Jakobo abko nikani, namani Sukote, käkwe ju mikani kwati nünantebekrä jae amne, kä ketaninkä ketati kwe jädrän ngwarbekrä. Mden kisete kä ye abko kä diani Sukote.

18 Jakobo nämane Badan-aran abko, nikaninta ja käite Kanan, namaninta kuin. Angwane namani nünentebe juta Siken ken. 19 Ye kanti ni nämane nüne iti kä dian nämane Jamor. Ngobo iti kwe abko kä dian nämane Siken. Jamor ngäbriänkätre, ietre Jakobokwe kä kökani ngwian gre keta-rikebti jakrä. Kanti ju mikani kwe nünankrä jae. 20 Bti ñukwä krä mikani kwe jädrän kukwakrä Ngöböye, Ngöbö käikitakakäre. Ñukwä krä ye abko kä diani Eli-Eloje-Iraeli Jakobokwe. Ne abko Jakobo namaninta kore ja gwiriete se.

Jakobo ngäbriänkä nibu käkwe ni kāmikani kwati ngwai Dina dokwäre

34 1 Abti bati Jakobo ngängän Leakwe kä dian nämane Dina abko, nikani basare kaibe kukwe muko merire merire ie kä ye kanti. 2 Angwane Dina namani tuen kuin Sikenye. Siken ne abko ni jebeo kä dian nämane Jamor ngobo. Jamor nämane gobrane kä ye kanti. Dina namani tuen kuin Sikenye, aiseite nikani, käkwe Dina kani jae, bti mikani ja ken kwe. 3 Sikenye Dina namani tuen kuin, aiseite niara rabadre tare arato Dinakwe, ie niara tö namani, 4 käkwe niebare krörö rün Jamorye:

Meri ne rabadre tibe, ie ti tö, aiseite nän ti kobaire rünbe, niebare Sikenkwe rünbe.

5 Sikenkwe Jakobo ngängän Dina kani jae, mikani ja ken kwe, ye gani Jakobokwe angwane, niara ngäbriänkätre nämane jädrän ngwarbe ngwarbe kwe mike mröre kwärä-kwä, aiseite Jakobo namani kwekbe jirekäbe ngäbriänkä mike nuketa. 6 Akwa Siken btä rün Jamor abko nikani Jakobo kanti kobaire ben.

7 Angwane Jakobo ngäbriänkätre nämane jädrän ngwarbe ngwarbe mike mröre jatani nuketa gwi angwane, dre nakaninkä Dinabtä, ye gani kwetre. Abtä mätä namanintre kri Sikenbtä Dina dokwäre, ñobtä ñan angwane kukwe ñan rabadre bare jire abko, erere nuenbare Sikenkwe nitre iraelita rüere, aiseite namani tare Jakobo ngäbriänkäbtä. 8 Akwa Jamor nukani Jakobo kanti, käkwe niebare ietre:

Ti ngobo Siken, ie mun ngwai tuen kuin dikaro, aiseite munkwe tuametre neme ben abko, ti tö ribei munye. 9 Nebtä abko ni rabadre ni jakwe kwrere amne, ngäbäkre merire

merire munkwe rabadre neme nunbe. Erere arato, ngäbäkre merire merire munkri rabadre neme munbe, ie ti tö. **10** Aisete mun raba nüne nunbe nete. Kä tärä nünankrä nere temen, aisete mun raba nüne. Munkwe jändrän rürümoin, arato munkwe kä köka jae, niebare Jamorkwe ietre.

11 Angwane Siken käkwe niebare Dina rünye btä Dina ngwaiye:

Dina rabadre tibe, ye abko rükabti mun jökräye abko, ti tö nibi ribei munye amne, munkwe dre kärädi tie niara ütiäre, erere tikwe biandi munye. **12** Mdakäre abko, ngwian bianta meri ütiäre, yebti ta munkwe ngwian kärädre tie angwane, tikwe biandi munye. Erere arato, tikwe jändrän mda mda biandi kabre ngwarbe munye Dina ütiäre, akwa munkwe Dina tuametre neme tibe, niebare Sikenkwe ietre.

13 Angwane Sikenkwe Dina kani jae, bti mikani ja ken kwe. Yebtä Jakobo ngäbriänkäkwe Siken btä Siken rün Jamor ngökani, **14** käkwe niebare krörö ietre:

Ni ja ñäräkrä mike ñakare ja kwatabtä abko, ie nun ñan raba nun ngwai bien jire, ñobtä ñan angwane ni ye kwrere abko ni käme nunkrä. **15** Akwa koba rükarebti munye, abkokäre nunta ja ñäräkrä mike ja kwatabtä, ne kwrere ni brare brare mun ngätäite käkwe ja ñäräkrä mikadre angwane, ni rabadre ja kwrere, **16** ne ngwane nun mräkä merire merire rabadi munbe. Erere arato, mun mräkä merire merire rabadi nunbe amne, munkwe nünandi mun ngätäite nete. Ni rabadi juta kwatibe kwrere. **17** Akwa ja ñäräkrä mikadre ja kwatabtä munkwe, nunta niere ne kwrere ñan rükarebti munye, ne ngwane nun näinta mentokwäre nun ngwaiibe. Abko kore se, niebare Jakobo ngäbriänkäkwe.

18 Ne abko Jakobo ngäbriänkäkwe kukwe ükaninte kore, ye abko namani tuen debe Jamorye btä ngobo Sikenye, **19** ñobtä ñan angwane Jakobo ngängän namani tuen kuin Sikenye, aisete ni brare brare jökrä juta Siken ngätäite Sikenkwe ja ñäräkrä mikani käne ja kwatabtä. Siken abko bari mika nämane ütiäte mräkä rünkwe ngätäite, **20** aisete Siken nikani rün Jamorbe, nämane jukwebtä jutate kä gätäkrä kanti, käkwe niebare nitre brare nünanka juta yete ie:

21 Nitreta nete, ne tä ja gete jäme nibe, aisete biketre nüne nete amne jändrän kökadi kwetre btä jändrän rürümoini

kwetre nete. Mdakäre abko, kä tärä kabre nünankrä ietre, aisete rabadre nüne amne, ni rabadre ja mike gure niaratre ngätäite. Erere arato, niaratre raba neme ja mike gure ni ngätäite. **22** Akwa ni rabadre juta kwatibe kwrere angwane, niaratre rabadre nüne ni ngätäite nete, abkokäre ari kukwe ükete krörö: Nitre tä ja ñäräkrä mike ja kwatabtä, ye kwrere ni brare brare ni ngätäite käkwe ja ñäräkrä mikadre ja kwatabtä. **23** Angwane jändrän kwekwe btä jändrän ngibiata kwekwe, ye rabadi jökrä nikwe arato, aisete niaratreta kukwe ükete ño, yebtä nikwe jän niedre jirekäbe, rabaditre nüne nete. Abko kore se, niebare Jamorkwe btä Sikenkwe.

24 Angwane ni brare ünän ünän amne bati bati nünanka juta yete, kräke Jamor btä ngobo Siken kukwei namani era, aisete ja ñäräkrä mikani jökrä ja kwatabtä kwetre.

25 Ni brare brare käkwe ja ñäräkrä mikani ja kwatabtä abko, käi nikani köbömä krire ta, aisete namanintre ja bren nike. Abtä ñan namani rüdre kräke jökrä. Abtä batibe Jakobo ngäbriänkätre Simeon btä Lebi, Dina ngwai kwe abko nikani, namanintre jutate käkwe ni brare jökrä kämikani, ni brare jökrä kämikani kwetre ngitrabti se kwrere. **26** Erere arato, Jamor btä ngobo kwe Siken kämikani ngitrabti Simeonkwe btä Lebi, bti Dina nämane Siken gwiriete, jänikaninta kwetre jabe.

27 Angwane Jakobo ngäbriänkä mda mda nükani arato abko, nikani dikekä ni ngwäkäbtita kwäräkwärä se kwrere, nikani jändrän denkä jökrä jakrä Dina dokwäre. **28** Nikanintre obeja, nbi, buro ngwena jae. Erere arato, jändrän gwita btä jändrän ju bäre temen nikanintre ngwena jökrä jae. **29** Mdakäre abko, jändrän nämane gwita jänikani jökrä kwetre jae amne, ngäbäkre btä ni merire merire nämane, erere jänikani ngite jökrä sribikäre ngwarbe jakrä kwetre arato.

30 Abtä Jakobokwe niebare Simeonye btä Lebiye:

Munkwe kukwe mikani kri krübäte tikrä. Mtare nitre kananbo btä nitre bereseo nünanka nete mätä rabadi kri tibtä, käkwe ja ükadikrö rükäre tibe, akwa tikwe, ni ñakare kabre rükäre, aisete nun kämikadi jökrä kwe ti mräkäbe, nibi ruen tie, niebare Jakobokwe Simeonye btä Lebiye.

31 Abtä niaratre käkwe niebare Jakoboye:

Meri bti kä ngwarbe, kätä ja mike gure bati bati btä kukwe nuen kwrere jire, Sikenkwe nuenbare nun ngwaibtä. ¿Sebtä abko, nunkwe ñan Siken kämikadre ya? niebare Simeonkwe btä Lebi kwe Jakoboye. Abko nakaninkä kore se.

Ngöbökwe ja di biani Jakoboye Beteli kanti

35 ¹Simeon btä Lebi kākwe ni kämikani kwati ngwai Dina dokwäre, yebti Ngöbökwe niebare Jakoboye:

Ma nämä ngitie ma etba Esau ngäniene angwane, ma nämä Beteli, kanti ti, Ngöbö, rükaba blite mabe. Ye kanti ma rikata nüne, kākwe ñukwä krä ukate kwati jändrän kukwakrä tie, ti käikitakakäre, niebare Ngöbökwe Jakoboye.

²Angwane Jakobokwe niebare mräkäye btä ni mda mda nämä nän ben yeye:

Ngöbö ngwarbe ngwarbe tä munkwe, ye kitekä jökrä munkwe. Arato jüben munkwe, dän mdara jire kite jabtä munkwe. ³Bti bränta jötrö nebata Beteli, ñobtä ñan angwane ti nämä ulire angwane, Ngöbökwe ti die mikani. Erere arato, tita dikekä mdente erere angwane, Ngöbö tä tibe. Ngöbö ye kräke ti bike niken ñukwä krä ukete jändrän kukwakrä niara käikitakakäre, niebare Jakobokwe.

⁴Ye erere bokänä, Jakobokwe mräkä btä ni mda mda nämä nän ben, ye kākwe ngöbö ngwarbe ngwarbe ükaninkrö jökrä, biani kwetre Jakoboye. Erere arato, olo mie nämä kwetre ja olote ja mukore biani jökrä kwetre Jakoboye. Angwane Jakobokwe doboi mikani jökrä ensina krie täni juta Siken ken. ⁵Yebti nikanintre jökrä jibti Beteli kukwäre mda; nikanintre angwane nitre nünanka juta mda mdate kanime juta Siken ken, yebtä Ngöbökwe Jakobokwe jürä mikani aise, Jakobokwe nikaninta jäme mräkäbe amne rüe mikani ñakare jiebti.

⁶Abti Jakobokwe btä ni jökrä nämä nän ben, ye nämä juta Lute. Juta ne arabe kä dian nämä Beteli arato. Juta ne abko nämä Kanan. ⁷Kanti Jakobokwe namani angwane, ñukwä krä ükaninte kwati kwe. Juta ye abko kä dian Eli-bet-eli Jakobokwe, ñobtä ñan angwane Jakobokwe nämä ngitie etba Esau ngäniene angwane, Ngöbö nükani blite ben kä ye kanti, aise, kä dian kore kwe.

⁸Namanintre yete angwane, meri Rebeka ngibiaka kä dian nämä Debora krütani abko, doboi mikani ensina krie täni kanime Beteli ken. Kä ye abko Jakobokwe kä dian "Ensina krie kanti ja müaibare".

⁹Jakobokwe nämä Badan-aran, nikaninta angwane Ngöbö nükani bliteta mda ben Beteli angwane, kukwe kuin niebare kwe Jakoboye ja di biankäre ie, ¹⁰kākwe niebare ie:

Ma kä Jakobokwe bokänä, akwa mtare ma ñan kä diandre kore mda, aise, mtare ma kä rabadi Iraeli, niebare Ngöbö kwe Jakoboye.

¹¹Yebti Ngöbökwe niebare mda ie:

Ti abko Ngöbö Di Kri Jändrän Jökrä Nuenkä.

Ti diebti makwe ma bkün ngibia kwati ja täritäri.

Arato, ma bkün makri rabadi nekete kwati jakri abko, mräkä rabadi ja jutai mike kabre jene jene mda.

Erere arato, ma bkünkri jrei rabadi betekä kwati.

¹²Mdakäre abko, kä Kanan ne biani tikwe

Abrajanye btä Isaaye,

kä ye arabe ti bike bien mae,

akwa nebti ma bkün däredi makri,

ie tikwe biandi arato. Abko kore se,

niebare Ngöbökwe Jakoboye.

¹³Ngöbökwe blitabare ünän kore Jakobokwe, bti Ngöbö nikaninta mentokwäre. ¹⁴Angwane Ngöbökwe blitabare Jakobokwe, ye kanti Jakobokwe jä nga dian, nökani ürä kwrere krökuin kwe, bti aseite btä uba döi kekani bti kwe mikakäre jenena Ngöbökrä. ¹⁵Kä ye kanti, Jakobokwe Ngöbö käikitankä, aise, kä ye abko, Jakobokwe kä dianinta Beteli abko nakaninkä kore.

Rakeli krütani

¹⁶Jakobokwe nämä Beteli mräkäbe. Abti nikaninta angwane, juta Ebrata nämä mabe käne se kwrere angwane, Rakeli jatani ja ngibiare. Rakelikwe ja ngibiabare tare krü-

bäte, 17 aiseite namanina kwata ngwarbe angwane, meri niara die mikaka ja ngibiabtä kākwe niebare ie:

Ngäbäkre däreniri brare mda makwe, aiseite ma ñan raba ulire, niebare kwe ie.

18 Akwa Rakeli abko jatanina jraine, kākwe ngobo kä diani Benoni, akwa Jakobo abko kākwe kä diani Benjamin. 19 Rakelikwe ja ngibiabare tare krübäte, kiseti krütani kore ji ngrabare angwane, doboi mikani ji Ebrata kukwäre ye kánti. Juta kä dian nämane Ebrata, ne arabe kä danta Belen mtare. 20 Rakeli doboi mikani. Yebti käin, Jakobokwe jä nga diani, nökanı krökuin kwe. Ye abko Rakeli doboita mdente abko tä bä mike mtare.

21 Rakeli doboi mikani. Yebti Israeli nikani ta mda. Angwane namani nünentebe kākä Midali-edar btä ngüsrüri. 22 Iraeli namanina nünentebe kä ye kánti angwane, meri kökani sribikäre kwe kä dian nämane Bila abko nämane arato Iraelibe, ye ben Israeli ngobo Ruben kākwe kibiabare. Ye gani Iraelikwe angwane, mätä namani kri krübäte Rubenbtä.

Jakobo ngäbriänkätre abko nere

(1 Cr 2.1-2)

Jakobo ngäbriänkätre ni jätäbti nibu abko nere:

23 Jakobo ngäbriänkätre därebare Leakwe abko nere:

Ngobo mubai abko Ruben, btä Simeon, Lebi,
Juda, Isakar btä Sabulon.

24 Jakobo ngäbriänkätre därebare Rakelikwe abko nere:
Jose btä Benjamin.

25 Meri kökani sribikä Rakelikwe kä Bila abko kwe Jakobo ngäbriänkätre därebare abko nere:

Dan btä Netali.

26 Meri kökani sribikä Leakwe kä Siliba abko kwe Jakobo ngäbriänkätre därebare abko nere:

Ga btä Aser.

Jakobo ngäbriänkätre ne abko därebare Badan-aran.

Isaa krütani

27 Jakobo nämane nünentebe Midali-edarte angwane, nikani basareta rün Isaaye Mamrete. Juta ne arabe kä dian nämane Arba amne Jebron arato. Juta ne kánti Abrajan

tukwe kākwe nünabare, kánti Isaa namani nüne. Ye kánti Jakobo nikani. 28 Ne angwane kä namanina gre ketarike bti gre ketabkä (180) Isaaye angwane krütani. 29 Isaa namanina unbre krübäte angwane krütani. Krütani angwane, ngäbriänkä Esau btä Jakobo kākwe doboi mikani, abko naka-ninkä kore.

Esau nikani nüne kä Seirte

36 1 Esau ne arabe kä dian nämane Edon abko bkün ja täritäri nere: 2 Meri kananbo känänbare nimä Esau-kwe ja nän mukore, aiseite Esau merie iti kä dian nämane Ada. Ada abko Elon ngängän. Elon abko jeteo. Esau merire mda abko Ajolibama. Ajolibama rün abko kä dian nämane Aná, ruai abko ni jebeo kä dian nämane Sibeon. 3 Esau merie nimäkäre abko Nebaio etba kä dian nämane Basema. Basema abko Imaeli ngängän. 4 Esau ngobo därebare Adakwe abko Eliba. Angwane Esau ngobo därebare Basemakwe abko Reueli. 5 Arato Esau ngobo därebare Ajolibamakwe abko Jeu, Jaalan btä Kore. Esau nämane nüne Kanan angwane, ngäbriänkätre ye därebare.

6 Abti Esaukwe meriretre nimä btä ngäbriänkätre merire, brare ngwiani jabe, ben nikani nüne jenena mentokwäre etba Jakoboye. Esau nikani angwane, ni nünanka ben erere nikani jire jökrä btä jändrän ngibia nämane kwe Kanan, erere nikani ngwena jökrä jabe. 7 Esau nikani nüne mobe mento etba Jakoboye, ñobtä ñan angwane niaratre nibu namani jändrän bākāne kabre krübäte, aiseite kä namani chi dikaro jändrän ngibiakrä, aiseite namani nüne tare ketatibe. 8 Abtä Esau ne arabe kä dian nämane Edon, abko nikani nüne mintokwäre kākä Seir kánti.

Esau bkün ja täritäri abko nere

(1 Cr 1.35-37)

9 Esau bkün abko kä dian nämane nitre edonita amne, nämane nüne kākä Seir. Ye kánti abko, kä romon krübäte.

10 Esau bkün ja täritäri abko nere:

Esau ngobo därebare Adakwe abko Eliba; Esau ngobo Basemakwe abko Reueli.

11 Eliba ngäbriänkätre abko,

- Teman, Omar, Sebo, Gatan btä Sena.
12 Erere arato, Esau ngobo Eliba namani
 meri kökani kwe kä dian nämane Timna ben.
 Ngobo därebare Timnakwe abko Amale.
 Ni jökrä ye abko Esau merie Ada bräi.
13 Reueli ngäbriänkätre abko,
 Naja, Sera, Sama btä Misa.
 Ye abko, Esau merie Basema bräi.
14 Meri mda Esaukwe abko kä dian nämane Ajolibama.
 Ngäbäkre därebare kwe abko Jeu, Jaalan btä
 Kore. Ajolibama rün abko Aná amne, ruai
 abko Sibeon.
15 Esau bkün niara ngobo mubai Elibakri nämane dän-
 kiene abko nere:
 Dänkin Teman, Omar, Sebo, Sena, **16** Kore, Gatan
 btä Amale.
 Ni ne abko därebare Elibakri amne, nämane
 dänkiene kä Edonte. Ni jökrä ye abko Esau
 merie Ada bräi.
17 Esau bkün Reuelikri abko nämane dänkiene kä Edonte
 abko nere:
 Dänkin Naja, Sera, Sama btä Misa. Niaratre abko
 Esau merie Basema bräi.
18 Esau bkün därebare Ajolibamakwe abko nere:
 Dänkin Jeu, Jaalan btä Kore.
 Esau merie Ajolibama rün abko Aná.
19 Ni ye abko Esau bkün nämane dänkiene. Esau kä dian
 nämane Edon arato.

Seir bkün ja täritäri abko nere

(1 Cr 1.38-42)

- 20** Ni kä dian nämane Seir abko nämane nüne kä ye kanti
 arato. Niara abko ni joreo. Seir ngäbriänkätre abko nere:
 Lotan, Sobali, Sibeon, Aná,
21 Dison, Eser btä Disan.
 Ni ne abko nämane dänkiene
 nitre joreo ngätäite
 kākā dian nämane Seirte.
 Kā Seir abko, kā dian nämane Edon arato.

- 22** Lotan ngäbriänkätre abko:
 Jori btä Jeman.
 Lotan ngwai abko kä dian nämane Timna.
23 Sobali ngäbriänkätre abko:
 Aliban, Manaja, Ebali, Sebo btä Onan.
24 Sibeon ngäbriänkätre abko:
 Aja btä Aná. Aná ne mden abko
 nämane buro rünkwe mike mröre
 kä kaibete angwane,
 ño okwä kwani kena ie yete.
25 Aná ngobo abko Dison amne, ngängän abko Ajolibama.
26 Dison ngäbriänkätre abko:
 Jendan, Esban, Itran btä Keran.
27 Eser ngäbriänkätre abko:
 Bilan, Saaban btä Akan.
28 Disan ngäbriänkätre abko:
 Usu btä Aran.
29 Nitre joreo nämane dänkiene abko nere:
 Lotan, Sobali, Sibeon, Aná,
30 Dison, Eser btä Disan.
 Nitre joreo ne abko nämane
 dänkiene jene jene mrākā kwebti
 ja káite kākā Seir kanti.

Nitre jrei nämane gobrane Edonte abko nere

(1 Cr 1.43-54)

- 31** Nitre iraelita ngämi jrei bākāne känenkri, nitre jrei
 nämane gobrane Edon kanti abko nere:
32 Beor ngobo Bela nämane gobrane
 Edon amne, nämane nüne juta Dinaba.
33 Jrei Bela krütani angwane,
 Joba abko gobranbare niara täte.
 Joba rün abko ni Bosrabo
 kä dian nämane Sera.
34 Jrei Joba krütani angwane,
 Jusan ni Temanbo abko
 gobranbare Joba täte.
35 Jrei Jusan krütani angwane,
 Beda ngobo Jada kākwe

gobranbare Jusan täte.
Jrei Jada ne abko kākwe
nitre madianita ganaibare Moabi kanti.
Jada nāmane nūne juta Abite.

36 Jrei Jada krütani angwane,
Sanla Masrekabo abko
gobranbare Jada täte.

37 Jrei Sanla krütani angwane,
Sauli Rejobobo gobranbare
Sanla täte. Juta Rejobo abko
ñō ye ngrabare.

38 Jrei Sauli krütani angwane,
Aktor ngobo Baali-janan
gobranbare Sauli täte.

39 Jrei Baali-janan krütani angwane,
Jada Baubo gobranbare
Baali-janan täte. Jada merie abko
kā dian nāmane Mejetabeli.
Mejetabeli ne abko
Matre ngängän amne Mesaa bün.

40 Esau bkün namani nūne kā ketareketare te amne,
namani dānkiene mrākā kwekwebti abko nere:

Timna, Aliba, Jete,

41 Ajolibama, Ela, Binon,

42 Sena, Teman, Misar,

43 Madieli btā Iran.

Nitre ne abko jōkrā nāmane dānkiene dānkiene ja kāite
niaratre mrākā edonita ngätäite. Niaratre jōkrā Esau bkün-
tre. Edon ne arabe Esau.

Ñobtä Jose etbakantre nāmane romon krāke

37 1-2 Kukwe nakaninkā ñō ñō Jakobo btā ngābriānkā
kwekwe btā abko nere: Jakobo nūkaninta, namani
nūnenta rün mrō tābtā Kanan angwane, Jakobo ngobo
nāmane iti kā dian nāmane Jose abko, kā kwā jätābti kwā
kükü (17) ie. Bila btā Siliba, ye ngābriānkā ben Jose nāmane
obeja ngibiare ketatibe angwane, kāre Jose etbakantre nāma-
ne kukwe nuene kāmekāme abko, nāmane niereta rūnye.
3 Iraeli namanina unsunine angwane Jose dārebare, aiseite

nāmane tarere bāri ngābriānkā mda mda ngwā, kākwe dān
kuin ütiāte kri ngwian nāmane jabtā ni ütiāte krikrikwe
kwrere dikamna Josekrā. 4 Yebti abko, Jose tare nāmane bāri
rünkwe etbakantre mda mda ngwā, ye namani gare Josebtā
etbakantreye angwane, moto namani romon jōkrā Josekrā,
aiseite ñan namani blite jāme ben.

5-7 Bati Josekwe köbōbare abko nikani niere krörō etba-
kantreye:

Ye jene, ni tāni jōkrā triko ötō tirete angwane, triko
mārite kise kwati tikwe abko batibe, nakrō, nibi metre krō
amne, triko mārite kisete kwatirekwatire munkwe abko nibi
jōkrā triko tikwe bāre temen, kā nibi ja mike bobre triko
tikwe bāre, tikwe turi kore, niebare Josekwe mrākāye.

8 Yebtä Jose etbakantre kākwe niebare mda ie:

Makwe köböniri, ye abko erere ma rabadi jreire nunkwe
amne, nun rabadi ja mike bobre mabtā, òmata nütüre ñan
ñan abko, ma tōta bikabtā kri nunbtā ya? niebare kwetre
Joseye.

Bti bāri mātā namanintre Josebtā köbō nie dokwäre kore
jae.

9 Abti Josekwe köbōbareta mda abko, nikani niereta
krörō etbakantreye:

Ye jene, ñānā, sō btā muke kwā jätābti kwati nibi nguklo-
bti temen, kākwe okrä miri temen ti mike ütiāte jōkrā jae,
tikwe turi, niebare kwe ietre.

10 Erere arato, niebare kwe rūnye bobuta mrākā okwābti.
Abtä rünkwe niebare ie:

¿Ye ñō abko mata köbōre kore yere? Ye abko, òma mrākā,
ma meye btā ti, nun rikai nguklobti temen amne ja okrä
mikai temen, ma mikai ütiāte jae, mata nütüre ya? Ñō abko,
mata bike kri kore yere, niebare Iraelikwe Joseye.

11 Nebtä abko Jose etbakantre jōkrā namani mokrere
ben akwa, rün abko namani töbike kri Josekwe köbōbare
yebtä.

Jose mrākākwe niara rürümoinbare sribire ni mdakrä

12 Abti bati Jose etbakantre nikani obeja rünkwe ngwena
mikā kuin kēnene juta Siken kántita temen. 13 Bti kā nikani
bā raire ta angwane, Iraelikwe niebare Joseye:

Jose, ma etbakantre nikani obeja ngwena mröre juta Siken kántita temen. Ye jiebti ma rika, ie ti tö nibi, niebare kwe ie.

Jötrö ngwarbe Josekwe niebare,

Gwängwarbe ti näin mtare tata, niebare Josekwe rünye.

14Angwane Israelikwe niebare Joseye mda:

Ma etbakantre tätre ño obejabe sere, ye nän tuenbti, bti tä ño, ye abko ma jata kukwe ngwenante tie, niebare Israelikwe Joseye.

Ye erere bokänä, Jose nämane Jebron, nikani, nikani te nikani nebe Siken kántita temen. 15Nikani nebe Siken angwane, etbakantre, nämane mdente metre ñan namani gare ie, aiseite namani dikekä ngwarbe kwäräkwärä mräkä känentari. Angwane ni jatani iti, nükani ngätai ben, käkwe niebare ie:

¿Mata näin nire känentari nere temen yere? niebare kwe ie.

16Josekwe niebare ie:

Ti mräkä jatani obeja mike mröre nere abko, känäntarita tikwe, akwa ñan nebe kwentari tie, aiseite tä obeja mike mröre mdente gare mae ne ngwane, ma raba niere tie, niebare Josekwe ni yeye.

17Ni ye käkwe niebare mda Joseye:

Ma mräkä ye nämane nete bokänä, akwa rikaba juta mdabti, rikaba Dotan mda, mikä känene mda nieba kwetre, aiseite ma rika jiebti Dotan, niebare kwe Joseye.

Ye erere Jose nikani nebe mräkä jiebti Dotan. 18Jose nikani nebe Dotan angwane, nikani tuen mente se kwrere mräkäye amne, mräkä namanina kämika braire, 19-20 käkwe niebare krörö jae kwärikwäri:

¡Kwre, ni köböka nükera neen ni jiebti tuen! Ari kämike, bti kätä muani mente nguse ñökrä, sete nikwe kitadi nguse bti, jändrän krübäte krübäte käkwe kwetani, nikwe niedi tataye. Nebti köböbare ño kwe, ye rabai bare ñakare mda ie, niebare kwetre jae kwärikwäri Josebtä.

21-22Jose kämika brai namani mräkäkwe, ye gani etba mubai Rubenkwe angwane, Ruben ñan tö namani mräkä tuai Jose kämike, käkwe niebare ietre:

Nikwe ñan Jose kämikadre, akwa kätä muani ñökrä kää

kaibete nete, yete ari kite, akwa munkwe ñan tö ngwian kämike, niebare Rubenkwe etbakantreye.

Ruben abko tö namani Jose diantari etbakantre ngäni-ene, bti juenta kuin nebata rün kánti, kää namani töbike kore, aiseite blitabare kore.

23Ye erere Jose nikani nebe mräkä kánti angwane, mräkä nikani betekä, käkwe dän kuin ütiäte kri nämane btä tikanintebe, 24bti kää muani nguse ñökrä, akwa nämane ngwarbe tökare, te Jose kitani nguse kwetre.

25Yebti Jose mräkä nikani, namani takänintebe mröre. Ruben abko nikaninta. Ne btäräbe nitre imaelita nämane käkä Galaate, jatani jändrän rä bane ngwena btä kri ngwäri kräkäre kää dianta balsamo btä kri ngwäri mda kää dianta mira ngwena rürümoinne Ejito, jatani tuen mobe se kwrere ietre, tribe mikani krikribe kameobtä kwärikwäri. 26Angwane Jose etba kää Juda käkwe niebare mräkäye:

¿Drekäre nikwe ni etba nikwe kämikadre, bti nikwe ja rükandrete? 27Ni etba nikwe, se nikwe ñan kämikadre, ñobtä ñan angwane niara ni etba bokänä, aiseite ari rürümoinne jirekabe nitre imaelita seye, niebare Judakwe mräkäye.

Angwane kukwe ye nukaninbti gwaire jökrä ietre. 28Ye erere bokänä, nitre madianita (abko nitre imaelita ara) jändrän rürümoinkä jatani angwane, Jose nämane kää mkä ñökrä te nguse abko, etbakantre nikani, käkwe dianinta kuin, bti sribikä ngwarbe rürümoin nämane gre ketebu, erere rürümoinbare kwetre nitre madianboye. Yebti Jose janikani Ejito mda.

29Yebti Ruben nukaninta, kää nikani Jose miketa ñäräre nguse angwane, Jose ñakare nguse; btä namani. Abtä Ruben namani ulire etba jiebti, käkwe dän ngianinkä seenen jabtä ja ulire bää mikakrä. 30Bti jataninta etbakantre mda mda kánti, käkwe niebare ietre:

Jose jrainiri amaribti ñakare nguse sete se. Se abko, tatakwe Jose ngwiandretari tie amne, ¿tikwe dre niedre ie? niebare kwe mräkäye.

31Abtä mräkäkwe kabra kämikani krati abko, därte te dän kuin ütiäte kri Josekwe mritaninkä kwetre. 32Bti dän Josekwe abko, mräkä nikani ngwena rünye, käkwe kukwe niebare krörö ie:

Dän ma ngobo Josekwe kwrere kuni ji ngrabare nunye. Ne abko dän kwe bokänä ya abko, makwe tuate kuin, niebare kwetre ie.

33 Erere bokänä, dän Josekwe jänamaninta rünye angwane, dän ngobokwe ara nukaninbe gare ie, akwa däreire jökrä. Abtä moto nótaninte ngobo jiebtí, kákwe niebare:

!Aingwaree! Dän Josekwe ara noko. !Se ñan jändrän krübäte krübäte kánsenta kwe dikaninte kiakia jökrä, bti kwetani kwe tikän ya? niebare rünkwe.

34 Ne btäräbe Jose rün Jakobo kákwe dän ngianinkä seenen jabtä bti kä drangwane amne nämane ja ngwä kite ño, abko erere ja ngwä kitani kwe, bti namani ngobo uliere mda. Jakobo namani ngobo uliere jangunu.

35 Abtä ngäbriänkätre merire, brare namani nuke kä miketa nuäre btä, akwa nin kä namani nebata nuäre jire chi btä amne, namani nebe bäri ulire mda, kä namani niere:

Ti tädi ulire krörö Jose jiebtí köbö kwatirekwatire bti ti jraindi niara jiebtí, Jakobo namani niere Josebtä.

36 Akwa Jose abko, nitre madianita nikani ngwena mda Ejito. Ye kánti rürümoinbare kwetre ni kä Botibarye. Botibar ne abko, nämane sribire Ejito jrei Baraonkrä, nämane jrei Baraon ngibiabtikä dänkiene, abko ie nitre madianbokwe Jose rürümoinbare.

Kukwe nakaninkä ño Judabtä jüde Tamarbe

38 ¹Kä ye ngwane, Juda abko, ñan tö namanina nünai mräkäbe ketatibe. Abtä nikani, namani nüne juta kä Adulante, ni kä Jira gwiriete. ²Ye kánti ni kananbo kä dian nämane Sua abko ngängän, ben Judakwe ja mikani gure. **3-5** Namanina jabe angwane, ngäbriänkä därebare nimä kwetre. Juda ngobo mubai därebare abko, kä diani Er. Nebti ngobo mda mda därebare ja täritäri abko, kä diani Onan btä Sela. Sela därebare angwane abko, Juda nämane nüne juta Kesibite.

6 Abti Er namanina ünän angwane, Judakwe kobaibare angwane, meri kä Tamar kwani ie ngobokrä abko, mikani ja kisete kwärikwäri kwe. **7** Akwa Er abko namani nüne käme dikaro Dänkin Ngöbö okwäbti, abtä Dänkin Ngöbö kákwe kämikani Tamarkän amne Tamar namaninta kaibe.

8 Abtä Judakwe niebare ngobo Onanye:

Ma yärä namani kaibe ma etba mröye, se makwe ja mika bäkäne. Ne köböire abko, ngäbäkre däredi Tamarkwe abko, rabadi jändrän ma etba mrökwe ye bäkäne jökrä abkokäre, ño tä ükaninte ni ngätäite ye kwrere, niebare Judakwe Onanye.

9 Ne erere bokänä, Onankwe etba mrö merie Tamar kani ngäbti, akwa Onan nämane kibien merire Tamarbe angwane, merirekwe ñan ngäbäkre kwe ngibiadre, abkokäre nämane mike ñakare era ja ken, ñobtä ñan angwane ngäbäkre Onankwe ngibiadre merirekwe abko, mikadre niara etba mrö ngobore, abko ie ñan tö namani, aisete nämane nuene kore. **10** Tamarkwe ñan ngäbäkre Onankwe ngibiadre, abkokäre ñan nämane mike era ja ken. Ye abko namani tuen blo dikaro Ngöböye. Abtä Ngöbökwä kämikani Tamarkän arato. Tamar abko namaninta kaibe mda.

11 Abtä Judakwe niebare jüde Tamarye mda:

Ma namani kaibe aisete ngäbäkre tikwe Sela rabadre ünän, abko ben ma rabadre mda. Akwa mikakrä ünän abko, ma rika nünenta ken ma rün gwiriete, ie ti tö, niebare Judakwe ie.

Erere bokänä, Tamar nikani nünenta ja käite rün gwiriete. Juda ñan tö namani ngobo Sela tuai krüte ngobo nibu kwrere, kákwe jüde juaninta kore.

12 Abti kä nikani raire ta angwane, Sua ngängän nämane Judabe krütani kán mda. Angwane Juda namani moto ulire merire mrö jiebtí, bti jataninanta jáme angwane, sribikä kwe obeja drüen tikaka nämane juta Timna, kánti Juda nikani angwane, kukwe muko adulamita kä dian nämane Jira nikani siba mukore.

13 Sribikä Judakwe nämane obeja drüen tikekä Timna abko, Juda nikani tuenbti, ye gani jüde Tamarkwe. **14** Jötrö ngwarbe, meri kwäre nämane krüte bä mikakrä nämane dän kite jabtä, ye kwrere nämane kitani jabtä Tamarkwe, niara kwäre krütani kán bä mikakrä. Dän ye tikaninte kwe jabtä, bti dän mdara jire kitani kwe jabtä, ja ngwäre mrianinte jökrä kwe, ñan rükadre gare Judaye abkokäre. Bti ji niken Timna kukwäre, kánti nikani, namani takänintebe jite juta Enain kánti jürü jiete. Tamar abko kákwe nuenbare kore

ñobtä ñan angwane yärä Sela namanina ünän, akwa jürü ñan namani tuametre nebe ben gani kwe, aiseite nikani nebe kore jiete.

15 Tamarkwe ja ngwäre mrianinte jökrä, bti namani tākā-nintebe jite, ye Juda jatani mente se kwrere amne, okwä namani btä angwane Juda namani nütüre: Meri bti kä ngwarbe tä ja rürümoinne abko kwrere tä jite se, namani nütüre btä. 16 Akwa Tamarkwe ja ngwäre mrianinte jökrä, aiseite Juda jüde ya abko, ñan namani gare ie. Mden kisete niara nikani krötö ji bäre, nikani Tamar kukwäre, kākwe niebare ie:

¿Ma raba tibe ya? niebare Judakwe Tamarye.

Ti rabadre mabe, ¿ye ütiäre abko, makwe dre biandre tie? niebare Tamarkwe ie.

17 Angwane Judakwe niebare ie:

Tikwe kabra ngäbäli juandi krati makrä ütiäre, niebare kwe ie.

Abtä Tamarkwe niebare Judaye mda:

Makwe kabra ngäbäli juandi tikrä tä debe, akwa jändrän tä makwe abko, makwe mikate tie, ie ti tö nibi. Nebti makwe kabra ngäbäli juandi tikrä angwane, batibe tikwe biandita mae, niebare Tamarkwe Judaye.

18 Juda kākwe niebare Tamarye mda:

¿Tikwe dre biandre ütiäre mae, ie ma tö nibi? niebare kwe ie.

Tamarkwe niebare mda Judaye:

Jä btä ma kätä tikani ketarekä täräbtä, tä kitani köbtä makwe, ye makwe bian tie, btä mökän makwe, ye makwe bian tie angwane, ti rabadi mabe, niebare Tamarkwe Judaye.

Erere biani kwe ie amne, Tamar namani Judabe. Yehti Tamar ñan namani mobe mda, bren kwe kisete. 19 Tamar namani Judabe, bti nikaninta gwä, namaninta gwi angwane, dän te nämane jite, ye tikaninteta kwe jabtä bti, dän brare krütani kän bä mikakrä tikaninte kwe jabtä, ye arabe kitaninta kwe jabtä bobuta.

20 Yehti jändrän biani Judakwe Tamarye, abko erere Tamarkwe biandreta ie, abkokäre Judakwe kukwe muko adulamita juani kabra ngäbäli mike Tamarye ja ütiäre. Erere bokänä, Juda kukwe muko nikani, namani angwane Tamar

ñakare täte, btä namani. 21 Angwane ni nämane nüne kä ye kántita temen, ie Juda kukwe mukokwe niebare:

Meri kä ngwarbe bti tä ja rürümoinne ngöbö jen kwe kräke nämä jite nete, ¿ye ame? niebare kwe.

Abtä ni nämane yete kākwe niebare ie:

Meri bti kä ngwarbe tä ja rürümoinne ngöbö jen kwe kräke mata niere, meri ye kwrere abko, nun tuen ñakare jite nete, niebare kwetre ie.

22 Abtä Juda kukwe muko nikaninta, namaninta Juda kánti, kākwe niebare Judaye:

Meri bti kä ngwarbe nämä jite, ie makwe ti juanba kabra mike, ye ñan kwanba tie. Abtä ni nämä kä ye kántita, ie tikwe ngwiantariba amne, Meri ye kwrere nun tuen ñakare nete, nieba kwetre tie, niebare Juda kukwe mukokwe ie.

23 Abtä Judakwe niebare mda kukwe mukoye:

Meri ie kabra ngäbäli namani biandre tie ja ütiäre abko, ma jananina ngwena biandre ie, akwa ñan kuni mae, aiseite tikwe juandreta bobuta angwane ni mda mda rabadre ni kötaire, aiseite tikwe jändrän jakwe biani ie rabadi käreäre kwe jirekäbe, niebare Judakwe ie.

24 Yehti kä nikani sö krämä ta näre angwane, batibe kukwe jänükani krörö Judaye: Ma jüde Tamar ye kākwe ja rürümoinbare ni mda mda ie abko kwe ñan mobe mtare, bren kwe kisete, niebare Judaye. Abtä Juda moto ngadani jüdekrä, kākwe niebare:

¿Tamarta rün gwiriete, ye mun nän tuen, bti mun jata ngwena jubäre, bti kukwa munkwe! niebare Judakwe.

25 Ye erere bokänä, Tamar dian janabare, jänükani kukwadre angwane jändrän biani ie Judakwe, ye diani kwe, bti kukwe juani krörö kwe jürükrä:

Jä btä ni kätä tikani ketarekä täräbtä tä kitani köbtä tä tikwe, btä mökän tä tikwe, jändrän ne bākänkä, ben ti namani abko kwe ti ñan mobe mtare, aiseite jändrän ne nirekwe rüka gare uye ya, ngwena tuadre ie, niebare Tamarkwe.

26 Erere bokänä, jändrän jakwe biani Judakwe Tamarye, ye jänamaninta ie angwane, nukanintabe gare ie. Abtä niebare kwe:

Tamar abko bäri töi metre tikrä, akwa ti abko kākwe ja mikani ngite, ñobtä ñan angwane niara rabadi ti ngobo

Selabe, tikwe niebare ie, bti tikwe ngökani, aisete niara ngite ñakare, niebare Judakwe.

Yehti Judakwe nin Tamar mikaninta jire chi ja ken mda. 27 Abti köbö ja ngibiakrä nukani Tamarye angwane, ngäbäk-re därebare munkine kwe. 28 Akwa ngäbäk-re jatanina dä-re krire Tamarkwe angwane, meri nämane iti Tamar die mike, yeye ngäbäk-re kise ara jire jatabare käne. Niara kākwe kö bā tain diani, mākāninte kwe ngäbäk-re ye küdebtā, bti niebare kwe:

Ngäbäk-re ne däreni käne, niebare kwe. 29 Ye btäräbe ngäbäk-re ye kākwe ja küde ükaninta amne, etba därebare käne. Ngäbäk-re därebare käne abko, kā diani Bare, ñöbtā ñan angwane därebare käne aisete. 30 Bare därebare bti, etba küdebtā kö bā tain mākāninte abko, därebare mda, abko kā diani Zara. Abko ngäbäk-re därebare kore munkine Tamar-kwe.

Meri Botibarkwe tö namani rabai Josebe

39 1 Jose rürümoinbare mrākākwe nitre imaelitaye, ye abko nikani ngwena nebe Ejito, kanti ni sribikā krikri jrei Baraonkrā kā dian nämane Botibar kākwe kökani mda. Botibar abko nämane ni Baraon ngibiabtikā dānkiene, abko kākwe Jose kökani sribikā jakrä. 2 Jose namani nüne bākān-kā Botibar gwiriete angwane, Dänkin Ngöbö nämane die mike, aisete jändrän nuen nämane kwe, namani bare kuin ie Ngöbö diebti.

3 Nebtā abko, Dänkin Ngöbö nämane Josebe gani bākān-kākwe btā, jändrän jökrā namani nebe bare kuin Joseye yehtā. 4 Nebtā abko, jötrö ngwarbe Botibar jatani tödeke Josebti, kākwe niara mikani ja die mikaka jen. Erere arato, jändrän jakwe mikani gare jire jökrā kwe ie ngibiadre. 5 Botibarkwe Jose mikani jändrän jakwe ngibiabtikā. Ye näire mentokwäre, jändrän nämane gwita btā tirete Botibar-kwe, yehtā Dänkin Ngöbö kwe die mikani, aisete nikani nirien bāri kabre mda Jose köböire. 6 Botibar namani tödeke Josebti, kākwe mikani jändrän jakwe ngibiabtikā, ye ngwane mentokwäre namani tödeke Josebti. Aisete jändrän kwekwe btā nämane töbike ñakare mda amne, tö nämane mrö ño kwetai köbö kwatirekwatire aibe namani riamna.

Jose abko ni bökān amne bā nuäre, 7 aisete niarakwe sribibarera bā raire amne, Botibar merie namani ja känene ben, kākwe niebare ie:

Ti tö rabai mabe, aisete ari ti kaen ngäbti, niebare kwe Joseye.

8 Abtā Josekwe niebare mda ie:

Ti bākānkā Botibarkwe ti mikani jändrän jakwe ngibia-btikā jökrā nete. Ye abko tita ngibiarebti kuin krāke, aisete niarata dikekā jäme kwäräkwarä. 9 Mdakäre abko, Botibar-kwe ti mikani sribire nete angwane, jändrän jökrā mikani gare kwe tie aisete, ni mda ñakare jire, ie jändrän ne gare bāri ti ngwā. Akwa ma abko Botibar nān muko. Ma aibe abko, mikani gare ñakare kwe tie. ¿Ye ño rābäre abko, tikwe ma kadre ngäbti, ie ma tö nibi yere? ¿Drekäre tikwe ja mikadre ngite kore Ngöbö rüere? Aisete tikwe ñan ma mika ja ken, niebare Josekwe Botibar merieye.

10 Akwa Botibar nān muko abko, namani nāin kisere köbö kwatirekwatire Jose jiehti ja kamna ngäbti ie. Akwa Jose abko, namani kā mīkekā jirekābe niara ngāniene. 11 Te bati Jose nikani sribikāre gwita temen angwane, sribikā mda mda ñakare gwi. 12 Ye btäräbe Botibar nān muko, ie Jose neketaninte dān ngutubti, kākwe niebare ie:

Ti tö rabai mabe, aisete ari ti kaen ngäbti gwängwarbe, niebare kwe ie.

Akwa Jose abko kākwe ja tākāninte mentokwäre, nikani betekā se kwrere meri ye ngāniene, akwa dān ngutu btā, ye aibe abko, namani Botibar nān muko kisete. 13 Jose ngitiani Botibar nān muko ngāniene, dān kwe aibe namani meri ye kisete. Yehtā mātā namani kri Josebtā, 14 kākwe sribikā mda mda nämane kānime kārābare bti, niebare krörö kwe ietre:

Ti nān mukokwe ni jebreo kökani sribikā jakrä. Ni ye abko, ie ni nete tuen ngwarbe jökrā abko, nū ti kanti gwi nete. Ti rabadre ben, nibi niere tie, akwa ti abko ñan tö nibi rabai ben, kā nibi ngrente krikribe ja dibti niara okwäbti. 15 Abtā jötrö ngwarbe ngiti, niki betekā angwane, dān ngutu kwe abko nebete ie, mike ñāräre munkwe, niebare Botibar nān mukokwe sribikā mda mdaye kore.

16 Bti dān ngutu Josekwe ükani kwe brare käne, Jose kitakrä ngise brareye. 17-19 Ne erere bokānā, Botibar nūka-

ninta angwane kukwe niebare kwe sribikā mda mdaye, ye arabe nikani niere krörö brareye:

Ni jebreo kōkani makwe sribikā jakrā, ma nūkani ben nete, ye nū gwi ti kanti nete mtare. Ti rabadre ben, nibi niere tie. Akwa ti nān tō nibi rabai ben, kā nibi ngrente jume ja dibti okwābti. Abtā niara ngiti, niki betekā jōtrō, aiseite dān ngutu kwe abko nebe ie gwi nete, tuen makwe. Sribikā makwe kākwe kukwe nuni kore tibā ye, niebare kwe ie.

Abtā Botibar mātā namani kri Josebtā mda, merire kukwei nuare kore, **20** kākwe Jose kāmna, bti kitamna ngite kwe nitre nāmāne kitani ngite jrei Baraonkwe ngātāite. Jose mikani ene Botibarkwe merire dokwāre amne, kitani ngite.

21 Akwa Dānkin Ngōbō nāmāne ben janguu, aiseite nāmāne die mike, abko kōbōire ni nāmāne ni ngite ngibia-btikā abko, nikani tōdeke Josebti mda, **22** kākwe sribi jakwe biani mda Joseye amne, Jose namani ni ngite ngite ngibiabtikā mda. Mden kisete dre nuendre, erere Jose namani niere ie. **23** Dānkin Ngōbō namani Jose die mike, aiseite namani jāndrān nuene, erere namani nebe bare kuin ie. Mden kisete ni ni ngite ngibiabtikā kākwe Jose mikani sribire ja tāte. Yebti namani jāme tōdeke Josebti, nōbtā nān angwane jāndrān jōkrā namani nebe bare kuin Joseye aiseite.

Ni nibu kākwe dre kōbōbare abko, Josekwe niebare ietre

40 ¹Abti ni krikri nāmāne nibu abko, jrei Baraon kākwe kitani ngite mda. Iti abko nitre uba dōi bianka Baraonye dānkien. Iti mda abko, ban sribekā Baraonkrā dānkien. Ye abko kākwe ja mikani ngite Baraon okwābti. ²Abtā Baraon namani romon krāke kākwe kitamna ngite. ³Erere bokānā, Jose nāmāne ngite, kanti nitre uba dōi bianka Baraonye dānkien btā nitre ban sribekā dānkien, kitani ngite kanti ni Baraon ngibiabtikā dānkien Botibar nāmāne ni ngite ye ngibiare. ⁴Ni nibu kitani ngite mda abko, kanti Jose nāmāne ngite arato, aiseite ni Baraon ngibiabtikā dānkien kākwe ni nibu ye ngibiamna Joseye. Erere Jose nāmāne ngibiare kōbō kwatirekwatire.

Nebti ni nibu namani ngite raire angwane, ⁵bati nikani kōbōre mda. Kōbōbare kwetre, ye abko kukwe rakadikā nō

nō btā abko kābātikani kwetre. ⁶Bti jāndrinane dekā, Jose nikani mike nārāre angwane, nāmāne ulire tōbike, btā Jose namani. ⁷Abtā Josekwe niebare ietre:

¿Dre kukwe mtare amaribti, mun nibi ulire ulire dikaro nibi tuen tie yere? niebare Josekwe ietre.

⁸Angwane niebare kwe Joseye:

Nunkwe kōbōniri mtare deo. Ne abko dre kābātiri nunkwe jakrā abko, niekā nākare nunye, aiseite dre rakadikā nunbtā gare nākare nunye. Mdenbtā nunta ulire nete, niebare kwe mda Joseye.

Abtā Josekwe niebare mda ietre:

Munkwe kōbōniri nō, ye niere tie munkwe, nōbtā nān angwane Ngōbōbe kōbōire, munkwe dre kābātiri jakrā, ye ti raba niere munye, niebare Josekwe ietre.

⁹Angwane nitre uba dōi bianka Baraonye dānkien kākwe kōbōbare abko, nikani niere krörö Joseye:

Uba krie tāni dati kanime ti ken se kwrere. ¹⁰Uba krie ye abko, kude krāmā btā. Ye abko, nibi mu ngitiekā jōkrā amne, blū nibi nebe btā. Uba blū nibi nebe btā, ye abko nibi nebe ubare angwane, nibi nebe kurebe, kude kratirekratire btā. ¹¹Uba ye abko, tasa Baraonkwe tāni ti kisete, te ti tāni kwainkā krāke, akwa ti nibi uba kwainkā ünān angwane, ti ara nibi niken mike Baraon kisete nādre ie, ti tāni tuen. Ne abko, dre kābātiri kore tikwe nān nebe nūke gare tie, niebare kwe Joseye.

¹²Angwane Josekwe niebare ie:

Makwe kōbōniri, ye abko krörö: Uba krie kude krāmā turi makwe, ¹³ye abko kōbōmā mtare, Baraonkwe ma mikadita kwāre, bti sribi nuen nāmāne krāke makwe, ye arabe btā ma mikadi sribireta kwe. Aiseite ma rabadita uba dōi biankata Baraonye, ye mden kōbōniri kore makwe ye. ¹⁴Akwa makwe kōbōniri tita niere mae, ye kwrere ma raba sribireta Baraonkrā angwane, tita ngite nete rūka tōre mae angwane, makwe ti ngwian ruen bobre jae. Makwe blita tikrā Baraonbe, ti mikadreta kwāre kwe arato abkokāre, ¹⁵nōbtā nān angwane ti abko jebreo. Ti rūrūmoinbare gore, kanti tita nete. Akwa ti ja mike ngite nākare, akwa tita ngite nete, aiseite makwe ti mikamnata kwāre Baraonye, niebare Josekwe ie.

16Nitre uba dōi sribekā dānkien kākwe kōbōbare kuin, Josekwe niebare ie. Yetari abko, nitre ban sribekā Baraonkrā dānkien kākwe kōbōbare nikani niere krōrō arato Joseye:

Jose, ti abko kākwe kōbōniri krōrō: Kutia tāni komā ti dokwābti, abko te ban tāni. 17Akwa kutia tāni mrā kāin ninkri jire ti dokwābti abko, te ban bātākān ngwarbe tāni Baraonkrā tikwe. Ban ye abko, nukwā nibi nūke kwete kutiate ti dokwābti, ti tāni tuen. Ne abko dre kābātiri tikwe ruen, niebare kwe mda Joseye.

18Angwane Josekwe niebare ie:

Makwe ja kābātiri, ye abko krōrō: Kutia komā turi makwe, ye abko kōbōmā mtare Baraonkwe ma tuamna nete arato, 19bti ma jākāmnadi kribtā kāin kwe. Ma krūtadi angwane, nukwākwe ma kwetadi abko, kābātiri kore makwe jakrā ye, niebare Josekwe ie.

20Ye kwrere bokānā, kā kōbōmā niebare Josekwe, erere nūkanina. Kōbō ye nāire abko, Baraon dārebare kōbōi, erere nūkaninta arato, aisete Baraonkwe dō sribem nabare btā mrō sribem nabare kri kwe kwetadre jae sribikā kwekwe bāri ūtiāte krikribe, kā ngwiankrā nuāre jabtā. Angwane ni nibu sribikā Baraonkrā kitani ngite kwe, kākwe kōbōbare, ye tuamna kwe. 21Erere uba dōi bianka btā ban sribekā dānkien nāmane ngite toa janabare, jānūkani Baraonye, ni nāmane kwati kā ngwen nuāre jabtā ben ye okwābti. Angwane Baraonkwe uba dōi sribekā dānkien nāmane sribire Baraonkrā uba dōi bien ie, ye abko sribi arabe bianinta kwe ie. 22Akwa nitre ban sribekā dānkien abko, Baraonkwe jākāmna kribtā kāin nō kōbōbare kwetre, Josekwe niebare ietre, ye kwrere namani bare.

23Akwa ni uba dōi bianka Baraonye, ie Josekwe blitamna jakrā Baraonbe, ye abko ie nin Jose nūkaninta tōre jire chi mda, aisete Jose namani ngite.

Baraonkwe kōbōbare abko, dre kābātikani kwe abko, Josekwe niebare ie

41 1Nebti kā nikanina kubu ta mda angwane, bati Baraon nikani kōbōre krōrō: Baraon nāmane nūnankā kānime nō Nilo krābti. 2Angwane batibe nbi kōte bānenbe jatani gōkōkā krā kükū jire nōte kāin abko, nikani

mikā kwete nō krābāre okwābti. 3Nebti abko, nbi mdara jire krārekrāre amne bā kāmekāme jatani gōkōkā krā kükū arato nōte kāin abko, jatani, nūkani kānime kānime mrākā kōte ken nō krābti. 4Btārābe nbi krāre bā kāmekāme ye kākwe nbi kōtekōte amne bāne bāne kwetani jōkrā, Baraonkwe tuani. Ne btārābe nūkaninta ngwāte.

5Akwa nikani kibienta bobuta angwane, nikani kōbōreta krōrō mda: Triko mu datibe abko ngwā namani bānenbe krā kükū jire btā, tuani kwe. 6Nebti triko mu ye arabe abko, ngwā mdara jire namani krā kükū abko, namani kiakia nōta nōta mūre ngire ribi kādriri kisete. 7Ne btārābe triko ngwā namani kiakia, ye abko kākwe triko ngwā kuinkuin kwetani jōkrā Baraon okwābti, tuani kwe. Bti Baraon nūkaninta ngwāte mda angwane, nāmane kōbōre abko gani kwe. 8Kā jatani ngwen dekā angwane, Baraon namani ulire amne namani tōbike kri, kākwe ni sukiare sukiare btā ni tōbtā krikri nūnanka Ejito kārāmna jire jōkrā mda.

Erere bokānā, nitre tōbtā btā sukia erere nūkanini jōkrā. Angwane Baraonkwe kōbōbare nō nō, ye niebare jōkrā kwe ietre, akwa Baraonkwe dre kābātikani, ye nān nūkanini gare jire chi nitre yeye. 9Angwane nitre uba dōi bianka Baraonye dānkien abko kākwe niebare Baraonye:

Ti nāma ngite angwane kukwe rakakaba krōrō, abko mtare batibe nūketa tōre tie, akwa ti bike niere mae abko krōrō: 10Kā kubura ma rababa romon ni ban sribekā dānkienkrā btā ti sribikā makrā, ne krāke ma rababa romon, kākwe nun kitaba ngite, ni ma ngibiabtikā dānkien kanti. 11Ye ngwane abko, ban sribekā Dānkin Ngōbōkwe btā ti, nunkwe kōbōba bati. Kōbō ye abko, dre rakadikā nunbtā abko, nunkwe kābātikaba jakrā. 12Kā ye kanti abko, ni jebreo bati kōkani sribikā jakrā ni ma ngibiabtikā dānkienkwe abko, nāma ngite siba angwane, nunkwe kōbōba, nunkwe nieba ie. Nunkwe kōbōba, ye abko dre kābātikani nunkwe abko nieba metre ta kwe krōrō: 13Makwe ti mikadi sribireta nete amne, ban sribekā Dānkin Ngōbōkwe abko, makwe jākāmna kribtā kāin abko kābātikani nunkwe jakrā, nieba kwe nunye. Erere namani bare jōkrā. Mden kisete makwe kōbōbare, ye dre kābātikani makwe, ye abko niarabe kākwe niedre mae, nibi ruen tie, niebare kwe Baraonye.

14Abtä jötrö ngwarbe, Jose nämane ngite, Baraonkwe kārāmnabare mda. Erere bokānā, Jose kārā janabare angwane, Josekwe ja klo sökani, bti dān kuin kitani jabtā kwe, ja ūkaninte kuin kwe, bti nikani, namani Baraon kānti. 15Namani Baraon kānti angwane, Baraonkwe niebare Joseye:

Tikwe köböniri abko, dre kābätikani tikwe űan nebe nūke gare jire chi ni mdaye. Akwa ma abko, nita köböre nieta mae angwane, dre kābätikata tābe nūke gare mae, nini tie. Aisete tikwe dre kābätikani abko, makwe niedre tie, abkokāre tikwe ma kārāmna, niebare Baraonkwe Joseye.

16Abtä Josekwe niebare mda Baraonye:

Ti dānkien, makwe dre kābätiri ma tö gai, ye ti űan raba niere ja di jenbti amne, Ngöbökwe niedi mae ti dānkien, niebare Josekwe Baraonye.

17Angwane Baraonkwe köbōbare nikani niere krörö Joseye:

Ti tāni nūnaninkā űō Nilo krābti amne, 18nbi köteköte, bānenbe ki gökōkā krā kükü űöte kāin, niki mikā kwete űō krābare temen ti okwābti. 19Yehti tikwe űan nbi kāme krāre tuabare ja kāite Ejito nete, erere nbi kāme, krāre ki gökōkā krā kükü mda űöte kāin. 20Nbi krā kükü kāmekāme, ye abko kākwe nbi köteköte krā kükü ye kwiti jökrā. 21Akwa kōi ngiti űakare amne, krārekrāre ki gökōkā kāin, ye kwrere nebe ti tāni tuen. Ne btārābe ti nūta ngwāte.

22Yehti ti niki kibienta bobuta angwane, ti niki köböreta krörö mda: Triko mu dati, btā triko ngwā nibu bānenbe krā kükü jire. 23Yehti triko mu ye arabe abko, ngwā nibi krā kükü jire abko, nibi kāmekāme, kwatakata nōta nōta müre ngire kādriiri kisete. 24Triko ngwā nibi kāmekāme krā kükü arato, ye abko kākwe triko ngwā kuinquin kwiti jökrā, tikwe turi köböre. Ye tikwe nini sukiaye, akwa dre kābätiri tikwe, űan nū gare ietre, niebare Baraonkwe Joseye.

25Josekwe niebare mda Baraonye:

Ti dānkien, makwe köböniri bā jene jene bobu jire, akwa kukwe ketatibe. Ngöbö kebera nuene Ejito nete abko, miri tuare köböre kwe mae, abko krörö: 26Nbi kuin köte ki krā kükü űöte kāin, makwe turi btā triko mu datibe btā ngwā nibi bānenbe krā kükü arato btā, ye abko kā kwā kükü abko,

turi makwe ye. 27Akwa nbi krārekrāre ki krā kükü űöte kāin, btā triko mu datibe ngwā nibi krā kükü arato, akwa nibi kāme nōta nōta müre ngire kādriiri kisete, ye abko kā kwā kükü mrö nikadi kri nete abko turi makwe ye.

28Ne aisete, Ngöbökwe dre nuendi miri tuare köböre kwe, tikwe nini mae ye kwrere. 29Kā kwā kükü nura jökrā rabadi bāri kuin, aisete ni jökrā rabadi mrö bākāne kri Ejito nete. 30Akwa kā kwā kükü ye nāin ta angwane, kā jatadi kwā kükü mda abko, te mrö krütadi jökrā, aisete ni jökrā rabadi mrö nike krübāte. Ye ngwane abko, kā kwā küküte ni jökrā namani mrö bākāne kri, ye abko rabadi töre űakare jire chi amne, kā rabadi ngwarbe jökrā Ejito nete. Mden kisete nbi krā kükü kāmekāme kākwe nbi krā kükü bānenbe köteköte kwetani amne, triko ngwā krā kükü nōta nōta kākwe triko ngwā bānenbe kwetani. 31Ye mden kisete abko, kā kwā kükü kāne te, mrö rabadi kabre, ye rabadi töre űakare. 32Ye abko Ngöbökwe kukwe mikaninantebe Ejito nete abko, miri tua-dre bobu jire köböre kwe mae. Ye erere kebera nebe bare ie abko, kābätiri kore makwe ye, ti dānkien, niebare Josekwe Baraonye.

Baraonkwe dre kābätikani abko Jose jānikani niere ie. Jose tā nguklobti Baraon ngwārekri amne, Baraon tā kukwe nuen. Kāre Baraon nämane ja ngwā kite kore. (41.14-40)

33Ye mdenbtä abko, ma ti dänkien kākwe ni töbtä kri kändandre iti abko, mikadre jändrän jökrä tuakäre kanti Ejito nete. **34**Mdakäre abko, makwe nuendre krörö ruen tie ti dänkien: Makwe ni mda mda mikadre ni töbtä krike mrö ötani tuabtikā abko, kā kwā kükü te mrö rabadi kabre, ye rikadre ükekrö krörö: Ye rikadre mrö ükekrö ketarike rike ja näre näre, bti ketati denkā ngibiadre juta kwatirekwatire te kā ngrabare Ejito nete. **35**Mrö ye abko, krāke ju ükadrete biare juta kwatirekwatire te Ejito nete, kanti ükadre, akwa mrö ükadre, ye abko tädre gare mae. Makwe ngibiamna kuin ni jökrä bukakrā, ruen tie ti dänkien. **36**Mrö ükadre, ye abko ñan kwetadre jire chi kā kwā kükü te mrö rabadi kabre ye ngwane. Yehti kā kwā kükü mrö nika jatadi kri amne, mrö ye dräidre ni nünanka Ejito nete bti, ni ñan jraindre dikaro mrö miare abkokäre, niebare Josekwe Baraonye.

Baraonkwe Jose mikani gobrane kā Ejitobti

37Josekwe kukwe niebare Baraonye, ye abko namani tuen kuin Baraonye btā sribikā krikri mda mda Baraonkwe yeye. **38**Angwane Baraonkwe niebare krörö sribikā kwekwe ie:

Ni töbtä Ngöbö diehti ni ne kwrere ñakare jire mda ni ngätäite nete, niebare kwe ietre.

39Bti niebare kwe mda Joseye:

Tikwe köböbare abko, Ngöbökre mikani gare jökrä mae, aiseite ni töbtä kri ma ye kwrere ñakare jire mda nete. **40**Ye aiseite ma rabadi jändrän jökrä tikwe ngibiabtikā nete. Mdakäre abko, makwe dre nuemna, ye erere ni jökrä rabadi ma kukwei mike täte, akwa ti abko, dänkien jreire aiseite ti aibe rabadi ma dänkiene, niebare Baraonkwe Joseye.

41Bti Baraonkwe niebare mda Joseye:

Mtare mentokwäre ma bike neme gobran bari ütiäte, aiseite jändrän jökrä nuendre Ejito nete, ye bike nebe gare mae, niebare Baraonkwe Joseye.

42Ye btäräbe, sortia btā Baraon kā nāmane tikani keta-rekā täräbtä abko, tikaninte ja kisebtä kwe, kitani Jose kisebtä kwe, bti dän kuin ütiäte kri kā danta lino kitamna Josebtä kwe. Arato oro dātebare ngungwāne abko kitamna Jose ngärä kwe, niara mikakäre gobrane. **43**Bti kareta jäkä nāmane mdäbti, abko te Jose juani Baraonkwe. Karetate

Jose juani Baraonkwe, ye abko ni gobran krikri krāke, abko te Jose juani kwe, bti ñākāmna krörö Baraonkwe sribikā mda mdaye: Mun raba nguklobti temen ni ne mikakäre ütiäte jae, sribikā namani niere kore. Baraonkwe nuemna ie, ye erere nuenbare kwetre angwane, Jose namani jändrän jökrä ngibiabtikā btā gobran Ejito.

44Yehti Baraonkwe niebareta mda Joseye:

Ti abra Baraon, kätä ma mike gobrane Ejito nete, aiseite ma aibe kākwe kukwe ükadite abko, ni jökrä rabadi nuene, niebare kwe Joseye.

45Nehti Baraonkwe Jose kā mikani ja kukwere Sana-banea mda, bti Baraonkwe Botibera ngängän kā dian nāma-ne Asena mikani Jose kisete mda. Botibera abko, ni blitaka krikri ngöbö ejitobobe ni mda mda diäre, nāmane nüne juta kā dian nāmane Onte abko, ngängän mikani Jose kisete Baraonkwe. Jose mikani gobrane Baraonkwe, bti Jose nikani kā tuenbti kā jökräbti temen Ejito.

46Jrei Baraon Ejitote ngwärekre, Jose jānamani kena angwane abko kā kwā gre bti kwā jätä (30) Joseye angwane Baraonkwe mikani gobrane. Yehti Jose nikani kā tuenbti kā jökräbti temen Ejito. **47**Yehti kā kwā kükü, nura jökrä ngwā namani kuinkuin aiseite, ni jökrä namani mrö bākāne kri Ejito. **48**Kā kwā kükü mrö namani kabre ni jökräkwe. Ye abko, Josekwe ükaninkrö jökrä kā kwatirekwatire abko, ükani kwe juta kwatirekwatire te ngibiadre kā ngrabare Ejito. **49**Josekwe mrö ükaninkrö kāne angwane, nāmane tanre, bti mrö namanina kabre kabre krübäte, aiseite ñan namani tanre mda. Abtä namani ükekrö jirekābe mda.

50Kā kwā kükü mrö nikadre kri, ye känenkri abko Jose ngobo dārebare nibu merire Asenakwe. **51**Ngäbākre mubai dārebare angwane Josekwe niebare krörö: Tikwe ja tare nikani kri abko, Ngöbö diehti kāi kitera nikwitekā tibti. Erere arato, ti mrākā kākwe kukwe nuenbare blo tibtä abko, kāi nikwitaninkāra tibti, aiseite tikwe ngäbākre tikwe ne kā diandi Manase, niebare kwe. Erere kā diani kwe.

52Abti ngobo mda dārebare abko, btā niebare krörö kwe: Juta nete, kanti tikwe ja tare nikani kri, kanti Ngöbö diehti tita ngäbākre ngibiare, aiseite ngäbākre ne tikwe kā diandi Ebrain, niebare kwe. Erere kā diani kwe.

53 Yehti kā kwā kükü, mrō namani kabre Ejito, ye nikani ta. 54 Angwane kā kwā kükü mrō nikadre niebare Josekwe, ye erere jatanina nūke bokānā. Ni kā jōkrābti Ejito bāre temen namani mrō nike kri krübāte, akwa Ejito abko mrō nāmane. 55 Akwa nehti abko, nitre ejitobo jatani mrō nike krübāte siba amne nikanintre mrō ribere Baraonbtā. Baraon abko kākwe niebare ietre mda:

Mun rika blite Josebe. Niarakwe dre nuemna, ye erere munkwe nuen, niebare Baraonkwe nitre ejitoboye.

56 Ne ngwane mrō nika namani kri krübāte kā jōkrābti temen Ejito angwane, mrō nāmane ūkani juta kwatirekwa-tire te Ejito abko, Jose nikani rūrūmoine mda nitre ejitoboye. Ne ngwane abko, mrō nika namanina bāri krübāte mda kā jōkrābti Ejito temen. 57 Angwane ni nūnanka kā mda mdate namani nūke jōkrā Ejito Jose kānti triko kōkō jae, űobtä űan amne mrō krütani jōkrā kā jōkrābti Ejito bāre temen aisete.

Jose etbakantre nikani Ejito triko kōkō jae

42 1 Abti triko nāmanena Ejito abko Jakobo nāmane nūne Kanan, kākwe gani mda. Abtä niebare kwe ngābriānkātreye:

1 Ye űobtä mrō űakare amaribti, munta ngwarbe okwā jirekābe jābtā kwārikwāri yere! 2 Triko tārā Ejito tikwe gari, aisete nane ni jrain mrō miare, kānenkri mun nān triko kōkō Ejito, niebare Jakobokwe ngābriānkāye.

3-5 Ye erere, Jose etbakantre ni jātā nikani Ejito mda triko kōkō jae. Ni kwati nūnanka Kanan nāmane mrō nike kri abko, nikani triko kōkō jae arato, abko ben gwaire Jose etbakantre nikani siba. Akwa Jose etba kwe kā dian namani Benjamin abko, nane kukwe rakaka blo btā ji ngrabare, abko ngāniene Jakobokwe űan Benjamin juani siba, űobtä űan angwane Jakobo nāmane merire Rakeli tarere bāri abko, ngobo namani itibe kwe, aisete űan juani siba kwe.

6 Ye ngwane abko, Jose nāmane gobrane Ejito Baraonbe, aisete ni kā jōkrābti namani nūke triko kōkō, abko ie Jose namani triko rūrūmoine. Angwane Jose etbakantre jatani nūke siba abko kākwe ja mikani bobre Jose ngwārekri, nikani ngitiekā nguklobti temen, ja okrā mikani dobohti

Jose namani gobrane Ejito angwane, ja ngwā kitani kwe nitre Ejitobo kwrere, aisete Jose nūkani gare űakare etbakantreye. (42.6-7)

temen kwetre, Jose mikakāre űtiāte jae. 7 Jose abko, ie etbakantre jatabare angwane, nūkanintabe gare ie, akwa ni gare űakare nie ka ngābti, ye kwrere Josekwe bikabare ngābti, kākwe niebare ietre:

űMun kā mdenbo tā nāin ye? niebare Josekwe ietre.

Jōtrō niebare kwe mda Joseye:

Nun kananbo, tā nāin triko kōkō jae ye, niebare kwetre Joseye.

8 Jose abko, ie etbakantre nūkaninta gare, akwa niara abko, űan nūkaninta gare ietre. 9 Angwane Josekwe niaratre kābātikani űo abko, nūkaninta tōre Joseye, kākwe niebare ietre:

¿Munta näin triko kökö era ya? amaribti bási ni sribiká gobran mdakrá rika juta mda tá biare rükäre ya abko, rika tuenbti, kwrere jire nunta Ejito ngibiare kuin rüe ngäniene ya abko, mun ki tiebe tuenbti, nibi tuen tie ye, niebare Josekwe etbakantre.

10 Abtä Jose etbakantre kákwe niebare mda ie:

Ñakare nun dänkien. Nun abko ene ma ngwärekre. Nunta näin triko kökö era metre jae. **11** Mdakäre abko, nun rün itibe. Nun jökrä moto kuin, aiseite nunkwe ñan sribibare tiebe gobran mdakrá juta mda mda rüere, niebare kwetre Joseye.

12 Jose kákwe niebareta ietre:

¡Mun ngwarbe ni ngökö nete! Nunta kä ngibiare kuin nun rüe ngäniene ya, aibe munta näin tuenbti tiebe, bti mun tö nibi ti ngökai, niebare Josekwe ietre.

13 Abtä niaratre kákwe niebareta mda Joseye:

Nunta ene ma ngwärekre nete ne. Nun ni jätäbti nibu jae. Nun rün itibe. Nunta nüne jökrä Kanan, akwa nun etba bári bati abko, namani tata nunkwebe Kanan amne, nun etba iti abko krütani, niebare kwetre Joseye.

14 Abtä Josekwe niebareta mda ietre:

Nunta Ejito ngibiare kuin rüe ngäniene ya, aibe tuabtita näin tiebe munkwe ño, tita niere munye ye kwrere. Ñan munta näin mrö kökö era jae. **15** Aiseite munta kukwe era niere tie ya abko, tikwe gadre, abkokäre mun rükadre mun etba bári bati ngwena tuadre tie ne ngwane, mun kukwei rabadi era tikrä. Akwa mun ngämi nuketa ngwena, tikwe ñan mun gibiadreka nikenta ja gwiriete, tita niere munye Baraon köböire. **16** Aiseite mun rika iti mun etba bári bati ye tuenta angwane, mun mda mda abko rabadi ngite jökrä nete. Yehti mun etba bári bati järüka tie nete, ye ngwane tikwe mun kukwei mikadi era. Mun etba ñan ja rükadre tie nete, ne ngwane nunta nun rüe kraire kuin jabtí ya abko, munta näin tuenbti jirekabe gobran munkwe kräke abko, tita niere kore munye. Abko kore se, niebare Josekwe ietre.

17 Bti Josekwe mräkä kitani ngite köböma jire. **18** Yehti köbömakäre angwane, Jose nikani, kákwe niebare mräkäye:

Ngöbö abko krübäte, aiseite tita mike ütiäte aiseite, tikwe ñan mun müre ketadre, abkokäre ti bike kukwe niere munye,

erere munkwe nuen abko krörö: **19** Munta kukwe era niere bokänä, ne ngwane munkwe mun etba mikate iti ngite nete, bti mun ni ükän abko, rikata mrö ngwenante mun mräkä tä mrö nike Kanan yeye. **20** Akwa yehti mun jata mun etba bári bati ye ngwena tie nete. Munta kukwe era niere tie, mun rükadi mun etba ngwena kore tie nete amne, batibe tikwe mun kukwei mikadi era, akwa mun ñan rükadre mun etba ngwena, ne ngwane tikwe mun müre ketadi jökrä abko, ti bike ükete kore munbe, niebare Josekwe etbakantreye.

Ye erere nuenbare kwetre. **21** Akwa namanintre niere krörö jae kwärikwäri:

Jose, ni etba nikwe, btä nikwe kukwe nuenbare käme. Ni rikaba rürümoine angwane, rababa kukwe mike bobre nibtä. Abtä rabadre ruentari tare nie abkokäre, akwa ñan rababa ruentari tare nie. Nikwe rürümoinba, aiseite niara dokwäre Ngöbö kite ni mike ja ngie nuen mtare, namanintre niere kore jae kwärikwäri Jose okwäbti.

Jose etbakantrekwe tribe mikani burobtä bti nikaninta ja gwiriete Kanan. (42.25-26)

22 Abtä Rubenkwe niebare mda mräkäye:

Ye mdenbtä abko, ñan kukwe nuendre käme ngäbäkre yehtä, ti rababa niere, akwa munkwe ñan ti kukwei mikaba täte, aiseite niara ye ara dokwäre ni kite nebe ngite, niebare Rubenkwe mräkäye Jose okwäbti.

23 Jose mräkätäre abko namani blite okwäbti, ye abko nukani gare jökrä ie, akwa mräkätäre abko kákwe nin gani jire chi, ñobtä ñan angwane Josekwe blitabare ben angwane, blitabare kwe nitre ejitobo kukwere, amne ni mdara jire kákwe niebareta mräkätreye aiseite. **24** Drebtä Jose mräkä namani blite okwäbti, yehtä abko Jose moto namani däre. Abtä kä mikaninkä kwe, nikani müen kaibe kä bäre mento-

kwäre. Akwa moto namaninta kwekbe angwane, nikaninta nebata mräkä kanti, kärke Simeon makätemna, bti kitamna ngite kwe mräkä mda mda okwäbti.

25 Yebti sribikä Josekwe, ie Josekwe triko kekamna sako itibe, bti ngwian biani kwetre triko ütiäre, ye Josekwe mikamnata sakote kräke niaratre die mikakäre. Arato mrö mikamna kwetadre ietre ji ngrabare Josekwe. Ye erere sribikä Josekwe kärke nuenbare, **26** bti biani kwe Jose etbakantreye. Niaratre kärke tribe ükaninte jökrä burobtä kwärikwäri bti nikaninta ja gwiriete. **27** Namani ji ngrabare angwane, kä jatani iko btitre. Abtä jatani kibien ji ngrabare angwane, ni iti tö namani buro buke trikote, kärke sako jakwe tikaninte angwane, ngwian biani kwe triko ütiäre, ye nämane jire jökrä trikobti sakote. **28** Angwane niebare kwe mräkäye:

!Ngwian bianba triko ütiäre tikwe, mikaninta jire jökrä sakote tie nete tuen! niebare kwe.

Yebtä abko kä jürä namani krübäte btäre, aisete namani moto bete jökrä, kä namani niere jae kwärikwäri:

!Nöbtä Ngöböta kukwe nuene kore nibtä noko? namanintre niere jae kwärikwäri.

29 Bti kä jatani ngwen angwane, nikanintre ta, nikani, nikani nementa Kanan angwane, kukwe nakaninkä ño ño btä, ye erere niebare jökrä kwetre rün Jakoboye. Bti niebare krörö mda kwetre ie:

30 Gobran ejitobo kärke ñäkäba romone nunye. Erere arato, niaratre nämane kä ngibiare kuin rüe ngäniene ya ño abko, nun nikani tuenbti tiebe gobran mdakrä, nieba kwe nunye. **31** Abtä nunkwe niebare ie: Nun töi metre kuin bti nunta näin. Arato nunta sribire ñakare tiebe gobran mdakrä. **32** Mdakäre abko, nun ni jätäbti nibu. Nun rün itibe, akwa nun etba iti abko krütani amne, nun etba bäri bati abko, namani mabe Kanan nete, nunkwe nieba ie.

33 Abtä nieba krörö kwe nunye: Mun töi kuin metre bti munta näin, munta niere. Ye rabadre era tikrä, abkokäre mun raba iti tie nete amne, mun mda mda abko, rika mrö ngwenante mun mräkäye Kanan. **34** Abti mun jatata mun etba bäri bati ye ngwena mda nüke ti kanti nete. Mun rükadre mun etba bati ngwena nete, ne ngwane mun kukwei

rabadre era tikrä. Angwane mun etba rabadre ngite nete, ye tikwe mikadita kwäre. Ye ngwane mentokwäre mun rabadi dikekä jäme juta ngrabare nete, nieba gobran yekwe nunye, niebare Jakobö ngäbriänkärke ie.

35 Ye btäräbe, niaratre kärke triko sakote tikaninte angwane, ngwian biani kwetre triko ütiäre abko, nämane kitani jökrä krate nämane sakote kwaninta ietre. Yebtä abko, kä jürä namani kri btäre. Erere arato, kä jürä namani rünbtä. **36** Abtä Jakobokwe niebare mda ngäbriänkätreye:

!Mun kite ngäbäre denkä jökrä ti okwä bäre ya ño yere? Jose krütanina amne, Simeon abko mikaninte Ejito mun-kwe. Abti mtare angwane, mun tö rikai Benjamin ngwena tikän. !Ne ño abko ti ara jire btä kukwe tä nakenkä krörö? niebare Jakobokwe.

37 Angwane Rubenkwe niebare rünye:

Benjamin tuemetre niken tie angwane, tikwe ngibiadi kuin makrä, bti ti rükadi ngwenante mae nete. Akwa nane ti ñan rüka ngwenante angwane, makwe ngäbäre nibu tikwe se kämika niara dokwäre, niebare kwe ie.

38 Akwa Jakobokwe niebare mda Rubenye:

Jose krütanina tikän. Etba kwe Benjamin aibe namani tie, aisete tikwe ñan gibaia jire niken munbe, ñöbtä ñan angwane kukwe rakarekä blo btä, kanti krütadre tikän angwane, ti moto rötarete jiebti, kisete ti krütadre jötrö ngware mda. Abko kore se, niebare Jakobokwe Rubenye.

Iraeli ngäbriänkä nikaninta triko kökö Ejito

43 ¹ Abti kä namani moren raire, aisete mrö nika namani kri krübäte kä jökräbti Kanan. ² Angwane Jakobö ngäbriänkä janabare triko kökö Ejito abko, kwetaninante jökrä kwetre angwane, mrö krütani jökrä. Abtä Jakobokwe niebare mda ngäbriänkäye:

Mun nän mrö mda kökata chi bobuta, niebare kwe.

3 Abtä Judakwe niebare rünye:

Gobranka Ejito kärke nieba krörö nunye: Mun ñan jatadre mun etba bäri bati ye ngwena ti kanti nete, ne ngwane mun ñan jatata jire chi nüketä ti kanti nete, nieba kwe nunye. **4-5** Ne mdenbtä abko, kä jürä nunbtä nikenta kaibe, aisete makwe ñan Benjamin juandre nunbe, ne ngwa-

ne nun ñan rikadreta jire chi mrö kököta Ejito, niebare Judakwe rünye.

6 Abtä Israelikwe niebare ngäbriänkäye:

¿Drekäre mun etba mda nämānena, munkwe niebare gobran ejitoboye? Ye munta kukwe mike kri ti kisete, niebare mda Israelikwe ietre.

7 Abtä Israeli ngäbriänkätre kākwe niebare mda ie:

Ni gobranka Ejito kākwe kukwe ngwiantariba krörö nunye: ¿Nun ne abko nire mrākā? Arato, ¿nun etba mda nämānena ya? ngwiantariba kwe, bti ¿Nun rün nämāne ya? ngwiantariba kwe nunye. Kukwe ngwiantariba kwe, erere nunkwe kukwe kaba ngäbti jirekābe. Ne abko nun etba kārādi kwe nunye abko, nun ñan namani nütüre, niebare kwetre Israeliye.

8 Bti Judakwe niebareta rün Israeliye:

Ni ñan jraindre mrö miare ngäbäkrebe gwaire, abkokäre makwe Benjamin juan tibe. Tikwe ngibiadi kuin makrā. Makwe Benjamin juandi nunbe, ne ngwane gwāngwarbe nun näinta mrö kököta. **9** Akwa makwe Benjamin juandre nunbe, ye ti ara kākwe ngibiadre, aise te nane kukwe rakarekā btā, abtä ti ñan rüka ngwenante mae nete, ye ngwane makwe ti kita ngite käre käre dokwäre, **10** ñobtä ñan angwane makwe Benjamin juandrebe nunbe, akrāke nun janabarerate mrö kököta bobu jire näre abko, ma ñan tā Benjamin juen nunbe, niebare Judakwe rünye.

11 Angwane rün Israeli kākwe niebare mda ietre:

Ja ñan nena nuene nikrā, aise te ti bike Benjamin juen munbe, akwa jändrän ütiäte ütiäte sribeta Kanan nete, mun rika ngwena kiakia biandre gobran ejitobo yeye abko krörö: Mun rika kri ngwäri krākäre kā danta balsamo ye ngwena. Arato munkö, ñö rā mane btā kri ngwäri kā mira, ye jārīka munkwe krāke. Arato kri ngwākā kwetadre, ye mun rika ben, jändrän ngwiamnanta tikwe munye, ye mika sakote kwärikwäri burobtā munkwe. Mun rika ngwena. **12** Erere arato, ngwian biani munkwe triko ütiäre nämāne sakote mun nükani benta, ye mun rika ngwenante jire jökrā, btā ngwian mdara jire jārīka triko kökākkrā munkwe. Ngwian ye abko, bian gobran ara jire ie munkwe, ñobtä ñan angwane nane ni mdakwe ngwian mikaninta sakote abko, ñan gani

kwe, aise te mun rika ngwena biandre te ie. **13** Mdakäre abko, mun etba kārābare gobrankwe munta niere, aise te gwāngware mun nān Benjaminbe gobran ye kanti. **14** Akwa Ngöbö Di Kri Jändrän Jökrā Nuenkā, ye diebti mun raba tuen bobre gobran yeye, kākwe Simeon btā Benjamin mikata kwäre tikrā näre. Akwa ne kwrere ñakare, ne ngwane ti bobre kākwe ja tare nikadi käre käre niaratre nibu jiebti jakān, niebare Israelikwe ngäbriänkätreye.

15 Ye kwrere bokānā, Jakobo ngäbriänkākwe jändrän biandre ngwarbe ngwarbe Joseye mikani sakote, ngwian bianina triko ütiäre mikaninta sakote ietre amne, ngwian triko mda kökākkrā mikani biare jökrā kwetre ngwian, bti nikani Benjaminbe Ejito Jose kanti. Benjamin nikani nebe mrākābe, **16** btā Jose okwā namani angwane, ni ju ngibiabtikā Josekrā, ie Josekwe niebare krörö:

Nitre nü nokote, noko ben ti tö mröi ñānā ruäre mtare. Aise te ngwena jökrā ti gwiriete, bti makwe nbi kāmika krati. Makwe ria. Nunkwe kwetadi bentre, niebare sribikā kwe yeye.

17 Erere bokānā, ni ju ngibiabtikā Josekrā, ye nikani Jose etbakantre ngwena mda nebe Jose gwiriete, Josekwe niebare ie ye kwrere. **18** Angwane Jose jürā namani krübāte etbakantrebtä, ñobtä ñan angwane jänikani Jose gwiriete. Abtä namani niere jae kwärikwäri:

Ni rükaba triko kökö angwane, ngwian nikwe mikaninta jökrā sakote nie. Ye btā ni ketate bike nete, bti ni mikadi sribire ngwarbe jakrā buro nikwe ngöi jökrā, namani niere jae kwärikwäri.

19 Bti namanina jukwebtä Jose kanti angwane, krötabare kwetre ni ju ngibiabtikā Josekrā ye ken blitakäre ben, **20** kākwe niebare ie:

Ti dānkien, nun rükaba triko kökö era metre nete, bti nun rikabata. **21-22** Akwa kā jataba iko nunbti ji ngrabare, kanti nun jataba niken kibien, kākwe sako kada tikateba angwane, ngwian bianba triko ütiäre nete abko mikaninta täte jökrā sakote sakote kwanbata nunye. Nirekwe ngwian ye mikaninta sakote nunye abko, gare ñakare nunye. Akwa nun ki ngwenante munkrā amne, nun ki ngwian mda ngwena arato, triko mda kökākkrā, niebare kwetre ie.

23 Abtä ju ngibiabtikā Josekrā kākwe niebare ietre:

Ngöbö munkwe amne mun rünkwe abko kākwe ngwian mikaninta sakote munye, aiseite munkwe ñan kā jūrā ngwian jabtā, ñobtä ñan angwane munkwe triko ütiā bianba tie, aiseite kukwe ñakare munkrā, niebare kwe ietre.

Bti nikani, kākwe Simeon kārābare, nikani ben neme etbakantre kanti. **24** Yebti ju ngibiabtikā Josekrā nikani Jose etbakantre ngwena jōkrā gwā, bti ñō biani kwe ietre ja ngoto bātātekrā angwane, buro mikani mröre kwe arato.

25 Angwane Jose etbakantre abko nikani jāndrān ngwena biandre ngwarbe Joseye, ye abko mikani biare kwetre biandre ie. Yebti abko namani Jose ngibiare ngābti ñānā ruāre, ñobtä ñan angwane Jose rükareta mröre ben ñānā ruāre namani gare ietre, aiseite namani ngibiare. **26** Erere Jose nūkaninta mda gwi angwane, etbakantre nikani jāndrān ngwena biandre ngwarbe ie, ye biani kwetre Joseye, bti namani nguklobti, kākwe ja okrā mikani neme dobobtä temen Jose ngwārekri, mikakāre ütiāte jae. **27** Angwane Josekwe niebare mda ietre:

¿Munta toa ñō? Mun rün namanina unsunine munkwe nieba tie, ¿ye tā ne amne, tā mobe ya? niebare kwe ietre.

28 Angwane Jose mikaninta ütiāte kwetre bobuta jae, bti niebare kwetre ie:

Nun rün tā amne, tā kuin arato, niebare kwetre.

29 Ye btārābe Josekwe nikrabare ja bāre temen angwane, Benjamin niara etba kwe rünkri btā meyekri, yebtä okwā namani angwane, niebare kwe etbakantreye:

iMun etba bāri bati nāmanena munkwe nieba tie abko, tā siba nete ñan ñan! Ngöbökwē ja di bian mae ti mrākā, niebare kore Josekwe etba Benjaminye.

30 Angwane kā namani nuāre krübāte Josebtā etba tuare. Abtä tō namani müai, aiseite jōtrō ngware nikani kā teri gwi, kanti namani müen. **31** Josekwe müabare ünān, bti moto jataninta kwekbe angwane, ja ngwāre bātāninte kwe, bti nikaninta etbakantre kanti, kākwe niebare:

Mrö drāire munkwe, niebare kwe.

32 Ye erere, mrö mikani jenena mesa kwatibti Josekrā amne, mesa mdabti mrö mikani Jakobo ngābriānkākrā. Erere arato, mesa mdara jire, bti mrö mikani nitre ejitobokrā

se kwrere, ñobtä ñan angwane mröre ketatibe gwaire nitre jebreobe abko, nāmane tuen kāme nitre ejitoboye aiseite. **33** Jose etbakantre namanina mesabtā angwane, Josekwe tākāmna temen ja tārītāri ietre. Ye erere namani tākānintebē. Abtä tōi ñan namani krūtare mda Josebtā, ñobtä ñan angwane kā kobe itire itire ie, erere Josekwe mikani ja tārītāri. Abtä namanintre ja mike ñārāre kwārikwāri. **34** Akwa mrö kweta nāmane Josekwe, ye arabete etbakantre bukani kwe amne, Benjamin abko, bukani bāri kabre Josekwe mrākā mda mdakrā. Josekwe mrōbare angwane, dō ñani kwe mrākābe, ye abko kāi namani nuāre kri btātē.

Jose etbakantre tōi kāme mekera kwrere nāmane ya ñō abko tō namani gai, aiseite etbakantre nuaninte ja kāne kwe

44 ¹Yebti Josekwe niebare ju ngibiabtikā kweye: Triko keke sako iti iti nitre sekrā, bti ngwian bini triko ütiāre ütiāre kwetre, ye erere makwe mikata trikobti sakote krāke jene jene arato. ²Akwa ni bāri bati tā nāin siba ye abko, ie makwe blata dātebare basore tā tikwe, ye mika ngwian kwebe sakote trikobti, niebare Josekwe.

Ye erere ju ngibiabtikā Josekrā kākwe nuenbare. ³Bti kā jatanina ngwen krire dekā angwane, Josekwe etbakantre juaninta buro kwekwebe mda. ⁴Akwa ngāmi nikenta mente angwane, Josekwe niebare ju ngibiabtikā kweye:

Nān nitre ye jiebti. Ma raba jiebti angwane, makwe nie krörō ietre: Ti bākānkākwe kukwe krörō nuenbare kuin mun krāke, ¿se ñobtä amaribti munta kukwe nuene kāme krörō btā se? ⁵Baso tā jāndrān ñakrā kwe amne, arabe tā kukwe rakarekā ñō ñō mike gare ie abko, munkwe goibare kām se. ¿Se ñobtä munkwe kukwe nuni kāme kore se? Makwe nie kore nitre yeye, niebare Josekwe ju ngibiabtikā kweye.

⁶Ye erere, ju ngibiabtikā Josekrā nikani, namani niaratre jiebti angwane, Josekwe dre niemna ietre, ye erere niebare jōkrā kwe ietre. ⁷Angwane niaratre kākwe niebare mda ju ngibiabtikā Josekrā yeye:

Kukwe kore ñan rabadre bare jire chi nunye, ¿se ñobtä mata ñāke kore nunye yere? ⁸Mdakāre abko, bati nun rükaba jāndrān kōkō, bti nun rababata Kanan angwane,

ngwian kwanbtä sakote sakote nunye, nun rükabata miketa. Se abko, ðñobtä nunkwe ngwian btä oro goidre ma bākānkākān mata nütüre nunbtä se? ⁹Akwa mtare baso ma bākānkākwe, ye kănene, kwan sako nirekwete mae angwane, ni ye kāmika makwe, bti nun mda mda abko mika sribikā ngwarbe jakrā makwe, niebare kwetre Jose jue ngibiabtikā-ye.

Nete kareta jākāta mdākwe abko, te ju ngibiabtikā Josekwe tā niken Jose mrākā jiebtī. (44.3-6)

¹⁰Angwane ju ngibiabtikā ye kākwe niebare mda:

Munta niere kore bokānā, akwa sako nirekwe te baso ti bākānkākwe ye kwandi tie ne ngwane, ni sako bākānkā ye aibe rabadi sribikā ngwarbe ti bākānkākā amne, mun mda mda abko rabadi kwāre jōkrā, niebare ju ngibiabtikā Josekrā yekwe.

Blata dātebare basore nāmane Josekwe abko, mikamna kwe sakote Benjaminye abko kwani ie. Buro tuen tribebe nete. (44.11-13)

¹¹Angwane jōtrō ngwarbe, nitre ye kākwe sako jakwe jakwe diani timon, bti sako kada tikaninte jōkrā kwetre. ¹²Angwane ju ngibiabtikā Josekrā nikani sako tuente jōkrā. Sako Jose etba bāri unbre unbre kwe ara jire nikani tuente kāne, bti mrā angwane, sako Jose etba bāri bati Benjamin-kwe tuaninte kwe angwane, sako yete baso Josekwe nāmane kwani ie. ¹³Abtā moto namani ulire jōkrā bā mikakrā abko dān ngianinkā seenen jabtā kwetre, bti sako kwekwe erere kitaninta burobtita kwetre, ben nikaninta ja jiebtī nebete jutate.

¹⁴Juda btā mrākā mda mda nikani nementa Jose kānti angwane, Jose nāmane kānime, btā namaninta angwane, namanintre jōkrā nguklobti, kākwe ja okrā mikani neme dobobtā temen ja mikakāre bobre Jose ngwārekri. ¹⁵Angwane Josekwe niebare ietre:

Ni ti kwrere, ie kukwe tiebe tā nūke gare jōkrā, ðye gare

ñakare munye ya amaribti, munkwe kukwe nuenbare kore se? niebare Josekwe ietre.

16 Abtä Judakwe niebare Joseye:

¿Mtare nunkwe dre niedre mae? Nun ngite ñakare. Nun ñan raba niere jire chi mae. Nunta ngite nun etba Jose dokwäre abko Ngöbökwe mirira gare metre jökrä, aiseite nunta nete ne makwe mika sribire ngwarbe jökrä jakrä ni baso goikä makän yebe, niebare Judakwe Joseye.

17 Jose abko käkwe niebare mda ie:

Baso tikwe näma sako nirekwete, ye aibe nie rabadi sribikä tikrä nete amne, mun mda mda abko, ti ñan raba mika sribire jire chi ngwarbe kore jakrä, aiseite mun rikata jame nementa mun rün kanti, niebare Josekwe ietre.

18 Angwane Judakwe krötabare Jose ken, käkwe niebare ie:

Ti dänkien, ma gobran kri bäsi Baraon kwrere jire, akwa ti tö kukwe ribei krörö mae. Nebtä ma ñan raba romon tikrä abko krörö: Nun rükaba bati nete angwane, **19** nun rün btä nun etba mda nämanena ya, makwe ngwiantariba nunye. **20** Angwane nun rün nämane, akwa namani unsunine, nunkwe nieba mae. Erere arato, nun etba bäri bati nämane iti abko, nun rün namanina unsunine ngware därebare, aiseite bäri tare kri kwe, nunkwe nieba mae. Mdakäre abko, nun etba bati därebare meye itibekri, akwa etba käne abko krütani, aiseite niara aibe namani nun rünye, nunkwe nieba mae.

21 Angwane nun etba bäri bati, ye nun jatadre ngwena tuadre mae, makwe nieba nunye. **22** Abtä nunkwe nieba mae, nun etba bati, ye ñan raba kä miekä jire chi rünbtä, ñobtä ñan angwane niara rikadre mentokwäre angwane, rün krütadre niara miare, nunkwe nieba mae. **23** Akwa niara ñan jatadre nunbe, ne ngwane makwe ñan nun kadreta ngäbti, makwe nieba nunye. **24** Ye mden kisete nun rikaba nementa ti rün kanti angwane, makwe blitaba ño nunbe, ye erere tikwe nieba jökrä ie.

25 Yehti nun rünkwe niebata, Mun nänta triko mda kököta, nieba kwe nunye. **26** Akwa nunkwe nieba ie: Nun etba mrä se ñan rikadre nunbe, ne ngwane nun ñan rikadre, ñobtä ñan angwane nun etba mrä ñan rikadre nunbe, ne

ngwane ni Dänkin Ngöbökwe ye ñan tuadreta nunkwe, aiseite nun ñan rikata kaibe, tikwe nieba ie.

27 Abti ti rünkwe nieba nunye: Mun meyekrä Rakeli käkwe ngäbäkre tikwe ngibiabare nibu kube, ye gare kuin munye. **28** Akwa ngäbäkre iti ñakare tikän mtare, nikani ngwarbe ti okwä bäre, jändrän ngwarbekwe dikaninte kiakia jökrä tikän, ye gare kuin tie. **29** Mden kisete etba mrä neme itibe tie. Noko mun rikadre ngwena siba jabe tikän, bti kukwe rakadrekä blo btä, kanti krütadre arato tikän angwane, ti moto rötadrete jiehti, kisete ti krütadre jötrö ngware ne ngwane, mun rabadre ngite ti dokwäre, nieba ti rünkwe nunye, **30** ñobtä ñan angwane, ngäbäkre noko tä nüne angwane, rün tä nüne jame. Aiseite nun rikareta kaibe nementa nun rün kanti angwane, **31** ngobo ñan rabareta siba. Abtä niara moto rabadre ulire, aibe kisete nun rün krütadre jötrö ngware mda nun köböire.

32 Ye mdenbtä abko, tikwe nieba: Ti rabadi ngäbäkre noko ngwenante ti rün kanti, tikwe nieba ie. Akwa nane ti ñan rabadre ngäbäkre noko benta ti rün kanti, ne ngwane ti rabadre ngite kärekäre ti rünye, tikwe nieba ie. **33** Aiseite ti bike ribere krörö mae: Ngäbäkre ngite se täte makwe ti mika sribire ngwarbe jakrä amne, niara abko makwe tuametre nikenta mräkäbe nebata ti rün kanti, **34** ñobtä ñan angwane ngäbäkre noko ñan rikareta siba tibe nebata ti rün kanti angwane, ti köböite ti rünkwe ja tare nikadre krübäte dikaro niara miare abko, ti ñan tö tuai, aiseite ti bike neme. Abko kore se, niebare Judakwe Joseye.

Josekwe ja mikani gare etbakantre

45 ¹Yehti Jose ñan namani nebe nuäre, tö namani ja mikaita gare mräkäye, käkwe niebare sribikä kwekweye:

Mun sribikä tikwe tikwe, ye nän jökrä mento nete, niebare kwe.

Erere bokänä, sribikä ye nikani mento, bti Jose namani kaibe mräkäbe gwi angwane, ja mikaninta gare kwe mräkäye. **2** Akwa moto namani дәre krübäte, aiseite nikaninbe müen, namani ngetrekä krikribe se kwrere. Ye abko, jarabare nitre ejitobo nünanka Jose kántita yeye abko, kukwe gani

arato Baraonkwe. ³Josekwe müabare. Yehti moto namaninta kwekbe angwane, niebare kwe mräkäye:

Ti abko Jose. ¿Tata tikwe tä ya? niebare kwe mräkäye.

Abtä Jose etbakantre nekwetaninkä mda amne, Jose jürä namani kri btätre, aisete nin kukwe namani ngitie jire chi Jose käre mda. ⁴Akwa Jose abko käkwe niebareta ie bobuta:

Krötö ti ken munkwe. Ñan ti jürä ngwian jabtä munkwe, ñobtä ñan angwane mun ti etba tikwe. Ti mden rürümoinba munkwe Ejito nete abko, ti tö niei munye. ⁵Akwa nebtä mun ñan moto raba ulire. Arato ñan mun mätä rabata jabtäta ti rürümoinbtä, ñobtä ñan angwane Ngöbö ara jire käkwe ti juani nete mun känenkri, ni kwati diantarikäre mrö nika ngäniene. ⁶Mden kisete mrö nika nikani kri kä kubura jire, akwa kä tä kwärike jire mrö nikakrä, ñobtä ñan angwane kä moren, aisete nura ñan nökadre amne mrö nikadi. ⁷Ye mden känenkri abko, Ngöbökwé ti juani mun känenkri nete mun diantarikäre angwane, ni bkün tädre jangunu ja täritäri, abkokäre Ngöbökwé ti juani käne nete.

⁸Munkwe ti rürümoinbare, ye ñan munkwe nuenbare ja töi jenbti amne, Ngöbökwé mun töi mikani ti rürümoiné. Ye abko, Ngöbökwé ti juani käne nuke nete mun köböire gare kuin tie. Mden kisete abko, mtare Ngöbökwé ti mikani Baraon töi tikaka. Arato tita jändrän Baraonkwe ngibiabtikä kräke. Ne kwrere arato, tita mikani gobrane juta Ejitote nete Ngöbökwé.

⁹Aisete mun nanta jötrö, käkwe nie krörö tataye: Ngöbökwé ti mikani juta Ejito ne gobrane jökrä, aisete ma jata jötrö ja tuenta tibe amne, ¹⁰ma rabadi nüne ja ken tibe abkokäre. Käkä Gosen Ejito nete, kanti tikwe ma mikai nüne ma ngäbriänkäbe btä ma bränkätrebe, arato jändrän jökrä ngibiata makwe yekrä. ¹¹Ye kanti tikwe mrö biandi mae. Ma ngäbriänkäkrä btä jändrän jökrä makwe yekrä tikwe mrö biandi mae, munkwe ñan mrö nikadre abkokäre, ñobtä ñan angwane mrö nikadi kä kwärike jire mda aisete. Ma rikadre jötrö niemna ma ngobo Josekwe, munkwe nie tataye.

¹²Mdakäre abko, ti Jose ara, ye käta blite ti etba Benjaminbe btä munbe, munkwe turi ja okwä jenbti. ¹³Aisete

nitre ejitobokwe ti mikani bäri ütiäte Ejito nete turi munkwe, ye erere munkwe nie tataye, bti mun jata tata ngwena jötrö nuke ti kanti nete. Abko kore se, niebare Josekwe mräkäye.

¹⁴Yehti Jose nakwani etba Benjamin ngära, käkwe ketani jabtä müare kwära. Erere arato, Benjaminkwe müabare Jose ketare kwära jabtä. ¹⁵Bti Jose nikani, käkwe etbakantre demainbare jökrä, bti müare kwära, nakwani ngära, käkwe ketani jabtä angwane, batibe Jose jürä ñan namani etbakantrebtä mda amne, nikani bliteta jäme ben.

¹⁶Jose mräkä nukani, kädrie namani Baraon gwiriete. Ye gani Baraonkwe angwane, Baraon btä sribikä ütiäte krikri Baraonkwe, btä kä namani nuäre jökrä. ¹⁷Angwane Baraonkwe Jose kārābare, bti niebare kwe ie:

Makwe nie krörö ma etbakantreye: Munkwe tribe mika burobtä burobtä, bti mun rikata ja kaiteta Kanan. ¹⁸Abti mun jatata mun rün btä mun mräkä ngwena jökrä nete. Mun rükaita angwane, kä bäri kuin Ejito nete abko, tikwe biandi nünankrä munye. Erere arato, mrödi kuin kwetre nete, makwe nie kore ietre. ¹⁹Erere arato, makwe nie krörö ietre: Mdakäre abko, kareta nete, ne mun rika ngwena mun mräkäye, abko te mun mräkäkwé meri kwekwe btä ngäbäkre kwekwe kita mun rünbe, bti jata ngwena. ²⁰Arato jändrän kwekwe, btä ñan töbikadre dikaro kwetre, ñobtä ñan angwane jändrän kuinquin Ejito nete abko, rabadi jökrä kwetre, aisete ñan töbika kwetre, makwe nie kore ietre. Abko kore se, niebare Baraonkwe Joseye.

²¹Baraonkwe dre nuemna, ye nuenbare Israeli ngäbriänkäkwé. Josekwe kareta biani mräkäye btä mrö biani dörare kwe ietre, Baraonkwe niebare ye kwrere. ²²Erere arato, Jose etbakantre nämāne näin, ie dān btin btin biani kwe kitadre jabtä, akwa Benjamin abko, ie Josekwe ngwian biani sientō krāmā jire amne, dān biani ötarike kwe ie. ²³Angwane Jose rün kräke abko, Josekwe jändrän bäri kuinquin amne ütiäte krikri dāte nānbare Ejito abko, Josekwe juani buro krä jätä. Erere arato, Jose rün rikadre Ejito amne, mrö tädrera kwetadre ie ji ngrabare, abkokäre Josekwe triko, ban btä mrö mda mda juani buro krä jätä arato, kwetadre rünye ji ngrabare.

24 Yebti Jose etbakantre jatani nikenta okwäbti angwane, niebare kwe ietre:

Mun bike nikenta, akwa munkwe ñan ngüdraka ngwarbe ji ngrabare tibtä, niebare kwe mräkäye.

Yebti Jose mräkä nikaninta okwäbti. 25 Jose mräkä nämä-ne Ejito, nikaninta mda. Nikani, nikani nikani nementa ja käite Kanan, rün Jakobo kanti angwane, 26 niebare kwe Jakoboye:

iJose tä nire tata, tä nüne Ejito! Niarata gobrane Ejito, niebare kwetre rün Jakoboye.

Ye kākwe Jakobo moto ötaninteta, aune töi ñan namani krütare btä, aiseite Jose nämä-ne nire nie namani ie ngäbriänkākwe, ñan kukwe namani nebe era kräke. 27 Akwa Josekwe blitabare ño ño mräkäbe abko, niebare jökrä kwetre rün Jakoboye, btä Josekwe kareta juani rün Jakobokrä, btä Jakobo okwä namani jökrä amne, batibe kä namaninta nuäre btä, 28 kākwe niebare mda:

Ngäbäkwe tikwe Jose tä nüne tikän bokänä, aiseite ti ngämi jraine känenkri, gwängwarbe ti bike niken ja tuakä-reta ben bäre, niebare Jakobokwe.

Jakobo btä mräkä kwe nikani Ejito

46 1 Ye erere bokänä, Israeli nikani mda Ejito kukwäre. Jändrän kwekwe, erere nikani ngwena jökrä jabe. Nikani neme ji ngrabare kākä Beerseba kanti. Kä ye kanti Israelikwe jändrän kämikani, bti kukwani kwe Ngöbö niara rün mrö Isaakwe ye mikakrä ütiäte jae. 2 Ye ngwane abko, Ngöbö nükani blite köböre deo Israelibe, kākwe niebare ie:

Jakobo, niebare ie Ngöbökwē.

Niara kākwe niebare:

Tita nete abko, ¿dre? niebare kwe mda.

3 Angwane Ngöbökwē niebare ie:

Ti abra Ngöbö. Ti ne mden Ngöbö ma rünkwe. Ti näin mabe Ejito. Makwe nünandre Kanan nete, tikwe nieba mae, akwa makwe ñan kä jürä ngwian jabtä niken Ejito, ñobtä ñan angwane ti diebti ma bkün däredi kwati yete amne rabadi nekete jökrä jakri. 4 Abti ti arabe kākwe ma bkün diandikäta Ejitote mento, bti ti näin ngwenante ja käite Kanan. Mdakäre abko, ma krütadi angwane, Jose tare kri

makwe tädi ma ken. Abko kore se, niebare Ngöbökwē Jakoboye.

5 Jakobo nämä-ne Beerseba. Yebti jatani niken ta Ejito kukwäre mda angwane, kareta juani Baraonkwe niara ngwiankrä abko te, Israeli ngäbriänkākwe rün btä merire kwekwe btä ngäbriänkä kwekwe mikani jökrä, bti nikani ta. 6 Jakobo btä mräkä kwekwe erere nikani jökrä Ejito. Angwane nikani nbi, obeja ngwena btä jändrän nämä-ne kwe Kanan, erere nikani ngwena jökrä jabe. 7 Jakobo nikani Ejito angwane, ngäbriänkä merire, brare btä bränkätre merire, brare nikani jire jökrä ben arato.

8 Nitre iraelita (abko Jakobo btä ngäbriänkätre btä bkün ja täritäri) nikani Ejito abko nere:

Lea ngäbriänkätre btä bküntre abko nere:

Ruben abko Jakobo ngobo mubai. 9 Ruben ngäbriänkä abko: Jano, Balu, Jeron btä Karmi.

10 Simeon ngäbriänkä abko: Jemueli, Jamin, Oja, Jakin, Sojar btä Sauli. Sauli meye abko kananea.

11 Lebi ngäbriänkä abko: Gerson, Koa btä Merari.

12 Juda ngäbriänkä abko: Er, Onan, Sela, Bare btä Zara. (Er btä Onan abko, nämä-ne Kanan angwane krütani.) Bare ngäbriänkä abko: Jeron btä Jamuli.

13 Isakar ngäbriänkä abko: Tola, Bua, Jo btä Simron.

14 Sabulon ngäbriänkä abko: Sere, Elon btä Jaleeli.

15 Jakobo ye abko nämä-ne nüne Badan-aran angwane abko, Jakobo ngäbriänkä brare brare ngibiabare ni ti Lea-kwe. Ngängän ngibiabare iti kwe arato abko, kä dian nämä-ne Dina. Yebti Jakobo ngäbriänkä btä bränkätre merire, brare Leakri abko ni grebti ni jätäbti nimä (33) jökrä.

Siliba ngäbriänkätre btä bküntre abko nere:

16 Ga ngäbriänkä abko: Sibion, Jakwi, Ebon, Suni, Er, Aro btä Areli.

17 Aser ngäbriänkä abko: Imna, Isua, Isui, Beria btä ngwai kwe Sera. Beria ngäbriänkä abko: Jeber btä Malikieli.

18 Lea rün Laban ye abko kākwe meri kä dian nämä-ne Siliba kökani, biani kwe sribikäre Leaye jakrä. Siliba ye abko kākwe Jakobo ngäbriänkä ngibiabare nibu. Yebti, Jakobo

ngäbriänkä btä bränkätre Silibakri abko, namani ni jätäbti ni ti jökrä.

Rakeli ngäbriänkätre btä bküntre abko nere:

19 Ngäbäkre därebare nibu Jakobo merie Rakelikwe abko: Jose btä Benjamin. **20** Jose ngäbriänkä ngibiabare merire Asenakwe abko: Manase btä Ebrain. Jose ngäbriänkä nibu, ye abko därebare jökrä Ejito Asenakwe. Asena abko, Botibera ngängän. Botibera ye abko, ni blitaka ngöbö ejitobobe ni mda mda diäre, nämane nüne juta Onte.

21 Benjamin ngäbriänkä abko: Bela, Beker, Abeli, Gera, Naaman, Eji, Ro, Mubi, Jubin btä Ar. **22** Jakobo ngäbriänkä btä bränkätre Rakelikri abko, namani ni jätäbti nibkä jökrä.

Bila ngäbriänkätre btä bküntre abko nere:

23 Ngäbäkre Dankwe abko Jusin.

24 Netali ngäbriänkä abko: Jaseeli, Guni, Jeser btä Silen.

25 Rakeli rün Laban abko kākwe meri kökani mda, biani sribikäre Rakeliye jakrä abko, kä dian nämane Bila. Bilakri abko, Jakobo ngäbriänkä btä bränkätre namani ni kükü jökrä.

26 Jakobo mräkä kwe jire, ben nikani nebe Ejito abko ni gre ketamä bti ni ti (66), ben nikani nebe. Akwa Jakobo jüde abko ñan tanbare. **27** Jose abko, ngäbriänkä därebare nibu Ejito, yebe ngöi jökrä abko, ni namani gre ketamä bti ni jätä (70) jökrä abko, Jakobo mräkä jen kwe namani kore Ejito.

28 Akwa Jakobo ngämi neme Gosen angwane, ngobo Juda juani kwe Jose kärere ja tuen ngäbti Gosen. Yehti Jakobo namani Gosen. **29** Angwane Josekwe kareta jakwe jākāni mdākwe mikamna biare mda sribikā kweye nānkrā rün ngäbti. Ye erere Jose nikani mate rün ngwārekri angwane nikani, nakwani rün ngärä, kanti müabare raire kwe. **30** Angwane Israelikwe niebare Joseye:

Ma tä nüne amne tita ma tuenta ja okwä jenbti, aisete mtare ti krütadi jäme nibi ruen tie, niebare Jakobokwe Joseye.

31 Bti Josekwe niebare mda etbakantreye btä rün mräkäye:

Mun nūra abko, ti bike niken niere Baraonye, akwa mun rabadre nüne Gosen nete, abkokäre tikwe niedi krörö ie: Ti etbakantre btä ti mräkä mda mda nünanka Kanan nükani jökrä ti jiehti nünakäre tibe nete. **32** Akwa jatani obeja ngwena, jatani nbi ngwena, jatani jändrän jakwe jakwe erere ngwena jökrä, ñobtä ñan angwane niaratre abko obeja ngibiaka btä nbi ngibiaka aisete, tikwe niedi Baraonye.

33 Yehti Baraonkwe mun kārā angwane, sribi ño nuenta munkwe nie kwe munye angwane, **34** Nun mräkä kirakira nämane obeja ngibiare btä nbi ngibiare abko, erere nunta obeja ngibiare btä nbi ngibiata munkwe ja täritäri, munkwe nie kore Baraonye, ñobtä ñan angwane nitre ejitobo nete ñan töta nebe ja ketai jire chi ni obeja ngibiakabe aisete. Munkwe niedi kore Baraonye, ne ngwane mun rabadi nüne Gosen nete. Abko kore se, niebare Josekwe mräkäye.

47 ¹⁻² Abti Jose rün btä mräkä nükani abko, nikani niere Baraonye mda. Jose nikani niara rün btä etbakantre ngwena siba nebe Baraon kanti, kākwe niebare krörö Baraonye:

Tata tikwe btä ti mräkä tikwe nünanka Kanan abko, nū ti jiehti, akwa obeja, nbi btä jändrän jökrä kwekwe, erere ngwianta kwetre, abko ben tä Gosen sete, niebare Josekwe Baraonye.

Yehti Josekwe etba nirike mikani gare Baraonye.

3 Angwane Baraonkwe niebare mda ietre:

¿Sribi ño ño nuenta munkwe? niebare kwe ietre.

Niaratre kākwe niebare Baraonye:

Nun sribikā makrā tä ma ngwārekri nete, ne kätä obeja ngibiare, ñobtä ñan angwane nun mräkä kānekāne nämane sribi ye nuene abko, erere nunta sribire ja täritäri. **4** Akwa mtare nun kāite Kanan, mrö nikata krübāte amne, mikā ñakare obeja gotare, aisete nun jatani nünakäre Ejito nete. Akwa Ngöbö okwäbti makwe nun mika nüne Gosen abko, nun tö ribei mae, niebare Jose etbakantrekwe Baraonye.

Josekwe tö diani, erere niebare kwetre. **5** Abtä Baraonkwe niebare mda Joseye:

Ma rün btä ma mräkä jatani ma jiehti nünakäre nete, **6** aisete ma mräkä tö nünai Gosen tä niere, ye kanti makwe

mika nüne. Kä Gosen ye abko, kä bäri kuin bokänä Ejito nete, kánti makwe ma mräkä mika nüne. Akwa makwe ma mräkä mikadi nüne, ye abko mden mden, ie jändrän ngibia gare kuin raba tuen mae abko, makwe mika jändrän tikwe ngibiaka tikrä. Abko kore se, niebare Baraonkwe Joseye.

7Ye ngwane abko, nikani rün Jakobo ngwena arato, mikadre gare Baraonye. Erere Jakobo namani Baraon kánti angwane, ja di käräbare Jakobokwe Ngöböye Baraonkrä.

8Angwane Baraonkwe niebare Jakoboye:

¿Kä kobe mae? niebare Baraonkwe ie.

9Jakobokwe niebare mda Baraonye:

Kä nena gre keta ti bti kwä jätä (130) tie yere, akwa tita näin kwäräkwärä mikä kánene jändrän tikwekrä amne, tita ja tare nike kri, bti kä nüke tie. Akwa ti mräkä kánekáne kákwe nünabare raire abko, erere ti ngämi nüne yere, niebare Jakobokwe Baraonye.

10Bti Jakobokwe ja di käräbareta Ngöböye Baraonkrä, bti nikaninta. 11Abti kä bäri kuin Ejito abko, Josekwe biandre mräkäye niebare ie Baraonkwe, ye erere kä bäri kuin kä dian nämane Ramese (abko Gosen) abko, Josekwe biani mräkäye. Kánti namanintre nüne. 12Yebti Jose mräkä nämane nüne nibe nibe jabtä, ye erere namani mrö dräire bti. Ne kwrere Jose namani mräkä jökrä buke kore.

Josekwe mrö rürümoinbare ño mrö nika kri näire

13Kä ye ngwane, mrö krütanina kä jökräbti temen Ejito amne, mrö nika namani krübäte Ejito btä Kanan, aiseite ni kwati namani krütebeee mrö miare. 14Abtä nitre ejitobo btä nitre kananbo namani nüke jökrä mrö kökö jae Jose kánti. Angwane Josekwe ngwian nitre ejitobokwe btä nitre kananbokwe diani mrö ütiäre, ye abko ükani jökrä kwe Baraon gwiriete.

15Abti nitre ejitobo btä nitre kananbo, kán ngwian mrö kökakra krütani jire jökrä mda angwane, nitre ejitobo nika-ni, kákwe niebare Joseye:

Ngwian krütanina jökrä nunkän, aiseite mtare makwe nun buka. Makwe ñan nun tuametre krüte mrö miare ja okwäbti, niebare kwetre Joseye.

16Abtä Josekwe niebare mda ietre:

Ngwian krütanina jökrä munkän, ne ngwane munta dre dre ngibiare abko, erere mun jata ngwena tie. Nikwe kwitadi mröbe. Abko kore se, niebare Josekwe ietre.

17Ye erere bokänä, nitre ejitobo nikani mdä ngwena, nikani obeja ngwena, nikani kabra ngwena, nikani nbi ngwena, btä nikani buro ngwena Joseye. Jändrän ye ütiäre abko, Josekwe mrö biani kä kwatikä ietre.

18Abti kä nikani kwati ta angwane, kä mdara jire nükani. Angwane nitre ejitobo nikani mda, kákwe niebare Joseye:

Ngwian krütanina jökrä nunkän gare kuin mae. Mdakäre abko, jändrän ngibia nämane nunkwe, nunkwe rürümoinbare jökrä mae. Jändrän mda ñakare jire chi nunkwe mrö kökakra jae amne, kä nunkwe btä nun aibe neme kökadre mae. 19Makwe ñan nun tuametre krüte ja okwäbti. Arato kä nunkwe ñan rikadre ngwarbe abkokäre, kä nunkwe ben ngöi nun kökö jire jökrä mröbti Baraonkrä. Makwe nun kökadi kore, ne ngwane nunkwe sribidi ngwarbe kä nunkwe-te Baraonkrä. Akwa makwe nura bian nökadre nunye. Ne kwrere kä ñan rikadre ngwarbe angwane, nun ñan krütadre arato abkokäre, niebare kwetre Joseye.

20Ye kwrere bokänä, Josekwe kä Ejito kökani jökrä Baraonkrä. Nitre ejitobo kákwe kä jakwe rürümoinbare jire jökrä kore, ñobtä ñan angwane mrö nika namani krübäte, aiseite nitre ejitobo ñan tö namani krütai mrö miare, kákwe ja rürümoinbare kä jakwebe ngöi kore. 21Yebti nitre ejitobo erere namani sribikä jökrä Baraonkrä. 22Akwa nitre blitaka ngöbötire Ejitobe ni mda mda diäre käi aibe abko, Josekwe ñan kökani Baraonkrä, ñobtä ñan angwane Baraon nämane mrö bien ietre, aiseite kä jakwe rürümoinbare ñakare kwetre.

23Josekwe nitre ejitobo kökanina kä kwekwe ben ngöi jökrä, bti niebare kwe ietre:

Mtare mun nena jökrä Baraonkwe, ñobtä ñan angwane tikwe mun kökani kä munkwebe ngöi jökrä kräke, aiseite ti bike nura bien munye nökadre. Ne munkwe nöka, 24akwa nura ngwä öta näire, nura ngwä röta nuäi munye abko, munkwe ñakätebe ketarike ja näre näre, ne abko munkwe bianta ketati Baraonye amne, raba ketabkä munkwe. Nura

rabadi ketabká munkwe, ye abko munkwe nökadita ruäre amne, ruäre abko munkwe kweta ngäbäkrebe btä mun mräkäbe. Abko kore se, niebare Josekwe ietre.

25 Yebtä abko, nitre ejitobo kökani Josekwe, ye käkwe niebare ie:

Ma moto kuin dikaro nunkrä bäre. Mtare ma kätä nun dentarita jökrä, aisete nun bike sribire Baraonkrä, niebare kwetre Joseye.

26 Bti Josekwe kukwe mikani nuendre krörö nitre ejitoboye: Ni jökrä käkwe nura ötare angwane rötadre nuäi ie abko, ñäkädretebe ketarike ja näre näre angwane, biandre ketati kwe Baraonye. Nura ötare bäri kabre kwe, ne ngwane ere biandre kwe Baraonye. Ne abko, ni jökrä nünanka Ejito, ietre Josekwe kukwe mikani nuendre kore. Erere tä mtare. Akwa nitre blitaka ngöbötire Ejitobe ni mda mda diäre aibe abko käkwe kä jakwe rürümoinbare ñakare Baraonye, aisete tä mrö bien ñakare ja ütiäre Baraonye.

27 Akwa Israeli btä mräkä kwe abko, namani nüne Ejito kākā Gosente, kanti kä bākānbare kwetre. Ngäbäkre abko därebare kwati krübäte kwetre, aisete namani kwati mda. **28** Jakobo namani nüne Ejito, yebti nünabare kä kwä jätäbti kwä kükü mda kwe angwane, kä sientö krati bti gre ketebu bti kwä kükü (147) namani ie angwane krütani. **29** Akwa ngämi krüte känenkri, bati ñan nünandre raire mda kwe, namani ruen ie angwane, Jose kārāmna kwe. Jose nükani angwane, niebare kwe ie:

Ma tö jändrän kuin nuein tikrä, ne ngwane ti krütadi angwane, makwe ñan ti doboi mika Ejito nete. Ne abko, ti tö ribei jakrä mae. Akwa rabadre bare mae, abkokäre kise mika ti ulietäni. Nebti makwe nuendi makwe nie tie Ngöbö okwäbti, **30** ñöbtä ñan angwane ti krütadi angwane, ti ruai mrö btä ti rün mrö doboita Kanan, ye kanti makwe ti doboi mika, niebare Jakobokwe ngobo Joseye.

Jose käkwe niebare mda Jakoboye:

Mata niere, ye erere tikwe nuendi, niebare Josekwe ie.

31 Akwa Jakobo käkwe niebareta Joseye:

Tita jändrän ribere mae, ñne erere makwe nuendi bokänä ya? niebareta kwe Joseye.

Angwane Jose käkwe niebareta rünye:

Jän. Ngöbö okwäbti tikwe nuendi ne abko tata, niebareta Josekwe rünye.

Angwane batibe Jakobo namani gitaninkä mökänbti, käkwe Ngöbö käikitaninkä. Yebti Jose nikaninta ja gwirieta.

Israelikwe Manase btä Ebrain die mikani

48 ¹Abti Jose rün Jakobo namani bren nie janabare ie. Angwane Jose nikani rün kanti, kä nikani ngobo Manase btä Ebrain ngwana jabe. ²Jose nikani nebe rün kanti, ye niebare rün Jakoboye angwane Jakobo bren, di ñakare nämāne temen jänbti akwa ja di diani kwe, nükani tākānintēbe krö jänbti Jose ngäbti, ³käkwe niebare krörö ie:

Ti nämā juta Lute, Kanan angwane, Ngöbö Di Kri Jändrän Jökrä Nuenkä rükaba, käkwe ja di bianba tie angwane, ⁴kukwe kuin niebare krörö kwe tie: Tikwe ma bkün makri mikadi nirien kwati abko, rabadi juta ketareketare. Ne rabadi nekete gwaire jakri. Ma bkün makri ye abko, ie tikwe kä Kanan ne biandi käre käre ietre jakrä, nieba Ngöbö kwe tie.

⁵Aisete ti ngämi nuke nüne ma jiebtö Ejito nete angwane, ngäbäkre makwe därebare nibu. Ebrain btä Manase därebare Ejito nete. Ngäbäkre ye abko tikwe, ñö Ruben btä Simeon ti ngobo tikwe, ye kwrere jire ngäbäkre nibu ye jen tikwe. ⁶Nebti ngäbäkre makwe däredi mda mda, ye abko makwe, akwa niaratre abko, Ebrain btä Manase etbakantre arato, aisete rabadi kä Ebrainkwe btä Manasekwe bākāne siba Kanan. ⁷Bti Jakobokwe niebareta mda Joseye:

Nun nämā Badan-aran. Nun rikabata, nun rababata Kanan angwane, juta Ebrata rababa kanime nun käne se kwrere angwane, ma meye mrö Rakeli krütāba tikān. Tikwe doboi mikāba, ji niken Ebrata kukwäre ye kanti, Jakobo namani niere Joseye. (Ebrata mden abko, Belen nieta mtare.)

⁸Te batibe Israeli okwä namani Jose ngäbriänkä Ebrain btä Manase yebtä, käkwe niebare Joseye:

¿Ngäbäkre mdenta nokote noko? niebare kwe Joseye.

⁹Jose käkwe niebare mda rünye:

Ngöbö kwe ngäbäkre biani tie Ejito nete mden se, niebare kwe ie.

Angwane rünkwe niebare ie:

Ngöbö okwäbti, ngäbäkre ye ngwen ti ken nete. Ti bike kukwe kuin niere ja di biankäre ietre, niebare Israelikwe Joseye.

10 Israeli abko namanina unsunine, aiseite okwä namani bukere, kä ñan namani tuen kuin ie, aiseite bränkätäre kärebare kwe Joseye. Erere Jose nikani ngäbriänkä nibu ye ngwena nebe rün ken angwane, Jose rün käkwe ngäbäkre ye ketani jabtä bti demainbare kwe. 11 Yehti niebareta kwe Joseye:

Ma krütani niebare tie, aiseite tikwe ñan ma tuadreta, ti nämane nütüre, akwa Ngöbö diehti tita ngäbäkre makwe tuen mtare, niebare Israelikwe ie.

12 Bti Jose ngäbriänkä nämane tākānintebe rün kisete, dianinta mento kwe, bti Jose nikani, namani ja okrä mikani dobota temen rün ngwärekre, rün mikakäre ütiäte jae, rünkwe ngäbriänkä nibu kwe kani ngäbti ja ngobo kwrere abkobtä. 13 Bti ngobo nibu kani küdehti kwe krörö: Ebrain kani ja küde ruenkribti Josekwe amne, Manase abko kani ja küde ngeberekribti Josekwe, nikani ben rünye. Ye kwrere abko, Ebrain namani Israeli küde ngeberekri amne, Manase abko namani Israeli küde ruenkri, Israelikwe Manase die mikadre bäri Ebrainkrä, ñobtä ñan angwane Manase abko mubai. 14 Akwa Israeli käkwe kise mikani ngäbäkre nibu yehti angwane, Israelikwe kise mikani jabtä ta. Aiseite Israeli kise ruenkri abko, mikani kwe Ebrainbti angwane, kise ngeberekri abko, mikani kwe Manasehti. Manase abko, mubai aiseite ja kise ruenkri mikadre Israelikwe, akwa ñan namani bare kore.

15 Bti Israelikwe kukwe kuin niebare ja di biankäre Joseye, abko erere biani kwe Jose ngäbriänkä nibuye, käkwe niebare krörö:

Ti därebare angwane Ngöbö,
kräke ti ruai mrö Abrajan btä
ti rün mrö Isaa käkwe nünabare,
Ngöbö ye arabe tä ti ngibiare
abti kä nüke mtare.

16 Angele ti ngibiaka jändrän
kämekäme ngäniene abko, Ngöbö ara.
Ngöbö ye arabe raba
ja di bien ngäbäkre neye tikrä.

Ngäbäkre ne köböire ti rükadita töre
ti ruai mrö Abrajanbe btä ti rün mrö Isaabe.

Erere arato, ngäbäkre ne bkün

raba kwati kä nebtä,

niebare Jakobokwe, kise mikare kwärä ngäbäkre nibu dokwäbti.

17 Jose ngäbriänkä nibu, bti kise mikani rün Israeli ja di biankäre ietre angwane, Israelikwe ja kise ruenkri mikani Ebrainbti ja di biankäre bäri ie etba mubai Manasekrä abko, namani blo Josekrä, käkwe rün kise ruenkri nämane Ebrain dokwäbti dianinkä bti mikani kwe Manase dokwäbti. 18 Bti namani niere rünye:

Tata, ngäbäkre ne mubai. Nehti ja kise ruenkri mike niara die mikakäre bäri, Jose namani niere rünye.

19 Akwa Jose rün käkwe ñan Jose kukwei mikani täte, käkwe niebare Joseye:

Tita dre nuene gare kuin tie, aiseite makwe ñan ja nika dikaro Jose, ñobtä ñan angwane Ngöbö diehti Manase ne bkün rabadi kwati amne, rabadi ütiäte, akwa Ngöbökre etba mrä ne abko, mikadi bäri ütiäte kri niaräkrä amne, bkün rabadi bäri kwati, aiseite tita ja di bien bäri niaraye, niebare Israelikwe Joseye.

20 Ye näire Jakobokwe kukwe kuin niebare ja di biankäre Jose ngobo nibuye, käkwe niebare krörö:

Nitre Israelita käkwe kukwe kuin niedi ja di biankäre jae kwärikwäri amne, niedi krörö kwe:

Ngöbökre Ebrain btä Manase

die mikani kri ño,

ye kwrere Ngöbö raba ma die mike,

abko nitre Israelita rabadi kukwe kuin niere ja di bienkäre kore jae ja täritäri, niebare Jakobokwe.

Ebrain abko mrä Manasekrä, akwa Israelikwe mikani bäri ütiäte kore.

21 Yehti Israelikwe niebare Joseye mda:

Ti bike krüte munkän, akwa Ngöbö tädi munbe, kä näin mun ngwenante nebe mun ruai mrö kira käite Kanan.

22 Mdakäre abko, ma ngäbriänkä köböire, tikwe ma miri bäri ütiäte ma mräkä mda mda ngwä. Abtä tita kä Siken bien mae. Nitre amoreo, ben tikwe rübare kri, bti tikwe kä Siken

ye dianinkä kän. Kä ye mden tita bien mae, aisete Ngöbö näin mun ngwenante nebe Kanan angwane, Siken rabadi ma bkünkwe. Abko kore se, niebare Iraelikwe Joseye.

Jakobokwe kukwe kuin niebare ja di biankäre ngäbriänkätreye

49 ¹ Nebti Jakobokwe ngäbriänkä kārābare jire jōkrä, bti niebare kwe ietre:

Dre rakadikā munbtā Ngöbö diebti abko, ti bike niere munye, aisete krötō ti ken.

² Mun ti ngäbriänkä tikwe,
jakwe ti kukwei nuen.

Mun rün Israeli bike kukwe niere
mun itire itireye abko krörō:

³ Ruben, ma ti ngobo mubai.
Ti nämāne bati angwane,
ma ti ngobo tikwe dārebare,
aisete ma abko bāri ūtiāte kri amne,
ma bāri di kri.

⁴ Akwa ma űan rabadi
ti ngobo mubai kwrere,
ñobtä űan angwane ñō neen dite,
tä niken nakwen jate jate akwa,
neen jangunu mentokwäre,
kwrere ma tōi.

Mden kisete makwe űan ti gaibare amne,
makwe ma meyekrä mikani ja ken.

Yebtā abko, ma űan rabadi
ti ngobo mubai kwrere mda,
aisete ma űan rabadi käne mda,
ma etbakantre ngätäite.

⁵ Amne Simeon btā Lebi, mun abko jakwebe.
Mun tōi ja kwrere.
Mun tōita rūbtā ngitrabti.

⁶ Munta ja ūkekrō kukwe kāmē nuenkāre.
Ye kanti ti űan tō rabai jire chi,
ñobtä űan angwane mun moto
namani nebe romon angwane,
munkwe ni kāmikani kwati juta Siken yete.

Erere arato, ngwarbe mun nämāne
nbi ngoto ōtōbtā romone.

⁷ Mun moto nebe romon krübāte ngwarbe.
Ye mdenbtā abko, ti moto romon munkrä,
aisete kukwe rakadikā kāmē krörō munbtā:

Kā űan rabadi jire jen mun bkünkä
nünankrä ketatibe ietre Kanan angwane,
Ngöbökwe mun bkün juandi nūne
kwärākwärā Kanan nitre israelita ngätäite.

⁸ Angwane Juda, ma abko mikadi ūtiāte jae
ma etbakantre bkünkwe.
Ma rüe abko, makwe mikadi
kwärābe ja ngoto tāni.

Ma etbakantre bkün jakwe kākwe
ma kākkitadikā jōkrä.

⁹ Juda, ma ti ngobo tikwe.
Kwra leon ngäbāli tā muntiare,
bti tā kwete, tā kwete ūnān jōkrä,
bti tā nebe gitianinte temen,
kwra leon krikri kwrere.

Kwra leon ye abko, romon krübāte,
aisete nika űakare.

Ma abko, kwra leon di kri ye kwrere,
aisete ma bkün tādī gobrane angwane,
ni mdakwe űan ma mrākā nikadre jire chi.

¹⁰ Erere arato, ma bkün rabadi gobrane kri,
aisete mōkän gobrānkä rabadi
ma bkün gobrānka kisete,
niaratre abko ni jrei bā mikakrä.

Ye abko, ni mdakwe űan gobran ma bkünkwe
diandikā gobrane jire Juda.

Abti mōkän ye bākānkā jatadi nūke,
kākwe diandi kisete.

Mōkän bākānkā ye abko,
ni nünanka juta jōkrābti kākwe
niara kukwei mikadi tāte.

¹¹ Juda, ma bkün abko rabadi
jāndrān bākāne kabre,
aisete ma bkünkwe burō

mākādite uba mu ngätäite angwane,
 uba mu rikare ngwarbe ya,
 ñakare ya abko, ñan rabadi ütiäte kräke,
 ñobtä ñan angwane rabadi bākāne kabre aisete.

Erere arato, uba döi rabadi ere kwe,
 aisete rabadi gainte ngwarbe,
 ñö ianteta dän bätätekrä ye kwrere.

12 Juda, ma bkün rabadi uba döi
 btä kian bākāne kabre,
 aisete niaratre rabadi köteköte ngrabare.

13 Amne Sabulon, ma bkün abko
 rabadi nüne mrenkräbti.
 Ye kanti ru näin mrenbti rabadi nünenkä.
 Arato kä rabadi ma bkünkrä
 nebe ngätai juta Sidonbe.

14 Amne Isakar, ma bkün abko kākwe
 ja tare nikadi kri sribibtä ño
 tribe mikata krikri burobtä kwärikwäri,
 kisete tä nebe dräre,
 akwa tribe diankata btä angwane tä jadüke.
 Ye kwrere jire ma bkün rabadi sribibtä.

15 Akwa kä ma bkünkrä rabadi tuen kuin
 ma bkünye sribikäre amne nünankrä.
 Ye ngwane abko,
 rabadi sribire ngwarbe ni mdakrä.

16 Amne Dan, ma bkün abko,
 rabadi kritobore mräkä kwe ngätäite,
 btä nitre iraelita mda mda ngätäite.

17 Erere arato, tibita nebe kanime jibtä,
 käta mdä kwete tiebe ngotokwatabtä
 ni mdäbti kitakäre timon,
 ye kwrere jire ma bkün rabadi ni ngökö,

niebare Jakobokwe Danye.

18 Ne btäräbe Jakobokwe niebareta mda:
 iAingwaree, makwe ti dianditari abko, tita ngibiare Dän-
 kin Ngöbö!

19 Bti niebareta mda Jakobokwe:
 Ga, ma bkün abko rüe rükadi neen ietre,
 akwa yehti niaratrekwe rüe

juanditari kwäräbe ja dokwäre.

20 Amne Aser, ma bkün abko kākwe
 nünandi kä kuinte aisete,
 rabadi mrö kuinkuin bākāne kabre,
 kākwe mrö kuin biandi jreiye.

21 Amne Netali, ma bkün abko,
 büra möre näin betekä jötrö
 ye kwrere rabadi,
 akwa rabadi blite nuäre nuäre,
 akwa ñakare ni ngökakrä.

22 Amne Jose btä ma ngobo nibu,
 mun ye abko, kri kanime ñö kräbti,
 ngwä neme käre kabre btä amne,
 küde niken mente kwäräkwärä,
 ye kwrere jire mun bkün
 rabadi näin kä den jae.

23 Arato ni rükä bukobti mätä rabadi munbtä,
 kākwe mun tākadi bukobti,
 ne kākwe mun nikadi kore.

24 Akwa ma bkün abko tädi buko ketaninte
 biare kisete rükrä,
 aisete ñan ngitiadre rüe ngäniene,
 ñobtä ñan angwane Ngöbö die kri
 Jakobokwe tädi die mike aisete.
 Mdakäre abko, Ngöbö Ni Iraelita Ngibiaka
 raba ja di bien ma bkünye.

25 Arato Ngöbö ma rünkwe raba
 ma bkün die mike.

Ne kwrere arato Ngöbö Di Kri
 Jändrän Jökrä Nuenkä raba
 ma bkün die mike
 jändrän jökrä kuintabtä amne
 jändrän jökrä kä temenbtä,
 bti Ngöbö raba mun die mike amne,
 Ngöbö diebti mun bkün raba kwati.
 Erere arato, ma kise raba kuin
 jändrän ngibiare.

26 Tita kukwe kuin niere ja di biankäre munye,
 ne abko bäri kri,

ñohtä ñan angwane jändrän ne rabadi
kärekäre Jose bkünkwe.

Jose abko juantari mente mräkäkwe
ja ngätäite abko, ie tita
ja di bien kri kore.

Ti rünkwe ñan ja di bianba tie
erere tita bien Joseye.

27 Amne Benjamin, ma bkün abko,
ño lobota muntiare romone bti,
tä nebe kwete jötrö kwärä dekä bti,
tä nebe trine amne, jändrän ötöta
neme ie abko, mräkäta kwete dere.

Ye kwrere abko, ma bkünkwe
jändrän diandikä ni mdakän romone bti,
dräidi jabtä kwetre.

Ne abko rakadikä kore mun itire itire btä. Abko kore se,
niebare Israelikwe ngäbriänkäye.

28 Juta iraelita juta keta jätäbti ketebu Israeli ngäbriänkä
ni jätäbti nibukri, ie Israelikwe kukwe kuin niebare ja di
biankäre angwane, dre rabadre juta kwatirekwatire kräke
abko, erere niebare kwe ietre ja täritäri kore.

Jakobo krütani bti doboi mikani mräkäkwe

29 Jakobokwe kukwe kuin niebare ja di biankäre ngä-
briänkätreye. Yehti batibe niebare kwe ietre:

Ti kite krüte munkän, akwa ti krüta angwane, ti mräkä
känekäne doboita mikani, ni jeteo kä dianta Ebron käite,
ye kanti mun rika ti doboi miketa ti mräkäbe ketatibe.

30 Kä Mabelakwe tä Mamre ken Kanante, kanti kä mkä
namani ni doboi mikakrä abko, kökani ti ruai mrö Abra-
jankwe, mräkä kwekwe doboi mikakrä. Kä ye abko, tä kä
Ebronkwete. **31** Kä ye kanti abko, ti ruai mrö Abrajan btä
ti mölöi mrö Sara doboi mikani. Kä arabe kanti ti rün mrö
Isaa btä ti meye mrö Rebeka doboi mikani. Käi kanti tikwe
Lea doboi mikani arato. **32** Kä te ti mräkä känekäne doboi-
ta, tita niere, ne abko kanti, kä mkä nämane ni doboi
mikakrä abko, kökani ti ruai mrökwe nitre jeteoye, ye
kanti munkwe ti doboi mika, niebare Jakobokwe ngäbriän-
käye.

33 Jakobo doboi mikadre ño ngäbriänkäkwe abko, niebare
ünän jökrä kwe ietre, bti namaninta temen jänbti, ye btäräbe
krütani.

50 ¹Jakobo krütani angwane, Jose namani kitaninkä
rün ngwäkäbti ta, müaire kwärä juebare kwe. ²Bti ni
kräkä bianka nämane sribikä Josekrä abko, Josekwe juani
kräkä mike rün Israeli ngwäkä ngrabare. Ye erere nitre kräkä
bianka käkwe nuenbare. ³Israeli ngwäkä ñan rabadre kure,
abkokäre nitre kräkä bianka käkwe kräkä mikani ngrabare,
rötare kwärä köbö gre ketebu, ñan rikadre ngwarbe abkokä-
re. Israeli krütani, ye abko nitre ejitobokwe uliebare köbö gre
ketamä bti köbö jätä (70), ni ütiäte krikri ulie nämane abko,
erere nuenbare kwetre.

⁴Israeli krütani, uliebare ünän jökrä. Yehti Jose nikani
Baraon kanti, käkwe niebare sribikä ütiäte krikri Baraon-
kwe yeye krörö:

Ti tö nibi ja di käräi munye abko, mun nän niere krörö
Baraonye tikrä. ⁵Ti rün mrö kebera krüte angwane, kä
mikanina biare kwe ja doboi mikakrä Kanan, ne abko niara
krütadre amne, Ngöbö okwäbti ti näin doboi miketa kä ye
kanti ya ngwiantariba kwe tie. Angwane tikwe jän nieba ie
Ngöbö okwäbti, aisete Baraonkwe ti tuametre niken ti rün
doboi miketa Kanan, bti ti rün doboi mikadi ünän angwane,
ti jatadita, mun nän niere kore Baraonye, niebare Josekwe
sribikä Baraonkwe yeye.

⁶Ye erere, sribikä Baraonkwe ye nikani, käkwe Jose
kukwei niebare Baraonye. Angwane Baraonkwe Jose kärä-
bare, bti niebare kwe ie:

Ma rün mrökwe ja doboi mikamna ño mae, ye erere nän
doboi miketa, niebare Baraonkwe Joseye.

⁷Ye erere bokänä, Jose nikani rün mrö doboi mike mda. ye
ngwane sribikä ütiäte krikri Baraonkwe Ejito nikani jökrä
ben. ⁸Arato Jakobo mräkä btä Jose etbakantre nämane nüne
Gosen, erere nikani jire jökrä amne, ngäbäkre kiakia btä
jändrän ngibiata gwi aibe namani Gosen. ⁹Ni nikani kwati
krübäte Jose mukore. Ni ruäre nämane näin kareteate jäkä
nämame mdäkwe. Ni ruäre mda abko nämame näin mdäbti.

¹⁰Nikanintre nebe kä triko juankakrä ni kä dian nämame
Ata kanti, ñö Jordanbtä kädririkri, kanti moto namani ulire

jökrä Jakobo jiehti, aisete nikani ja uliere jökrä. Angwane Josekwe rün uliebare köbö kükü mda kä ye kanti. **11** Jakobo doboi mika jatani angwane, ni kwati moto namani ulire jökrä, nitre kananbo nämäne nüne kä ye kanti temen okwäbti. Abtä niebare kwetre: Nitre ejitobo moto nibi ulire krübäte aisete, nibi müen bäre, niebare kwetre. Ye mden kisete mtare kä ño Jordanbtä kädriri ye kä Abeli-misrain mda.

12 Jakobokwe ja doboi mikamna ño ngäbriänkäye, ye erere nuenbare krörö kwetre: **13** Jakobo krütani angwane, ngäbriänkä nikani ngwenante nebe kä Mabelakwete Mamre ken Kanan. Kä ye abko, kanti kä mkä nämäna biare ja doboi mikakrä abko, kökani Jakobo ruai mrö Abrajankwe mräkä doboi mikakrä, ni jeteo kä dian nämäne Ebronye, abko kanti Jakobo ngäbriänkä janabare doboi miketa niebare kwe ye kwrere. Kä mkä nämäna biare ja doboi mikakrä kä Mabelakwete Mamre ken, kanti Jakobo doboi mikani kwetre. **14** Josekwe rün mrö doboi mikani ünän jökrä. Yebti Jose mräkä btä ni mda mda nikani kwati Josebe, ye ben Jose nikaninta gwaire Ejito.

Jose jürä nämäne etbakantrebä, akwa blitabare jäme kwe ben

15 Jakobo krütani bti doboi mikanina, yebti Jose jürä namani kri etbakantrebä mda. Abtä namanintre töbike kri, käkwe niebare krörö jae kwärikwäri:

Nikwe Jose rürümoinbare nitre madianboye angwane, nikwe kukwe nuenbare käme krübäte Josebtä, ye dokwäre mätä kri nibtä, aisete nane ja ngie mikadre kri kwe ruen tie, namanintre niere jae kwärikwäri.

16-17 Yebti jötrö ngwarbe, ni juani kwetre niere krörö Joseye: Jose, ma rün mrö ngämi krüte angwane, ja kukwei niemna kwe mae. Ye mden ti ki niere mae abko krörö: Jose ma mräkäkwé kukwe nuenbare käme ma rüere, ja mikani ngite krübäte kwe ma rüere bokänä, akwa makwe ñan bätä ngwian btä tikän amne, makwe dian jökrä bti ta Ngöbö se okwäbti. Ne abko, ma rün mrökwe ja kukwei niemna kore mae. Aisete nunta nete ma ngwärekre mtare. Nun ne abko, sribikä ngwarbe Ngöbö ni rünkwe kräke, aisete Ngöbö

okwäbti makwe ñan bätä ngwian nunbtä amne, kukwe nuenbare käme mabtä nunkwe, ye makwe ñan ngwian töre mda jae amne, makwe dian jabtä ta abko, nun tö ribei mae abko, niemna Jose etbakantrekwe ie. Bti nikani Jose kanti. Ni kukwe ngwianka Josekrä nämäne niere kore Joseye angwane, Jose abko nämäne müen, etbakantre namani ruentari tare ie aisete.

18 Ye btäräbe, Jose etbakantre nikani neme Jose kanti angwane, nikaninbe ja mike ene Jose ngwärekre, käkwe ja okrä mikani nebebe temen dobota Jose mikakrä ütiäte jae, käkwe niebare Joseye:

Mtare nunta ma kisete nete. Nunta biare sribikäre ngwarbe makrä, niebare kwetre Joseye.

19 Jose käkwe niebare mda ietre:

Ti ñan tö ja mikai Ngöbö kwrere Ngöbö täte. Ngöböbe tä ni mike ja ngie nuen, aisete munkwe ñan ti jürä ngwian, **20** ñobtä ñan angwane munkwe ti rürümoinbare angwane, munkwe kukwe nuenbare käme tibtä munkwe nütübare, akwa Ngöbö abko käkwe kukwe nuenbare kuin, ñobtä ñan angwane munkwe kukwe nuenbare käme tibtä, ye köböire abko, ni kwati ñan krütani mrö miare. **21** Ye aisete, munkwe ñan ti jürä ngwian jabtä, ñobtä ñan angwane mun btä ngäbäkre munkwe, ie tikwe mrö biandi, niebare Josekwe mräkäye.

Josekwe blitabare jäme kore mräkäbe, ye käkwe kä mikaninta nuäre Jose mräkäbtä.

Jose krütani

22 Nebti Jose btä mräkä kwekwe namani nüne Ejito. Josekwe nünabare kä gre ketarike bti kwä jätä (110). **23** Mden kisete Ebrain bränkätre tuani kwe. Jose bräi Manasekre kä dian nämäne Makir abko, ngäbriänkä kwe diani kwe jae ngibiadre ja ngäbriänkä kwrere. **24** Yebti bati, Josekwe niebare etbakantreye:

Ti kitera krüte munkän, akwa Ngöbökwé mun die mikadi, aisete mun bküntre rabadi nüne Ejito nete, ye Ngöbö näin ngwenante jökrä ja käite Kanan, ñobtä ñan angwane Ngöbökwé kukwe ükaninte ni etba mrö Abrajanbe btä ni ruai mrö Isaabe, arato ni rün mrö Jakobobe angwane, kä ye abko

niarakwe biani ietre ni bkün ja täritäri yekrä. Ye kanti Ngöbö näin mun bküntre ngwenante nüne, niebare Josekwe mräkäye.

25 Bti niebareta kwe ietre:

Ngöbökwé mun bküntre die mikadi, näin mun ngwenante Kanan. ye ngwane Ngöbö okwäbti mun bküntre näin ti ngwäkä ngwenante doboi mikadre Kanan, niebare Josekwe mräkäye.

Angwane mräkäkwé niebare mda ie:

Jän, Ngöbö okwäbti nun bküntre näin ma kwata ngwenante doboi mikadre Kanan, niebare Jose mräkäkwé ie.

26 Yehti Jose krütani. Kä gre ketarike bti kwä jätä (110) Joseye angwane krütani. Krütani angwane, nitre ejitobo käkwe kräkä mikani ngrabare, rötare kwärä ñan rabadre kure abkokäre. Abko nakaninkä kore Josebtä btä mräkä kwekwebtä.

Glosario de Nombres de Personas y Lugares

Abeli	Abel	Balu	Falú
Abeeli	Adbeel	Barusin	Patrusim
Abi	Avit	Baraon	Faraón
Abimaeli	Abimael	Baran	Parán
Abimele	Abimelec	Bare	Fares
Abrajan	Abraham	Basema	Basemat
Abran	Abram	Bau	Pau
Adan	Adán	Beker	Bequer
Adema	Adma	Bele	Peleg
Adoran	Adoram	Benieli	Peniel
Ajolibama	Aholibama	Bere	Bered
Aka	Acad	bereseo	ferezeo
Akar	Agar	Beteli	Betel
Akan	Acán	Betueli	Betuel
Akena	Askenaz	Bilida	Pildas
Aliba	Alva	Bila	Bilha
Aliban	Alván	Bilan	Bilhán
Alibeo	Alfeo	biliteo	filisteo
Alimoda	Almodad	Bikoli	Ficol
Amale	Amalec	Binon	Pinón
amalesita	amalecitas	Bison	Pisón
amoreo	amorreo	Botibar	Potifar
Anamin	anamim	Bu	Buz
Anrabeli	Amrafel	Bu	Fut
Ar	Ard	Bua	Fúa
arbadeo	arvadeo	Damaso	Damasco
Arbasa	Arfaxad	Dila	Dicla
Arara	Ararat	Dodanin	Dodanin
araseo	araceo	Eba	Eva
Ario	Arioc	Ebali	Ebal
Aran	Aram	Ebon	Ezbón
Asena	Asenat	Ebrain	Efraín
Astaro Karnain	Astartot Karnaim	Ebrata	Efrata
Baali-janan	Baal-hanán	Ebron	Efrón
Babeli	Babel	Edon	Edom
Badan-aran	Padan-aram	Ejito	Egipto

Nombres

172

ejitobo	egipcio	Jan	Jam
Ekoli	Escol	Je	Jet
Elan	Elam	jebeo	jeveo
Eliba	Elifaz	Jeber	Heber
En-miba	En-mispat	Jebron	Hebrón
Eno	Enós	Jekar Sajaduta .	Jegar Sahaduta
Eno	Enoc	Jeman	Hemam
Ere	Erec	Jamueli	Jemuel
Eser	Ezer	Jeron	Hezrón
Eubrate	Eufates	Jeser	Jezer
Ga	Gad	Jete	Jetet
Gajan	Gaham	jeteo	jeteos
Galaa	Galaad	Jeu	Jeús
Gasa	Gaza	Jendan	Hemdán
Gatan	Gatam	Jila	Jidlaf
gerkeseo	gergeseo	Jira	Hira
Gijon	Gihón	Jo	Job
Goin	Goim	Joba	Hobab
Gomora	Gomorra	Joba	Hoba
Imaeli	Ismael	joreo	horeo
Ika	Isca	Jori	Hori
Ira	Irak	Jaseson-tamar .	Hazezon-tamar
Iran	Iram	Jotan	Jotán
Isaa	Isaac	Jubali	Jubal
Isakar	Isacar	Jusin	Husim
Jaalan	Jaalam	Juda	Judás
Jabali	Jabal	Judi	Judit
Jaban	Javán	Juli	Hul
Jabila	Havila	Jusan	Husam
Jabe	Jafet	Kade	Cades
Jada	Hadad	Kain	Cain
Jadar	Hadar	Kainan	Cainán
Jai	Hai	Kala	Cala
Jakin	Jaquín	Kalidea	Caldea
Jakobo	Jacob	kalideo	Caldeo
Jakwi	Hagui	Kaline	Calne
Jaleeli	Jahleeli	Kalujin	Casluhim
jamateo	jamateo	kamoneo	cadmoneos
Jamor	Hamor	Kanan	Canaán
Jamul	Hamul	kananbo	cananeo
Jano	Hanoc	Katorin	Caftorim
Jare	Jared	Karmi	Carmi
Jaran	Harán	Kan	Cam
Jasar-mabe	Hazar-mavet	Kedolaomer . . .	Quedorlaomer
Jaseeli	Jahzeel	Kemueli	Kemuel
Jaso	Hazo	Keran	Querán

173

Nombres

Kese	Quesed	Nakor	Nacor
Kiria-arba	Quiriat-arba	Natujin	Naftuhim
Kitin	Quitim	Nebaio	Nebaiot
Koa	Coat	Neke	Neguev
Kore	Coré	Netali	Neftali
Ku	Cus	Ninibe	Ninive
Lame	Lamec	Ninro	Nimrod
Lebi	Leví	Nodi	Nod
Lejabin	Lehabim	Noe	Noé
Lo	Lot	Obali	Obal
Lu	Lud	Obir	Ofir
Lu	Luz	Oja	Ohad
Ludin	Ludim	Onan	Onam
Ma	Mas	Rakeli	Raquel
Maaka	Maaca	rebaita	refaitas
Mabela	Macpela	Rebeka	Rebeca
Madieli	Magdiel	Rejober	Rehobot
Majala	Mahalat	Reueli	Reuel
Majalaleli	Mahalaleel	Riba	Rifat
Makir	Maquir	Ro	Ros
Mako	Magog	Saaban	Zaaván
Malikieli	Malquiel	Sabata	Sabta
Manaja	Manahat	Sabateka	Sabteca
Manase	Manasés	Sabe-kiriataim .	Save-quiriataim
Masa	Massa	Sabuion	Zabulón
Matre	Matreb	Sana-banea . . .	Zafnat-panea
Matusalen	Matusalén	Salen	Salem
Mejujaeli	Mehujael	Saul	Sauli
Mejetabeli	Mehetabel	Sanla	Samla
Melikisede	Melquisedec	Se	Set
Mesaa	Mezaab	Sebar	Sefar
Mese	Mesec	Sebo	Sefo
Mesobotamia	Mesopotamia	Seba	Zefo
Metusaeli	Metusael	Seboin	Zeboim
Miba	Mizpa	Sedar	Cedar
Midali-edar	Migdal-edar	Sedema	Cedema
Milika	Milca	Sele	Selef
Mirain	Mizraim	semareo	zemareo
Misa	Miza	Sen	Sem
Misan	Mibsam	Sena	Cenaz
Misar	Mibzar	Sen	Sem
Moabi	Moab	seneo	ceneos
Moria	Moriah	seneseo	cenezeos
Mubin	Mupim	Sera	Zera
Nabi	Nafis	Sere	Sered
Naja	Nahat	Seru	Serug

Nombres

Sibeon	Zibeón
Sibion	Zifión
Sidin	Sidim
Sidon	Sidón
Siken	Siquem
Silen	Silem
Sila	Zila
Siliba	Zilpa
Sina	Sinab
Soar	Zoar
Sobali	Sobal
Sojar	Zohar

174

Sur	Shur
susita	zuzitas
Taja	Tahas
Tidali	Tidal
Tikri	Tigris
Tira	Tiras
Tokarma	Togarma
Tubali	Tubal
Tubali-kain	Tubal-caín
Usu	Uz
Usali	Uzal
Zara	Zara

